MUSEUM

ČASOPIS
SLOVANSKÝCH BOHOSLOVCŮ

ROČ. LXVII.

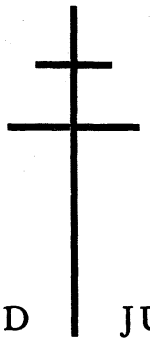

VELEHRAD | JUBILUJE

ROK 1936

Velehrad náš, ten rozkvétá vždy znova,
nižádná moc už nám jej nerozboří...

Řídil Dr. Josef Jančík
Redaktor František Musil — Rudolf Dvořák
Nákladem „Růže Sušilovy", literární jednoty bohoslovců brněnských
Tiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí

OBSAH ROČNÍKU LXVII.

Básně:

Kamenský Jos., Ol.: Touha po ránu - - - - - 36
Nedosněné sny - - - - - 51
K. V., B.: Podzim - - - - - - - - 1
Maršálek Jos., B.: Domů - - - - - - - 1
Ráno - - - - - - - 36
Festina lente - - - - - - 43
Romée, Nepomucenum: Christoforům - - - - - 141
Slavkovian, Innsbruck: Řeč žalobná a obranná - - - 2
Žarnovský J. J., B. Bysrt.: Blahoželanie (Msgr. M. Blahovi) - 34
Zánik - - - - - - 93
Dve objatia - - - - 101

Články:

Bradáč Ant., B.: Bolest v Hlaváčkových „Žalmech“ - - 88
Dýmal L., Ol.: P. Kerner Kostelecký - - - - 37
Holakovský Fr., Oboř.: Sv. Tomáš Akv. a židovská otázka - 47
Jelínek K., Pr.: Půl století pražské Sušilovy jednoty - - 35
Kopal St., B.: Pohledy - - - - - - - 14
Kosina V., B.: Odbor brněnské „Růže Sušilovy“ pro zakládání venkovských knihoven - - - 71, 118
Krajčík Aug., C. Ss. Oboř.: Charakter Sokratův - - - 148
Kriváň A., Nitra: Unionizmus - - - - - - 107
Marin, Košice: Ostra Brama – symbol polského Wilna - 22
Michalovič, C. Ss. R., Oboř.: Kristus – jeho církev kamenem úrazu 3
Musil Fr., B.: Praha – Velehrad - - - - - 10
Navrkal Jos., B.: Církev a vlast - - - - - 102, 141
Omrčanin Ivo, Djakovo: Biskup Strossmayer - - - 83
Biskup Strossmayer i sv. Čiril i Metod 128
Slabý Jan, B.: Boj o školu - - - - - - - 52
Jaro – Concordia – Museum - - 110, 154
Svatoš A. M. O. P.: Sapientia – sapiens - - - - 114
Vošnjak J., Maribor: Buditel ciril.-metodijske ideje med Slovenci - škof Slomšek - - - - 171
Zlámal B., Ol.: O pomník Dobrovského - - - 44, 79
Ráno a večer (k 70. nar. arc. Dra. L. Prečana) 66

Rozhledy:

Za zemřelým spolubratrem (z Čes. Budějovic) - - - 23
Al. P.: Skizzy o našem sjezdě v Praze - - - - 24
J. S., B.: Dědictví otců zachovej nám Pane! - - - 53
-rva: Marginalia. Albert Vyskočil - - - - - 55
M. F.: K sociální otázce - - - - - - - 56
Českoslov. exposice na světové výstavě katol. tisku v Římě 133
Statistika bogoslova u Jugoslaviji u škol. godini 1935-36 - 134

Z našeho ruchu:

Statistika bohoslovců v Č. S. R. ve škol. roce 1935-36 - 25
Zpráva pražské „R. S.", „Kroužku čes. bohosl." ve Vidnavě, jednoty košické - - - - - - - 28–29
F. M., B.: Ad quos pertinet! Z „Růže Sušilovy" v Brně - 58
Dies pro ecclesia orientali 1. X. 1935 Vidnaviae - - - 58
Z Djakova; Jednatelská zpráva Stojanovy literární jednoty bohoslovců v Olomouci - - - - - - 94
Zpráva o činnosti Osvaldovho lit. krúžku slov. boh. v Trnave 96
D. R.: Na Velehrad - - - - - - - - 174
Zpráva brněnské „R. S.", sociolog. a misijního kroužku - 175
Zprávy z Českých Budějovic a Obořiště - - - 177, 178

Obrazové přílohy:

J. Em. Karel kardinál Kašpar, arcibiskup pražský;
J. Ex. Dr. Leop. Prečan, arcibiskup olomoucký;
Návrh nápisu na pomník Dobrovského;
Návrh na pomník Dobrovského.

Nové knihy:

Recense na straně 30, 51, 97, 136 179 a na obálce čísel 1, 2, 3, 4, 5

JOS. MARŠÁLEK

DOMŮ

Ó velebného ticha nepřístupných dnů...
jako motýl křídly bije poutníkova duše
do tklivých skel opadlých nadějí,
jako koráb stěžně zbavený se válí
vodami a prázdnou hledá cestu —
údolím vřavy zní hlas její hluše...

Ó velebného ticha nepřístupných dnů...
stráň jižní zajíká se slunce objetím
a hoří barvami, jež dálky zažehují
magickým kouzlem nenávratných tuch,
jásotem těžkých sil, magnetu ocelí
vstříc tajuplným snům jde poutníkova duše...

Ó velebného ticha nepřístupných dnů...
pach prašných silnic v perspektivách táhne,
zrak mlhou atmosfér se kalí udeřený
a mléčná cesta hvězd své boky halí v šat
stříbrných podnosů a zkamenělých krás...

Ó duše poutníka, kdy dojdeš věčných stanů?

K. V.

PODZIM

Šelestí listí v korunách,
šumí a tiše ševelí,
jako když křepčí po strunách
s tajemným bolem veselí.

— — — — — — — — — — — — — — —

Dvě řady stromů — družice —
velebnou písní jásají,
po stranách vážné ulice
s korun svých listí střásají.

Vítr je při tom provází
mohutnou svojí kapelou,
a děcka zatím na hrázi
skotačí s tváří veselou.

MÉCS LÁSZLO*

REČ ŽALOBNÁ A OBRANNÁ

Ja, Mésc hlas Boží trúbiť povolaný*
a jako básnik, živé svedomie,
včul roztrúbiť chcem v nebies všetky strany,
že mladíkov časť hnusným vredom je,
z nichž svätí nebudú, ni rodu muži predni.
A za tých chlapcov je ktos' zodpovedný.

Mal královič srdc zápalistých nadosť:
pred hriechom chránil veľmajstrov ho snem.
Baróni, grófi, pápež Jeho Svätosť
mali oň zavše živý záujem.
Tých nedozeral duše hájnik zvedný.
Je za tých chlapcov ktosi zodpovedný.

Tí chlapci detských izieb nepoznali,
kde bájoprameň kryje záclon sneh.
Stuchnutý brloh za útulok mali,
čo rodín viac bol svedkom sváru, neh;
snáď v chlieve rástli — osud predka biedny.
Je za tých chlapcov ktosi zodpovedný.

Alebo v dielňach čiriš, stružlín smetie
smiešane boly tkaň ich čarokrás.
Dobroty ludskej nechutnali v svete,
hoc nebo všetkým blahý sialo jas;
bo dobré je, jak Pán Boh pravševedný.
Je za tých chlapcov ktosi zodpovený.

Ich majster, gazda, kočiš vyfliaskali,
tovaryš kopal, trhal za uši.
Ich duša, chrbát často krvácaly,
ich kožu žraly ráno — večer vši.
V ich kostiach vitriol, a nie špik očerednÿ.
Je za tých chlapcov ktosi zodpovedný.

Len „naničhodník", „loptoš" čuli stále
a „háveď" vtedy, keď ich bolo päť.
Psi závistliví hojné pre koštiale,
vo vojne delá revom napájať.
Potreba revať, hoc to úkaz všedný.
Je za tých chlapcov ktosi zodpovedný.

---

* Je to moderný maďarský lyrik, premonštrát, farár v Královom Chlumci na Podkarpatskej Rusi. Prvá sbierka básní Zvonenie na svitaní vyšla v Užhorode 1923. Ďalej vyšly sbierky: Otroci spievajú, Človek a jeho tieň, Sklenná legenda a Buď svetlo!

Nevedia, že je Zákon Starý, Nový,
že Faust je a Madách, majster slov.
Len tol'ko vedia Božom o Synovi,
že súdil všetkých mrcha boháčov.
Kto bodák, zlato má, je bezohľadný.
Je za tých chlapcov kdosi zodpovedný.

V hnijúcej, mrzkej špine duše — tela
poklad ich skrytý neznal dostať nik.
Dobrota môže znieť z úst archanjela,
hluché ich uši na nebeský krik.
Ich srdce hnis je, pohľad očů zjedný.
Je za tých chlapcov ktosi zodpovedný.

Tým ten raz bude Bohom — Mesiášom,
kto vzbúru, zlato, ženu prisľúbi.
Zašlých dní rebrá zrapčia pod čardášom,
ich výskot k hviezdam jasným vystúpi.
Príde smrť, koniec všeho posledný,
príde súd, a ktos' na ňom zodpovedný!

Preložil Slavkovian

FR. ĽUDOVÍT MICHALOVIČ, C. SS. R.

KRISTUS - JEHO CÍRKEV KAMENEM ÚRAZU

»Tento jest ustanoven ku pádu a ku povstání mnohých.«[1] »Celé tajemství Církve spočívá v rovnici a konvertibilitě těchto dvou výrazů: Kristus a Církev.«[2]

Kristus zemřel. Vstal z mrtvých. Vstoupil na nebesa. Než neodešel od nás nadobro. Žije mezi námi dále. Ve svém mystickém těle — v Církvi. Žije v Eucharistii. Židé jím pohrdli. Ale „kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se hlavním kamenem v rohu".[3] Kristus stal se základem budovy, která, ač vystavena všem bouřím a útokům, potrvá do konce věků. Církev Kristova jde ve svých dějinách se znamením odporu a nenávisti. Ježíš to předpověděl svým apoštolům: „Budete v nenávisti u všech pro jméno mé."[4] Musí tak býti. Kristus-Bůh kráčel životem potřísněn špínou zloby, pohrdání a ďábelské nenávisti. Dílo jeho — Církev — půjde životem podobně. Hlasatelé pravdy věčného Učitele, druzí Kristové, budou sdíleti osud svého Mistra, neboť „není učedník nad mistra, ani služebník nad pána

[1] Luk. 2. 34. — [2] R. P. Humbert Clérissac O. P., Tajemství Církve, Nova et vetera 49; Stará Říše na Moravě 1921, str. 14. — [3] Žalm 117, 22; též Mat. 21, 42. — [4] Mat. 10, 22.

svého".[5] Brány pekelné dosud duní. Největší nepřítel Boha i lidstva nespí. „Jestliže mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati."[6] Sv. Štěpán Prvomučedník[7] je prvním splněním předpovědi Páně. Nepřátelé Církve zneužívají proti neposkvrněné Kristově snoubence všech sil, jimiž člověk vládne. Zneužívají síly ducha ve vědě. Zneužívají síly vášní, jen aby jí odloudili dítky. Herodes, chtěje se zalíbiti židům, jímá apoštola Jakuba a dává ho usmrtiti.[8] To mu nestačí. I sv. Petra jímá a vsazuje do žaláře. Anděl vysvobozuje knížete apoštolů z jeho rukou.[9] Než i na Herodovi se vyplnilo, že nikdo nepronásleduje Krista a jeho Církev beztrestně. Herodes umírá v zoufalství rozežrán červy.[10] Kristus ve svém mystickém těle stal se mu kamenem úrazu.

Církev se šíří dál a dál. V říši římské narazila na svého nejhoršího nepřítele — pohanství, v němž Cesar je ctěn jako bůh, takže s ním stojí a padá polytheismus římský. A tato veleříše po tři století zuřivě prudce útočí na skálu Petrovu. Je to rozhodný boj. Imperátorové neměli tolik státnické moudrosti a prozíravosti, aby opustili zhnilé a zbahnělé, mravně zhroucené pohanství a přijali a zasadili ve svou říši zdravý, svěží a bujný štěp rodícího se křesťanství. Proto musili padnout oni i jejich říše, by na jejich troskách vyrostla Církev v mohutný strom duchovní vševlády a světovlády. Utonuli v potocích vlastní krve. „Tvým nepřátelům dám se krmit vlastním masem, a jako moštem krví svou se budou opájet."[11] Krev křesťanská, v potocích tekoucí římským imperiem, strhla s sebou kal a bahno pohanského starověku, očistila a svlažila půdu pro květiny ze zahrady Boží. Řím pohanský narazil na Řím křesťanský a rozrazil se. — Na kolika říších napsal Bůh neviditelnými písmenami: Mane, Thekel, Fares,[12] protože bojovali proti Hospodinu v jeho Církvi. „Národ totiž a říše, která by nesloužila tobě, zahyne; a národové zpustošením pohubeni budou."[13]

Nebylo Církvi bojovati jen proti nepřátelům vnějším. Na svém vlastním srdci chovala štíry. V jejím středu povstávali falešní proroci. Nepochopili plně učení Kristovo. Chtěli býti moudřejší než sám Bůh. Chtěli jeho učení povznést, produševnit. Ve skutečnosti příkazy božského Učitele byly jim příliš těžké. Proto pod záminkou produševnění snažili se osvoboditi od zákonů Páně. Neuvěřili a pohrdli pravdou, pročež poslal „jim Bůh působnost klamu, aby uvěřili lži, by odsouzeni byli všichni ti, kteří nevěřili pravdě, nýbrž zalíbili si v nepravosti".[14] Božský Rybář vyvrhl je ze své sítě jako ryby špatné a neužitečné, neboť „ne každý, kdo mi říká »Pane, Pane«, vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského".[15] Avšak nejbolestnější je to, že tento vřed na těle Církve potrvá až do dne, kdy tato květinka bude přesazena — očištěná — do půdy rajské. *Ještě*

---

[5] Mat. 10, 24; Sr. Jan 15, 20. — [6] Jan 15, 20. — [7] Sk. 7, 58. — [8] Sk. 12, 2. — [9] Sk. 12, 11. — [10] Sk. 12, 23. — [11] Is. 49, 26. — [12] Dan. 5, 25. — [13] Is. 60, 12. — [14] II. Thes. 2, 11, 12. — [15] Mat. 7, 21.

jednou se vrátí doby pohanské. Sv. Pavel píše Timotheovi: „Toto pak věz, že v posledních dnech nastanou časy těžké. Lidé totiž budou *sobečtí, hrabiví, chlubní, pyšní, rouhaví, rodičů neposlušní, nevděční, bezbožní, nelaskaví, nesmířliví, utrhační, nezdrželiví, neurvalí, dobrému nepřízniví, zrádní, lehkomyslní, nadutí, více rozkoše než-li Boha milovní, majíce tvářnost pobožnosti, moc její však zapřevše.*"[16] Ač poznají a budou znáti pravdu, přece ji odmítnou. „Tito protiví se pravdě, lidé to na mysli porušení, v příčině víry neosvědčení."[17] Vždy budou lidé, kteří se budou zdráhat přijmouti a vzíti na sebe jho Kristovo. O takových platí: „Kdo nebéře kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden."[18] Blud nebude omezen na jednotlivce. Ježíš sám pravil svým učedníkům: „Mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: »Já jsem;« a svedou mnohé."[19]

Jedna z nejsmutnějších chvil v životě Církve byl 16. červenec 1054, kdy celý východ odtrhl se od pravé Církve. Byla to hodina truchlivá, smutné divadlo pro Boha i lidstvo. Orthodoxní církev uráží primát církve římské. Chce býti svobodná. Zatím však staví budovu na písku. „I spadl příval, a přišly řeky, a zavály větry a obořily se na ten dům. I padl a pád jeho byl veliký."[20] Trest přišel náhle. 29. května 1453 stržen byl s Hagia Sofia kříž a nad velechrámem zatřpytil se půlměsíc. Ani to nepřivedlo východ k přemýšlení. Řecký dějepisec praví: „Kdyby v onom okamžení (když Turci stáli před hradbami) anděl s nebe byl sestoupil a prohlásil: přijměte církevní unii, přece by se byli k ní nepřidali a raději se Turkům odevzdali, nežli k církvi římské připojili."[21] Říše byzantská, hlavní sloup orthodoxie, padla. Ale největším trestem je vnitřní rozklad v samé církvi orthodoxní a bolševism v Rusku. *Socha Jidášova v Prikunsk* je děsným výkřikem zdeptané orthodoxie. Jidáš, hrozící zaťatou pěstí nebesům, je výmluvným symbolem nevěry a nevěrnosti. — Kristus ve svém mystickém těle stal se východní církvi kamenem úrazu.

Nebylo dosti na tom, že východ se postavil do znamení odporu. I na západě nastalo veliké třídění duchů a vybilo se v anglikanismu a protestantismu. Luther, jenž nezdravou výchovou byl stržen do duševní katastrofy, převedl většinu německého národa na břeh neklidu a rozháranosti. Cítě sám ve svém nitru neklid a třesa se před přísnou spravedlností, hledal, jak by ušel trapným myšlenkám a bouřím duševním. Jsa přesvědčen, že Bůh bez přičinění a spolupůsobení člověka v duši každého dokonává ospravedlnění,[22] zavrhl dobré skutky. Zavrhl Církev jako dílo satanovo. Není třeba Církve. Není potřebí kněží. Pryč s kněžími! A basla calotte! Toto heslo francouzské revoluce (i všech ostatních) mělo svůj původ v Lutherovi. Individuelní víra. Studium bible bez všelikých přesných norem a korrektiv – to vše otvírá bránu nesčetnému drobení. Opravdu kolik hlav, tolik církví. A to je zároveň největší trest. Největší paradoxon. V nejno-

[16] II. Tim. 3, 1–5. — [17] Tamtéž 3, 8. — [18] Mat. 10, 38. — [19] Mar. 13, 6. — [20] Mat. 7, 27. — [21] Kryštůfek, Všeobecný dějepis církevní, II, 643. — [22] Na to přivedl ho nesprávně pochopený výrok sv. Pavla: „Spravedlivý živ jest z víry." (Řím. 1, 17.)

vější době, kdy 90% pastorů nevěří v božství Kristovo, je protestantism v nejhlubším mravním úpadku. Kristus stal se mu kamenem úrazu.

Nejhorší útoky a cynický posměch valí se na Církev ve století osmnáctém. „Zničte tu Bídnici!" „Ecrassez l'infâme!" vrhl do světa praporečník nevěry Voltaire. Nemohl snésti myšlenky, že Církev založilo dvanáct neučených rybářů. Proto chtěl světu dokázati, že on sám jediný je s to ji zničit. 25. února svému příteli D' Alambertovi: „Za dvacet let bude milý Bůh mrtev." Právě za 20 let, téhož měsíce, téhož dne — 25. února 1778 s děsným výkřikem umírá. Za 25 let byl mrtev. Kdo? Bůh? Nikoliv! — Voltaire. Furiis agitatus obiit. Ve Voltairovi vyvrcholila moderní filosofie a věda v nejzuřivějším vzteku a boji proti Kristu a Církvi. Filosofii a vědě stal se Kristus kamenem úrazu.

Přes všecky útoky Církev tu stojí pevně. „Brány pekelné ji nepřemohou."[23] Boj bude vždy. Peklu a jeho náhončímu podaří se vyrvat Církvi mnoho duší. Sama však nikdy nebude přemožena. Každý, kdo útočí na Krista a jeho snoubenku Církev, jeho viditelného zástupce v ní, papeže, zhyne. „Qui mange du pape, en meurt."

Mimoděk naskýtá se otázka: Kdo je vinen, že Kristus se stává kamenem úrazu. Kdo je vinen tak velkými proměnami a pády jednotlivců i celých společností. Bůh? Člověk? — Ptejme se těch, kteří na ten kámen narazili a se zranili. Co odpovědí? — „Mým neštěstím je vinen Bůh." Opakuje se tu příklad nevěrného služebníka. Místo, aby uznal svou vinu, vinil svého pána z tvrdosti a nespravedlnosti.[24] Než nemá viny Bůh. Vždyť „Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho".[25] Tvůrce chce tedy spásu všech. Přeje si, aby všichni lidé byli spaseni, aby byli šťastni již na této zemi. Proto se jednorozený Syn Boží stal člověkem. Proto po tři roky chodil mezi lidmi a hlásal evangelium spásy, lásky a milosrdenství. Proto umřel za celé lidstvo smrtí tak žalostnou, potupnou a bolestnou. Jeho láska k lidem byla a jest silnější než smrt.[26] Když jsme byli ještě jeho nepřáteli, on miloval nás.[27] „Nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od své cesty a živ byl."[28] Jen jednou za svého pozemského života ukázal Božský Spasitel svou spravedlnost. Na kom? Na člověku? Nikoliv! Na fíkovém stromě. Proč? Protože, ač listím oplýval, ovoce nepřinesl. Proto jej proklel: „Nerodiž se z tebe ovoce na věky."[29] — Bůh je ospravedlněn. On nemá viny. Může s božskou pravdivostí vždy a za každých okolností prohlásiti: „Nenáviděli mne bez příčiny."[30] V kom je tedy vina? V tvorstvu. V králi tvorstva — člověku. Ano. Člověk je sám vinen svým vlastním pádem a neštěstím. Nechce slyšeti a uposlechnouti volání milosti. Ježíš si může stěžovati s Isaiášem: „Přišel jsem a nebylo člověka, volal jsem a nebylo, kdo by slyšel."[31] A proto „nemají výmluvy ze hříchu svého".[32]

---

[23] Mat. 16, 18. — [24] Mat. 25, 24. — [25] Jan 3, 17. — [26] Sr. Velepíšeň 8, 6. — [27] Sr. Řím. 5, 8. — [28] Ez. 33, 11. — [29] Mat. 21, 18, Mar. 11, 14. — [30] Jan 15, 25., sr. Žalm 24, 19. — [31] Is.50, 2. — [32] Jan 15, 22.

Člověk přirozený, ponechaný sám sobě, svým vlastním silám, není nic jiného, než „žádost těla, žádost očí a pýcha života".[33] To je zároveň trojí pramen veškeré nízkosti a špatnosti. Tyto tři kalné proudy zaplavily nitro člověka. Zanesly špínou jeho duševní zrak. Pýcha života. Jsou lidé, jimž zenitem všeho myšlení, přání, tužeb, snažení a jednání je pouze a výlučně vlastní Já. Vše ostatní má pro ně smysl jen potud, pokud prospívá jejich Já a pokud má k němu určitý podřízený vztah. Tento *egocentrism* je příčinou, ale i nutným následkem hříchu prvotního. „Místo toho, aby, jako dříve svým myšlením, chtěním a jednáním tíhl k Bohu, učinil si člověk těžištěm a cílem svého myšlení, chtění a jednání své vlastní Já."[34] Egocentrista chce býti volný, svobodný a nespoutaný. Těžce nese převahu druhého. Pýcha života dohání ho k odpadu od Boha, k nenávisti proti všemu, co je vyšší, dokonalejší než on. „Počátkem lidské pýchy je odpad od Boha."[35] Nejstrašnější formou pýchy je pýcha rozumu. Tímto morem bylo zachváceno nitro zákoníků a fariseů. Věděli, že Kristus má pravdu. Sami se nazvali vidoucími. Museli to poznati z jeho zázraků. Věděli a viděli dobře. A právě proto pravil k nim Spasitel tak vážně: „Kdybyste byli slepí, neměli byste hříchu; nyní však pravíte »Vidíme«; hřích váš zůstává."[36] Jaká vzdálenost, jak nedozírná propast mezi pýchou života a ideálem a příkazy Kristovými: „V pravdě pravím vám: Neobrátíte-li se a nebudete-li jako dítky, nevejdete do království nebeského."[37] Mnoho je těch, kteří této hrozby nechápou. Dobrovolně. Pro takové platí: „Kristus přišel na tento svět, aby ti... kteří vidí slepými se stali."[38] Narazili na kámen uhelný a rozrazili se, neboť „pohromu předcházívá pýcha a před pádem bývá duše zpupná".[39] Kristus a víra nežádají od nás oběti rozumu, ale oběť naší arrogance. (W. Förster.)

Kristus je jedině možná cesta do blaženosti nebeské. „Já jsem cesta, pravda a život."[40] Kdo touto cestou nekráčí, jde vstříc jisté záhubě. Marná je výmluva pyšných duchů: My v Boha věříme, Krista však nepotřebujeme. Dobře. Jenže „nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne",[41] pravil Spasitel. Kdo pohrdá Synem, pohrdá také tím samým Otcem a „kdo popírá Syna, nemá ani Otce".[42]

Kdo nemá Krista, nemá Otce a kdo nemá Otce, toho bohem se stává blahobyt a bohatství. „Jich bohem jest břicho."[43] Žádost očí. V každém přirozeném člověku dřímá *touha po bohatství*. A tato chtivost zachvacuje mnohdy všecky mohutnosti člověka. Bohatství je lákavé. Čím ho kdo víc má, tím více chce míti. Starost o peníze vyplňuje celý jeho den, celý život. Lákavost zlata dohání ho k největším hříchům a neřestem. Zaslepuje duši jeho; odvrací jej od Boha. „Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti."[44] Nikdo nemůže sloužiti zároveň Bohu a svému žaludku. „Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně."[45] Ta-

---

[33] I. Jan 2, 16. — [34] D. Cortes-Fischer, Der Staat Gottes 138. — [35] Sir. 10, 14. — [36] Jan 9, 41. — [37] Mat. 18, 3. — [38] Jan 9, 39. — [39] Přísl. 16, 18. — [40] V řeckém textu všude člen: ἡ ὁδὸς... to znamená určitou, jedinou cestu. — [41] Jan 14, 16. — [42] I. Jan 2, 23. — [43] Filip. 3, 19; — [44] Mat. 6, 24; — [45] Tamže;

kový člověk má své jediné potěšení v pokladně zlata. Na duchovních statcích mu pramálo záleží. „Kde jest poklad tvůj, tam bude i srdce tvé."[46] Proto Ježíš vyslovuje nad bohatci běda: „Běda vám bohatým, neboť již máte potěšení své."[47] Naproti tomu stanoví Kristus zásadu: „Co prospěje člověku, byť celý svět získal, život však ztratil?"[48] Kam až dohání člověka chtivost peněz, vidíme na Jidášovi. Co ho přimělo k zradě Bohočlověka? Peníze. Chtivost zlata.[49] Co jej tak zaslepilo, že ztratil víru v Krista? Co, že se nezastavil ani před zradou a smrtí svého Mistra, jenž jej vyvolil za svého důvěrného přítele? — Auri sacra fames — prokletá žádostivost peněz. Opravdu „snáze je velbloudu projíti uchem jehelním než boháči[50] vejítí do království nebeského."[51] Kdo je tedy vinen záhubou Jidášovou? Kristus? Nikoliv! On sám. Neostříhal svého srdce od náklonnosti k penězům. Proto se mu stal Kristus kamenem úrazu.

Následkem žádosti očí a pýchy života bývá *žádost těla*. Každý by rád věřil v Krista, jen kdyby přísně nežádal: Nesesmilníš, nepožádáš... Zrušte desatero a radostně budeme s vámi říkati „Kredo".[52] Tato věta je proslovena z duše každého člověka, jenž je otrokem svého těla a jeho chtíčů. Jenže „i zlí duchové věří, ale třesou se."[53] Nemravnost — mor, jenž zachvacuje celé kraje. Otroci ďáblovi, neboť ti „kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své i s vášněmi a žádostmi."[54] To je nejzazší příčina, proč před věky i dnes tolik lidí rouhá se Kristu, proč cynickým výsměchem pronásleduje každou myšlenku na něho. Nelze jim jinak. „Ti, kteří jsou podle těla, obmýšlejí věci tělesné."[55] Kdyby nebylo šestého přikázání, měl by Bůh dosti ctitelů. Nicméně i ctitelé Venušini uznávají vyšší hodnoty. Chápou, že by měli jíti za nimi. Avšak „video meliora proboque deteriora sequor" (Ovid). Jsou ponořeni v plameny chtíčů. Bůh se jim ztrácí s obzoru. Kdo jsou, kteří nejvášnivěji popírají existenci Tvůrce všehomíra, Soudce a Mstitele vin? Otroci chlípnosti. „Svět by nebyl nevěřící," volá sv. Augustin, „kdyby nebyl nemravný". Kristus se jim stává kamenem úrazu. „Cizoložníci, nevíte-li, že přátelství s tímto světem jest nepřátelstvím Božím? Kdo tedy chce býti přítelem toho světa, stává se nepřítelem Božím."[56] Hospodin „hříšníky zahubí".[57] K Bohu vede cesta jediná, cesta sebezáporu. „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne."[58] Kdo jde cestou jinou, zahyne. Svou vinou bude zavržen.

Než přes všecky tyto důkazy a důvody zůstává i nadále záhadou, proč se Kristus stává kamenem úrazu. V řádě přirozeném člověk s takovými vlastnostmi, člověk, jenž všude rozsévá jen dobro a lásku, musí býti vážen, ctěn a milován. A Kristus? Naopak. Čím více lásky a dobroty prokazuje, tím větší nevděk klidí. Tím víc je tupen a pronásledován. Vlastní a nejvnitřnější příčinu musíme hledati jinde. Víra

---

[46] Mat. 6, 21; — [47] Luk. 6, 24; — [48] Mat. 16, 26; — [49] Jan 12, 6. — [50] Platí také o chudém, jenž nezřízeně dychtí po majetku. — [51] Mat. 19, 24; — Sursum 1934, 127; — [52] Jak. 2, 19; — [53] Gal. 5, 24. — [54] Řím. 8, 5; — [55] Jak. 4, 4; — [56] Žalm 144, 20; — [57] Mar. 8, 34; — [58] Mat. 16, 24.

sv. učí, že Kristus nebyl ještě ani na světě, a již byl kamenem úrazu. Komu? Andělům. Jako prvním lidem (a v nich celému člověčenstvu) uložil Bůh zkoušku, tak i obyvatelům nebes. Chtěl, aby si věčnou blaženost aspoň nějak zasloužili. Zjevil duchům nebeským, že věčné Slovo se vtělí, že přijme přirozenost lidskou. A tomu vtělenému Slovu musejí se oni klanět jako svému Pánu a Bohu. Tu se stalo něco, nad čím náš rozum stojí. V okamžiku jsou duchové nebeští rozděleni na dvě strany. Jedna se pokořuje a klaní se Bohočlověku. Druhá se pyšně a s odporem odvrací. Proč si nevezme alespoň naši andělskou přirozenost? My se máme klaněti Bohu v lidském těle? Nikdy! Nebudeme sloužiti. V témž okamžiku stávají se z miláčků Nejvyššího jeho největšími nepřátely. Z andělů ďábly. Propast pekelná se otevíra a vzpurní duchové jsou pohrouženi v moře běd a utrpení. Věčně. A toto nepřátelství potrvá do konce věků. Ďábel je svrchovaně nešťasten. Nejvíce se však třese před chvílí, kdy objeví se tváří v tvář před věčným hrozným Soudcem — Bohočlověkem, jehož nenávidí a proklíná. To projevil ústy posedlé černošské dívky Kláry Germány Celeové: „To nejtěžší a nejtvrdší teprve přijde. V den soudu přijde tento Ježíš... jako všemohoucí soudce soudit lidi i anděly, nás, anděly zavržené. Ó kdyby nebylo nám dostaviti se přede všemi k tomuto soudu! To bude strašlivé! Ale bude tak! Bůh, jehož nenávidíme, nás k tomu donutí. Ó, jaký to den hrůzy a muky! Ježíš, Bohočlověk, všemohoucí soudce, upře na nás svůj hněvuplný pohled. Kdo jej bude moci snésti? Běda, běda! A což rozsudek: Odejděte, zatracenci, do věčných muk, vy zavrženci, pryč ode mne na věky."[59] Musili bychom ďábla litovati, kdyby to bylo možno. Ale nikoliv! Satan je ve svém neštěstí i ve své zlobě zatvrzelý. Přes všechno poznání ztráty blaženosti, přes všecky muky a plameny zná jen jedinou odpověď: Nebudu sloužiti. Pomyšlení, že jednou bude přinucen pokloniti se Bohočlověku, plní jej hrůzou a vztekem. Nenávidí Boha. Nenávidí vše, co Bůh miluje. Proto již od kolébky na člověka číhá. Jako každý člověk má za průvodce k životu anděla světla, tak také každý má za průvodce ke smrti anděla temnosti. Kdykoliv církev rodí dítky k životu, stojí tu ďábel, aby jí dítky ty vyrval: „A drak ten stal před ženou mající poroditi, aby pohltil dítko její, jak by porodila."[60] Jeho boj proti Kristu je bojem proti člověku. Sám je na věky nešťasten. Proto nemůže snésti myšlenky na štěstí člověka. Všemi silami se snaží, aby je zničil. Užívá k tomu oněch negativních sklonů v duši člověka. „Obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by pohltil."[61] Rozdmýchává v člověku onen trojí zhoubný žár — žádosti těla, žádosti očí a pýchy života. Své pekelné jiskry hází obyčejně skrytě. Využívá netečnosti a nedbalosti věřících i kněží. „Když lidé spali, přišel nepřítel, nasel koukole mezi pšenici a odešel."[62] Šťasten pastýř, jenž si může říci klidně, že bděl. Ale těm, kteří se nestarají o svěřené stádce, stává se Kristus kamenem úrazu. Dvojnásobně. „Běda pastýřům izrael-

[59] P. Sutter, Satan v Illfurtu 144. — [60] Zj. 13, 4; — [61] I. Petr 5, 8; — [62] Mat. 13, 25;

ským, kteří pásli sami sebe; zda-li nemají býti pasena stáda od pastýřů?"[63]

Kristus byl slibován jako kníže pokoje. Pokoje však na světě nikdy nebude. Proč? Protože zásady jeho a zásady světa jsou tak protivné. Vždy bude boj. Kristus a satan zápasí o duši člověka. Ježíš bude vždy pronásledován a nenáviděn. Svět dal se do služeb satana. Kristus vydává „o něm svědectví, že skutky jeho jsou zlé".[64] Spasitel nabízí spásu všem. Umřel za všecky. Vykoupil všecky. Avšak subjektivně se každý musí spasit sám. Jak? — Tím, že působí věrně s milostmi, které Ježíš nabízí každému. Mnozí však tyto milosti odmítají. Nechtějí se spasit. Kristus žádá na zemi sebezápor. Po smrti slibuje věčnou radost, štěstí a nejvyšší blaženost v Bohu. Kníže temnosti dopřává radostí a rozkoší na zemi, na věčnosti může dáti a dá svým otrokům jen plameny a zoufalství, věčná muka a věčné umírání. Žel! Jak mnoho je těch, kteří dávají přednost chvilkové rozkoši před věčným štěstím. *Dej nám zde na zemi rozkoš, a nebe své si ponechej!* A satan se chechtá, že se mu podařilo uloupit tolik duší nenáviděnému Bohu. Kristus pláče nad zničeným ovocem prolité své božské krve, jako plakal nad Jerusalemem. Slzy ty pálí jako žhavé jiskry. Strašnými údery dopadají na brány pekelné a mučí a souží, děsí a pálí padlé anděly. Kristus bez své viny stává se kamenem úrazu jednotlivci, společnosti i moci temnosti. Běda tomu, kdo maří ovoce vykoupení. Bylo by mu lépe, „aby kámen mlýnský zavěšen byl na hrdlo jeho a on pohroužen byl do hlubokosti mořské."[65]

PRAHA - VELEHRAD

Po sjezdu a před poutí.

„V Praze se projevila duše celého Československa."
Kardinál-legát Verdier.

Řekne-li se: „kaktus", tu každý si představí baňaté či placaté něco, neforemné, bodlinaté, odpuzující. Dlouho si sukulentu tohoto nikdo nevšímá a každý se jeho ostnům vyhýbá. Až jednoho dne houf lidí obstoupne nedůvěřivě květináč s onou pohrdanou a podivnou rostlinou. Co se stalo? Inu — kaktus rozkvetl! A jak byl náš milý kaktus odpuzující nebo aspoň lhostejný dokud nekvetl, tak láká a vábí k sobě když kvete. Květ — a k tomu tak krásný — je na kaktusu čímsi cizím, nezvyklým.

Řekne-li se: „Praha", tu každý si představí velkoměsto, centrum našich dějin a hlavu našeho státu, desítky věží a prázdné u nich kostely a t. d. A tyto kostely se koncem června l. P. 1935 naplnily: cosi cizího, nezvyklého! — ale ne Pražany, nýbrž katolickými venkovany. A kolem kostelů a na chodnících ulic zvědavci a zevlouni:

[63] Ez. 34, 2; — [64] Jan 7, 7. — [65] Mat. 18, 6.

to byli P. T. Pražané. Překvapený a hluboce dojatý kardinál-legát, zástupce J. Sv. Pia XI., nemohl — odjížděje z Prahy — nám a zároveň Pražanům říci pravdu pravdivější nad tuto: „Kdo jako já pocítil, že v Praze se projevuje duše celého Československa, byl svědkem nevyrovnatelného divadla. Sdělím Sv. Otci, že československá duše zůstává hluboce katolickou..." Za I. sjezdu katolíků ČSR. byla na chvíli Praha *živou hlavou* státu: byla a projevila se v ní duše státu. Ale co před a po sjezdu? Tu musím připomenouti článek[1] konvertity dra A. Fuchse, v němž s tiskem rakouským a polským konstatuje, že je „rozdíl mezi pražskou ulicí a širým zázemím Prahy". Tento rozdíl — jako kdysi ve Francii — nepostihují demokratičtí zákonodárci, takže protináboženské zákony jejich se hodí — a měly by platit — jen v samotné Praze, jejíž od Boha a Církve odvrácená duše byla jejich iniciátorkou, ale neměly by platit pro celý stát, jehož duše — projevivší se o sjezdu právě v Praze — je „zdravě konservativní" t. j. „hluboce katolická".

Sjezd byl mezníkem; ale jen pro duše upřímné (k Bohu, k sobě a k bližním), odhodlané a obětavé. Mezník — konec špatného, slabého, polovičatého, vlažného a začátek dobrého, silného a upřímně vroucného života a práce v Kristu.

Pražané ve svém celku zůstali chladni. Byli jsme jim lhostejni. Neohromili jsme je tak, aby nám dali zapravdu a přidali se k nám pod vlajku Ježíšovu: žasli snad nad počtem a opravdovostí, nad zbožností a optimismem katolíků, ale přijali tuto vnější milost, poznali „čas navštívení" svého, či zůstali tam, kde byli? — „Jaký (bude) konec těch, kteří nevěří Božímu evangeliu?" (I. list sv. Petra, 4. 17.) Usmívali se, (aby projevili snad „soucit s katolickou ubohostí") když účastníci se ubírali malostranskými ulicemi k pražskému Jezulátku, smáli se smutným pohledům k prázdnému místu po strženém mariánském sloupu na Staroměstském náměstí (zbořili to, co táhlo a křičelo: „výš, výš!" a nechali tam cosi pyšně a těžce přízemního, — ačkoliv správně vycítili, že ty dvě věci na náměstí se nesnesou!)... a j. Dalo se čísti s mnohých tváří: „Lidičky, nechte si svoji radost, co je nám po ní a po vás, nás baví něco jiného!" A vskutku: Kolik z těch aspoň 800.000 Pražanů positivně se sjezdu zúčastnilo? — Tehdy se zmocnil duše bolestný pocit lítosti, soucitu, rozčarování. Jako když apoštol, nepřijat a odkopnut, odchází z města a vyklepává prach z obuvi své, třesa se hrůzou při pomyšlení na Spravedlnost Boží, jíž město ono nevěrné a zaprodané propadlo. Až to zalomcuje člověkem když vidí, kam až sahá vědomá tvrdohlavost a zaslepenost lidská čili „poznané pravdě odpírati" — hřích proti Duchu sv.

Jen jednomu se na nás obdivovali tihle Pražané: že nás tak bili, tak šikanovali, podceňovali, odstrkovali, vyssávali (všude i présenty se hodí!) a že je nás stále tolik, a že jsme stále ještě tak hloupí, trpěliví, spokojení se svým málem. V tomto smyslu měl pravdu pan n n v Přítomnosti, když napsal: „venkovští účastníci katol. sjezdu

[1] Den 21. VII. 1935.

byli maximem tělesné i duševní bídy, kterou pražské ulice hostily."[2] Inu, duše oživuje tělo tvé, příteli, i když ty v ni nevěříš, ji popíráš, pomlouváš, biješ a neřestmi špiníš! — Panu n n z „Přítomnosti" jsme se zkrátka nelíbili: oči nám neblýskaly (čím? smyslností nebo opilostí nám měly jiskřit?), po ulicích jsme nehulákali, na potkání nenazdárkovali... Pro tyto „defekty" katolíků je ochoten kdekterou korporaci jinou pochválit. Chodili prý jsme slepě pražskými ulicemi a bez zájmu, a jen kostel nás dovedl vytrhnout z duchovní netečnosti. Zapomněl zajisté pan n n, že to byli katolíci, že proto v Praze je zajímaly téměř jen kostely (jež přece Praze dávají ráz, slávu i jméno — „stověžatá!") a ty že se plnily, kdežto ostatní atrakce a lokály pochybné zůstávaly prázdné — či vlastně: zůstaly při svých obvyklých návštěvnících. Pro toto patrně nás poctil titulem „houf bez krve a nadšení, — jako by se nic nebylo stalo na Václavském náměstí, na Slávii, u sv. Víta, na stadionu a j.! — bez zájmu a vzdělanostní úrovně..."

Náš nezapomenutelný Frant. Sušil už dávno vyslovil přání:

„Město svaté, veleslavná Praho!
Hlavo naše, matko, královno,...
...Národnosti's Jerusalém svatý,
Řím's paměťmi víry přebohatý,
Athénami's věd a umy nám.
Ó buď také svatých mravů chrám,
Zkvítej v tobě doba tvého Karla (IV.)
A mládí tvá buď věčně neustárlá."[3]

Proč to všechno píši? Protože mám pokušení říci, že Praha nám sice dala místo k sjezdu a střechu nad hlavou, že o nás dovedla — z musu — aspoň ve dny sjezdové referovati, ba i slovo uznání utrousit a loyálně se chovat, ale za týden po sjezdu už oněměla ústa její a sem tam se objevily „dojmy" — psané „bez stínu nadsázky"! — a la „Přítomnost", končící — aby to pomluvou příliš netrkalo, třebas takto: „Tím ani nechceme, ani nebudeme ubírat na státním i mezinárodním významu katol. sjezdu." Zkrátka: Praha nás na svém katastru jen trpěla, i když se chvílemi tvářila tolerantně, nebo i přátelsky. To, co viděl legát Verdier v Praze a co ho oprávnilo k tvrzení, že „čsl. duše zůstává hluboce katolickou", byla skutečná katolicita nebo dovedná přetvářka ze slušnosti — vlastně však oboje společně. Dnes se takové přetvářce eufemisticky říká loyalita, tolerance, snášenlivost...

Z Prahy odjel kard.-legát na Moravu: Olomouc, Sv. Kopeček, Kroměříž, Velehrad... Hrob před 1050 léty zesnulého prvního arcibiskupa našich končin sv. Metoděje jej lákal. Vždyť tomuto apoštolu Slovanů zasvětil v Paříži kostel a pak — on, zástupce sv. Otce, buď vědomě chtěl jíti, anebo Prozřetelností byl veden tam, kde evangelium hlásali dva světci sv. Otci tak oddaní, že dodnes se modlíme:

„Abychom na přímluvu sv. Cyrila a Metoděje Stolci apoštolskému věrně oddáni byli — Synu Boží, Tě prosíme uslyš nás!"

---

[2] Přítomnost 1935, str. 422, č. 27.
[3] Sebrané básně Fr. Sušila. Vydání opravené. V Brně 1862, str. 186.

Myslím, že teprve na Moravě se Legát cítil mezi svými: zde viděl katolicitu. Nebylo třeba a nebylo místa pro loyalitu. „Drahé děti! Z hloubi srdce vám děkuji, že jsem mohl poznat krásu vašeho kraje a hrdinství vaší víry!" V Praze mluvil o zevním projevu, zde mluví o vnitřním životě. (Nepochválil kardinál-legát tytéž lidi, tytéž Moravany a Slováky v Praze i na Velehradě?)

V Praze se nakrátko projevila katolická duše čsl. lidu jako něco cizího, přivezeného (z Moravy a ze Slovenska!), jako host, jako květ na kaktusu! Na Moravě — na Velehradě — se katol. duše lidu moravského neprojevila, tam ji bylo vidět na každém kroku, tam je ona doma! Tam není kaktusovým květem objevujícím se v dlouhých periodách. — Nelze se divit, že papežský legát, když k vroucnosti, již viděl a zažil na Moravě, připojil počet a zbožnost, již spatřil v Praze, generalisoval: „Čechoslováci jsou veliký katolický národ!" a slíbil: „řeknu v Římě sv. Otci, že v Československu má Církev nejlepší syny, nejlepší křesťany a vlastence!" Kardinál-legát sice řekl pravdu subjektivní t. j. charakterisoval to, co v Československu viděl a cítil, ale neřekl pravdu ontologickou — shodující se se skutečností. To bohužel všichni dobře víme. Tento omyl kardinálův byl způsoben slušným chováním nekatolíků naší vlasti. Bylo to od nich jistě pěkné, že nevyvolali žádnou nepříjemnost, incident a pod., ale chválit je za to nemůžeme, jako zase oni se nemohou chlubit ctností snášenlivosti, jako něčím typicky českým! Myslím totiž, že nejednali z ctnosti — a jen ta by se snad dala pochválit — nýbrž spíše z lhostejnosti, snad i z pohrdání, nebo z překvapení člověka příliš zvědavého, jemuž se na chvíli zatajil dech a ztuhly údy, anebo — při nejlepším — ze slušnosti. K pochvale však je třeba vyšší dokonalosti!

Velkolepý sjezd všechny sice překvapil, zůstal však pro zatvrzelé a tedy nenapravitelné episodou. Pro upřímné a opravdové však se stal mezníkem, hranečníkem, kamenem úhelným. Pražané — ta myšlenka se mi neustále vtírá — nás neviděli rádi: byli jsme jim snad živou výčitkou, dráždilo je naše katolictví; nechtěli se také dlouho dívat na kříž na Václavském náměstí (už druhý den po sjezdu 2./VII. se rozdělával), ani na sjezdové plakáty s probodenou rukou (spasitelná rána!) Kristovou, výmluvně zvoucí :„Pojďte ke mně všichni..." (dokonce už I./VIII. v Ostrovní ulici byly zalepeny!) To už jsem se cítil v Praze přímo vetřelcem!

Jaký byl užitek sjezdu? Uviděli jsme svoji sílu, ukázali jsme kus obětavosti a ukázněnosti, uviděli jsme se tváří v tvář a utvrdili se v odhodlaném rozhodnutí s Milostí Boží až do konce vytrvati. Chtěli jsme snad i apoštolsky zapůsobit. Toho však bylo a bude jen tolik, kolik žije v ČSR. duší upřímných, nelpících na časných výhodách a důsledných, jež nedají nic na ty, kdož zkreslováním, mlčením a umlčováním sjezd se snaží snížiti, zprotivěti, zesměšniti — zkrátka anulovati a v zapomenutí co nejdříve zahrabati. Dále ovšem záleží tento užitek I. sjezdu na počtu duší apoštolských, kněžských i laických. Před sjezdem jsem napsal: „pojedeme si pro rozkaz Ježíšův,

pro pokyny, pro nadšení, pro sílu, pro lásku, pro milost do svatováclavské Prahy", abychom mohli apoštolsky působit mezi dušemi dobré vůle.[4] Zda toto sjezd splnil, ukáže se v budoucnu. Ale již dnes je patrno,

že se musí (intensivněji) dělat a *co* se musí dělat (získat také muže, inteligenci a vrstvy zámožné). Zbývá: domluvit se na jednotném plánu, *jak* to dělat a pak dělat, dělat a do úpadu dělat.)[5]

Pražský sjezd učinil „nebezpečné odkládání pokání" jedněch a liknavost a nerozhodnost druhých neomluvitelnými. Omyl legátův se nám stal programem, cílem apoštolského snažení dob posjezdových. Kéž zdání legátovo je povzbudivým proroctvím a naše renomé u sv. Stolice kéž jednou je ontologickou pravdou t. j. ať Československo se stane velikým *prakticky* katolickým národem!

Vracím se ke kaktusu, měně tertium comparationis. Kaktus je katolicism, Církev. Kdokoliv do ní udeří, sebe sama zraní. Roste na pustých planinách světských ne v zátiší skleníků — opovrhovaná, nevšímaná, pomlouvaná. Jen když rozkvete, třeba takovým sjezdem, věnuje se jí na chvíli pozornost, obdiv. Za chvíli zase je v pohrdání nebo zapomenutí. Málo kdo domyslí, že katolicism, je idea nesmrtelná, poklad nevyčerpatelný, filosofie pro vždy, která — když vše uschne nedostatkem životní mízy — ona ne!: má kromě reservoárů ve vlastním těle skryté spojení kořeny se studnicí vody živé, s Kristem. Na Velehradě je pramen této studnice pro ČSR.

Kaktus čsl. katolicismu rozkvetl letos v Praze, na rok rozkvete na Velehradě. Poupě se již ukázalo. FRANT. MUSIL

IN HOC SIGNO VINCES.

In signo Crucis virtus est nostra.
In signo Crucis salus est nostra.
In umbra Crucis tutelam quaerimus.
In umbra Crucis beati erimus. *Zv.*

STANISLAV KOPAL

POHLEDY

Kněžstvo svaté zplodí lid ctnostný...
Kněžstvo ctnostné zplodí lid čestný...
Kněžstvo čestné zplodí lid bezbožný!
Léon Bloy, Žebrák Nevděčník.

Modlitba Arnošta Hello k Duchu Svatému:

„Duchu Svatý, Adonai, kdybych počal mluviti, lhal bych, neboť kdybych počal mluviti, mluvil bych jistě o něčem, čeho nutně potřebuji od Tebe, a řekl bych toho tak málo, že bych jistě lhal.

[4] Minulý ročník „Musea" str. 175. — [5] Dr. Vašek, Život, 1935. str. 158.

Ó míre, ó radosti, ó sílo! Ó zdraví, jednoto, záruko, pokračování radosti, víry a síly, ó Ty, Jenž jsi vše, čeho se mi nedostává, ó Ty, Jenž si vše, čeho jest mi absolutně třeba! Duchu, Duchu, Duchu, Duchu, ó Ty, jehož mi nelze postrádati, hle, mé potřeby jsou takové, že je cítím, i takové, že jich necítím, neboť mi není možno jim ani zadostučiniti, ani je pociťovati. Zmocni se mne a zaplav mne radostí božskou a bez konce... Přeměň mne, přeměň mne! Dej mi srdce plamenné, jež by hořelo na Tvém oltáři kadidlem vonným, lahodným, slavnostním a věčným jako Ty, jako láska má, jako vděk můj. Ó hoste očekávaný, nedej čekati déle ubožákovi, jenž vyčkává v záchvěvech radosti před Tvým nanejvýš uctívatelným Majestátem! Ó Bože, ó Duchu, nechť klaním se bez ustání a v nezkalené radosti Tvému nanejvýš uctívatelnému řízení... Duchu Svatý, buď pamětliv mé slabosti a rozvaž pouta mých rtů, abych Ti mohl zapěti píseň chvály, rozvaž pouta duše mé, aby mohla vysílati k Tobě Adonai, Adonai, Adonai, Věčné Gloria v kadidelné vůni vystupujícího kouře. Rozvaž, rozvaž pouta duše mé! Ve jménu Tvého vycházení z Otce a Syna, rozněť oheň, jenž hlásí se k životu, jenž však hned zase z nedostatku vzduchu zmírá, nezrodiv se ani. Rozvaž pouta mého „já"! Nahraď mne, nahraď mne, a dej, ať jsem celý celičký, na duši, na duchu i na těle Tebou obnoven, Tebou spravován, Tebou oživen, Tebou znova rozradostněn, Tebou oslaven! Amen, amen, amen."[1]

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Najdete u Karla Čapka v knize „O nejbližších věcech" vyprávění o půllitru piva na střeše kolny, který byl nejdříve plný a potom prázdný, a nikdo nemohl vysvětlit, jak se to stalo. — Znáte „Šlépěje" z „Božích muk". Šlepěje, které náhle, bez pokračování, proti vší logice končí... Všude po krajině do nedozírné dáli bílo, panenský sníh — a tu náhle ve sněhu tři veliké šlépěje. Jen tři, ne více! Bez začátku, bez konce. Šlépěje, které odnikud a nikam nevedou. Uvažování Bourovo a Holečkovo nad nimi otřásá do hlubin duše. To je něco hrozného! Proč přece nepokračují? A odkud se vzaly? Ale proč jich není víc?! Kam se poděl ten, který vytiskl svou botou jen tyto tři šlépěje? — „Nevím, odpověděl Holeček, — snad šlo nějaké božstvo kolem"... Metafysická úděsnost. Vyšší kročeje. Zázrak.

ČLOVĚK.

Žalostný stav světa. Svět zmírá. V křečích. Zmítání, škubání! agonie. Chropot, smrtelný chropot. Směsice hlasů: Ať žije život. Směsice hlasů: Ať žije smrt! Charles Péguy: „Il manque du tout. Il manque du pain charnel. Il manque du pain spirituel." „Chybí všecko. Chybí chléb tělesný, chybí chléb duševní." Co je člověk? Diogenes o polednách na náměstí s lucernou: HOMINEM QUAERO! Definice Platonova: Animal implum et bipes. Neopeřenec dvou-

[1] Modlitby a meditace Arnošta Hello, př. Vojt. Ondrouch, Revue Archa roč. IV., č. 4, Prostějov 1916, vyd. K. D. Lutinov.

nohý. Sokrates vypouští v Akademii oškubaného kohouta: „Ecce, homo Platonis!" — Žalostný stav světa. Naturalism. Skepse. Subjektivism. Co je pravda? (Machar: „A k pravdě toužíš? Není pravdy, hochu!"). Amoralism. Napřed jen Kant: má morálka. Pak každý universitní profesor. Pak učitel. Nakonec každý občan: má morálka není tvá morálka. Co je mi po tvé morálce? Co tobě po mojí? Žádný klid. Samá změna. Co je dnes pravdou, je zítra lží. Zříceniny všech pevných systemů kulturních i morálních forem. Amoralism. Evropa podminována. Rodina trpí rakovinou. Sekyra přiložena ke kořeni stromu.

Komenský: Svět je kolo, jež se točí,
prudce chvěje, zvučí, hlučí,
kdo mu v centrum neusedne,
zamotá se a vypadne!

Motto k „Centrum Securitatis".

Hle, vidění takovéhoto světa: Franz Herwig, Svatý Šebestián z Weddingu:[2]

„Když se přiblížil k hlavnímu městu, plahočil se nesčetnými předměstími, nakupenými jako bující vředy; jejich středem byl Berlín. S bolavýma nohama kulhal v prachu ulic, narážeje na proudy lidí v roklích domů; každý člověk byl štván a nepřítelem druhého; bída vysílala zžíravé pohledy zuřivosti na štěstí, za něž považovala moc, bohatství a majetek. — Vzduch, který Šebestián vdechoval, byl ledový i palčivý. Na každém rohu ulice stáli muži v uniformách, s pistolemi na pase, jako krotitelé zvířat. Hleděli nedůvěřivě a nejistě na davy hubených a bledých lidí, které se stále a všude bezúčelně hromadily, rozcházely a obnovovaly, pomalu a vyzývavě. — Do středu města vedla nepřetržitá řada výkladců v přízemích, která pak stoupala i do vyšších poschodí a tvořila z domů skleníky, v nichž zarudlí lidé seděli za lahvemi vína a kouřícími pokrmy. — Drahokamy, zlomyslně se třpytíce, ležely na tmavém sametu, hedvábí magicky svítilo, zlaté řetězy se vinuly jako guirlandy, pečivo všech barev se tyčilo jako hory, jemné a teplé látky plynuly vláčně jako potoky s vysokých strání, hudba byla všude, hudba a zpěv; zatím se venku sunul nepřerušený proud unavených, umazaných, otrhaných a lačných lidí. — Když den pokročil, ještě než začal nebezpečný soumrak, mnoho rukou s úzkostlivou rychlostí se zaměstnávalo vyhrabováním drahocenností z výkladů a ukrýváním jich v železných skříních, zatím co rachotily pancéřové mříže, a zároveň, v hloubi krámů, se objevovali buldoci se širokou hrudí, aby v párech nastoupili noční stráž. Čím hlubší byla temnota, tím chvatnější se stával na ulicích krok dobře oblečených lidí; za to jistější a pevnější se stával krok ostatních lidí. V oblacích pronikavé vůně, křiklavě pomalovány a ověšeny zvířecími kožemi jako divoši, táhly v hejnech ženy, nepřetržitě klapajíce vysokými podpatky. Auta se hnala s vřeštícím a pištícím nákladem; někdy udýchaně běželi tmavě oblečení muži za nějakým člověkem, ječely píšťaly, třaskaly jednotlivé vý-

střely. Šeptem byly nabízeny zbraně a prsteny, psi a dětí, vypukla hádka, rány pleskaly; mrzáci se svalili na dláždění a úpěnlivě prosili táhlým hlasem o almužnu. — Tak se Šebestián díval na město po tři dny a noci. Blouznil hlady, únavou a bezejmenným soucitem. Když ho spánek uvrhl na lavici, netrvalo to dlouho, než ho hrubé pěstě opět vyburcovaly. Žádali po něm papíry, hleděli do nich i na něho, potřásali hlavou: „Jděte odtud, zde není noclehárna!" Šebestian hladověl více po Bohu než po chlebě; musil třásti mnoha kostelními dveřmi, než nalezl jedny, jež se otevřely. S nejhlubší vroucností přistoupil ke stolu Páně; pak lehce, s duší naplněnou zvuky zvonů, kráčel opět na své místo. Ubohé tělo vypovědělo; klesl do propastí spánku, cítil, že jest s úřední horlivostí opět vytažen, a spatřil kostelníka, který mu dával na jevo, že v domě Božím se nesmí spáti. „Ne," pravil Šebestián, „nesmí se spáti"! Bědná přirozenost zostřila jeho smysly pro drahocenná jídla, jež ležela za výkladními skříněmi. Jeho pohledy utkvívaly žádostivě jako chapadla polypů na chlebě, na ovoci, takže se sotva mohl odtrhnouti. Viděl, že tyto pohledy se tisícinásobně zrcadlí v očích druhých. Jakýsi muž, vyraziv výkřik zuřivosti, udeřil pěstí do skla výkladu; Šebestián pochopil tento čin zoufalcův. Ženy, vychrtlé, s požehnanými životy, s jedním děckem na ruce, s druhým, držícím se sukně, postávaly dlouho a tupě, hledíce vyhaslým zrakem upřeně na hory uzenic..."[2]

Hle, toť vidění světa, vidění lidí, zvířat, věcí ve vzájemném vztahu pokaženém a ve vztahu k Bohu přetrhaném. Toto vidění viděl křesťan. Jak strašlivé, jak hrozné, jak drásavé, jak úděsné je vidění CÉLINOVO... CESTA DO HLUBIN NOCI... VOYAGE AU BOUT DE LA NUIT.

„V této velké epopeji, novodobém Simpliciu Simplicissimu, vře to životem. Ležerním tónem velkoměstského žargonu, bez falešného pathosu vypráví člověk, který už toho všeho má dost, co viděl a zkusil za války a po ní, v koloniích, v Americe, v předměstí pařížském — obrazy děsivé bídy — nedelikátně a zpříma povídá věci, o nichž by se myslelo, že je papír nesnese. Místy se z toho doslovně obrací žaludek. Jen jednou při vzpomínce na Molly mu uklouzne několik řádků soucitné něhy, neposkvrněné žádnou grimassou. Stále čekáme, že přece odněkud pronikne zášleh světla do krutých temnot této přízračné noci. Čekáme marně. Autor to vydržel až do konce. Jeho úžasný intelekt ho nezradil. Vedle této metafysiky zmaru, která se nikde neláme pod tíží reality připadají nám všelijací pragmatističtí humanitáři se svým laciným moralisováním, nebo marxističtí utopisté jako směšní naivové. Popře-li se nadpřirozeno, a u Célina je to samozřejmý postulát, je po ideálech, ať jim říkáme vlast, národ, stát, demokracie, sociální přestavba světa, vše to stíhá jeho ostrý posměch. Není-li co čekat po smrti, pak nezbývá než ono Pavlovo: JEZME A PIJME, NEBOŤ ZÍTRA ZEMŘEME. Není také rozumového dů-

[2] Franz Herwig, Svatý Šebestián z Weddingu. Legenda, př. Bohuslav Durych, Edice Delfín, Olomouc 1935 — str. 15-17.

vodu, proč by kdo nemohl vraždit či krást nebo páchat jiné zločiny, když mu to prospívá, a když ho to těší. Proto hrdina románu Bardamu má v takových situacích jedinou starost, nemít z toho opletačky s úřady, vyváznout z toho se zdravou kůží. Neřesti jsou zjevy čiře fysikální, jakákoliv etická měřítka nemají tu místa, neboť jsme v přírodopise. Jen chvíle animální rozkoše, líčené s odbornou znalostí lékaře, tvoří jakýsi oddech v té nesmyslné a hnusné komedii. Ať to autor chce či nechce, ale sám přivádí noetický základ svého myšlení ad absurdum. Odtud ten otřesný dojem z četby, který mnohému může být zjevením. Céline si nasadil masku cynismu, ale byť to sebe více tajil, cítíme za ní strašlivé napětí ducha a zoufalou bolest srdce.[3]

Hle, vidění pohana.

Jen po těchto viděních jsme schopni aspoň trochu málo zachytit hlas Giovanni Papiniho „Modlitby ke Kristu"[4] (závěrečná kapitola).

A kdy dospějeme k Březinovu vidění magického řetězu rukou nesčíslných, chvějících se proudem bratrské lásky?

Hledají se léky. Anatole France radí, že nejlepší službu prokáže světu ten, kdo vezme jednou trochu dynamitu a vyhodí svět do povětří. U vyschlých cisteren sedí lidstvo. Vyschlé cisterny... Nemají už vody... Nemají žízeň hasícího nápoje... Vyschl... Anebo ho tam vůbec předtím nebylo. Prázdné hodnoty. A ta žízeň palčivá musí být uhašena! Nápoj vyschl! U vyschlých cisteren sedí lidstvo. »Slyšte nebesa, pozoruj země: syny jsem vychoval, vyvýšil, oni však pohrdli mnou." Is. 1, 2. „Pro hrstku ječmene a kus chleba (Ezech. 13, 19) opustili mne, pramen vody živé, a kopali sobě cisterny, cisterny rozpukané, které nemohou udržeti vody." Jer. 2, 13.

VOLÁNÍ PRAVDY.

Co je pravda? Ano, CO JE PRAVDA? Tisíce hledaly pravdu. Nemohly bez ní žít. Zahynuly by bez ní. Hle, tisíce ubožáků zvedá své ruce z masy těl, vzhůru, k nebi je zdvihají, prosí, o pravdu prosí. Hle, tisíce jich je na rohu ulic, v hlučících bulvárech, za řevu aut, kdy noc silou neonového světla v barevných reklamních trubicích změněna v den. Tisíce duší ubohých, zdeptaných, vychrtlých, prosících. Dejte nám pravdu, ať podle ní můžeme zařídit svůj život! Co je pravda? A výrok Pilátův připadá jako nabit úpěním tisíciletí, úpěním zástupů duší svedených. Hle, vidění těchto zástupů: „...to vše se přihodilo v okolí nádraží ve Weddingu. Zde nalezl Šebestián stálou práci. Bylo to u obchodníka, který sbíral staré železo, střepy, sklo, papír, hadry, aby to opět ve velkém prodával. Široký dvůr byl naplněn mraky prachu, rezu, ošklivých zápachů, v němž pracovaly staré i mladé megery a jen několik zcela zpustlých mužů. – Střepy skla skřípaly, plechové odpadky chřestily, kusy litiny řinčivě hlomozily, tříštěny ranami velikých železných kladiv, hubení koně

[3] Dr. J. Vašica v Řádě, roč. II, č. 6—7, str. 403.

[4] Giovanni Papini „Život Kristův". Přeložil Jaroslav Skalický, Kuncíř, Praha.

plní vředů stáli se svěšenými hlavami bez zájmu a pohybovali se neochotně pod kopanci a ranami biče. Dobrodružné oplzlosti vyrážely jako popínavé rostliny a tvořily bující pletivo, které dusivě tížilo. V tom se pářili lidé beze studu jako zvěř." [5] — Co je pravda? — A najednou bylo na tuto otázku odpověděno. Když se století schylovala, vyžívajíce se v hnusném mravním úpadku, dříve, o něco dříve než byla vztyčena šibenice na Hoře lebek, bylo řečeno „JÁ JSEM PRAVDA!"

JÁ JSEM CESTA, PRAVDA A ŽIVOT. KDO VĚŘÍ VE MNE, NECHODÍ VE TMÁCH, ALE MÁ ŽIVOT VĚČNÝ.[6]

Lačníme... Možná, že někteří nelační. Najedli se země. Najedli se hmoty; najedli se bláta; najedli se chleba pro tělo, o němž řekla jednoho dne bl. Anděla z Foligno: „Ať zhyne tělo, jež může být milováno očima, jimiž nechci." Už nemají hlad. Zabili duši. Vrahové... Slovo Giovanni Papiniho: „Kdo nezatoužil ani jednou ve svém životě býti svatým, je docela obyčejné zvíře." [7] Slovo Léona Bloy: „IL Y A UNE SEULE TRISTESSE, C'EST DE N'ÊTRE PAS DES SAINTS." „JE TOLIKO JEDEN SMUTEK, A TO, ŽE NEJSME SVATÍ." [8]

Takto toužil Papini po pravdě: „Neprosím ani o chléb, ani o slávu, ani o soucit. Nežádám na ženách objetí, na bankéřích peněz nebo na „duchaplných" chvalořeči. Bez těch věcí se obejdu, nebo si je koupím, nebo si je vezmu sám. Ale pokorně, na kolenou, vší silou a vášní své duše prosím a žádám vás o trochu jistoty. O jediný, malý kus bezpečí víry, o atom pravdy. Prosím a zapřísahám vás při všem, co máte nejdražšího a nejcennějšího, při vašem životě, při osobě, kterou dnes milujete, při vaší nejmilejší myšlence, abyste mi řekli, je-li kdo mezi vámi, kdo si je jist, kdo zná, kdo ví, kdo žije a kdo se pohybuje v pravdě. A je-li, a nemýlí-li se a je-li tak šlechetný jako je šťastný, ať mi poví, co zná, a co ví, ať to zjeví pod přísahou, a ať žádá, abych mu zaplatil kolik a jak chce za jeho pravdu. Potřebuji trochu jistoty, potřebuji něčeho pravdivého; nemohu bez toho býti, nedovedu již bez toho žíti. Nežádám nic jiného, nežádám nic více, ale co žádám, jest mnoho, jest věc neobyčejná: vím to. Ale dá mi ji každým způsobem, za každou cenu mi musí být dána, je-li jen někdo na světě, komu je můj život milý." [9]

HLUBINA PRAVDY.

My máme tuto pravdu. Katolictví. Bůh, Kristus, Církev. On, směr cesty, hlubina pravdy, plnost života. JÁ JSEM CESTA, PRAVDA A ŽIVOT.

Máme pravdu plnou a krásnou. Její krása obveseluje srdce.

Lex Domini immaculata,
convertens animas:
testimonium Domini fidele,
sapientiam praestans parvulis.

Justitiae Domini rectae,
laetificantes corda:
praeceptum Domini lucidum;
illuminans oculos.

---

[5] Sv. Šebestián z Weddingu, Fr. Herwig, str. 22.
[7] Parole e sangue, Valecchi, Firenze 1932.
[8] Léon Bloy, Chudá žena. Současná episoda. Přeložil Josef Florian, Stará Říše (zakončení) 1908. — [9] Papini, Hotový člověk, Praha, Kuncíř.

Netápeme jako jiní tápou. Tu pravdu poneseme v svět. Tolik jí potřebuje! Nasytit a žízeň uhasit. Tisíce rukou se vzpínají k nám. Tisíce rukou prosí. Prosí o chléb a nápoj. Hlad zástupů dostoupil vrcholu a žízeň zástupů dostoupila vrcholu. Mají hlad. Hrozný hlad. Chtějí jíst. Chtějí chléb. Lační... Jen pravda sytí... Vše ostatní nesytí. — Mají žízeň... Palčivou žízeň. Chtějí pít. U vyschlých cisteren sedí... Pospěšte k nim, umrou bez vás! Ten hrozný hlad může být ukojen jen tělem Ježíše Krista, CHLEBEM ŽIVÝM, JENŽ S NEBE SESTOUPIL. A ta palčivá žízeň může být uhašena jen Krví Ježíše Krista, KRVÍ NOVÉHO ZÁKONA, KTERÁ SE VYLÉVÁ ZA MNOHÉ NA ODPUŠTĚNÍ HŘÍCHŮ, tou Krví, která v praméncích stékala pro nás po Kalvarském Kříži. Pospěšte k nim! Umrou bez vás! Umrou bez Chleba a Krve. Zbílena musí být roucha jejich v Krvi Beránkově! Kdo dá jim tu Krev, aby mohli zbílit svá roucha?... Hle, zástupy jich jdou... Tisícové tisíců... Březina: „A VIDĚLI JSME ZÁSTUPY NESČÍSLNÉ". Viděli jsme zástupy dítek nevinných. Viděli jsme zástupy plačících. Viděli jsme zástupy slepců. Viděli jsme zástupy hluchých. Viděli jsme zástupy němých. Viděli jsme zástupy malomocných. Viděli jsme zástupy šílených.

Ti všichni jdou k nám a chtějí od nás Boha. Jak jim Ho dáme, NEMÁME-LI HO? Jsme-li sami slepí, hluší, němí, malomocní, šílení? Chtějí Boha! Zabili Ho, ale chtějí Ho! Nietzsche: „My jsme Boha zabili, ale jak se utěšíme teď my, vrahové všech vrahů?"

Zástupy, nad nimiž Kristus plakal...

MISEREOR SUPER TURBAM... LÍTOST MÁM NAD ZÁSTUPEM... Plakal nad nimi, NEBOŤ BYLI JAKO OVCE BEZ PASTÝŘE.

Ale jak jim dáme ten Chléb, nevážíme-li si ho? Jak je zapálíme, nehoříme-li? Nehoříme-li oslňujícím, žhavým, vše ztravujícím plamenem lásky. Neztravuje-li nás žárná výheň plamene lásky, mučednictví, bláznovství, šílenství sv. Terezie Ježíškovy? Jak jim dáme Boha, nejsme-li Ho plni?...

Zázraky se dějí kolem nás, a my jich nevidíme! Proroctví Isaiášovo:

„UŠIMA BUDETE POSLOUCHATI A NEUSLYŠÍTE; OČIMA BUDETE HLEDĚTI A NEUVIDÍTE; NEBOŤ OTUPĚLO SRDCE LIDU TOHOTO A TĚŽCE POSLOUCHALI UŠIMA A ZAMHUŘOVALI OČI SVÉ, ABY SNAD NĚKDY OČIMA NEUVIDĚLI A UŠIMA NEUSLYŠELI A SRDCEM NESROZUMĚLI A NEOBRÁTILI SE A ABYCH NEUZDRAVIL JICH."[10]

Hle, Krev stéká po Kříži na Hoře Lebek...

Krev Kristova...

Krev Boží...

Ta krev vpíjí se v rozpukanou zem. Země, žíznivá, ji pije. Ó, jaká to rosa! „RORATE COELI DESUPER..." Jak pozvedneme jednou v chvějících se rukou na stupni oltáře Kalich té Krve, abychom dali píti tisícům, když nestačí nám, aby nás opojila láskou...

[10] Mt. 13, 14-15.

Hle, závrať okamžiku:

Každým okamžikem vzpínají se někde na zemi ruce lidské k MODLITBĚ. Každým okamžikem jest Bůh někde urážen HŘÍCHEM. Každou vteřinou rodí se lidé. Každou vteřinou umírají lidé. Zda otevřena jim bude brána Království Nebeského, či propadnou se do temnosti ze vnitřní? Stále, každou vteřinou, se slouží někde mše svatá. Každou vteřinu přijímají někde věrné duše Tělo Ježíše Krista. Se stálým pohybem země kolem slunce koná Ježíš Kristus cestu světem. Každý okamžik je okamžik SVATÝ. Stále je někde na zemi jitro. Stále se slouží někde mše svatá. To již od první mše svaté až do mše svaté poslední při skončení světa. Stále proměňuje někde kněz chléb v Tělo Kristovo a kalich vína v Kalich Krve Jeho svým pouhým slovem. Nepřetržitý, jasný hlas zvonů zaznívá se země k nebi. „Co započal pěti hlas zvonů jednoho chrámu, přejímají kovová ústa zvonu jiné svatyně. Tak letí hlas zvonů z jednoho území do druhého. Mysleme si tuto píseň, jejíž akordy neustále na zeměkouli zaznívají, slitou v jeden chorál... Lze tak učiniti. Hlasy zvonů, odmyslíme-li si prostorovou vzdálenost, zaznívají z naší zeměkoule jako neutuchající škála posvátných akordů jedné písně. Jaký to adorační hymnus letí z jedné země do druhé, z jednoho světadílu ke druhému, od pólu k pólu. Stříbrojasné hlasy zvonků kaplí vpadají v souzvuku do velebného chorálu chrámových zvonů, v nějž mísí se temné, dunivé, zdlouhavé kovové hlasy obrovitých kathedrál.[11] Potrvá ten hymnus až do skonání světa. Za tohoto hymnu, slyšitelného i neslyšitelného probíhá pout naše životem. K Bohu. Od něho jsme vyšli. K Němu zpět jdeme. — Je možno zůstat chladným.

Bůh je přítomen v nás. Každou hodinou. Každou minutou. Každou vteřinou.[12]

„NEVÍTE-LI ŽE JSTE CHRÁMEM BOŽÍM A ŽE DUCH BOŽÍ PŘEBÝVÁ VE VÁS?" I. Kor. 3. 16.

„MILUJE-LI KDO MNE, SLOVO MÉ ZACHOVÁVATI BUDE A OTEC MŮJ BUDE HO MILOVATI, I PŘIJDEME K NĚMU A PŘÍBYTEK U NĚHO SI UČINÍME" Jan 14, 23.

„JSTE CHRÁMEM BOHA ŽIVÉHO" II. Kor. 6, 16.

„ÚČASTNI BOŽSKÉ PŘIROZENOSTI; DIVINAE CONSORTES NATURAE" II. Petr, 1. 4.

„ZŮSTAŇTE VE MNĚ A JÁ VE VÁS" Jan 15, 4.

„ŽIJI PAK NIKOLI VÍCE JÁ, NÝBRŽ ŽIJE VE MNĚ KRISTUS" Gal 2., 20.

Ó, kéž řekneme ke všemu tomuto „STAŇ SE! FIAT! AMEN!"

Hle, zakončení knihy „MISKY VÁHY" Arnošta HELLO[13] když byl uvažoval o slově AMEN:

„... Nad hlasy lidskými zabouří jiné hlasy. AMEN země jest doprovodem AMEN nebe.

---

[11] Cinek, Mše svatá 1. str. 176. Lidové knihk. v Olomouci.

[12] R. Plus, Bůh v nás, Edice Smíru, Přerov 1931 15·— Kč.

[13] Přel. Jos. Florián, Stará Říše na Moravě 112. sv. Dobrého Díla v květnu l. P. 1932.

Hle, co viděl orel Pathmosský:

ET OMNES ANGELI STABANT IN CIRCUITU THRONI ET SENIORUM ET QUATUOR ANIMALIUM, ET CECIDERUNT IN CONSPECTU THRONI IN FACIES SUAS ET ADORAVERUNT DEUM. DICENTES: AMEN. BENEDICTIO ET CLARITAS ET SAPIENTIA ET GRATIARUM ACTIO, HONOR ET VIRTUS ET FORTITUDO DEO NOSTRO IN SAECULA SAECULORUM. AMEN.

Kéž AMEN andělů omladí AMEN lidí, ohrožené dýmy země, a nechť naše rty vydají konečně svůj plod, svůj plod ohnivý; AMEN pokoje, AMEN radosti, AMEN, jež stoupá nad hromy, do oblastí stále jasných; AMEN vítězoslavné, AMEN plamenné, jež oplodní zemi a obveselí nebe, sjednocujíc se s věčnou chválou Slova, jež jest chválou, a skrze něž klanějí se všichni duchové, kteří se klanějí.

PER QUEM MAJESTATEM TUAM LAUDANT ANGELI, ADORANT DOMINATIONES, TREMUNT POTESTATES, COELI COELORUMQUE VIRTUTES AC BEATA SERAPHIM SOCIA EXULTATIONE CONCELEBRANT, CUM QUIBUS ET NOSTRAS VOCES UT ADMITTI JUBEAS DEPRECAMUR, SUPPLICI CONFESSIONE DICENTES:

SANCTUS, SANCTUS, SANCTUS, DOMINUS DEUS SABAOTH.

O Bože, ohni zžírající, AMEN, AMEN, AMEN!...

OSTRA BRAMA – SYMBOL POLSKÉHO WILNA!

Vlak od Grodna zadychčaný, rozpálený, tíši svoj beh — pred nami veže mesta — a zakašlúc ešte pár razy zastáva na kol'ajniciach wilenského nádražia.

Cestujúci vystupujú rýchlo a tak samo poťáhl'ajú sa do mesta; vidiet, že sú tu známi. A ja po počiatočnom prekvapení, premožení dojmov a nesnádzi ohl'adom svôjho ciel'a sadám do fiakru a v ňom ztrávim cestu od „dworca" do „Zaulku św. Michalskiego". Z rysov, z celého zovňajšku fiakristu, môjho hostitela nateraz, vyniká, preráža navonok panstvo, tvrdá ruka ruského režimu; ruský izvoščik — mužik nám mimovolne prichodí pred oči.

Moskale — to slovo, vyjadrujúce horkosť, blen, usadivší sa v hlboko v dušiach a srdciach Poliakov v dusnej atmosfére pred — hlboko pred — i po vojnovej, to slovo, ktoré položilo hlbokú priepasť, stvorilo psychózu, z ktorej ťažko sa zrodí, môže zrodit láska dvoch velkých členov Slovanskej rodiny: Rusa i Lecha.

Wilno zvlášť je „omilostené", že vo svojich múroch skrýva mnohé ešte ani dnes nie celkom zacelené rany; z každého vyznačnejšieho alebo menejvýznačného kostela, verejnej budovy kričí znesväteni život, smrť, mučenie, väznenie velkých synov polského národa (na pr. Adam Mickiewiez atd.).

Stredobodom kat. Wilna, miestom, ktoré i neverec, žid musí uctiť sosňatím čiapky je: Kaplica Ostrobramska s drahocenným pokladom pre každého Poliaka, so zázračným obrazom Matky Božej Ostrobramskej.

Obraz ten, predstavujúci Pannu Mariu bez Dieťatka, s hlavou nachýlenou trochu do prava, s rukami složenými k modlitbe, je výtvorom, nádherným diel'om neznámeho velkého maliara talianskeho z polovice XVI. stoletia (pravdepodobne jeden z dvorských maliarov talianskych Zigmunda Augusta).

Od pol. XVII. stol., dostavši sa pod ochranu Karmelitov, zázračne zachraňuje mesto od mnohých požiarov, stáva sa magnétom všetkých zle sa majúcích, ktorí tu u nôh oltára, pred obrazom Panny Marie obdržali na Jej primluvu milosti duševního i telesného uzdravenia; ich vel'kou kronikou sú mnohé vóta, visiace po stranách obrazu.

Obraz mal'ovaný je temperovými farbami, na dubových doskách, zahalený, s otvorami na tvář a ruky, drahocenou kovovou blúzou, šatom. Pre túto blúzu práve obraz nemohol byt dôkladne prezkúmaný; len keď sa mala previest jeho korunovacia v r. 1927, obraz bol znalcami prehliadnutý, preštudovaný, renovovaný — konzervovaný a prišlo se k faktom vyššie spomenutým, respektíve k ich potvrdeniu.

Dňa 2. júla, na základe dekrétu sv. Otca Pia XI., za prítomnosti celého episkopátu polského, vlády a maršalka Pilsudského sa odbavovala se niekaždodenná ceremonia korunovania Matky Božej Ostrobramskej za královnu Korony Polskiej.

Na venkajšku kápluky (z XIX. stol.) je dnes nápis: „Matko Milosierdzia, pod Twoją obranę uciekamy się", ktorý za Murarieva, ruského poverenníka bol za latinský zamenený, keďže i predtym bol polský.

Matka Boska Ostrobramska, to symbol dnes samosťatnosti, vol'nosti Polski, polskosti Wilna, to kus živej a bol'avej tradície, minulosti národnej s Mickiewiczom a Slowackim, ktorí tu brali posilu pred cestou do vyhnanstva, tu sa túžili do boja pro aris et focis, do boja pre prichod slnečnejšieho rána rozdelenému Polsku, to Palladium Wilna, ktorému Poliaci vďačia pripojenie mesta k Polsku... Dzięki Ci, Matko, za Wilno! číťame na jednom votume.

Panno Swięta, co jasnej bronisz Częstochowy i Ostrej świecisz Bramie!... Tak sa obracia na „tułactwie" vyhnanstvě Mickiewiez k Panne Marii v „Pannu Tadeuszu" a tak a tým i my končíme.

MARIN

ROZHLEDY

ZA ZEMŘELÝM SPOLUBRATREM

Dne 6. září t. r. zemřel v rodné obci Pašinovicích ctp. Jan Dvořák, bohosl. III. roč. budějovického semináře.

Po katol. sjezdu v Praze nikdo z nás netušil, že naposledy tiskne ruku svému spolubratru. Jeho veselá povaha zakrývala zrádnou chorobu, která snad již dávno hlodala na jeho zdraví. Teprve o prázd-

ninách propukla náhle nemoc v plné síle. Objevila se krev, zápal plic, rychlé souchotiny — a po 14 dnech odevzdává nadějný bohoslovec svůj čistý život do rukou Nejvyššího, — na první pátek v měsíci.

Dobrý, dětsky veselý, živý v pohybech a řeči — tak utkvěl v naší vzpomínce, kteří jsme s ním ztrávili nejen tři léta v semináři, nýbrž všech osm let na gymnasiu a ve stud. semináři. Vzpomínáme jeho přímosti a upřímnosti, zvláště pokud šlo o jeho budoucí povolání. Vzpomínáme na jeho opravdu nevšední zájem o věci Boží a vůbec o vše nadpřirozené a na jeho zvláštní úctu k sv. Terezii Ježíškově. Pro svou milou povahu a smysl pro společnost těšil se lásce nás všech i svých představených. V den jeho pohřbu jsme poznali, jak byl oblíben také ve své rodné vsi. Veliká účast osadníků a opravdu křesťanská bolest v tvářích všech dávaly nejlepší vysvědčení jeho životu. Potlačované slzy však i s hlasitým pláčem propukly, když nad rakví mezi jinými kněžími promluvil několik slov také místní kaplan vldp. Schramek O. Cist. Jedno oko nezůstalo suché, neboť každý věděl, jak veliké přátelství poutalo nadšeného bohoslovce a nadšeného mladého kněze.

Drahý spolubratře, opravdu drahý! Byl jsi od Boha nadán neobyčejnou pamětí. Nezapomeň na nás! My také nezapomeneme! Těšíme se lidským sice slovem, slovem básníka, avšak slovem, které jasně vyjadřuje, čeho si všichni přejeme, aby nám dobrotivý Bůh dopřál:

V náručí Božím, z něhož jsme vyšli, večer se sejdeme zas...

IV. ročník bohoslovců v Českých Budějovicích.

SKIZZY O NAŠEM SJEZDĚ V PRAZE.

Katolický sjezd nebyl jen manifestací, která by na chvilku oslepila, ale neměla trvalého výsledku. Ani to nebyla pouhá přehlídka dosud vykonané práce. Jednalo se také o stanovení postupu práce do budoucna. Jednotlivé stavy, jak to žádá katolická akce, zasedaly v pracovních konferencích a radily se, jak pracovat jednotně a co nejúčinněji.

Kněží a bohoslovci konali své porady již ve čtvrtek 27. června v kněžském semináři. Schůzím předsedal vždy některý z ndp. biskupů a kolem něho se shromáždily zástupy duchovenstva z celé republiky. Měl jsem dojem, jako by se opakoval onen krásný výjev z evangelia (Jan 21), kde hlava apoštolů Petr se chystá na lov a ostatní volají: „Petře, my půjdem s tebou!"

S trojího stanoviska bylo probíráno poslání kněze v dnešní době: apoštolát lásky, milosti a činu. Podám několik myšlenek z referátů, které jsem si poznamenal.

1. Láska je rozlišujícím znamením Kristových učedníků. Církev vždycky plnila přikázání lásky k bližnímu, ale dnes je třeba „tuto starou lásku provádět novými prostředky" (JUDr. Kaucký). Organisovat dobro znamená zvětšovat dobro. Nutno proto zřídit všude farní odbory charity.

2. Kněz apoštol milosti. — Jak zdánlivě bezbranným zanechal Kristus kněze. On nesmí použít mnohých zbraní svých odpůrců. „Po-

stačí ti má milost," praví mu Pán. Modlitbami dětí, kterým „milost Boží hledí přímo z očí" (P. Alberti), a obětovaným utrpením nemocných si musí zajistit hodně milosti pro své práce. Aby zabezpečil život v milosti u mládeže dospívající, musí se jí věnovat. „Musíme se rozloučit s klidem, dočkáme se snad mnohého zklamání, ale přestat nemůžem."

3. Mnoho nových návrhů, jak provádět kněžský apoštolát činu (zvláště v městech), přinesl P. Chýlek. Podle něho musí být zbaven kněz všeho, co ho činí nádeníkem a ne vůdcem. Práce kancelářská a starost o spolky má být přenechána kostelníkům a varhaníkům, kteří by se k tomu vzdělali v chrámových akademiích. O chudé ve farnosti budou se starat sociální pracovnice pod vedením farní hospodyně. A bude-li kněz sociálně úplně zajištěn, bude moci všechen svůj čas věnovat práci pro nesmrtelné duše. — Ovšem celá tato organisace by musila být oživena láskou, neboť jinak zvrhne se všecko v řemeslo!

Aby sjezd nevyzněl naplano, nutno všechna usnesení do důsledků provést. V Praze mi řekl jeden vysokoškolák — komunista: „Je to od vašich biskupů veliký nerozum nahnat do Prahy tolik lidí, většinou chudáků, kteří vydali na cestu poslední halíř a pak nebudou mít co jíst. Za několik dní odtud odjedou a Prahu neobrátí!" — Ano, byla by to krvavými penězi zaplacená manifestace, kdyby neměla přinést zásadní obrat nejen v Praze, ale v celém státě! Byla by to naše vina, kdybychom výsledků tohoto sjezdu nevyužili. *Al. P.*

Z NAŠEHO RUCHU

Bohoslovci v ČSR ve škol. roce 1935-36 dle národnosti.

Národnosti	I.	II.	III.	IV.	V.	Všech	
						letos	loni
české	136	150	146	139	98	685	669
slovenské	94	99	82	87	32	394	390
rusínské	10	23	20	25	2	80	97
polské	5	9	4	4	5	27	30
lužicko-srbské	—	—	1	—	—	1	1
německé	103	102	106	69	66	446	407
maďarské	17	27	25	25	7	101	78
rumunské	—	1	1	1	—	3	1
celkem	365	411	405	350	210	1737	1699
Theologové, kteří studují na cizí fakultě						64	
Všech bohoslovců v ČSR.						1801	1699

Bohoslovci v ČSR ve školním roce 1935-36.

Semináře	Národnost	I.	II.	III.	IV.	V.	Celkem	Z toho na cizí fakul.	Všech letos	Všech loni
Báňská Bystrica	Slováci	16	20	21	21	—	68	2	78	71
	Němci	—	—	—	—	—	8			
	Maďaři	—	—	—	—	—	2			
Brno	Češi	26	38	21	26	25	136	2	174	172
	Němci	10	5	7	3	10	35	1		
České Budějovice	Češi	15	16	24	21	7	82	2	129	129
	Slováci	—	—	—	—	1	1			
	Němci	7	10	15	9	4	46			
Hradec Králové	Češi	24	14	19	17	14	88	4	140	131
	Slováci	1	—	—	1	—	2			
	Němci	10	13	13	10	4	50			
Košice	Slováci	9	8	10	16	8	51	4	53	68
	Maďaři	1	—	—	1	—	2			
Litoměřice	Češi	4	7	11	7	6	35	1	123	115
	Němci	18	18	19	14	18	87			
	Luž. Srb.	—	—	1	—	—	1			
	Rusini	1	—	—	—	—	1			
Nitra	Slováci	21	17	13	13	—	64	12	80	69
	Češi	—	—	—	1	—	1			
	Maďaři	—	—	1	—	—	1			
	Rusíni	—	—	—	1	—	1			
	Němci	1	—	—	—	—	1			
Olomouc	Češi	35	43	45	42	31	196	2	316	312
	Němci	23	19	20	18	12	92			
	Slováci	1	1	1	4	2	9			
	Poláci	1	—	—	—	—	1			
	Rusíni	1	5	4	2	2	14			
	Maďaři	—	—	3	—	1	4			
Praha	Češi	29	26	23	20	13	111	11	209	191
	Němci	25	27	19	12	13	96	1		
	Slováci	—	—	1	1	—	2			
Prešov	Češi	—	1	—	—	—	1	—	38	40
	Slováci	—	1	4	—	—	5	—		
	Němci	—	1	—	—	—	1	—		
	Rusíni	—	5	2	7	—	14	8		
	Maďaři	—	—	5	3	—	8	1		

	Národnost	I.	II.	III.	IV.	V.	Celkem	Z toho na cizí fakul.	Všech	
									letos	loni
Rožnava	Slováci	1	5	1	2	4	13	1	33	30
	Němci	1	1	—	—	—	2			
	Maďaři	6	4	4	3	1	18			
Spišská Kapitula	Slováci	12	16	7	13	9	57	8	62	66
	Němci	2	1	2	—	—	5			
Trnava	Slováci	27	27	23	14	16	107	4	163	142
	Němci	—	1	1	—	—	2			
	Maďaři	7	17	7	14	5	50			
Užhorod	Rusíni	8	13	14	15	—	50	—	85	76
	Slováci	6	4	1	2		13			
	Maďaři	3	6	3	4		16			
	Rumuni	—	1	1	1		3			
Vidnava	Češi	3	5	3	5	2	18	—	63	67
	Němci	6	3	2	3	5	19			
	Poláci	4	9	4	4	5	26			

Řádoví bohoslovci ve školním roce 1935-36.

	Studuje na ústavě	Celkem
Augustiniani } Praha / Brno	Praha 11 / Brno 3	14
Benediktini	Praha 15, Brno 2, Řím 2	19
Capucini	Sitten 2, Brenst Eysden (Holand.) 34, Stans (Šv.) 8, Tours 1, Praha 5, Nantes 1 . . .	51
Cisterciaci	neodpověděli	
Congr. sv. Michala		
C. S. Sacramenti P.	Brno 2	2
C. S. Sacramenti	České Budějovice 9	9
C. Těšitelů B. S. P.	Brno 15, Trnava 4, Innsbruck 2 . . .	21
C. Bož. Slova (Nitra)	Sv. Gabriel 21, Řím 2	23
C. Redemptoristů	Obořiště (řád učil.) 25, Mautern (Rak.) 24 .	49
Congr. Salesianů	Lublaň, Turin, Řím	34 Čechů Slováků 21
C. Salvatorianů	Řím 3, Pasov 3, Klausheide 2 . . .	8
Dominikáni	Olomouc (řád. učil.) 30, Řím 3 . . .	33
Františkáni	Swarz (Rak.) 9, Záhřeb 4, Žilina 21, Salzburg 4	38
Jesuité	Krakov, Innsbruck, Pullach u Mnichova, Egenhoven, Lovaň, Nymvegy, Mastrich .	85
Křižovníci	Praha 12	12
Maltézští	Řím 1	1
Minorité	Praha 9	9
Premonstráti	Praha 16, Řím 3, Brno 1, Litoměřice (nezaslali)	20
Milosrdní br.	Praha 1	1
	Všech . . .	**450**

Zpráva o činnosti pražské „RS“ za rok 1934–35.

Zahajovací členská schůze se konala 16. října s programovým proslovem vldp. ředitele Dra J. Berana, jenž připomínaje hlavní úkol „R. S.“ — připravovati budoucí kněze k jejich veřejnému působení — zdůraznil nutnost vnitřní činnosti spolkové a důležitost znovuzřízení kroužků, v nichž by se sdružili k společné práci bohoslovci stejných zájmů a schopností. Při této schůzi bylo též stanoveno uspořádání jubilejní akademie na oslavu 50letého trvání našeho spolku jakož i zakoupení rozmnožovacího přístroje na tisknutí fakultních přednášek. — *Z kroužků* vyvinuly horlivou činnost hlavně liturgický a hudební. První měl 20 schůzí, v nichž se sledoval vývoj mešní liturgie a vykládaly se formuláře jednotlivých nedělí církevního roku. Kromě toho přednášel v něm P. Benedikt z Emaus o liturgickém životě farní osady. Kroužek hudební vzdělával své členy theoreticky a prakticky, spoluučinkoval v seminárním kostele, při různých slavnostech v semináři i mimo seminář a 18. listop. uspořádal „pestrou chvilku“ ze skladeb B. Smetany a s přednáškou o něm. — *Jubilejní akademie* se konala 31. března v refektáři semináře a pronesli při ní slavnostní řeči literární historik Ing. V. Bitnar a univ. profesor Dr. J. Beneš. Jejich přednášky se zprávou o celé akademii budou vydány tiskem. — *Zakoupení rozmnožovacího přístroje* za 5.000 Kč bylo umožněno podporou profesorského sboru a ředitelství semináře. Tím byl spolku otevřen zdroj stálých příjmů, neboť výtěžku z prodeje archů bude použito na účely spolkové, hlavně na udržování a soustavné doplňování knihovny. Nutno též kvitovati obětavou práci kolegů obsluhu stroje nezištně vykonávajících. *Členské schůze* podzimní obíraly se otázkami tehdy aktuelními a byly debatního rázu. 25. ledna a 12. dubna referoval univ. prof. Dr. A. Kudrnovský o přípravách k prvnímu celostátnímu sjezdu katolíků ČSR. a o spolupráci bohoslovců při něm. Příležitostně přednášel 20. února o polském Katolictví ředitel kněžského semináře ve Wladislavsku, jenž byl na své studijní cestě hostem našeho semináře, a 19. května přednášel Dr. R. W. Hynek o turinském pohřebním rouchu Kristově. Kromě toho uspořádala naše „R. S.“ 28. října akademii k oslavě výročí našeho osvobození, na svátek sv. Jana Nepomuckého zájezd na památnou Zbraslav a večer téhož dne tradiční lampionový průvod u světcovy sochy v kvadratuře seminární. — Valná hromada se konala 25. června a zvoleni byli: předsedou K. Jelínek (IV.), jednatelem A. Nedbal (IV.), pokladníkem J. Kabíček (IV.), knihovníkem A. Čeněk (III).

J. Lebeda, odst. jednatel.

Zpráva o činnosti „Kroužku čes. bohoslovců” ve Vidnavě za rok 1934–35.

Ihned po prázdninách svolali jsme řádnou měsíční schůzi a modlitbou začali jsme naši spolkovou činnost. Co nejsrdečněji vítali jsme nově přistupující členy, kterých přichází vždycky k nám ze tří národností nejméně a kterých právě je nejvíce zapotřebí. Bylo nás v minulém roce 19. Při první schůzi rozvrhli jsme si práci na nastávající rok a rovněž ujednáno, co nejpřátelštěji pracovati s „Kólkem polskich theologów.” Dne 28. října pořádal náš kroužek za přítomnosti p. ředitele a prof. sboru, kroužku polského a německého oslavu Krista Krále, spojenou s oslavou národního svátku. Za každý kroužek byl pronesen proslov a zdůrazněno spojení všech národností pod praporem Krista Krále, pak zapěny státní hymny a předveden film „Naše Tatry”. Na měsíčních schůzích byly konány přednášky: O jsoucnosti Boží (J. Nogol), Zásluhy katolických kněží o kulturu (Blahut), O spiritismu (Ševeček), Je soukromé vlastnictví krádeží?, Trvání Církve sv. (Eineigel), O blah. Anežce české, Adventistická sekta (Bijok). Přednášky byly sledovány s velkým zájmem a vždy rozpředena debata. Zúčastňovali jsme se také přednášek bří Poláků, kteří nám naši návštěvu opláceli. Rovněž členové našeho kroužku společně pracovali s polskou a německou národností v „Misijním kroužku“ a v „Tiskovém kroužku“. Katolického sjezdu súčastnilo se 10 členů.

Jsme si plně vědomi poslání, které nás čeká ve smíšeném kraji těšínském a proto vždycky co nejochotněji podáváme ruku k spolupráci s polskými a německými bratřími. Kéž by všude ve veřejném životě panovalo takové dorozumění a shoda, jako v našem semináři!

Bijok Emil, jednatel.

Zpráva o činnosti bohosloveckého cirk.-literárneho krúžku sv. Jána Zlatoústeho v Košiciach za šk. rok 1934–35.

Keď skúmame svoju činnosť v krúžku cez minulý rok, môžeme povedať, že napredujeme. Napredovanie však je znakom opravdivého zdravého života.

K celoročnej činnosti treba pripočítať aj našu prázdninovú robotu. Na konci šk. r. 1933—34 bolo totiž rozhodnuté, aby členovia cez prázdniny podnikli prednáškovú akciu. A tak sa i stalo. Na rôznych miestach našej diecézy bolo prednesených 87 prednášok o misiách, kat. akcii a tlači. Pri prednáškach bola propagovaná kat. tlač. Získalo sa: 315 predplatiteľov pre „Plameň", 105 pre „Pútnika" 51 pre „Posol Božsk. Srdca Ježišovho", 40 pre „Hlasy z domova a misií", 20 pre „Kat. misie" a pre iné. Bola to robota milá, vykonávaná s vedomím, že ňou priespievame k šíreniu Kráľovstva Kristovho medzi naším ľudom. Prosíme Božské Srdce, aby naše snahy žehnalo svojou milosťou.

Započatím sa šk. roku nastala i nová práca v samom krúžku. Tu sme sa teoreticky a prakticky zdokonaľovali pre svoje budúce poslanie. Všetkých schôdziek bolo 14. Z toho 2 mimoriadne, na ktorých prednášali vdp. Msgr. Dr. A. Spesz na téma „Ako sa píše vedecká kniha" a vdp. Št. Sopko, biskup. tajomník, „O organizovaní Sdruženia kat. mládeže". Riadnych pracovných schôdziek sme mali 8. Tématá prednášok: O tlači a jej rozširovaní (A. Kapušanský), O vzniku ruskej revolúcie (J. Bubán), O živote a pôsobení sv. Norberta (A. Tkáčik), J. Santer: Presun silového vzťahu v boji medzi vierou a neverou (preložil E. Stach), Etika v sociálnom živote (J. Bubán), O sv. Terezke Ježiškovej (Št. Bečaver), Katolícka cirkev v dnešnej dobe (E. Stach), Unionistické snahy v minulosti a terajšej dobe (J. Tokár), Sociálny a náboženskokultúrny obraz súčasnej dediny (J. Paulík), K. Chesterton: Prečo som katolíkom (prel. V. Janitor), Postoj kňaza v politike (A. Orosz), Divadlo a film ako zábava (J. Hreško). Prednášky svojimi aktuálnymi otázkami zavše vyvolaly čulé a plodné debaty. — Okrem toho boly 2 slávnostné akademie, z príležitosti 25ročného kňazského jubilea J. E. J. Čárskeho, nášho p. biskupa a k 28. októbru. Slávnostné reči na obidvoch akademiách povedal br. predseda. Od polroka, keďže doterajší agilný predseda br. J. Macák a posudzovateľ boli vysvätení, vedenie krúžku prevzal br. Št. Ducko; tajomníkom bol zvolený br. K. Kuchár a posudzovateľom br. Ľ. Sabol-Palko.

Ďalšia naša praca sa prejavovala v odbočke misiovej a Karite. Pod vedením vdp. M. Zeleného, spirituála, boly usporiadané domáce mis. slávnosti a častejšie boly prednesené mis. filmy. V Karite sa nasbieralo 210·— Kč, z ktorých budú udelené podpory chudobným.

Niektorí členovia krúžku článkami prispievali do časopisov: Svoradov, Plameň, Pero a inde. — Knižnicu obohatili sme o 16 nových kníh. Časopisov pre čitáreň dochádzalo 26. Slovenských 15, českých 5, maďarské 3, nemecké 2, francúzsky 1. — Pokladnica: príjem 1440·— Kč, výdavok 397·— Kč.

Dopisovali sme si predovšetkým s bratskými bohosloveckými spolkami na Slovensku a s Ústredím. Na valnom shromáždení pre budúce obdobie bol zvolený tento výbor: predseda: Št. Ducko, tajomník: A. Marinko, pokladník: V. Boritáš, zapisovatelia: J. Nagy a A. Buršák, knihovníci: Št. Dráb a J. Hreško, posudzovatelia: M. Lukáč a J. Bubán. — S Božou pomocou chceme napredovať.

Laudetur Jesus Christus!

Andrej Marinko, tajomník.

NOVÉ KNIHY

Oldřich Zemek: SVATÁ CHUDOBA. Verše. Vydalo Cyrilo-metodějské nakladatelství Franclovo v Praze. Cena 10 a 20 Kč.

Obdivuhodnou gloriolou věnčí autor velké serafy lásky: sv. Františka, Dominika, Jana z Boha, D. Boska, Terezičku a j. ve svých verších, k nimž nemohl nalézti lepší formy, než jakou právě zvolil. Oblecme svatou chudobu do pestrých hadříků moderní poesie a stržíme smích, hodný varietních umělců. Verše Zemkovy jsou přímo symbolem pokorné chudoby a lásky, prýštící z vyrovnanosti k lidským touhám. Prostinké básně jsou milým oddechem, jenž jistě přijde vhod po literárním halase poslední doby. J. M.

Běla Dlouhá: PRAŽSKÉ JEZULÁTKO DOMA I V CIZINĚ. (Vydání pro mládež.) Vydaly Školské sestry OSF. Praha-Vinohrady. Korunní 4; 1935. Cena 4 Kč.

Děkujeme za dílko tak svěží a dětsky milé. Dětem se tato knížečka jistě bude líbiti a to také proto ještě, že jsou v ní pěkné obrázky. Ovšem čekali jsme, že se autorka zmíní dětem o velikých modlitebních akcích československých dětí, které se upínají k Pražskému Jezulátku a že více vyzvedne dětem nutnost častého sv. přijímání. fb.

Dr. Silvestr M. Braito O. P.: KRISTUS JE NAŠ ŽIVOT. Lidové knihkupectví, Olomouc.

Kniha je soustavnou duchovní četbou, které je dnes tolik potřeba. Dotýká se podstaty života. Spisovatel nechce zalepovat oči slibovanými úspěchy v počátku křesťanského života. „Neblahá by byla pošetilost, která nemajíc jestě ani základy, nepodobající se ani v podstatném Kristu Ježíši, chtěla požívati již sladkosti ovoce vítězství Kristova."

Promluva „Nový život" dovede vykreslit skutečný, záslužný život křesťanský, v němž se praktikují ctnosti obsažené v 8 blahoslavenstvích.

Představuje se nám široká cesta, po níž jdou vyspělí a zdatní lidé hrdě, ve škarpách pak se vlekou starci a ubožáci, které tam silní se široké, pohodlné cesty srazili. Tuto nespravedlnost tepe v jedné promluvě.

Autor sestupuje do hlubin tajemství křesťanství a upozorňuje na kořeny zla, které tak lidstvo sužují.

Za malý peníz (9·60 Kč) tato kniha je velkou odměnou. Z.

Dr. Alois Kolísek: CYRILLO-METHODĚJSTVÍ U ČECHŮ A SLOVÁKŮ (nákl. Karla Kolíska 1935, Kč 22, str. 240).

Mosaikový obrázek cyrilometodějského kultu u nás. V několika kapitolkách — o Velehradu a jeho průkopnících, památkách všeho druhu, o spolcích, sjezdech a poutích, o literatuře atd. — je dobře zvládnut ohromný materiál nutící nás si uvědomit, že stále žijeme duchovně z cyrilometodějského dědictví svaté víry, že volně dýcháme a se pohybujeme v ovzduší úcty k naším sv. věrozvěstům, že vše co máme a jsme, od nich máme. Doporučujeme zvláště pro nastávající rok cyrilometodějských oslav. Z.

ThDr. František Cinek: MŠE SVATÁ III. díl: PROPRIUM SANCTORUM; část 1.

Třetí díl vzácného díla Cinkova je věnován výkladu mešních formulářů světců. Autor předesílá důkladný úvod o úctě svatých vůbec a pak nás vede kalendářem světců, jak nám je Církev v misálu představuje. Apoštolé, mučedníci, vyznavači, panny, svatí všech dob a ze všech zemí vstupují do našeho středu a vzbuzují v nás mocné vědomí katolicity Církve. U každého z nich se autor zastaví, podá hlubokým pohledem zachycený životopis a pak rozvádí onu velebnou mluvu liturgie, kterou je uctívá Církev.

A tu již nejen rozumíme mešním textům, ale prožíváme nejsvětější oběť ve spojení se světci. „Uprostřed shromáždění Církve, oděn rouchem slávy," kráčí světec k oltáři, za nás se přimlouvá, k nám promlouvá, abychom — jako on — byli „solí země a světlem světa". (Z commune Doctorum).

Chybí-li moderním lidem vnitřní náplň, nedostává-li se jim pokoje, mohou jen v Kristu nalézt uspokojení. Příklady světců mluví jasně. P.

DER GROSSE HERDER, sv. 11. Sippe bis Unterfranken, Herder & Co. Freiburg.

11. svazek Herderova naučného slovníku, díla, o němž lze právem říci, že předčí svou hloubkou mnohé jiné práce tohoto oboru, upoutá nás také stručnou, avšak věcnou studií o Československu, skýtající pohled na dosavadní výsledky

kulturního snažení našeho národa. Výstižné studie o naší literatuře, hudbě, umění výtvárném atd. jsou, to nutno připomenout a jako doklad nestrannosti celého díla vyzvednout, přísně objektivní. H.

DER GROSSE HERDER. Svazek dvanáctý. Ve skutečnosti jest to už svazek třináctý, protože k celému dílu jest přidán celý svazek map zeměpisných a hospodářských. Tento díl jest poslední a zakončuje celé ohromné dílo, které vycházelo pět let. I u posledního dílu lze opakovati chvály svazku minulých. Po vnější stránce jest upraveno dílo velmi pečlivě: dobrý papír, jasný tisk, označuje, co je v delších heslech podstatné a pro všechny nutné, spousta fotografií, které jsou reprodukovány zřetelně. Důkladné zpracování hesel v zkratkách: zde by měl mluvit odborník. Ale už známá Herderova solidnost a chvály v recensích cizích uspokojí. Upozorňujeme jen na nekompromisní katolický postoj k věcem a na dobré a jasné zpracování hesel theologických. Jen toto jest třeba podotknout: sv. Václav nezemřel r. 935. Správný rok 929 byl zjištěn již před třiceti lety a má jej i kniha Naegelova, která jest pod heslem uvedena. — Při prohlížení této encyklopedie dovedeme teprve pochopit, jak velikou práci vykonali naši lidé, když už v minulém století nám vypracovali Ottův slovník a kolik šlechetné smělosti musel mít biskup Podlaha, když se rozhodl vydat Český slovník bohovědný, který jest a asi i zůstane torsem, protože se dosud nenašel člověk takové pracovitosti a obětavosti, jako byl vzácný pan biskup Podlaha. — p.

Franz Felber: EIN JAHR DORFPREDIGT. 63 Predigtskizzen, S 4·80. Seelsorgerverlag, Wien.

Tuto knihu jistě přivítají venkov. duch. správcové: přináší jim plno myšlenek, jež jsou dnes pro venkov velmi důležité.

Pokyny, jak se má na venkově kázat, dává venkovský farář (řeč, logiku, názory a výrazy slovní — vybírat z prostředí farníků!). Náčrty kázání snadno se rozvinou dle místních poměrů. Autor ukazuje, jakých chyb se venkovan musí především varovat (lenost, pijáctví, karbanictví, sudičství, hněvy a j.) a uvádí jejich léky.

Upozornění, že na venkově se nesmí napodobovat kázání městská. k.

Dom Pierre de Puniet O. S. B.: DAS RÖMISCHE PONTIFICALE. Geschichte und Komentar. Sv. I., str. 290, váz. S 6·– 3·20 RM. Volksliturgisches Apostolat Klosterneuburg bei Wien.

Pontifikale, obsahující svěcení vyhražená biskupům, je knihou širší veřejnosti neznámou. Tím méně ví se něco o jeho vzniku a dějinách. A přece je to kniha plná Ducha svatého a svědek darů, jež rukama biskupů Církev svatá rozdává svým ovečkám. Živý dokument pro smýšlení Církve o posvátnosti osob a věcí, jež jsou ve vztahu k milostem, kterými žije mystické Tělo Kristovo. Kéž vnikne duše katolická do hlubin liturgických textů a pozná katolickou mluvu staletí, a nezůstane jen na povrchu (ceremonií), ale pronikne k jádru a k duši.

Vítaný příspěvek k dogmatickému poznání svátosti biřmování a svěcení kněžstva. H.

Anna Stanisławska: TRANSAKCYJA CALEGO ZYCIA JEDNEJ SIEROTY. Autobiografie první polské spisovatelky z r. 1685. I Poláci si vydávají svá starší literární díla. Tato věc byla považována za ztracenou; objevil ji teprve Al. Brückner v knihovně petrohradské. V r. 1934 polská vláda získala rukopis výměnou a nyní vychází po prvé tiskem nákladem Polské akademie věd. Život dámy značně inteligentní, ale nešťastné, jest vyprávěn veršem celkem neumělým; hlavní význam práce jest kulturně historický. — p.

Prof. J. Hronek: REFORMA NÁRODNÍ ŠKOLY ČESKOSLOVENSKÉ. Nákl. Cyrilometodějského knihkup. G. Francla v Praze 1935. Cena 6 Kč.

Reforma našeho školství změnila školu v úplně světskou instituci, nábožensky prý nestrannou.

Autor ale vidí, jak snahy a cíle dnešní školy jsou nám krajně nepříznivé. Podává předně historický vývoj obecných škol v bývalé monarchii a pak začátek školy československé. Zajímavá je kapitola o Dérerových školských reformách a připomínky stanoviska katolického. Neobyčejně informativní. Všem vřele doporučujeme. – něk.

Jan Křtitel de Saint-Jure T. J: JEŽÍŠ UKŘIŽOVANÝ. Kniha vyvolených. Volně z fr. zpracoval Msgre Dr. K. L. Řehák, V. Kotrba Praha 1935, str. 400, 18·– Kč.

Kniha pochází ze 17. st. Jesuita de Saint-Jur se narodil r. 1588. „Knihou vyvolených" nazvána dle Ezechiele, v jehož proroctví je Vykupitel označen jako kniha, vnitř i zevnitř krví a utrpením popsaná.

Autor sbíral na životodárných luzích Svatých Písem, Otců Církevních a světců. Chce, aby se splnila u nás slova sv. Bernarda: Pán Ježíš budiž vždy v srdci tvém, a obraz Ukřižovaného neustupuj NIKDY od ducha tvého! On budiž ti pokrmem i nápojem, sladkostí i útěchou, medem i žádostí, čtením i rozjímáním, životem, smrtí i vzkříšením." – Kniha hlubokého duch. života.

Dr. Rudolf Hurt: DĚJINY CISTERCIÁCKÉHO KLÁŠTERA NA VELEHRADĚ 1205-1650. Akademie Velehradská v Olomouci, 1934.

Velehrad! — kolik to představ se nám vybaví při vyslovení tohoto jména. Je to nejasný obraz mohutného hradu či tvrze, sv. Methoděj, těžká práce velehradských cisterciáků a na konec obtížná práce našich historiků, snažících se objasniti vznik a přesné místo hradu a hrobu sv. Metoděje. — Dílo dra Hurta, zemského archiváře v Brně, překvapující svou precisností, jedná o všech těchto pro nás tak zajímavých věcech. Autor s příkladnou pečlivostí sebral poznatky archivů jak našich zemí, — tak i cizích. Řadí se mezi obhájce našeho moravského Velehradu. Dokumentuje to přesným popisem kláštera samého, okolí, ukazuje na názvy osad, lesů, jejichž jména se nám až dodnes zachovala a vnáší tím nadějný paprsek světla do temného pozadí místa Velehradu a hrobu sv. Methoděje. T.

VE ŠLÉPĚJÍCH NEPOSKVRNĚNÉ. Modliteb. kniha pro všechny stavy, zvláště pro věřící přistupující často k svatým svátostem. Sestavil P. Kon. Kubeš T. J. Vydala Občanská tiskárna v Brně 1935. Cena: 40·–, 45·–, 85·–.

Voláme po zvroucnění náboženského života, po jeho zduchovnění a předpisujeme lék — prožívání oficielní bohopocty = Liturgie. Z nevyčerpatelného bohatství liturgických textů možno ssát nejen mízu a sílu Cesty, Pravdy a Života, nýbrž odráží se v nich také jas Hvězdy jitřní a svatých Božích.

P. K. Kubeš vybral a mistrně seřadil četné hymny, sekvence, čtení, mešní formuláře, hodinky, rozjímání světců a Svatých Otců a příhodné úryvky z různých liturgií, mezi něž vhodně „vpletl" poznámky, vlastně celý systém duchovního života. Autor vede nás šlépějemi Neposkvrněné každým dnem, týdnem, měsícem, rokem – ukazuje na Té, „kterou budou chváliti všechna pokolení", jak si máme my počínat, „aby všecka slova a všecky skutky naše od Tebe vždy počínaly...". Dvě vlastnosti doporučují knihu samy: všemi stránkami dýchá vřelá láska, úcta a oddanost k Matce Boží a pak jednoduchost, prostota ale hloubka liturgických textů, po nichž tak rádi saháme, abychom jimi oslavovali Pána a sytili svou duši.

Rozšiřme tuto vzácnou novinku, kráčejme a veďme lid šlépějemi Neposkvrněné — a budeme míti království Boží na zemi! —n.

Msgre Th. Dr. Karel Lev Řehák: JEŽÍŠ KRISTUS, KRÁL! Úvahy historické o nepřetržitém pronásledování Spasitele v Církvi a o ustavičném vítězství Jeho. — G. Francl, Praha.

Autor dobře podává dějiny Církve sv. od jejího založení až do doby přítomné. Věrně popisuje krutá pronásledování a jejich oběti za jednotlivých panovníků, uvádí řadu reformátorů, kteří se všemožně snažili podkopati pevné základy Církve, avšak marně. Celým spisem postupuje všem katolíkům jasná pravda: Ježíš Kristus v Církvi působící jest král, byl králem a bude věčně králem na zemi i na nebi po všechny věky! Knížečka o 80 stranách, pěkně upravená stojí 5 Kč.

Josef Fattinger: KATECHETA VYPRAVUJE. Edice Fides, Olomouc 1935.

Jest opravdu třeba vzdáti dík P. Em. Soukupovi, Ord. Praed., že svým překladem — někde jsou stopy germanismů — umožnil větší rozšíření této vzácné knihy u nás. S radostí se jí chopí katecheta, jemuž bude vydatnou pomůckou k názornějšímu osvětlení náboženských pravd, i kazatel, který v ní najde na každé thema působivý příklad. Kniha tato se hodí dobře i k přednášce. Vhodným uspořádáním podle otázek katechismu lze se snadno v knize orientovat. Kniha opravdu sama vypravuje a sebe doporučuje (přes několik příkladů méně šikovných). R. D.

Robert Mäder: MARIA VÍTĚZÍ. Edice Smíru v Přerově. Cena 4 Kč.

Dětinná úcta k Panně Marii dala vznik této malé, obsahem krásné knížce. Hlavně mládeži postaven zde před oči vzor pro boj o čistý štít. Dnešní všeobecná bída vážena též jako částečný trest za opomíjení kultu veliké Prostřednice. Láskou k Marii, k modlitbě svatého růžence a napodobením jejích ctností máme ukázat, že uznáváme, že Maria má stále ještě centrální postavení v Církvi a v lidstvu. B.

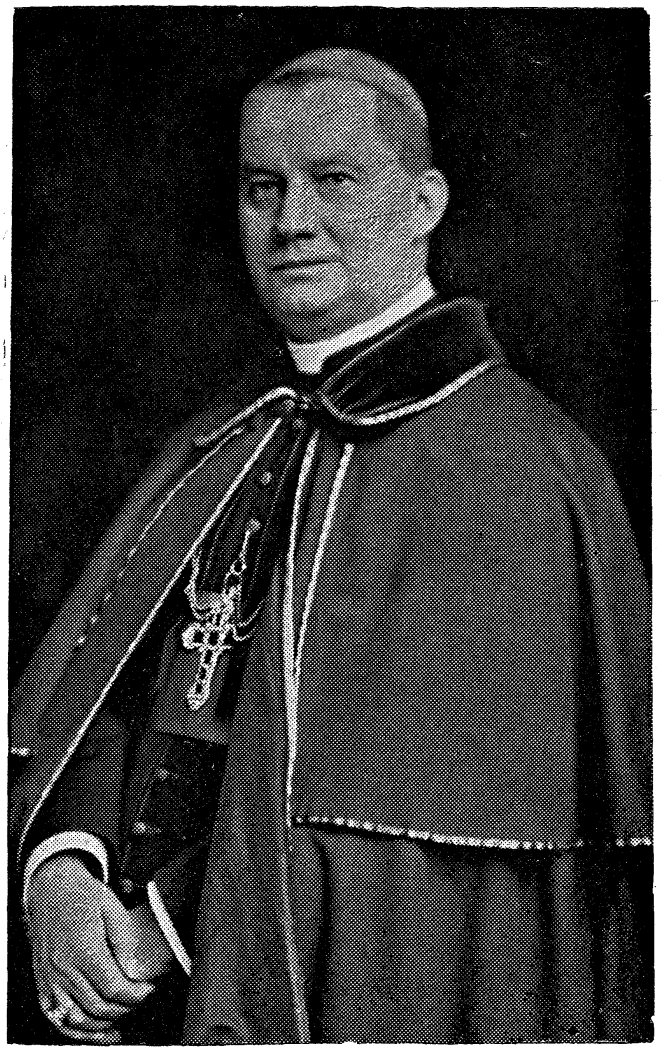

J. EM. KAREL KARDINÁL KAŠPAR,
ARCIBISKUP PRAŽSKÝ

ROK SVATOMETODĚJSKÝ

jest pro katolicism československý — už dnes to můžeme říci — velmi významný a pamětihodný.

Veliký SJEZD V PRAZE byl tak zdařilý, že by málem katolíky ČSR. mohl ranit nebezpečným vědomím vítězů a vsugerovat jim představu, že vše katolické u nás je hluboce zakořeněno a tedy zajištěno a (od nepřátel) uznáno, takže by se stal ne požehnáním, nýbrž čímsi neméně tragickým než dřevěný kůň řecký hrdinům trojským...

Ještě jsme se zcela nevzpamatovali z radostí sjezdových a již nová radost: Sv. Stolice posílá do Prahy svého řádného zástupce, nového nuncia v osobě

NDP. ARCIBISKUPA AEGINSKÉHO

J. EX. MSGRA DRA XAV. RITTERA.

Vítáme J. Ex. jako povolaného dovršitele modu vivendi, jímž ozdraví poměr naší vlasti k Římu, a jako pravého zástupce Velekněze z Vatikánu, jenž přináší naší republice srdce, plné míru Kristova a lásky. „...měl jsem vždy Československo rád, ale teď je mám ještě raději!" Tak promluvilo srdce nunciovo po jmenování do Prahy.

Nevykonali jsme ani dosti vděčné gratiarum actio za ona dvě dobra, když tu bílý Velekněz vatikánský znovu se rozpomíná na Církev katol. v Československu tím, že jmenuje jejího Velepastýře

NDP. ARCIBISKUPA PRAŽSKÉHO
PRIMASA ČESKÉHO

J. E. DRA KARLA KAŠPARA

KARDINÁLEM.

V HLUBOKÉ ÚCTĚ ALE Z PLNA SRDCE BLAHOPŘEJÍ

JEHO EMINENCI

K TÉTO NEJVYŠŠÍ HODNOSTI KNÍŽETE CÍRKVE SVATÉ VŠICHNI BOHOSLOVCI ČSR. CÍTÍME, ŽE SV. OTEC TÍMTO AKTEM DAL NA JEVO, JAK VELICE MU NA ČSR. ZÁLEŽÍ A JAK BLÍZKO JEHO SRDCI JE ČESKOSLOVENSKO A JEHO PRAŽSKÝ PRIMAS.

J. J. ŽARNOVSKÝ

BLAHOŽELANIE

J. E. Osvietenému Pánu

MSGR. MARIANOVI BLAHOVI,

biskupovi banskobystrickému.

Sú chvíle úsmevov a slastných radovánok,
sú chvíle nadšení —
a všetky prchajú tak jako prchá vánok
magikou splašený.

A všetky padajú do hľbok Nekonečna,
padajú do morí —
tam, kde sa prepína cez vrchy Láska Večná,
každá sa ponorí.

Len tiché modlitby sa nesú nad oblohu —
prosbami nabité.
S blaženou nádejou sa blížia k Pánu Bohu
v pokornom habite.

Srdc s láskou úprimnou i prosieb osemdesiat
sa dvíha k nebesám
jak stonky obilné — Pán nemohol ich nesiať,
On vždy ich seje sám.

Snáď v novej podobe, lež s oddanosťou starou
aj teraz práska puk.
Dnes pre Vás prosíme, náš Otče, sedem darov
i šťastie z Božích Rúk.

Včuľ láskou nesmiernou sa chveje stánok Boží
a krásou šelestí.
Vo vôni narcisov sa Vaša radosť množí
i v kúzle povestí.

V Banskej Bystrici 1. decembra 1935.

O Dru Ant. Podlahovi, jenž stál u kolébky pražské Růže Sušilovy, napsal jeho lékař Dr. O. Štancl:

„U lidí fysická bolest poutá všechnu pozornost člověka na sebe, zájmy veškeré jsou jí otupovány, smysly obestírány, krutostí její podlomeny jsou síly fysické nejzdatnějšího jedince, duch myslí vznešených

1885–1935

PŮL STOLETÍ PRAŽSKÉ SUŠILOVY JEDNOTY. Letos zahajuje pražská Jednota první rok druhé padesátky svého trvání. Při takových význačných chvílích zpřítomňujeme si obyčejně minulost, abychom tak rostli pro budoucnost.

Založení Růže Sušilovy v Praze bylo význačnou etapou dlouhého vývoje, vycházejícího od začátku národního obrození a trvajícího dosud. Více než před stoletím byla již v českých seminářích celá řada bohoslovců, jmen nám nyní velmi drahých, kteří prosluli svou národní činností, ať už se zabývali vědami, nebo zušlechťovali náš národ na nečetných těch farách a kaplánkách „jako hvězdy po nebi rozsetých". *V roce 1830 vznikla v pražském semináři „Česká knihovna", jež v podstatě existuje dodnes v Knihovně Sušilovy Jednoty jako zvláštní fond obrození a zůstává nám svědectvím dojemné horlivosti a vřelosti těch mladých kněží-vlastenců. Tam se po dlouhou dobu soustřeďoval celý kulturní život pražských bohoslovců.*

Zřízení Růže Sušilovy ke konci minulého století bylo velkým pokrokem jak v organisování, tak v oživení a rozšíření práce bohoslovců. Dnes *po padesáti letech má pražská Jednota celou řadu pracovních odborů, pořádá odborné kursy, přednášky z nejrůznějších oborů a snaží se zaujmouti celou duši svých členů. Pracuje na stále velkorysejším programu a myslím, že je na dobré cestě k ideálnímu fakultnímu spolku.*

Na jaře, 31. března letošího roku, jsme vzpomínali s nám nejbližší pražskou veřejností při zvláštní oslavě na kus historie českého katolicismu, při čemž o významu padesátiletého jubilea Suš. Jednoty promluvili Ing. V. Bitnar a prof. Dr. J. Beneš. Nyní na sklonku občanského roku se obracíme se svou radostí na všechny kolegy bohoslovce, aby *zároveň s námi vznášeli ke Králi nebe i země vroucí díkůčinění za prokázaná dobrodiní a prosili Jej za dobrotivé požehnání, jež by učinilo naši vlast krásnou a kvetoucí a věčně oblažilo náš drahý národ.*

KAREL JELÍNEK,
předseda pražské Růže Sušilovy, jednoty čes. bohoslovců.

---

jest hrůzou její udolán. To jest zjevem přirozeným, provázeným soucitem bližního.

Těžko jest proto člověku pochopiti mezi lidmi takové, jichž ducha nejhroznější bolesti tělesné nemohly zlomiti, uprostřed kterých duch stále výše se pjal.

Je to nadpřirozená síla podle soudu lidského, která tu vítězí nad fysickou bolestí, vzbuzující v člověku úctu a posvátnou bázeň, je to poznání svaté pravdy a nikdy, nikým a ničím nezviklané víry v ni."

Z knihy vzpomínek přátel a ctitelů Podlahových „Sváteční člověk" str. 66.

JOS. KAMENSKÝ

TOUHA PO RÁNU

Až setmí se v kraji
mrak zakryje oblohu a duše
a těžké krůpěje utrpení dopadnou
a roztříští se v nitru
před rojem myšlenek otevru květiny kalich
na niž nasedal prach jasu dnů
a večerů ticha
ať zocelí teplem koruny běl
a v slzách třpytivé zlíbám krůpěje
až prašníky rudé...
A na dně, když slunce zas zazáří
v stříbřitém jasu
se usměje čisté, průzračné oko
v němž celý ztopí se svět
i obloha celá –

JOS. MARŠÁLEK

RÁNO

Jas slunce přetékal a temno okna dychtivě jej ssálo,
dech ztuhlé noci zvolna teplem tál
a hvězdy kroužily vždy dál –
den bobtnal široce
a dole v potoce
pod oknem
zurčel
chlad.

Na mramoru duše se srážely krůpěje rosného ticha,
mír včerejška se vracel v rodný kraj –
vidiny hostil zase jen ráj –
snad trpké zklamání
tlelo v zasmání,
snad touha
mřela
v něm.

LEOPOLD DÝMAL (OL.)

P. KERNER-KOSTELECKÝ DLE JIRÁSKA A DLE SKUTEČNOSTI

Sledujeme-li v Jiráskově románové kronice „U nás" řady událostí a postav,[1] setkáváme se tam v blízkosti Patera Havlovického, hrdiny románového děje,[2] také s katolickým knězem P. Kosteleckým.[3]

Protože Jirásek úplně skreslil postavu tohoto kněze, tedy ukážeme, jaký P. Kerner-Kostelecký skutečně byl. Proti Jiráskovu románovému obrazu postavíme skutečnou Kernerovu postavu, jak se nám dochovala v písemných památkách a v paměti těch, kdož ho znali nebo slyšeli o něm vypravovat.

I.

Kerner-Kostelecký podle Jiráska.

Kerner-Kostelecký dle Jiráskova popisu *zevnějškem* nijak neimponoval. Byl prý nevelký, suchý, šouravý (II. 55).[4] S očima sklopenýma, s hlavou k pravému rameni přikloněnou, jako sv. Jan Nepomucký, zbožně kráčel... (IIII. 384, podobně III. 96). Byl hubený, samou „nepřejícností" vysychal (III. 97).

V celém díle není o Kernerovi zmínky, aby tam nebyl uváděn s nějakým ošklivým povahovým rysem.

Kernerova mluva i jednání byly přemrštěně sladké a líbezné (II.55, 69, 299, 300; III. 20, 21, 409; IV, 21, 173 a j.), že se mu za to dostalo přezdívky „sladké Jadýrko" (III. 95).[5] Sladkost však a líbeznost nevyvěrala z upřímného srdce, ale byla vylhaná a předstíraná (IV. 173, 363). Kerner dovedl do ní ukápnouti pelyňku (II. 299-300; III. 20-21) a přidati štiplavé ironie (II. 69). Rád druhým lichotivě, bez přesvědčení přikyvoval, jen když to říkala vlivná oso-

---

[1] Kronika „U nás" zachycuje události Jiráskova kraje z let 1823—1852. Kronika má 4 díly. Cituji I-IV podle vydání Ottova v Praze r. 1921.

[2] P. Havlovický, vlastním jménem Josef Regner, rodák (*1794) z Havlovic nad Úpou (odtud u Jiráska jeho pseudonym „Havlovický"), katol. kněz, zasloužilý buditel a spisovatel. Zvelebil duchovně i hmotně svůj kraj. Zemřel jako děkan v Náchodě r. 1852. Jeho život a dílo dle histor. dokumentů vypsal prof. B. Profeld v díle „Josef Regner" a vydal u Otty v Praze. Krátké pojednání o Regnerovi viz v Ottově slovníku naučném pod heslem „Regner".

[3] P. Kostelecký, vlastním jménem František Kerner, *1794 v Rychnově nad Kněžnou. Byl farářem v Červeném Kostelci, odtud ho Jirásek jmenuje „Kosteleckým". Více o něm viz níže.

[4] II.55 = „U nás", díl II., str. 55. Podobně jinde.

[5] Kerner-Jadýrko (Kern). U Jiráska je této lidové přezdívky užito nepříznivě. Neměla však za účel zesměšniti, nýbrž projevovala nadšenou lásku k českému jazyku, jak tomu bylo na př. u Jungmanna-Mladoně. Vlastenectví se zálibou vše počešťovalo.

Lid nedal zapomenouti památce tohoto kněze v písni, v níž byl opěvován „páter Jadýrko".

ba (III. 100; IV. 24). O každého se zbytečně staral (II. 383-384). Byl ctižádostivým prospěchářem, v prostředcích ne vybíravý.[6]

Jiné Kernerovy povahové kazy a ošklivé rysy vystupují ve srovnání s ušlechtilým P. Havlovickým.

Kernerovo jednání prý působilo všeobecně mezi duchovními a hlavně u Havlovického antipaticky (IV. 163-174). Jirásek otevřeně říká, že Havlovický Kernera neměl v lásce (IV. 21; III. 92, 105, 502) a nazýval ho ironicky podle jeho často užívaného oslovení „panem bratrem" (III. 243, 502, 409 a j.). Kerner prý byl Havlovickému do duše protivný (III. 95). Třebaže Kerner o tom věděl, přece se Havlovickému často vtíral. (IV. 403-404).

Osvětová a sociální práce P. Havlovického mu byla dle Jiráska trnem v oku. Vytýkal mu za zády, že je celý hospodář a tím chtěl říci, že zanedbává duchovní správu (II. 383-384; IV. 173, 363). Jevil sice učastenství a starostlivost o počínání Havlovického, zvláště při pokusech o hledání uhlí,[7] ale to jen tak na oko. Ve skutečnosti to Havlovickému zazlíval (IV. 173, 363).

Zvelebení školství,[8] které bylo tužbou, nadějí a sladkým ovocem práce P. Havlovického, u Kernera prý nedošlo pochopení a patřičného uznání (IV. 363).

P. Havlovický měl dle názoru Jiráskova mnoho důvodů, proč Kernera nemiloval a proč každé setkání s ním ho jen roztrpčovalo (III. 409; IV. 173). Tak třeba před vikářem mu vytýkal, že se bratří s pastorem, ač setkání s ním bylo jen náhodné. Pásl se při tom na jeho oprávněném rozčilení a sám se tak snažil vyniknout (III. 103-105).

Nepěknost Kernerova jednání vůči Havlovickému Jirásek ještě sesílil tvrzením, jakoby býval Havlovického tajně udal u vikáře a u konsistoře. Vikář pak Havlovického důtklivě napomínal (III. 243). Ještě hůře bylo potom u konsistoře (IV. 382, 384). Udání padalo na hlavu Kernerovu (III. 244; IV. 384), jenž měl asi v úmyslu očernit Havlovického u vlivných osob, aby sám, bezúhonný v očích představených, vynikl a zajistil si náchodské děkanství (IV. 382).

Veškeré Kernerovo úsilí o získání náchodského děkanství zůstalo marno. Děkanem (IV. 392) a později vikářem se stal přece Havlovický, jenž prý jásal, „že všecek Kernerův zakuklený boj a obcházení mocných byly marny" (IV. 393). O nečestné Kernerově taktice věděla prý i veřejnost (IV. 387). Kerner však prý byl tak necharakterní, že se rozhněvanému Havlovickému ještě vtíral. Jirásek o tom píše (IV. 403-404): „Neměl (totiž Havlovický) tu stání pro Kosteleckého (Kernera), jenž, jakoby se jakživo mezi nimi nic nestalo,

---

[6] Dotvrzuje to počínání ve styku s vikářem (III. 103-105), jemu připisované několikateré udání na P. Havlovického (IV. 382, 384) a všemožné úsilí o dosažení náchodského děkanátu (IV. 382, 387, 393).

[7] O znamenitém úspěchu P. Havlovického v hledání a dobývání uhlí viz u Profelda v cit. díle str. 117 nn.

[8] O blahodárném působení Havlovického vc školství a průmyslu viz ve zmíněném Profeldově díle „Josef Regner".

jakoby měl nejčistší svědomí uvítal jej (Havlovického) s pokornou uctivostí a protivnou sladkostí a tak se měl k němu po celý čas..."[9]

Dle těchto slov Kerner neměl ani cti obyčejného nevzdělaného člověka, neřku-li kněze.

Havlovický zakusil pro Kernera značných nesnází ještě i jako vikář. „Mnozí mu (Havlovickému) nemohli zapomenout, že ho sem nechtěli, že pracovali pro Kosteleckého" (IV. 455).[10]

V takových barvách je zachycen Kernerův povahový obraz v románové kronice „U nás".

II.

Kerner-Kostelecký ve světle pravdy.

Pamětníci a historie mluví o Kernerovi takto[1]:

„František Kerner, narozen v Rychnově n./Kněžnou dne 4. února r. 1794, jmenován r. 1832 administrátorem a r. 1839 farářem v Červeném Kostelci. Byl knězem vzorným a všestranně vzdělaným. O osadu svědomitě pečoval. Zvláštní péči věnoval zdejší škole a mládeži. Vyučoval dítky nejen náboženství ale i vědám přírodním, za kteroužto příčinou zdejší školu hojnými učebními pomůckami k názornému vyučování z vlastních prostředků opatřoval, kdy na jiných podobných školách ani obrazů nebylo a učitele nabádal, aby dle jeho návodu a příkladu při vyučování tom podobně si počínali. Občany nabádal, aby u svých domů stromy sázeli, zahrady zakládali a v nich potřebnou zeleninu, léčivé byliny a květiny pěstovali, sám všude dobrým příkladem předcházeje. Zvláštním příznivcem byl studujících, kteří o svátcích bývali na faru zváni a častováni. Než nastoupil do semináře, studoval nějaký čas medicinu. Navštěvoval nemocné a udílel jim rady, jak by se léčiti měli, což bývalo vděčně uznáváno, jelikož tenkráte lékaře v Kostelci nebylo. R. 1867 odešel do výslužby a při odchodu biskupskou konsistoří čestným kanovníkem jmenován. Zemřel dne 9. ledna r. 1876 ve věku 82 let ve svém rodišti v Rychnově n./Kněžnou."

Tato slova Kernerova pamětníka[2] jsou v přímém protikladu

---

[9] Popisuje se scéna při slavné hostině u přítomnosti většího počtu kněží.

[10] Jirásek tak dotvrzuje, že onen zmíněný Kernerův „zakuklený boj o dosažení náchodského děkanství (IV. 393) byl pravdou".

[1] Následující slova napsal Josef Krušina, podučitel, učitel a nakonec ředitel školy v Červeném Kostelci, na základě školní pamětní knihy a osobních zpráv pro P. Františka Řezníčka, katechetu v Červeném Kostelci. Uveřejněno v Náchodě v „České Stráži", r. 1925 v čís. 14. ze dne 29. května, „aby byla katolickému knězi čest vrácena a potomkům pravdivě vylíčena".

J. Krušina působil jako učitel v Č. Kostelci od r. 1866 až do r. 1906, kdy byl pensionován s čestným titulem ředitele v uznání za dlouholetou a úspěšnou činnost (40 let) ve školské službě.

[2] Jsou to slova Josefa Krušiny. Josef Krušina začal působiti v Červeném Kostelci r. 1866. Před tím na čas působil ve Velkém Poříčí na farnosti hronovské. Tehdy byl P. Kerner ještě v Červeném Kostelci farářem. Do výslužby odešel r. 1867. Josef Krušina byl tedy jako mladý učitel přijat od P. Kernera do služby, jím samým osobně poučován a veden, jelikož tehdy školy spadaly pod církevně státní moc.

s tím, co o něm napsal Jirásek. Dokazují, že Kerner byl knězem ušlechtilým a všem milým. Činnosti sociálně-kulturní se nijak nestranil. Tím, že propagoval tehdy dosti opomíjené a zanedbávané sadařství, zelinářství a květinářství, získal si velké zásluhy o hmotné zvelebení venkova. Stejné chvály zasluhují jeho lékařské rady. Znalostí, kterých nabyl jako medik, dobře užil jako duchovní správce. Pracoval pro lid stejně horlivě jako P. Havlovický, začež se mu od lidí dostalo zaslouženého vděku.

Kromě uvedených slov je pádným důkazem Kernerovy obliby u lidu událost z r. 1871. Tehdy byla v Červeném Kostelci postavena nová škola. Farníci kostelečtí ani po letech na svého bývalého faráře, potom děkana a titulárního kanovníka, nezapomněli a pozvali ho již jako pensistu, aby jim školu posvětil. To se též stalo 30. října r. 1871 a „zasvěcení bylo velkolepé a slavné..."[3]

U Jiráska je též zmínka o Kernerově lakotě, „nepřejícnosti" (III. 97).[4a] Opak dotvrzuje to, že Kerner dobrovolně slevil faráři kosteleckému Dvořáčkovi ze 400 zlatých roční pense, kterou mu mimo jiné byl povinen, polovici, to jest 200 zlatých.[4b] O štědrosti svědčí i zmíněná zpráva o podpoře školy, hoštění studentů na faře a obětavá pomoc lidu.

Poměr Kernera k P. Havlovickému, jak je podán u Jiráska, jest zcela nesprávný. Že poměr obou kněží byl dobrý a upřímný dosvědčuje závěť Havlovického z r. 1831. Odkazuje v ní knihy, spisy a jeden úl bohušínskému administrátorovi Františku Kernerovi[5] za 100 mší sv.[6] Žádal by Havlovický něco takového od kněze, kterého neměl v lásce? Odkázal by mu svou knihovnu?

Zdá se nemožným, aby byl Kerner Havlovickému zazlíval sociálně-kulturní snahy. V citované školní pamětní knize Červeného Kostelce je vypsáno, co všecko Kerner pro školu udělal: Zakoupil názorné obrazy, přírodozpytné pomůcky, zvelebil knihovnu, odměňoval pilné a nadané žáky, podporoval zpěv.[7]

---

[3] Viz školní pamětní knihu Červeného Kostelce r. 1871, str. 404, kde je celá slavnost podrobně vylíčena.

[4a] Kerner jistě četl v Písmě sv. — v knize Sirachově — slova, která příkře odsuzují lakotu:

Člověku lakomému a skoupému neprospívá bohatství;
a člověku nepřejivému k čemu je zlato?
Kdo sám sobě nesprávně utrhuje hromadí jiným,
a z jeho majetku budou týti lidé cizí.
Kdo je zlý sobě, komu jinému bude dobrý?
Nebude míti radosti ze svého majetku.
Kdo sobě nepřeje, nad toho není nic horšího,
a to je odplata zloby jeho. *(Sirach 14, 3-6).*

[4b] Viz farní pamětní knihu Červeného Kostelce dle záznamu faráře Vincence Dvořáčka. Údaje mi laskavě poskytl i P. František Řezníček, katecheta v. v. v Červeném Kostelci, dopisem ze dne 5. března 1935.

[5] V Bohušíně administroval Kerner v letech 1830—1832.

[6] Viz Profeld, str. 12-13.

[7] Viz škol. pamětní knihu Červeného Kostelce, události z let 1859—1862 str. 214.

Po šest a půl roku až do r. 1858 byl okresním školdozorcem (inspektorem) a za něho se „jak v literním, tak i v mravním vzdělání mládeže pokrok učinil".[8] Jistě by mu taková funkce nebyla svěřena a nebyl by ji na sebe bral, kdyby býval nepřál školství a zdravému pokroku. Ve školní pamětní knize Červeného Kostelce je jeho osvětová práce pěkně oceněna a uveden Kernerův dopis, kterým se srdečně s učitelstvem loučí. Děkuje jim za všecku pro děti vykonanou práci a nadále k ní nabadá.[9]

Pádným důkazem dobrého poměru obou kněží je událost z r. 1846. Havlovický — tehdy jako vikář — požádal pro churavost konsistoř o sekretáře. Sám navrhoval kosteleckého faráře Kernera, kterého prý nejlépe doporučovaly jeho zkušenosti a vědomosti.[10] Tento fakt je důkazem, jak přátelský a srdečný byl poměr mezi oběma kněžími. Kerner se sekretářem skutečně stal a zůstal jím až do smrti Havlovického, kde zatímně vikariát spravoval.[12]

Ba poměr Kernerův k Havlovickému možno nazvati velmi přátelským, ne-li intimním. Zračí se to svrchovanou měrou v Kernerově dopisu[13] k učitelstvu školního okresu náchodského.[14]

Kerner, přejímaje po smrti P. Havlovického[15] úřad okresního školdozorce (inspektora), zaslal podřízenému učitelstvu významný cirkulář. Prostě ale výstižně v něm charakterisuje činnost P. Havlovického slovy: „Všem byl všecko!"

---

[8] Viz šk. pamětní knihu Červeného Kostelce, r. 1858, str. 386, Kernerův dopis. Pamětní kniha je psána německy. Kernerův dopis je psán česky. Kerner opustil úřad školdozorce pro nemoc.

[9] Viz školní pamětní knihu Č. Kostelce, r. 1858, str. 384 nn.

[10] Viz Profeld, str. 59.

[11] Viz Časopis katol. duchovenstva r. 1852, str. 64.

[12] Viz Časopis katol. duchovenstva r. 1852 str. 389.

[13] Z Kernerových dopisů (k učitelům ve školní pamětní knize Č. Kostelce uvedených na straně 382, 385 nn, dále u Profelda v cit. díle na str. 77-78) nevysvítá nic, co by svědčilo o zvrácenosti Kernerova karakteru a ospravedlnilo Jiráskovo líčení.

[14] Školní pamětní kniha Č. Kostelce r. 1852 str. 382.

[15] P. Havlovický zemřel 11. května r. 1852 a byl slavně pochován v Náchodě. Latinský náhrobní nápis od kněžstva náchodského děkanátu hlásá jeho zásluhy o církev a národ. Nápis zní:

Josepho Regner
ep. vicario, schol. inspectori
atque decano Nachodiensi
die 24. Febr. 1794 nato
et 11. Maji 1852 pie defuncto
viro egregio
de Ecclesia ac patria optime merito
vovent sacerdotes vic. Nachod.
patri
et amico amici.

In medio Ecclesiae aperuit os
eius et implevit eum Dominus
Spiritu sapientiae et intellectus.
(Sirach 15, 5).

Co nás však nejvíce zajímá je jeho osobní poměr k P. Havlovickému. Z dopisu se dovídáme, že Kerner byl zpovědníkem P. Havlovického, že často u něho prodléval a zvláště v posledních okamžicích jeho života spolu důvěrně rozmlouvali.

Jelikož je tento dopis obsahově velmi důležitý a poutavý, proto jej z části cituji:

Mnohovážení páni učitelové a podučitelové!

Toho, který s Vámi upřimně smejšlel, blaho Vaše, časné i věčné štěstí Vám svěřené mládeže vyhledával, Bůh povolal k sobě, aby od svých prací odpočal; neboť činný duch zvěčnělého nepřál si zde oddechu, ale tím, že se vynasnažil, aby všem byl všecko, svou smrt snad urychlil.

Neúnavnou horlivostí a přílišným namáháním zemdlel ducha i tělo, duchovní pružnost ulevila a slabost náramná následovala. Cítě, že nebude moci více tak pracovati, jako dříve pracoval, nežádal si déle živu býti a častěji v mé přítomnosti opětoval slova Písma sv.: „Žádost mám rozdělenu býti a býti s Kristem; neboť umříti je mi zisk." A prosbu jeho vyslyšel Ten, jenž je Pánem života a smrti. Stala se vůle Hospodinova i vůle zvěčnělého! Nemáte více, bohužel! toho horlivého a všestranně vzdělaného školokresního dozorce.

Doprovodili jste svého pečlivého představeného k místu odpočinutí a za tu laskavou službu, jakož i slzy, které jste u jeho hrobu vycedili a svatou zem zvlažili, srdečně Vám já, jeho zpovědník a duchovní bratr, vzdávám díky; a poněvadž mne nejednou, ale vícekráte žádal, abychom se za něho modlili, protož cítím se v svědomí zavázán, bych Vás prosil, abyste s nevinnou mládeží Vaší někdy nábožnou modlitbou na něho vzpomněli. Důvěřuji se, že to rádi učiníte a tak, aby světlo věčné mu svítilo a on sladce odpočíval, Boha prositi nepřestanete. A tím odporoučím v Pánu zesnulého do milosrdenství Božího. Etc.[16]

V Kostelci dne 5. června 1852.

František Kerner,
prozatimní okresní školdozorce.

Před pravdou těchto slov mizí všecko smyšlené a zvrácené vypravování o nesouladu mezi oběma kněžími. Kerner jako tajemník a osobní zpovědník P. Havlovického, tak krásně hodnotící jeho životní práci, nemohl mu býti odpůrcem,[17] nýbrž opravdovým přítelem. Slova uvedeného dopisu to pádně dokumentují.

---

[16] Další řádky dopisu obsahují zprávy týkající se úřadu školdozorce.

[17] V Jiráskově čtyřdílné kronice není zmínky, že by byl Kerner tajemníkem P. Havlovického. Při líčení posledních let života P. Havlovického Kerner se scény mizí, ač právě tyto okamžiky svědčí o upřímném přátelství obou kněží.

Proč vylíčil Jirásek Kernera tak kuse a černě? Vždyť musil poměry v Červeném Kostelci znáti, (píše přece o tom, co se stalo „u nás", v jeho rodném kraji!) když jako student chodil přes Kostelec na nádraží, tančíval tam při zábavách a stýkal se

Je zřejmo, že Kernerův charakter byl u Jiráska skreslen. Doklady však a pamětníci dosvědčují, že byl stejně inteligentní, obětavý a ušlechtilý jako P. Havlovický.

Účelem těchto řádků je přispět k tomu, aby byla Kernerovi vrácena čest a uznána záslužná činnost katolického kněze, jehož ošklivou karikaturu vytvořil Jiráskův román.

JOS. MARŠÁLEK

FESTINA LENTE!

Na rámu okenním nocí se rozžala světla
– zář kružeb mrazného chladu,
stíny dob zestárlých,
do rukou kružidlo kladu
– měřím dech loňského tepla.

Pod mýma očima tlumí se výkřiky výšek,
tep žhavých vzpomínek pálí
jak šlépěj probitá železem krve,
jak rána tavená osypem soli
bolí a bolí.

Běh krve v žilách si píseň června zpívá
– tu píseň,
jež tryská z úrody zrn zralých,
v dnech zemdlených
náruč se otevírá,
v omamných jiskrách
třásní slz nám oživují barvy oprýskané –

už ústa k úsměvu si červeň podávají
a v sýpkách radostných host hospodáře chválí

– a přejde den
– přejde i noc
– vůz pohřební
– zvon odzvoní
– pohasne sen.

---

tam s mládeží. Jistě slyšel pěkné vypravování o „Páteru Jadýrkovi". Jiráskovi byla výmluvou slova: „Píšu romány, ne historii." Tak se vymlouval byv interpelován † P. Zimou O. S. B. z Emauz a tak odmítal všeliké výtky. Tvrdíme však, že ani romanopisec nemá práva úplně skresliti a černě vylíčiti světlé historické postavy, zvláště když mrtvý se nemůže bránit a široká obec Jiráskových čtenářů si dělá úsudek na historické postavy a děje podle jeho románů, které tak zasévají mezi lid historické bludy.

Na konec vzdávám srdečné díky vdp. Řezníčkovi, katechetovi v Červ. Kostelci, za lask. dodanou látku i ochotné zodpovědění mých dotazů.

BOH. ZLÁMAL

O POMNÍK DOBROVSKÉHO

Hostiti naposled „slovanského veterána" a způsobiti mu poslední radost v jeho zamilované slovanské filologii, prokázati mu konečně poslední službu a uložiti jeho tělesné pozůstatky do hrobu, bylo dopřáno mimo všechno očekávání opatu starobrněnského kláštera augustiniánů P. Cyrilu Františku Nappovi. Když se Dobrovský vracel 17. prosince 1828 z Vídně do Čech, pojal v Brně úmysl, zajeti si ještě do universitní knihovny krakovské, jejíž poklady na zpáteční cestě z Ruska před 36 lety (1792) jen zběžně si byl prohlédl. Nedal se přemluviti od přátel, ač byl již nachlazen a hodně pokašlával.

Prelát Napp znal a v úctě měl Dobrovského již dávno; k osobnímu však seznámení chtěl využíti tohoto pobytu Dobrovského v Brně. Podle Brandla ohlásil prý se Dobrovský již 19. prosince (1828) u biskupa Stuflera, bývalého svého bohoslovce v generálním semináři na Hradisku a také u preláta Nappa.[1] Napp se však zmiňuje o návštěvě Dobrovského v Klášteře až 29. a 31. prosince 1828. Při těchto návštěvách mu Napp ukázal klášterní exemplář (z r. 1595) kroniky ravenského biskupa Jordana, kterou Dobrovský zamýšlel kriticky vydat. Ještě více radosti způsobil Dobrovskému nejstarší rukopisný český překlad Pulkavovy kroniky z r. 1407 a jiné české listiny, které mu Napp ukázal.[2] Dne 31. prosince navštívil Dobrovský s prelátem Nappem brněnského biskupa Stufflera a obědval opět u augustiniánů. Na Nový rok 1829 sloužil Dobrovský ještě mši sv. u Milosrdných bratří, ale odpoledne ho Řehoř Wolný zastihl na lůžku, s něhož více nepovstal.[3] V úterý dne 6. ledna 1829, přijav svátost posledního pomazání, skonal o tři čtvrti na jedenáct hodin dopoledne.

Náhlá smrt Dobrovského se dotkla i Nappa tím bolestněji, čím více byl nadšen prvním setkáním s ním. Vzpomínaje toho v dopise

[1] Brandl praví: „Hned 18. prosince (1828) Dobrovský milého přítele navštívil, též Řehoře Wolného; dne 19. ohlásil se u starobrněnského preláta Nappa, pak u biskupa Stufflera jenž na generálním semináři v Klášteře Hradišti studoval, když Dobrovský tam rektorem byl. Oba, biskup i prelát, nabízeli mu, aby u nich bytem byl, takže by měl do města blíže. Avšak on laskavého nabídnutí nepřijal praviv, že jako starý, churavý muž, který bez toho napolo milosrdným bratrem jest, zůstati chce v klášteře milosrdných, jak také ve Vídni dělal. Ani vozu, který mu od biskupa i preláta nabízen byl, nepřijal a to snad bylo neštěstí, jelikož v plískavém počasí pěšky chodě se nastudil." (V. Brandl, Život Josefa Dobrovského, str. 261. V Brně 1883.) Z tohoto ohlášení se Dobrovského u Nappa možno s určitostí souditi na bližší, literárně zájmový vztah mezi oběma muži, třebas se dosud neznali. „Ich machte die persönliche Bekantschaft dieses slavischen Veterans während seiner letzten Anwesenheit in Brünn. Am 29. u 31. December besuchte er mich und speiste bei mir." Dr. Aug. Alois Neumann, O. S. A. Acta et epistolae eruditorum Monasterii Ord. Augustini Vetero-Brunae. I. Brno 1930, str. 18. Neumannn, AEE.

[2] Na příklad stará, česky psaná zpovědní formulka v latinském rukopise Vulgaty, nebo český překlad Josefa Flavia od Pavla Aquilina (Worličzného) a jiné. (Srv. Neumann, AEE, 18 a 19. Dopis C. Nappa Hugonu Salmovi.)

[3] Srv. V. Brandl, Život Josefa Dobrovského, 262.

knížeti Salmovi, napsaném brzy po smrti Dobrovského, praví uznale: „Er belehrte oder bestärkte mich über das Alter mehrerer in der Stiftsbibliothek vorhandenen Handschriften in membrana. In diesen und ähnlichen wechselseitigen Mitteilungen genoss ich an der Seite dieses ehrwürdigen Veterans zwei der schönsten Tage meines Lebens."[4]

První myšlenka četných přátel a ctitelů Dobrovského po neočekávané zprávě o jeho smrti byla: postaviti mu důstojný pomník. P. Řehoř Wolný, hr. Fr. Šternberk, kn. Hugo Salm, P. Dominik Kinský a posléze prelát Napp, který si dal Dobrovského převézti od Milosrdných bratří do svého opatství, aby ho po slavném „Rekviem" (dne 8. ledna) mohl pochovati na svém starobrněnském hřbitově.[5]

V praktickém provedení této myšlenky předstihl Napp dokonce všechny ostatní: Chtěl zavésti jakousi subskripci na pomník Dobrovskému. Vtom však dostal zprávu od Salma, dle níž on si vzal za čestnou povinnost, postaviti mu pomník na svůj náklad.[6]

Je ochoten dáti ulíti svému příteli krásný kovový pomník a psal již v té věci bar. Hormayrovi.[7] První jeho myšlenka byla, aby pomník měl latinský, německý a český nápis, každý jiného obsahu, ale stejného smyslu, nebo aspoň latinský a český nápis. Proto prosí Nappa o dvojí věc. Předně, aby nedovolil[8] postaviti něco nevkusného („etwas Geschmackloses") nebo méně trvanlivého, snad něco z pískovce nebo ze dřeva, co je výtvorem pouhé dobré vůle. Za druhé chce od Nappa – a to je zajímavé! – návrh krátkého českého nápisu na pomník. Nepočítal-li Salm s Napem[9] samým počítal jistě s jeho vlasteneckým okolím, snad především s Dominikem Kinským.[10] Na preláta Nappa vrhá tato okolnost aspoň to světlo, že v kruhu vlastenců byl již dobře znám.

Napp ve své odpovědi sděluje, že nedovolí postaviti něco nevkusného a ve všem se zařídí podle přání Salmova. Pokud se týče

[4] Neumann, AEE, 19. Dopis po 14. lednu 1829.

[5] Sám se o tom zmiňuje ve jmenovaném dopise kn. Salmovi (po 14. lednu 1829). (Neumann, AEE, 19). Pohřeb byl slavný. Zúčastnili se z nařízení biskupova všichni bohoslovci, dále posluchači filosofie, řeholníci všech klášterů, gymnasisté a brněnská inteligence. (Brandl, Život Josefa Dobrovského, 263.)

[6] Napp píše kn. Salmovi: „Sehr angenehm hat mich das hochverehrte Handschreiben vom 14. 1. M. überrascht; schon hatte ich den Gedanken gefasst, eine Subscription zu einem Grabmal für den verstorbenen slavischen Veteran gegen den Verblichenen schriftlich an mich aussprach." (Neumann, AEE, 17.)

[7] Snad o latinský nebo německý nápis: „denn wer, als der grösste Historiker der österreichischen Monarchie, wäre mehr berufen dem innigen Freunde und Collegen, dem grössten Geschichtskritiker und Philologen der Monarchie, ein würdiges Salve zuzurufen." (Neumann, AEE, 16.)

[8] Starobrněnský hřbitov totiž patřil ke klášterní faře.

[9] Napp psal a korespondoval až do své smrti jen německy. Patřil tedy k „německým" vlastencům, ač česky dobře znal. Možné pochybnosti o tom rozptýlil vlastnoruční záznam Nappův, že již jako mladý bohoslovec (1811—1815) míval v klášterním farním kostele česká kázání střídavě s farními kooperátory. (Neumann, AEE, 52: „Curriculum vitae Abbatis Napp usque ad. a. 1836). Rovněž v latinské žádosti o přijetí do augustiniánského kláštera se podepsal „utraquista", to jest znalý češtiny i němčiny.

druhé žádosti, totiž českého nápisu na pomník, musí říci: „Domine, non sum dignus", a přenechati to povolanějším mužům.[11]

Přes to však, že prosbě Salmově o český nápis nevyhověl, jeho vroucí slova v témže listě, ukazující jeho hluboké pochopení práce a významu Dobrovského, jsou dostatečným důkazem jeho schopnosti k věcnému obsahu nápisu. Napp sám chce se jimi brániti proti možné výtce, že je zaujat proti vlasteneckým snahám národovců.[12]

Na konci listu Napp upozornil, že Dobrovský leží hned u vchodu nalevo u zdi, že tyto nápisy mohou být pouze na třech stranách. Podle jeho mínění mohlo by na přední stranu přijít jméno, titul, stáří a den úmrtí, na boční strany jen velmi krátký nápis, ačli by nebyly lepší místo něho symbolické kresby.

Umělci pracující na pomníku Dobrovského si více pospíšili než učení přátelé Salmovi, kteří měli skládat nápis. Od smrti „modrého abbé" uplynulo již půldruhého roku; pomník v Salmových slévárnách byl již hotov, ale nápisu dosud nebylo. Salm po odmítnutí Nappově se obrátil do Prahy na Palackého. Palacký mu slíbil, ale ani do 30. července 1830 žádaného nápisu neposlal.[13] Proto napsal znovu Nappovi, aby se dohodl s Kinským[14] a poslal mu latinský a český nápis (slawische Inschrift). Dále prosil, aby prelát svou autoritou zařídil vše ostatní u duchovní správy, jíž hřbitov patří. Náklad s kopáním a úpravou hrobu mohli by snad nésti Milosrdní, kteří budou míti čest chovati ve svém středu popel velikého muže. (Salm se totiž domníval, že starobrněnský hřbitov patří Milosrdným bratřím). Salm chtěl míti nápis do 10. srpna (1830), aby jej mohl dáti modelovati a ulíti, jelikož po 10. srpnu měl býti několik týdnů na synově svatbě ve Würzburku: „Wenn auch Sie,

---

[10] Víme, že se Napp později skutečně na Kinského obrátil, o čemž bude řeč později.

[11] „...und überlasse (ich) solches gerne Männern, die dem verstorbenen am Verdienste um die slavische Literatur näher gestanden und die mehr geeignet sind, den Bereich seiner Verdienste mit wenigen Worten zu umfassen. (Neumann, AEE, 18).

[12] Píše s hlubokým pohledem: „Er (Dobrovský) ist in die dunkeln Tiefen vergangener Jahrhunderte hinabgestiegen und hat darin mühsam und unermüdet den ältesten Spuren slavischer Sprache und Schrift nachgeforst und solche am Tag gefördert. Er weckte den slavischen Genius aus seinem Schlummer, gab ihm die alten Schätze, den Reichtum slavischer Literatur, das teuere verlorene Eigentum wieder und hauchte Liebe für ihn den vaterländischen Böhmen ein. Andere folgten entflammt und begeistert auf der betretenen Bahn ihm nach; und mächtiger und voller und lauter und lieblicher rauschen die Saiten der czechischen Lyra, die Dobrowsky in Händen des slawischen Genius mächtig zu spannen und zu stimmen verstand. Unter seinem Einflusse ist die slavische Literatur ein Lieblingsstudium geworden und hat in neuester Zeit grosse, überraschende Vortschritte gemacht. Diese Worte mögen meine Verehrung für den grossen Mann bezeigen und meine Bescheidenheit rechtfertigen, wenn ich den Entwurf zu einer böhmischen Zeitschrift (sie) einer würdigeren Feder zu empfehlen mich unterfange". (Neumann, AEE, 18).

[13] Salm si ztěžuje Nappovi v dopise ze dne 29. července 1830: „Sie haben freilich einmal schon aus übergrosser Bescheidenheit mich nach Prag verwiesen, Palacky hat mir die schönsten Sachen versprochen, aber nichts geschickt." (Neumann, AEE, 23.)

[14] „Mit unserem Kinsky." Myšlen Dominik K.

Hochwürdigster, mich verliessen, so tue ich in der Verzweiflung sämtlichen Slawen die Schande an und lass auf das Monument setzen: tyro magistri, amicus amico."[15]

Tento dopis Salmův zastihl Nappa u psacího stolku, právě když se chystal poslati Salmovi dar od hr. Mednyanského[16] po svém návratu z píšťanských lázní. Poslal mu tedy s darem i odpověď. Stran nápisu odpověděl Napp, že lhůta do 10. srpna je již příliš krátká. Ještě téhož dne slíbil promluviti s P. Kinským, aby poznal, jaké šťastné nápady má tento učený Slovan.[17] Co se ostatního týče podotkl Napp, že Dobrovský neleží u Milosrdných, nýbrž na starobrněnském hřbitově, patřícím ke klášterní faře, a tudíž jemu přísluší ta čest, chovati ve svém středu jeho pozůstatky; proto neopomene na své útraty vše podle přání zaříditi, jen prosí o přesnou instrukci.[18]

Snad obratem pošty došla Nappa zpráva od Salma, že obdržel od Palackého žádané nápisy na náhrobek. „Accidit in puncto, quod non speratur in anno," praví Salm rozradostněně. Posílá tedy Nappovi jejich opisy, aby on je posoudil.[19] (Dokončení příště.)

FR. HOLAKOVSKÝ V. C. SS. R.

SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ A ŽIDOVSKÁ OTÁZKA

Národ židovský se stal cizorodým předmětem v organismu křesťanské společnosti. Svou ostrou vyhraněností a samovolnou výlučností stále na sebe upozorňuje. Židovská otázka jest tu. Zaměstnávala mysl mnohých už dřív a dosud, ba zvláště v přítomné době se rýsuje co nejostřeji. Kolik spisovatelů – tolik nejrůznějších řešení; rasová odlišnost, psychické vlastnosti atd. mají dát uspokojivou odpověď. I středověká společnost byla nucena řešiti židovskou otázku. Odpovídalo se různě: učení učeně, neučení ranami holí. Není divu, že i největší veleduch středověku, sv. Tomáš Akv., si jí povšiml. Sv. Tomáš jako gotická katedrála spěje k výšinám Božství a odtud orlím zrakem zhodnocuje a oceňuje vše pozemské — i židovskou otázku. Princip jeho řešení, jenž byl životním principem středověku, jest: finis ultimus.

---

[15] Česky asi: „Neumělý žák svému Mistru příteli.

[16] „zwei junge Schäferhunde, ein kleines Packett mit Büchern und ein Schreiben."

[17] „Ich werde noch heute Rücksprache mit dem H. Kinsky nehmen und erfahren, was dieser gelehrte Slave für glückliche Einfälle habe." (Koncept Nappova dopisu bez data; uveřejněn A. Neumannem v hlídce 1919, 81, s časovým určením „v létě 1830." Datum dopisu lze však přesněji určiti, totiž mezi 29./7.—7./8. 1830.)

[18] Hlídka, tamže.

[19] Hlídka, tamže. Datum dopisu v Rájci, 7./8. 1830.

Proč židé nesplynuli s křesťanskou společností, proč Židé* přes svou rozptýlenost zůstávají jedním národem? Krev a rasa na to neodpoví. Jediné vysvětlení nalezneme v náboženských a duchovních dějinách národa israelského.[1] Jaké stanovisko zaujímá sv. Tomáš vůči náboženství židovskému? — Ono pozbylo příchodem Mesiáše právo na bytí; jest tedy náboženstvím nepravým, zvláště židovství talmudické. Proto stanovisko křesťanovo k židovství je zcela odmítavé. Soužití židů s křesťany jako nutné zlo, může však mít pro křesťany přece užitek: ex hoc autem, quod Judaei ritus suos observant, in quibus olim praefigurabatur veritas, quam tenemus, hoc bonum provenit, quod testimonium fidei nostrae habemus ab hostibus, et quasi in figura nobis repraesentatur, quod credimus.[2] Židé ve svém náboženském přesvědčení znásilňováni býti nesmějí. Nikdo je nemůže nutit, aby přijali křest: quia credere voluntatis est.[3] Bez souhlasu vůle je vyznávání víry prázdným slovem a přijímání svátostí svatokrádeží. — Ve středověku se vynořila myšlenka, zda by nebylo povinností křesťanské lásky, křtít židovské děti; (neboť je-li povinen člověk zachrániti bližnímu život časný, tím spíše věčný). Avšak tento názor nemohl dojíti souhlasu sv. Tomáše, ač andělsky hořel pro rozšíření a slávu království Božího. Dovolává se na prvním místě praxe Církve sv., jíž takový zvyk byl cizí. Pokřtěným dítkám dále hrozí nebezpečí nekřesťanské výchovy a tím úplné zastření charakteru dítka Božího. Násilně vytrhovat dítky z židovské rodiny a proti vůli rodičů je křtít – to se protiví i přirozené spravedlnosti. Dítko, dokud nedospělo užívání rozumu, je úplně v pravomoci rodičů a i po narození je takřka duchovně v rodičích, abychom užili slov sv. Tomáše: continetur sub parentum cura, sicut sub quodam spirituali utero.[4]

Dále žádá sv. Tomáš na vládnoucích, aby nebránili židům v jejich citu, jednak aby předešli většímu zlu, jednak pro užitek, jaký z toho mohou míti věřící, majíce tak ustavičné svědectví pro svou víru od nepřátel. Dopřává tedy Andělský učitel židům rozsáhlou náboženskou svobodu. Jeho antisemitismus náboženský, lze-li vůbec o jakém mluvit, se omezuje pouze na ochranu křesťanů. Křesťanská společnost ve svém svrchovaném držení pravdy má právo donutit nekřesťany, aby víře nebránili rouháním nebo přemlouváním neb zjevným pronásledováním.[5] Věřící ať se mají na pozoru před židy ne z náboženské nenávisti, nýbrž z povinné opatrnosti. Obcování se židy zakázáno není, když se lze nadíti spíše jejich obrácení, než odvrácení věřících od víry. Proto zvláště lidé prostí a u víře slabí ať se střehou obcování se Židy, neb aspoň přílišné s nimi důvěrnosti.[6]

Z pojmu království Božího na zemi a středověkého ideálu společnosti lidské, vykoupené krví Ježíše Krista, jejíž jednotlivci i celý

---

* židé = ratione religionis, Židé = rat. nationis.

[1] S. Deploige: S. Thomas et la question juive. Paris 1899 str. 26.

[2] II. II. q. 10. a. 11. [3] II. II. q. 10. a. 8.

[4] II. II. q. 10. a. 12.

[5] Viz II. II. q. 10. a. 8. — [6] II. II. q. 10. a. 9.

život veřejný má spěti za svým nadpřirozeným určením, plyne u sv. Tomáše i sociální postavení židů. Středověk byl přímý a důsledný. Celé zřízení společnosti, státy, vládcové, zákony mají spolupracovati na uskutečnění tohoto ideálu. Ad regis officium pertinet ea ratione vitam multitudimis bonam procurare, secundum quod congruit ad coelestem beatitudinem consequendam.[7] Tu ovšem musejí býti vládcové na prvním místě schopni plnit tento úkol. Jsou tedy vyloučeni ze správy a řízení společnosti židé, jimž je tento ideál cizí, ba dokonce jimi nenáviděný. Z téhož důvodu ani jednotliví věřící nesmějí se dostati do takového stavu podřízenosti vůči židům, že by jim hrozilo nebezpečí ztráty víry. Kde se jedná o podřízenost, která tu již je a vznikla právem lidským, nepřestává sice tím, že takový podřízený je křesťanem, neboť „jus divinum, quod est ex gratia, non tollit jus humanum, quod est ex naturali ratione;"[8] avšak Církev má vždy právo zrušit takový poddanský poměr autoritou Bohem jí propůjčenou, byť toho práva vždy neužívala neb užívá jen omezeně v určitých případech. Nicméně mohou býti křesťané u židů dělníky zemědělskými, neboť tu není tak ohrožena jejich víra. — Vyhnout se nebezpečí zeslabení neb ztráty víry, to jest u sv. Tomáše hlavní princip, dle něhož se má upravit ve všech případech styk křesťanů se židy. Proto také schvaluje sv. Tomáš, aby se židé nějak v oděvu lišili od ostatních. Těžko bychom si vysvětlili tuto až úzkostlivou ochranu křesťanů před židy, kdybychom neznali poměrů v době sv. Tomáše. V bule z 26. VII. 1267 si stěžuje Klement VI.: „Turbato corde audivimus et narramus, quod quamplurimi reprobi christiani, veritatem catholicae fidei abrogantes, se ad ritum Judaeorum damnabiliter transtulerunt."[9] Z této ukázky je patrno, že starost sv. Tomáše byla nejvýš odůvodněná.

Různé křivdy na židech páchané odůvodňovaly se ve středověku názorem, že židé jsou otroky. Základ této myšlenky nalézáme u sv. Pavla v listě ke Galatským.[10] Dva zákony jsou předobrazovány manželkami Abrahamovými, Sárou, svobodnou a Agarou, otrokyní. Křesťané jsou dítkami Sáry, židé syny otrokyně. Neznamená zde tedy servus totéž co mancipium, skutečné otroctví, nýbrž jen duchovní nadřízenost křesťanů, předobrazovaných Isákem, nad židy, kteří zavrhli Mesiáše a jsou předobrazováni synem otrokyně, Ismaelem.[11] Ve 13. stol. vnikl názor o otroctví židovském i do zákonodárství civilního; v době sv. Tomáše již zde byl jako věc právně hotová. Sv. Tomáš nepotírá přímo tento názor; usměrňuje pouze jeho důsledky a závěry z něho činěné. Nikdo nesmí rozšiřovati okruh svých práv a nároků vůči židům podle libosti – ani ve věcech náboženských, jak jsme viděli, ani ve věcech majetkových, – nýbrž je vázán přiro-

[7] S. Th. De rege et regno, I. kn., hl. 15.
[8] II. II. q. 10. a. 10.
[9] Dictionaire Apolog. Paris 1911. II. Tom p. 1744.
[10] Galat 4, 23—31.
[11] Dict. Apolog. ibidem.

zeným právem. „Quamvis, ut jura dicunt, Iudaei merito culpae suae sint vel essent perpetuae servituti addicti et sic eorum res terrarum domini possint accipere tamquam suas, hoc tamen servato moderamine, ut necessaria vitae subsidia eis nullatenus subtrahantur.[12] Nikdo, kdo zná terminologii sv. Tomáše, neřekne, že „necessaria vitae subsidia" znamená jen tolik, aby někdo neumřel hlady. Ostatně sv. Tomáš sám na jiném místě vysvětluje rozsah termínu „necessarium". Praví: „necessarium vitae (est): sine quo non potest vita convenienter transigi secundum conditionem et statum propriae personae et aliarum personarum, quarum cura ei incumbit."[13] Vládnoucím doporučuje mírnost vůči židům; radí, aby jim neukládali jiných břemen, než která jsou zvykem ustálena: secundum consuetudinem praedecessorum.[14]

Co však nejvíce popuzovalo lid k výstřelkům proti židům, byly poměry hospodářské; na jedné straně všeobecná peněžní tíseň, na druhé hromady bez práce nabytého zlata. Celá věc se točila kolem problému půjčky na úrok a lichvy, neboť to byl hlavní zlatodol židů. Židé brávali úroky obrovské. Tak na př. r. 1206 nařizuje král Filip August, aby se nebraly vyšší úroky než 43% ročně.[15] V městském právu pražském z r. 1269 ustanovil Přemysl Otakar II. meze úrokové na 104% při větších dluzích, při menších 140%! Nelze říci, že by byli středověcí židé donuceni k lichvě – jako jedinému zdroji obživy – nepříznivým společenským postavením, neboť i když měli pozemky a vinice a všechen blahobyt, jako na př. ve Francii za Ludvíka VI. a VII., prováděli lichvu v nezmenšeném rozsahu. — Co soudí sv. Tomáš o půjčce na úrok a o lichvě židů? Všimněme si jen stěžejních zásad. Věci, jež se půjčují, jsou dvojího druhu: „quaedam res sunt, quarum usus est ipsarum rerum consumptio". Z takových věcí brát úrok, jest zřejmě lichvou; neboť její věřitel si dává zaplatit věc samu a její užití zvlášť, na př. víno a jeho užití. Jinak je tomu však u věcí, jichž užití není tím samým spotřebováním věci.[16] První případ nastává dle sv. Tomáše při půjčce peněz. Tvrdí tak, ne že by neznal hodnotu peněz, nýbrž že ve středověku peníze skutečně takovou vnitřní povahu měly: „Pro produktivní zápůjčky (jak se děje dnes) bylo tehdy málo příležitosti. Peníze platily za věci spotřebitelné, takové, které pro majitele jsou spotřebovány hned prvním použitím".[17] Proto „accipere usuram pro pecunia mutuata est secundum se iniustum."[18] Věc byla ve středověku tím pohoršlivější, poněvadž když si někdo půjčoval, byl to člověk, který upadl do nouze... Když je bližní v nouzi, má mu křesťan pomáhati, ne zneužívati jeho bídy k vlastnímu obohacení.[19] Jak odpomoci křesťanské společnosti od této hlízy? Sv. Tomáš dává dva praktické pokyny vévodkyni Brabantské

[12] De regimine Iud. ad ducissam Brabantiae.
[13] II. II. q. 32. a. 6.
[14] De regim. Iud. ad duciss. Brab.
[15] Dict. ap. p. 1698.
[16] II. II. q. 78. a. 1.
[17] B. Vašek „Spravedlnost v životě hospodářském" Praha 1931.
[18] II. II. q. 78. a. 1. — [19] B. Vašek ib.

na její dotazy. Účinným prostředkem, jak zabrániti lichvě, bude donutiti židy k úplné náhradě. Jsou-li poškození známi, vrátí se jim jejich majetek, nejsou-li známi, jest užíti vynucené restituce na zbožné účely, nebo je-li třeba, k obecnému blahu země. Aby to však nebylo panovníkům záminkou k bezohledné konfiskaci židovského majetku v jejich peněžní tísni, připomíná sv. Tomáš, že ani panovník si nesmí ponechat z náhrady nic, leda oč byl lichvou připraven sám neb jeho předchůdce. Než všem obtížím s vymáháním restituce spojeným bylo by lépe předejíti: „Melius enim esset ut Iudaeos laborare compellerent ad proprium victum lucrandum, sicut in partibus Italiae faciunt, quam quod otiosi viventes solis usuris ditentur." [20]

Podstata antisemitismu sv. Tomáše je tedy zcela jiná než antisemitismu novodobého. Sv. Tomáš postupuje deduktivně. Má-li křesťanská společnost účinně spěti k svému cíli, nesmějí ji vésti lidé neznalí tohoto cíle — židé; musí se dále osvobodit od takové přítěže, jež překáží volnému průchodu křesťanských řádů — od neblahého vlivu Židů – ať v ohledu náboženském, sociálním nebo hospodářském. Poměr Andělského učitele k současné židovské otázce dal by se krátce vyjádřiti: právní ochrana a obrana křesťanů bez násilí a křivd.

J. KAMENSKÝ

NEDOSNĚNÉ SNY

(Věnováno ctp. L. Teplíkovi)

V náručí ticha pějící studánky
jsem zřel v tvém nitru
mé štěstí

O tajemstvích jsem snil
jež zmírají v polibcích šedavých dnů
a zmučených očí

Pohasly paprsky koupané v stříbrných kaskádách nitra
v slz řady nasetý smutek

zapomněl na písně ticha
a dozněl v klekání, když v krvi zmíral
západ mých snů

Vůně mé oči hladila dlaní
píseň světů mi dozněla v tesknotě zraku
s posledním závanem ticha a samot

V duši se zřítil těžký dech snů
a strnul na výspách
šlehaných příbojem hučících vln...

[20] De reg. Iud. ad ducis. Brabant.

BOJ O ŠKOLU

Nepřátelé Boží pečlivě střeží zvláštní pole působnosti — školu; zde se snaží ďábel uloupiti co možná nejvíce ubohých, nevinných dětských duší. Polští katolíci nejsou uchráněni tohoto útoku. Tajné proudy rády by prosadily kdejakou svou patentovanou zásadu, namířenou proti Církvi a zároveň i proti národu.

Revue katol. inteligence polské „Prąd" (vydává katol. universita v Lublině) pozastavuje se nad plánem ministerstva školství, totiž smíšení křesťanských škol s židovskými, aby se prý zvýšila nízká úroveň židovských škol a zamezilo se vznikajícímu separatismu a komunismu. Podle p. ministra má každý učitel bez ohledu na své náboženské vyznání, a vyhovuje-li všem předepsaným podmínkám, stejné právo vykonávat své poslání. Dále připomíná, že školní úřady dosud nedopouštěly a v budoucnosti nebudou ve škole tolerovat pěstění a výchovu náboženskou. Zajímavo však je, že na jiném místě tentýž úřad určuje, že škola má též vychovávat nábožensky; těžko si pak lze představiti řekněme takovouto praksi: učitel žid, protestant či bezvěrec má učit katol. děti předepsanému náboženství; o kladném výsledku takovéto práce dá se snadno a rozumně pochybovat. Vždyť, má-li učitel úspěšně pracovat, musí učit a vychovávat nejen mezi lavicemi, nýbrž i celým svým životem, svou duševní i duchovní postavou, musí mít i jakousi mravní hodnotu — kvalifikaci. Je jisto, že vliv učitele-žida nebo bezvěrce má na děti katolíků nedobrý vliv, vychovává v nich skepticism — vede k nevěře a k tomu všemu, z čeho chceme národ vysvobodit.

Březnové číslo téže revue vrací se opět k této ožehavé otázce, pojednávajíc o výchově náboženské a státní. Státní výchova nikdy nemůže dáti to, oč se přičiňuje ústy Církve zákon Boží, vedoucí všechny lidi do vlasti nebeské. Jedině vnitřně ucelený člověk = vychovaný Slovem Božím a laskavou rukou Matky Církve, je dostatečně schopen jíti hrdinně životem k šťastné budoucnosti. Při tom dovede Církev vždy respektovat přirozenosti lidské — družnosti. Buduje na vzájemné spolupráci, oběti a utrpení — nepřikazuje umírat jen pro svou vlastní spásu, nýbrž i pro vlast — stát, se kterým je každý přirozeně spiat. (Srovnejme slova německých biskupů, shromážděných ve Fuldě v r. 1935 — podle pastýřského listu — „Rodiče mají přední, vlastní, přirozené a božské právo rozhodovat o výchově svých dítek... V konfesijní škole žije ve všech hodinách duch otcovského domu... Děti náboženských škol nebudou méně prospěšny státu, nebudou méně tolerantní vůči jiným náboženstvím, než děti navštěvující státní školy...“). Reformátoři jdou až k naivním požadavkům: rozlišují jakousi *náboženskou výchovu* všeobecnou „wychowanie religijne" společnou pro všechna vyznání a „wychowanie wyznaniowe" — řekněme církevní. Takováto vymoženost může se snad uplatnit u všech jiných náboženských společností, jen ne v ka-

tolictví. Katolické dítě musí být od začátku vychováno v duchu Kristovy Rodiny.

A červnové číslo podává zásadní názor Církve na otázku státní výchovy („Zadania wychowawcze państwa"). Rodina — Církev — stát v tomto pořadí a pouze ve vzájemné shodě těchto tří činitelů může se docíliti positivního úspěchu výchovy. *Rodina* má nejsilnější autoritu od Tvůrce pocházející — je tedy opřena o nadpřirozeno. Podle sv. Tomáše Ak. je dítě částí rodičů, a přirozené právo žádá, aby zůstalo až do plnoletosti v jejich péči a starosti. Z toho plyne, že rodina nemůže od tohoto práva odstoupit („nie może rezygnować") ani je komukoli podstoupit!

Církev: pramenem práva Církve na výchovu je positivní vůle Boží („Docete omnes gentes..." Mt. 28, 19, 20). Má-li Církev svěřené depositum fidei přenášet do příštích věků — má-li ve svých „dětech" probouzet a pěstovat život milosti, podmínku života věčného — musí jim předkládat zjevenou Pravdu úplně, neodvisle, musí je provádět životem čili podávat řešení životních otázek = *vychovávat!*

Stát: jako „societas perfecta" má rovněž právo na výchovu svých členů, autorita státu není nikde tak podepřena jako v Písmě svatém a v křesťanství, ovšem právo států vyplývá již z přirozeného poměru člověka = tvora společenského. — Staví-li moderní státy na základech laických — škodí tím jen samy sobě. Vychovává-li stát pro negaci mravních zásad, stávají se pak jeho členové lidmi nemorálními, škodlivými společnosti — poněvadž jsou neschopni obětí, lásky a pevné vůle. Tenhle fakt dokazuje (a contrario) existence autoritativních států, snažících se zachytit pevnou rukou tápající lidstvo, soustavně a rafinovaně otravované injekcemi laicismu!

Tolik z Polsky — a u nás — neuškodilo by více katolického sebevědomí i v otázce školské. Po úspěchu I. celostát. sjezdu katol. ČSR. dovolujeme si poukázati na slova našeho Fr. Sušila, pronesená na I. sjezdě Katol. Jednot v Brně dne 24. září 1851 „Není spásy pro člověka ani pro národ, leč v církvi katolické... Pamatuj na to, že všeliký život národní spoléhá na víře, na mravnosti, na obětavosti, na zapírání sebe; a všichni ti pramenové životní, že toliko v Církvi katolické nalézají se."

JAN SLABÝ

ROZHLEDY

DĚDICTVÍ OTCŮ ZACHOVEJ NÁM, PANE!

Kolik to bouří nad vlastí se sneslo,
o život bylo zápasit nám v boji.
Mohutné sídlo Svatopluka kleslo,
Velehrad víry bez pohromy stojí.

Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje svolal na 4. prosince 1935 do Přerova poradu delegátů (32) organisací moravských o programu oslav cyrilometodějských na Velehradě v r. 1936. Bohoslovce zastupovali

delegáti Stojanovy liter. jednoty boh. v Olomouci (Boh. Zlámal a V. Vávra) a Růže Sušilovy, liter. jednoty boh. v Brně (Jan Slabý). Podáváme část z Provolání, které bude rozesláno po naší vlasti:

„Či zásluhou stojí náš Velehrad?

»Apoštolů to dílo požehnané«, odpovídá píseň. Trojnásobnou zásluhou bratří soluňských byl vybudován Velehrad.

Získali láskou Kristu národ celý — rozžali nadpřirozené světlo — zjednali nám dar pravé víry.

Přinesli nám oni Písmo svaté — rozžali tak i světlo přirozené — založili naši vzdělanost.

Život nám na vše věky zachovali — vřadili nás mezi kulturní národy — zachránili naši národnost.

Národe cyrilometodějský, to jsou tedy Otcové tvoji, neboť jim vděčíš za život časný i věčný!

A co naše vděčnost k nim!?

Můžeme opravdu s hrdostí si říci, že není národa, který by svých věrozvěstů tak vděčně vzpomínal a tak jejich památku oslavoval jako národ náš. Vždyť jedině my, slavíme až dodnes svátek prvních hlasatelů víry jako svátek zasvěcený.

Právě uplynulý rok nám skýtal mimořádnou příležitost osvědčit společně skutkem tuto vděčnost. Neboť uplynulo 1050 let od úmrtí svatého metropolity moravského a 200 let od posvěcení nynější basiliky. Pro celostátní kat. sjezd byly odloženy oslavy těchto jubileji na rok 1936.

V roce 1936 tedy vykonáme, co nebylo možno dříve: uctíme památku svatých věrozvěstů především společnými poutěmi na posvátný Velehrad, místo to posvěcené jejich požehnanou působností. Žijí ještě svědci, kteří pamatují, jak oslavil národ tisící výročí smrti svatého Metoděje. Chceme ukázat, že potomci neméně si váží svých Otců a proto zveme na posvátný Velehrad bez rozdílu vás všechny, kteří máte jakýkoli podíl na dědictví sv. Bratří."

Hlavní referát na poradě měl známý nám velehradský rektor P. Koláček, mimo jiné poukázal hlavně na nynější Velehrad, který je vyjádřením toho, co nám sv. Bratří přinesli — víry a kultury. Vzpomínáme-li letos 1050 výročí úmrtí blažené smrti sv. Metoděje a 200 roků od posvěcení basiliky velehradské — snažme se o udržení a zachování DĚDICTVÍ OTCŮ.

Na místě kde se uchovává poklad víry, chceme v roku 1936 rozdmýchat oheň nadšení cyrilometodějského — chceme apoštolovat mezi bratřími domácími v duchu Stojanově, v rámci Katol. akce. Máme dvě sídla, dvě „tvrze" symbolisující náš boj, proti nevěře Velehrad, proti nemravnosti Hostýn. K apoštolátu domácímu připojíme modlitby oběti za Unii (od 15.—19. července 1936 bude na Velehradě unionistický kongres).

Program jubilejních oslav velehradských v r. 1936:

A) Pořad bohoslužeb o poutích:

V předvečer o 6. hod. průvod od Cyrilky (za zpěvu: Bože, cos ráčil...), v basilice uvítání a sv. požehnání.

Ráno o půl 7. hod. kázání.

O 7. hod. mše sv. se společným sv. přijímáním.

O 9. hod. akademie.

O 10. hod. kázání.

O půl 11. hod. slavná mše sv.

Odpoledne o 1. hod. kázání na rozloučenou, sv. požehnání a uctění ostatků sv. Cyrila.

B) Pořad poutí:

I. Všeobecné pouti.

14. února:	*úmrtí sv. Cyrila.*
6. dubna:	*úmrtí sv. Metoda.*
5. července:	*hlavní pout.*
14. a 15. července:	*pouť bohoslovců.*
15.—19. července:	*unionistický kongres.*
19. července:	*Apoštolát sv. Cyrila a Metoda.*
4. října:	*výročí posvěcení basiliky. — Závěrečná pouť.*

II. Stavovské a spolkové pouti.

17. května:	*ženy.*
24. května:	*dívky.*
31. května:	*muži.*
7. června:	*Orli.*
21. června:	*jinoši.*
6. července:	*pouť duchovenstva.*
10. července:	*poutníci (jubilanti) z r. 1885.*
15. srpna:	*Mariánské družiny.*
6. září:	*III. řád.*

III. Krajinské pouti 14. června až 30. srpna.

* * *

Chceme napodobit roky 1863 a 1885, mohutné to památníky vděčného národa. Zevně se už začalo: v těchto dnech je v basilice velehradské opravena křížová loď. Přičiňme se každý ve svém okolí o rozšíření pokladu cyrilometodějského: modlitbou, šířením zájmu, obětmi a osobní účastí na oslavných podnicích. *J. S.*

MARGINALIA. Albert Vyskočil, Pourova edice v Praze 1935.

Jen „marginalia" — na víc si autor nároků nedělal. Nezáleží mu pravděpodobně na tom, jak budou přijata v kruzích literární byrokracie. Byl nucen říci pravdu, jak se mu objevila v záhadě básnického zjevu. Kolik poetik chtělo vysvětlovat na základě jakési subtilní

statistiky duchů, chronologických i místních údajů podivný případ básnické tvorby? Kolik hlav oficielně povolaných opsalo tuto záhadu studeně zářícím kruhem oslnivých metafor a žádné z jejich slov nenaléhalo tak neznámou, živelnou silou, aby bylo přijato, jako stručné, ale silné poznámky Vyskočilovy. Rozebírat kapitoly, vyprávět co bylo slyšeno a viděno není ani tak snadné, více jste totiž uviděl a více uslyšel, než bylo svěřeno tiskařské černi. Bylo to skoro tak, že jsme se dostali do alchymické jizby moudrého mága, jen slyšící a vidící přivedl k malým okénkům, otevírajícím se do tajemné sféry básnických duchů, v nichž pokornému a tichému očekávání se zjevilo několik jejich tajemství. Viděli jsme všechny přicházeti k témuž Prameni krásy, všichni, ať už tu na světě vyznávali učení jakákoliv, všichni vědomě či nevědomky byli vždy zasaženi týmž oslepujícím odrazem jediného pravého Bytí. Z obdivu tohoto Bytí, tak neobyčejně silně odráženého ve visích neporušeného Stvoření, z lásky k tomuto zdroji vší krásy.. z lásky k BOHU.. pak tvoří svá díla, jež proto nemohou býti, než nejupřímnějšími úkony víry. Proto též onen podtitul, jímž se oznamuje, že rozjímání bude o „božské povaze krásy". Jak se stojí pevně a jistě, jak slovům je dána síla oněch „nárazů skutečna", když s odhodláním a pokornou vírou jest přijímána pravda katolického dogmatu. Je to odměna za onu lásku, o níž mluví Hello ve „Sfinze" svých „Misek váhy"? Ve světelném kuželu tohoto neobyčejného vidění, naskytá se pak hodnocení zasažených objektů samo sebou. Nejsou to však jen duchové básničtí, jichž orthodoxii zkoumá až u kořene jejich „podstatných podob", v onom pohledu jest obsažen i paprsek vysílaný k duši samotných čtenářů básnických děl; řekne vám mnoho o vás, dáte-li se ovšem poučiti. Máchu a Němcovou shledá duchy ryzími, na Havlíčkovi se objeví jasně omyly jeho doby; herese moderního směrování, „společenstev básníků" rázu Devětsilu vytáhne na světlo z temnosti, kde se dařilo jejich obludnému ikonoklasmu. Tak se tu všechna schemata a úkoly přistrojené pro umění, ať už to byla tendence nacionalní, či je pomalu zvětrávající infekce sociální a anarchistická objeví v protikladu k povaze pravého básníka, jemuž umění není ani „zaměstáním, podřízeným jistým pravidlům, k němuž se konec konců přichází pomocí jistých formulí", tím méně čímsi „ztřeštěným, bláznivým, čemu podmínkou je nepořádek". Takto k „Básníkově cestě" a „Básníkovu slovu" je přidávána nová dávka „slov uvolňujících", jež v horkém poledni literárních domlatků zavlažují hrdlo stažené dusnem obecné herese a protírá oči zanesené prachem, jejž zvířily halasné teorie kritiků píšících v zenitu svých karier poetiky „pro školu, písárnu a dům" a dějiny literatury v kostce.

—rva.

K SOCIÁLNÍ OTÁZCE.

Zdá se, že soc. otázka dosud přece jenom je především otázkou dělnickou. Otázka dělnická je otázkou nezaměstnanosti.

Nezaměstnaných bylo nejvíce v únoru 1933, totiž 920.182. Rok 1933 dovedl i v červenci vyřadit 640.360 lidských sil z výrobního

procesu (1935 v únoru 833.194 a v červenci 566.522) a tím i z účasti na mzdě a odsouditi je (a členy jejich rodin) v mnoha případech k bídě, jíž aspoň částečně mírnila podpora z dělnické organisace. Už v roce 1891 volal sv. Otec Lev XIII. dělníky k této sebeochraně. Socialisté už dříve začali organisovati své stoupence. V této společnosti však byla v nebezpečí víra našich katolických dělníků. Bylo nutno učinit rázný krok. Lev XIII. k němu vybízel: „křesťanští dělníci mají jen dvojí volbu: buď vstoupí do sdružení, v nichž je nutno se obávati nebezpečí pro náboženství, anebo si vytvoří organisace své a sdruží své síly za tím cílem, aby se dovedli odhodlaně vyprostiti z nespravedlivého a nesnesitelného útlaku." Tak došlo u nás po přechodných tvarech méně vhodných r. 1902 k založení Všeodborového sdružení křesť. dělnictva Janem Šrámkem, nynějším ministrem. A právě toto sdružení po těžkých bojích existenčních (konkurence, válka, schisma v r. 1929) vydalo Zprávu o své činnosti 1932-35. Ve statistikách a referátech je zachycena část boje dělníků o vezdejší chléb. Všeodb. sdružení má (k 30. VI. 1935) 40.430 členů (z toho 32.379 mužů) a to v 21 odborech (1. stavební, kameno a hlíno-dělníci, 2. textilní dělníci, 3. kovodělníci, 4. dřevodělníci, 5. lesní a zemědělští dělníci, 6. sklářští, lučební a potravinářští dělníci, 7. horníci a hutníci, 8. kožedělníci, 9. oděvníci, 10. kloboučníci, 11. pomocnice v domácnosti, 12. domovníci a vrátní, 13. knihtiskaři a písmolijci, 14. železničáři, 15. zaměstnanci zemské a obecní samosprávy, 16. soukromí zaměstnanci, 17. zaměstnanci čsl. tabákové režie, 18. veřejní zaměstnanci, 19. pošt. a telegrafní zaměstnanci, 20. zaměst. sociálně pojišťovacích ústavů, 21. bývalý Svaz katol. úředníků a zřízenců. Organisačně je „Všeodb. sdruž." rozděleno na šest krajských odborových rad (Brno, Jihlava, Mor. Ostrava, Olomouc. Uh. Hradiště, Žilina), ty mají každá několik okres. odb. rad, poslední org. jednotkou je místní skupina, jichž nyní Sdružení má 709; skupinu vede důvěrník, jemuž členové platí týdenní příspěvky, čímž jsou oprávněni míti účast na dobrech organisace.

Činnost Všeodb. sdružení možno rozděliti na sociálně podpůrnou: zprostředkování práce, právní porady, kolektivní smlouvy, vyplácení podpory v nezaměst. dle novelisovaného gentského systému (v r. 1934 ve 23.761 případech; od 1. VII. 1932 do 30. VI. 1935 vyplaceno tak celkem 27,824.301·20 Kč!), dále uděluje Sdružení podpory nemocenské, úmrtní, mimořádné, stěhovací a j. a činnost vzdělávací (schůze, odborné informace a uvědomování sociální a náboženské (exercicie). Orgánem Všeodb. sdruž. je týdeník „Obrana práce". Všeodborové sdružení je spolu s jinými 14 odborovými organisacemi (českých, slovenských a něm.) dělníků a zaměstnanců členem Říšské odb. rady křesťanských odb. organisací v ČSR. — Organisovat se znamená zvětšovat síly.

Kéž Všeodbor. sdruž. křesť. dělnictva a zaměstnanectva čsl. v Brně svojí poctivostí, karitativním a katolickým duchem plní dále své důležité poslání, ať roste, ať je ke cti Církvi, ať je apologetickým argumentem. *M. F.*

Z NAŠEHO RUCHU

Ad quos pertinet!

Dostal jsem milý dopis kol. Ivo Omrčanina, bohosl. IV. ročníku v Djakově. Poslal dva příspěvky do „Musea" o velikém jejich arcipastýři J. Strossmayerovi (před 30 roky zesnulém) a o jeho poměru ke sv. Bratřím Cyrilu a Metoději. (Studie budou v příštím čísle „Musea".) V latinském dopise nadšeného bohoslovce je tento odstavec:

...„Finirem, sed adhuc aliquid quoad redactionem „Musei": Non apparet eius character „panslavicus". Semper in eo sunt res de vestra vita, aliquando etiam Poloni intraverunt utique, sed proportio semper remanet quasi eadem. Scio causam esse, quod non habetis collaboratores ex aliis regionibus. Revera, quantum cognosco nostros studentes theologiae, ignorant scopum „Musei" et ita est forsan etiam in aliis regionibus. At, propaganda aliqua inter theologos slavos ex parte Vestra augmentaretne mutuum „interesment" nostrorum theologorum? Scribendo de rebus omnium nationum slavicarum cresceretne sympathia omnium pro „Museo"?

Quantum ad me semper promptus sum ad collaborationem communem in tam eminenti ephemeride. Tempus, non multum remanens a studiis quotidianis, libenter consecrabo pro „Museo".

Res hic appositas credo, quod „Dominatio Tua" libenter audiet et responsum aliquod in „Museo" pro omnibus, qui sunt bonae voluntatis, praeparabit."

Musím se přiznat, že již dlouho mně tak srdce nezaplesalo, jako po přečtení tohoto dopisu. Nebudu naň odpovídat sám, protože jednak myslím, že odpověď je v dopise samém již obsažena a potom doufám, že někdo z čtenářů — bohoslovců na to bude reagovat... Proto jsem zmíněný passus dopisu — bez dovolení, ale snad ne proti vůli kol. Omrčanina! — zatím prostě ocitoval.

Jde o správné pochopení „Musea" u chorvatského bohoslovce. Kéž se najde takových více — v Jugoslávii, v Polsku i ve všech seminářích ČSR.!

Uvědomme si, bratří, že je rok svatometodějský. Kdyby došlo k žádoucímu probuzení v hlavách a srdcích slovanských bohoslovců, musili bychom to pokládat za požehnání našich sv. Věrozvěstů. Fiat. Frant. Musil.

Z „Růže Sušilovy" v Brně.

Praktické pokusy bohoslovců naší Jednoty o prázdninách a vánocích 1934 a o velikonocích a prázdninách 1935 — v přibližných číslech vyjádřeny (pokud se dalo zjistit a pokud se bohoslovci přiznali!) dávají následující obrázek:

bohoslovci proslovili za tu dobu 137 přednášek, prodali 1.122 knih a na 677 brožur, získali 729 odběratel katol. časopisů, v hnutí exercičním prodali 36 střádanek a 516 známek. Nutno připomenouti celou řadu akademií a dětských besídek, jež buď sami uspořádali, nebo při nich vypomohli. Vzpomeneme-li četné drobné práce prázdinové, musíme přiznat, že není ještě ten pohled vyčerpávající, protože mnoho zůstane utajeno a nedostane se do statistických údajů. Akce tato je organisována po krajích (6) a daří se dosti dobře. Doufáme, že udané dostačí k povzbuzení a nezaznamenané tím jistěji bude kvitováno u nebeského hospodáře dle slov Spasitelových: „Otec tvůj, jenž ve skrytu vidí, odplatí tobě." (Mat. 6, 2.)

Dies pro ecclesia orientali 14. XI. 1935 Vidnaviae.

Ut omnes unum sint sicut tu Pater in me et ego in te. Touto nesmírnou touhou Spasitelovou je zvláště naplněno srdce nynějšího sv. Otce: sjednotit východní rozkolnické církve s Církví římskou. K oživení zájmu a snah o unii ustanovil proto den sv. Josafata, průkopníka a mučedníka svaté Jednoty, jakožto „den Unie". V na-

šem semináři našel tento důležitý čin sv. Otce značné pochopení, jež se projevilo o samotném dni Unie. Myslím, že není bohoslovce, jenž by stejně necítil, neprožíval a — pokud mu možno — nesnažil se plniti se vším úsilím přání sv. Otce, jenž jest viditelným vykonavatelem plánů Božích zde na zemi.

Na tento úmysl byla v seminární kapli sloužena mše sv. prof. dr. Josefem Blokschou. Sv. přijímání, modlitby, nešpory a všechny dobré skutky celého dne byly podobně obětovány na tentýž úmysl.

O deváté hodině dopoledne konala se v seminární aule slavnostní akademie za účasti všech členů profesorského sboru s p. ředitelem a P. spirituálem v čele. Zahájení předcházela „Píseň andělů", serenáda od G. Braga — orchestr. První slavnostní projev a zahájení učinil ndp. Msgre dr. Ludwik Wrzol, ředitel zdejšího semináře, jenž krátce, ale názorně zdůraznil dalekosáhlý význam toho dne pro církev západní. Potom byla přečtena perikopa evangelia ze mše sv. „ad tollendum schisma" (ctp. Koltuń). V přednášce „Sv. Josafat Kuncewicz a jeho dílo pro unii ruthenské církve" (německy ctp. Bogacz) byly podrobně a živě vylíčeny jeho snahy o sjednocení. Dalším bodem bylo „Bercense de Jocelyn" trio od Ch. Delsauxe. — K bližšímu pochopení a poznání téhož úsilí u nás přispěla přednáška „Unionistické sjezdy na Velehradě" (česky ctp. Mališ). Br. Mališ jsa svědkem posledních unionistických sjezdů velehradských, dovedně vzbudil pro ně nemalý zájem. Bohoslovecký sbor zapěl pak papežskou hymnu „Rex regum" od Oberhoffera. Velmi zdařilá akademie byla ukončena „Normou" od V. Belliniho — orchestr. Večer za účasti prof. sboru byl společně obětován v seminární kapli růženec na tentýž úmysl.

Každému bohoslovci, jemuž úkol rozšířiti a sjednotiti království Kristovo na zemi stalo se vlastním, ten se bude na uskutečnění toho také již teď cele obětovati a požehnání Boží v modlitbách svolávati. Blahut Karel.

NOVÉ KNIHY

ENCYKLIKY: LVA XIII. „RERUM NOVARUM", PIA XI. „QUADRAGESIMO ANNO" a „CASTI CONNUBII" — nově přeložil a rozčlenil dr. B. Vašek. Zasílá po Kč 3·80 Lidové knihkupectví v Olomouci.

Naše doba je plna sociálních těžkostí a nerozřešených dosud úkolů. Léky na tyto nemoci našich dnů nabízí mnoho většinou samozvaných lékařů, jejichž diagnosy a tedy i recepty se mnohdy i diametrálně liší. Jak často nás zaráží bezbožnost, subjektivnost, povrchnost, nejistota, ba i naivnost řešení a návrhů na reformu společnosti. Těžko jest se vyznati v dnešní spleti subjektivismu, jenž je v otázkách sociálních snad nejpovážlivější — a přesto nejrozšířenější, ačkoliv není vědy, v níž by mohl člověk snáze zabloudit, než (náboženská a) sociální filosofie. To nejhlavnější – problém proletariátu, rodiny (manželství a sex. života) a řádu společenského rozřešili Bohem poslaní papežové definitivně, objektivně a autoritativně sami. Úplný systém katolické sociologie podává poslední dílo dra Vaška:

RUKOJEŤ KŘESŤANSKÉ SOCIOLOGIE. Lid. knihkup., Olomouc, stran 260, cena jen 15 Kč.

Je to sumarium veliké (3dílné) sociologie téhož autora: souhrn odůvodněných definicí sociálních a hospodářských zjevů a činitelů s jejich vzájemnými vztahy (rodina, stát, společnost mezinár., soukromé vlastnictví, společenský řád, katol. sociální akce), definicí, v nichž je jednoznačnost, určitost, objektivnost a jistota. Kniha chce býti stručnou učebnicí a „klíčem, kterým si mladé duše odemykají zamčené dveře k činnosti" na uskutečňování království Božího na zemi. — Vřele doporučujeme.

—sil.

P. Angelik Blaise O. P.: P. ODILO POSPÍŠIL O. P. Cena Kč 3. (Sbírka „Vítězové".)

Jen málo je knih v naší literatuře, jež pojednávají o hrdinech kněžského povolání, ačkoliv každá doba se může pochlubiti svými vlastními velikány, kteří dovedou pohnouti celou naší bytostí a z všedního života nás přivésti do sfér ideálů.

Takového velikána — milovaného kazatele a misionáře, ctitele mariánského, známého po všech končinách Čech a Moravy svou dobrotou a obětovnou horlivostí o spásu duší — nám dává k úvaze nadepsané dílko. P. Odilo Pospíšil si zasloužil, aby jeho životopis byl vydán ve sbírce „Vítězové". Vat.

„Vítězové" Olomouc. — *F. S. Horák:* SV. VINCENC FERRARSKÝ.

Je to obraz španělského světce - kazatele, který působí nejenom ve své vlasti, ale i ve Francii a Italii. Ač tento dominikán žije v době, kdy homiletika byla v úpadku (15. stol.), přece nadšením a svatostí dovede získati pro Krista široké vrstvy lidu. Bylo by též třeba si všimnouti jeho sociálních názorů a uviděli bychom, že jsou správné ještě dnes. Cel.

P. Em. Soukup O. P.: CONFESSARIUS PIOS EXHORTANS. 342 exhortationes in confessionali — česky — vždy 4—6 na každou neděli nebo větší svátek v roce. — Knížečka podává návod, jak možno vésti věřící, aby denně přinášeli Pánu oběť srdce a vůle: Bůh bere náš život vážně. Berme jej tak i my. Každý dobrý skutek časný má vztah k věčnosti, je-li vykonán ve spojení s Bohem. Využijme tedy hořkostí denního života, naplňme dny našeho života věčností. — Knížečka má 170 stran kapes. formátu, radí se zvláště pro časté kajícníky. — Zašle Lidové knihkupectví v Olomouci za Kč 8·60. Utinam esset liber hic non necessarius! P.

M.-H. Laurent, THOMAE DE VIO CAIETANI O. P. IN DE ENTE ET ESSENTIA D. THOMAE AQUINATIS COMMENTARIA. 8⁰, stran XVI+260, Turin 1934, Marietti, L 12.

Tento komentář podává text z r. 1498 s několika doplňky. Bude jistě vítaným, jelikož vydání z r. 1495 a 1498 těžko dostati. V úvodě podává vydavatel stručný nástin života autora tohoto komentáře, největšího vykladatele spisů sv. Tomáše, dále pojednává o vzniku tohoto komentáře a o dřívějších jeho vydáních. Aristoteles je citován nejen dle Bekkera, nýbrž i dle Didota, komentáře sv. Tomáše, k spisům Aristotelovým dle Vivèsa. Připojený podrobný rejstřík osobní i věcný usnadní použití tohoto cenného komentáře. Tento komentář je jubilejním vydáním k 400. výročí úmrtí slavného Kajetána. — V naší literatuře zmíněný spisek sv. Tomáše „De ente et essentia" vydali v českém překladu Jan Kř. Votka a Václav Vojáček r. 1887 pod názvem: O bytí a bytnosti. bp.

J. Hronek: VYUČOVÁNÍ NÁBOŽENSTVÍ NA NÁRODNÍCH ŠKOLÁCH - UVEDENÍ DO UČITELSKÉ PRAKSE. „Vyšehrad", Praha. — Stran 254. Cena 19·50 Kč.

Otázka školství, a ještě více otázka náboženské výchovy je problémem dnešní doby. Myšlenkové tápání nezůstalo bez vlivu ani na snahy pedagogické. Bylo třeba vyložit zásadní direktivy Církve o náboženské výchově a uvést je v soulad s moderními metodami pedagogickými a předpisy státními. Mezeru tuto vyplnil P. J. Hronek přítomnou knihou. Celé dílo je rozvrženo na tyto hlavní kapitoly:

I. Z dějin vyučování katolickému náboženství. II. Rodina a škola. III. Metodika vyučování náboženského. IV. Z dějin obecného školství. V. Přehled právní organisace národního školství v ČSR. Jak patrno z rozvrhu, je to dílko přehledné a poslouží výborně k okamžité informaci o škole ať po stránce historické, metodické, či konečně právní. Důležitější normy právní, jakož i zákonné předpisy jsou uvedeny doslovně. Co knihu dále doporučuje je zvlášť bohatý soupis pedagogické literatury. vk.

J. V. Šmejkal: PÍSEŇ PÍSNÍ NÁRODU ČESKÉHO. Stran 290, brož. Kč 36. Neubert Praha 1935.

Pozoruhodná kniha Šmejkalova vyrostla ze snahy podati veřejnosti úplný obraz vzniku a vývoje naší nár. hymny a doplniti tak Bačkovského dějiny její k 50. výročí. Zrození hymny zpestřuje v I. části knihy vylíčením osudů písně za doprovodu četných informativních obrázků z doby našeho nár. obrození až do 100. výročí. V tomto rámci kreslí nám postavy pronásledovaných a přece pro myšlenku národní se bijících vlastenců J. K. Tyla a sklad. Fr. Škroupa, jichž život až nápadně byl podobný. Kniha seznamuje nás s prudkými boji s těmi, jimž hymna zdá se naivním výtvorem jak po stránce liter., tak i hudební — nehodí prý se pro dnešní dobu. Shrnuje dále i posudky a apologii našich význač. uměleckých veličin. — 2. část věnována je překladům hymny (asi do 50 jazyků) a parafrázím. Zásluha o překlady většinou patří autorovi, jenž tak postaral se o její znalost mezi národy. Kniha tato je vzácné dílo,

jež bychom marně hledali u jiných národů. Bohužel titul byl přece jen poněkud nevhodně zvolen. A.

CO ČÍST Z LITERATUR SLOVANSKÝCH — radí 14 autorů. Fr. Borový, Praha 1935.

Svazek obsahuje ukázky ze všech literatur slovanských, chce nabádati k samostatnějšímu posuzování slovanské slovesnosti. Více odborníků rozebírá nejlepší díla slovanských autorů posledních let, posuzují každé dílo — jak po stránce formální tak i obsahové, zkoumají jeho význam pro národ, oceňují i jeho zařadění do světové literatury. Chtějí ukázati samostatný slovanský vývoj umělecký. Vůdčí místo v tomto svazku našla literatura ruská — snad proto o ni takový zájem, poněvadž v dílech sovětských spisovatelů se zrcadlí život budovaný na nových základech. Česká literatura zařazena není. Kniha vůbec má to poslání, aby oživila zájem o barvitý svět slovanský, o složité otázky kultury literární, obsahu i stavby děl slovesných. vch.

CO ČÍST Z LITERATUR GERMÁNSKÝCH — Fr. Borový, Praha 1935.

Jest těžko podati celkovou charakteristiku nejnovější germánské literatury pro její rozsáhlost. Jde o slovesnou tvorbu, jež se vyznamenává velkou početností zjevů a děl, o nichž úsudky budou kolísati. Tím se stává, že informace o této literatuře mohou býti více méně osobní – i když René Welek, M. Krausová a Pavel Eisner jistě chtěli upozorniti jen na to nejlepší a nejcennější v germánských literaturách. Na tuto nejnovější literaturu dívají se jako na umění slova, nikoliv jako na illustraci sociologie nebo dnešní ideologie. Jen s tohoto stanoviska byla vybrána díla, v nichž jde o umělecké hodnoty; přesto již z přečtení charakteristiky mnohý některá díla odmítne. Kdo chce najít cestu k tak rozsáhlé literatuře, nechť sáhne po tomto druhém svazku „Co číst?" ch.

Dr. J. Beneš: RENÉ DESCARTES ČI TOMÁŠ AKVINSKÝ? G. Francl v Praze 1.

Hluboké dílo, zabývající se problémem poznání u Descarta a jeho vlivem na moderní filosofii. Takové dílo ještě v české literatuře není. Autor postavil Descarta do jeho současné doby a smýšlení, takže je vidět, že Descartes je výrazem duchovního stavu tehdejší doby. Tehdy již lidský duch začal ztrácet jistotu dosavadních principů poznání. Descartes je typem, který hledal nové principy, začal novou cestu poznání. Dnešní smýšlení je pokračování doby Descartovy. Autor provází Descarta na jeho cestě k jistotě poznání a dokazuje mu bludy. Není však dobře jasné, nešlo-li Descartovi právě o tu evidenci, kterou autor prohlašuje za kriterium pravdy. Přece musíme prvně pravdu poznat, abychom poznali její evidenci. U Descarta je kriterium pravdy jasné poznání; u Beneše skutečnost. Nešlo však Descartovi o skutečnost už poznanou? Nepředpokládal skutečnost? Šlo mu přece o jistotu poznané pravdy a té je kriterium evidence a ta předpokládá jasné poznání.

Kniha je výborná, jediná toho druhu a vřele ji doporučujeme. S.

Sv. Augustina ROZHOVORY DUŠE S BOHEM. Přeložil A. P. – Upravil Břetislav Štorm. Vydalo Cyrilo-Metodějské knihkup. G. Francla v Praze 1935.

Duše Augustinova — zcela již v Bohu zakotvena — rozjímá o Bohu, nebi, andělích; o poměru člověka k Bohu, o pokušení a bídě pádu, o návratu jeho a vznešenosti spojení s Bohem; o funkci stvořených věcí v řádu vykoupení a budoucí koruně spravedlivých.

Prostými slovy dosahuje značných účinků, což svědčí o přítomnosti umění. V líčení poměru člověka k Bohu dosahuje výrazné jasnosti ostrými antithesemi, jež velmi připomínají dílko Bedřicha Bridela (z našeho baroka) *Co Bůh? Člověk?* Jinde opět jeví jeho forma značnou příbuznost s mluvou básní Peguyho, jak jsme je četli v revui *Řád* — totiž v mile dětském a hravém způsobu pronikání k pravdě; tak je tomu na př. ve výkladové pasáži 5. kapitoly: co jest to, býti odloučen od slova?

Biblický stil na mnohých místech nasvědčuje horlivému čtení Písma sv.; zvlášť silně se projevují žalmové reminiscence.

Celé dílo je provanuto vroucností, jež na některých místech vyšlehuje jako plamen (tak v kapitole 35.: touha po nebeské vlasti), jinde opět se mění v úpěnlivé prosby (tak v závěrečné „modlitbě k svaté Trojici").

Rozmluvy způsobí potěšení duším toužícím po Bohu — jak svým obsahem a uměleckým podáním, tak i pěknou úpravou od Břetislava Štorma. —ský.

Emilian Soukup O. P.: FILOSOFIE NÁBOŽENSTVÍ. Studijní přehled. Vyšehrad Praha 1935. II. sv. knihovny „Myšlenky a život", knihovna soudobého kat. myšlení, str. 120, Kč 12·—.

Shrnutí črt o katolickém názoru na svět a poměru člověka k náboženství z Filosofické Revue. Psáno jako orientace. Pojem, původ, obsah náboženství; náb. v kultuře, cesta k Bohu, názory o nábožných, postup nábožnosti, tomismus v náb. psychologii, soustava úkonů náb., úloha náb., pohyb náb. života, intuice v náboženství, Blondelismus.

„České souborné a na jednotné zásadovosti vypracované studie katolické bylo již dávno třeba. »Věda se zmocnila náboženství, a náboženství se stalo vědou« (K. Wilutzky). Ale hned do vínku dostala tato věda celou roztříštěnost dosavadních filosofických předpokladů se všech stran. Vznikly pak theorie, které se čtou velmi přijatelně, a přece nejsou přijatelné pro nás. Mluví se na všech stranách u myslících lidí o náboženství, a zdá se, že katolický člověk tu stojí v určité bezradnosti, jako zaskočený. Potřebuje ujasnění zásad, užití těchto zásad na všecky falešné směry náb. badání, jehož literatura je dnes nepřehledná." K.

Dr. Pius Parsch: MESSERKLÄRUNG (im Geiste der liturgischen Erneuerung); druhé opravené vydání. Verlag Volksliturgisches Apostolat, Klosterneuburg bei Wien, 1935.

Hlavním požadavkem liturgického hnutí jest porozumění a život podle liturgie. Předpoklady jsou: znalost jejích forem a textů, ale hlavně činná účast na svatých mysteriích — především na nejsvětější Oběti. Ona jest středem a pramenem milostí pro náš nadpřirozený život. Mše sv. jest sakramentální praesentací Oběti kříže, v níž se celé spásonosné dílo Ježíše Krista stává svatou přítomností.

Návod k hlubšímu porozumění a plodnému prožívání Mše svaté podává známý vůdce liturgického hnutí, Dr. Pius Parsch v tomto svém výkladu Mše svaté. Jeho historicko-vědecký výklad jest přesný a spolehlivý; ale není hlavním úkolem této knížky. Vysvětlení a poznámky slouží jen k porozumění dnešního způsobu eucharistické Oběti. Toto vzácné dílo obsahuje také mnoho praktických pokynů a rad k oživení a působivější slavnosti nejsvětější Oběti.

Mnoho péče věnoval autor výkladu Kánonu. Napřed líčí nám jeho historický vývoj a pak se pokusí vyložiti jej mysticky.

Toto druhé vydání jest podle nejnovějších liturgických děl opraveno a rozmnoženo, obsahuje řadu uměleckých obrazů a jest výborným prostředkem jak ke studiu soukromému tak pro promluvy o Mši svaté. p.

M. Sadovská: VÍTĚZSTVÍ KŘÍŽE V NAŠEM STÁTĚ. Časové úvahy. Vydává Tiskové družstvo v Hradci Králové. Cena 2 Kč.

Kříž, který zářil ve dnech Katolického sjezdu nad Prahou, dává katolicismu u nás nejlepší naděje do budoucna. Kříž Kristův musí však také zvítěziti v našich rodinách a hlavně ve školách.

Nedejme se ukolébati leskem sjezdu a neváhejme vzíti kříž Kristův i na svá ramena. H.

OTČE NÁŠ. *H. Zahdiková – O. Svobodová.* 10 Kč.

ZDRÁVAS MARIA. *H. Zahdiková – O. Svobodová.* 10 Kč. Nákl. „Vyšehrad", Praha.

Dvě úhledné knížečky s 10 obrázky H. Zahdikové, doprovázenými verši O. Svobodové. Dětské meditace obou vznešených modliteb, vyjádřené konkrétně barevnými obrázky H. Zahdikové a básnickou aplikací O. Svobodové. Z celku září dětská prostota a umění. Důkaz, že se „Vyšehradu" zdařil přínos do dětské literatury katolické. Plní se mezera, jíž jsme dosud zůstávali za katolíky jiných států, kde v tom ohledu pracují systematicky, jako na př. německá Ars sacra v Mnichově. Přejeme hodně pochopení! *vk.*

KÁZÁNÍ FILIPA HEUSLERA. – Posmrtné vydání. Uspořádal V. Krous. Svazek I. Doba vánoční. 1935. Nakladatelství Kropáč a Kucharský v Praze.

Nejpopulárnější, dávno již rozebraná kázání nalezla opět svého vydavatele. Budou-li kázání v dalších svazcích tvořiti systém naší víry a mravů, nebude možno přáti si lepšího českého pramene. Chybičku snad mají v tom, že citace z Písma sv. měly být dle novějších překladů (Sýkora-Hejčl). I. sv. obsahuje neděle I. adv. — VI. po Zjev. Páně (vždy po sedmi promluvách), má přes 400 stran, tisková úprava je velmi pěkná. — Doporučujeme. V.

KATOLICKÝ ÚTRŽKOVÝ KALENDÁŘ NA ROK 1936.

Nový kalendář Matice CM se objevil v novém rouchu. Autor docela správně praví, že katolická myšlenka je dosti bohatá aby bylo lze z jejího pokladu zase nové věci vynésti. Loňská liturgická úprava kalendáře uspokojila úplně. Letos kalendář má na prvém místě Apoštolát modlitby. Milý obrázek na každé straně je vždy některé poutní místo z naší vlasti s krátkým pojednáním. Tak mnohdy pohlédneme unaveně u svého pracovního stolku na kalendář a tu utkví náš zrak na krásném obrázku a s ním vybaví se celá řada krásné tradice, která se ke každému poutnímu místu pojí. Doporučujeme dílo tajemníka Josefa Papice co nejsrdečněji.

Z.

VOLKSLITURGISCHER WOCHENKALENDER 1936. — Volksliturgisches Apostolat Klosterneuburg bei Wien.

Krásný útržkový kalendář pro přátele liturgie. Bohatství symbolů (na každý den jiný), z nichž celou ideu svátku vyčteš; může být předmětem i meditací. Direktář laiků pro mši svatou a nešpory, i propria našich diecesí mají tu své místo. Obšírně jsou vyloženy doby církevního roku a jednotlivé neděle se zvláštním zřetelem k životu ve farnosti. Poznáš zde i celou literaturu Klosterneuburgu. Modlitby liturg. vhodně proplétají celý kalendář. Výborné dílo.

H.

PASTORAČNÍ ROČENKA PRO DUCHOVNÍ SPRÁVCE, NA ROK 1936; vydal Exerciční dům v Hlučíně, Kč 9, vázáno, 167 stran velkého formátu.

Heslo vydavatelů: ulehčiti pastoraci přetíženému kněžstvu. Ano — ročenka může býti velice užitečná. Obsahuje úplný kalendář círk. roku, při jednotlivých dobách círk. roku uvádí vhodné brožurky Životem a plakáty; může posloužiti jako poznámková kniha a statistická pomůcka.

Obsahuje též cenné pastorační články: Dr. Jos. Hlouch, Jak nábožensky získávat lidi z jiných stran a spolků, Mimořádná náprava manželství; F. Zdráhal, farář, Co podnikat k upevnění rod. života; náměty pro přednášky, kázání, statistické přehledy a řada drobností.

fb.

DĚTSKÁ NEDĚLE. Redaktor R. Schikora C. Ss. R. Vydává Akciová tiskárna v Praze. Vychází týdně. Předplatné 12 Kč.

Dětská neděle získala během několika měsíců přes 100.000 předplatitelů. Číslo jistě potěšitelné a oprávňující k jakési naději. Máme sice dosti jiných dětských časopisů, ale nepopřeme, že při takovém nákladu má vydavatelstvo docela jiné možnosti, než při nákladu nepatrném. Dítě potřebuje ideálu. Nikde jinde se mu jich nemůže nabídnout tolik, jako v katol. církvi. Dnes jde o to, kdo dřív dostane mladé do svého vlivu. Ve Světozoru „rozsvěcovali" loni v hlavách dětí anketu, v níž měly děti odpovídat na různé otázky, na př. věří-li v Boha, co o něm vědí, co soudí o manželství a j. Snahou P. R. Schikory je ovlivňovat ušlechtile mládež už ve škole obecné. Jeden lidský faktor — totiž rozšíření — je u „D. n." příznivý, je třeba, aby také činitel druhý, rodiče a vychovatelé, zasáhl stejným směrem a oba si podaly pomocnou ruku.

vk.

P. Hermann Fischer S. V. D. LICHT CHRISTI. I. Band. Verlag Volksliturgisches Apostolat Klosterneuburg bei Wien.

Evangelní harmonie, která zachycuje v celé plnosti život a nauku Kristovu v krátkých evangelních čteních. K snadnějšímu a hlubšímu proniknutí textu evangelního jest každá perikopa prozářena výstižnou úvahou, připojenou za text evangelia. Hodí se výborně k denní duchovní četbě a rozjímání.

O.

P. Thomas Villanova Gerster a Zell O. Cap.: JUS RELIGIOSORUM PRO JUVENIBUS RELIGIONIS. Taurini 1935. Str. 324. Cena 15 lir. Marietti, Turin.

Kterého řeholníka by to nezajímalo? – Autor podává část codexu „De religiosis" can 487-681, kterou postupně rozdělil v samostatné oddíly, vyjasniv nejprve podle obyčejné metody povahu a stav řeholního života. Podle tohoto roztřídění probírá pak jednotlivé statě podle kánonů, rozebírá je a dokládá nejnovějšími výnosy církevními.

Zvláště záleží mu na tom, aby mladý řeholník prožíval zároveň obsah dotyčných statí a tím byl nadchnut k věrnému plnění svých řeholních povinností. Je to studie odpozorovaná skutečností řeholního života bez dlouhých odkazů na literaturu a proto prospěje nejen řeholníkovi a světskému kleru, nýbrž i laikovi, aby i ten mohl nahlédnouti do mnišského života a podle toho si jej vážil a ctil.

fra K.

P. František Žák: NEDĚLNÍ PROMLUVY. Vyd. Družstevní nakladatelství v Hradci Králové 1935.

Autor jistě všem kněžím — kazatelům chvalně známý. Nová jeho sbírka obsahuje časová kázání dogmatická, morální i katechetická. Počíná nedělí IV. po sv. Duchu končí nedělí XV. Každé z neděl věnována 2 kázání. Důkladně propracovaná kázání! Účelná specialisace — praktické, zajímavé příklady — vhodné a do rozvrhu kázání zapadající citáty. Každý stav odnese si jistě memento — směrnici — pro další život. Těžké pravdy snaží se vyložiti co nejzajímavěji, co nejnázorněji. Pro kazatele (zvl. městské) velice vhodné a doporučeníhodné. K. St.

Dr. Jar. Řehulka. ČTYŘI VÁŽNÉ PŘÍBĚHY. 1935. Družina literární a umělecká v Olomouci. — Kniha obsahuje čtyři povídky, z nichž nejlepším výrazem autorovy tvorby jest povídka „Hřích".

Těžiště své tvorby v této povídce hledá Řehulka na venkově. Líčí zde zhoubné následky hříchu mladé selky, svedené záletníkem, její vnitřní rozervanost a lítost nad ztrátou rodinného blaha. Účel povídky pak vyznívá v nápravě hříchu pořádným manželským životem. O.

Dominik Pecka: TAJEMSTVÍ ŽIVOTA. (II. přepracované a rozšířené vydání). Edice „Jitra" Praha II., Štěpánská 35, cena 6·— Kč.

I. vydání před třemi roky) bylo rozebráno v několika týdnech. Duchovní Česká Akademie poctila dílko 1933 cenou. Autor požádán — přezkoumal, doplnil a rozšířil své myšlenky — aforismy o životě, síle a lásce. Řeší otázky, které nejvíce zajímají mysl současné studentské mládeže, ukazuje celou krásu určité věci, nebo celou její ohavnost. Jsou tu řešeny otázky poměru vědy a víry, civilisace a jejich paradoxů, jsou tu kapitoly o práci, sportu, tělocviku, postu, sexuální pedagogii, lásce, umění, čistotě atd.

Svěže psaná kniha tato je dobrým přítelem, rádcem a vůdcem mladých duší. R.

Z dědictví Svatojanského. NOVÝ ZÁKON (kapesní vydání) podle nově upraveného překladu (Sýkora-Hejčl) vydalo zasloužilé Dědictví Svatojanské v Praze IV. Úprava tohoto vydání jest velmi milá, tisk větší a dobře čitelný. Váz. v plátně za Kč 18, na jemném papíře v kůži vázaný a s pouzdrem za Kč 30. Zasluhuje nejhojnějšího rozšíření!

FILOTHEA, Navedení k životu zbožnému. Napsal sv. František Sales.. český překlad nově upravil dr. Karel Vrátný. Vydalo a zasílá Dědictví Svatojanské. Str. 416 v 8⁰, cena výtisku brož. Kč 15, váz. v plátně Kč 22. Knížka stále hledaná, vkusně vydaná, vřele se doporučuje zbožným osobám, především dívkám a ženám.

Dědictví Svatojanské v Praze vydalo jako podíl členům za r. 1935 následující dvě knížky:

BIBLE ČESKÉ, lidové vydání sv. III., část 1., obsahující Hejčlův překlad posvátných knih Ester, Job a Žalmů. Stran 224 v 4⁰, krámská cena Kč 10.

KYTIČKA MYRRHY – duchovní básně, napsal František Kašpar, farář v Stádlci. Stran 128 v 8⁰, prodejní cena Kč 8.

Členové obdrží tyto dvě knihy spolu s novým seznamem knih Dědictvím vydaných u příslušných knihkupců (Stýblo v Praze, Winiker v Brně, Promberger v Olomouci), předloží-li odběrný lístek dosud nevyčerpaný a zaplatí odměnu Kč 2·50. Do nového roku 1936 vydávají se ještě nevybrané podíly za r. 1934. Podíly za léta předešlá může vydati jen ředitelství v Praze výjimečně, pokud stačí knižní zásoba. Nové členy s vkladem Kč 80 jednou pro vždy — přijímá ředitelství v Praze IV.-58.

Don A. Cojazzi: PIER GIORGIO FRASSATI, přeložil Dr. J. Kulač, Edice Krystal, Olomouc. II. vydání, cena 16 Kč (studenti 15 Kč).

Kdosi nazval tento životopis knihou vítězného mládí. Jednáť se zde o studenta, alpinistu, lyžaře, jezdce atd., jenž všechny tyto zájmy moderní mládeže uvedl v harmonii s praktickým katolictvím... Zjev bohužel řídký, ač samozřejmý.

Co dovedl italský akademik, nedovede jeho kolega v Československu? Aspoň v něčem napodobit! — Kniha pro studenty velmi poučná! R.

D. Germano Prado: DEVOTIONALE PII CLERICI ET RELIGIOSI ex Scra, Patribus, Liturgiis... Marietti, Turin.

Znamenitá modlitební kniha, obsahující modlitby denní, ke Mši sv., neobyčejně pěkné přípravy na sv. Přijímání a díkůčinění, modlitby dle doby církevního roku a j. Stran 420, cena váz. 8·— lib. it. R.

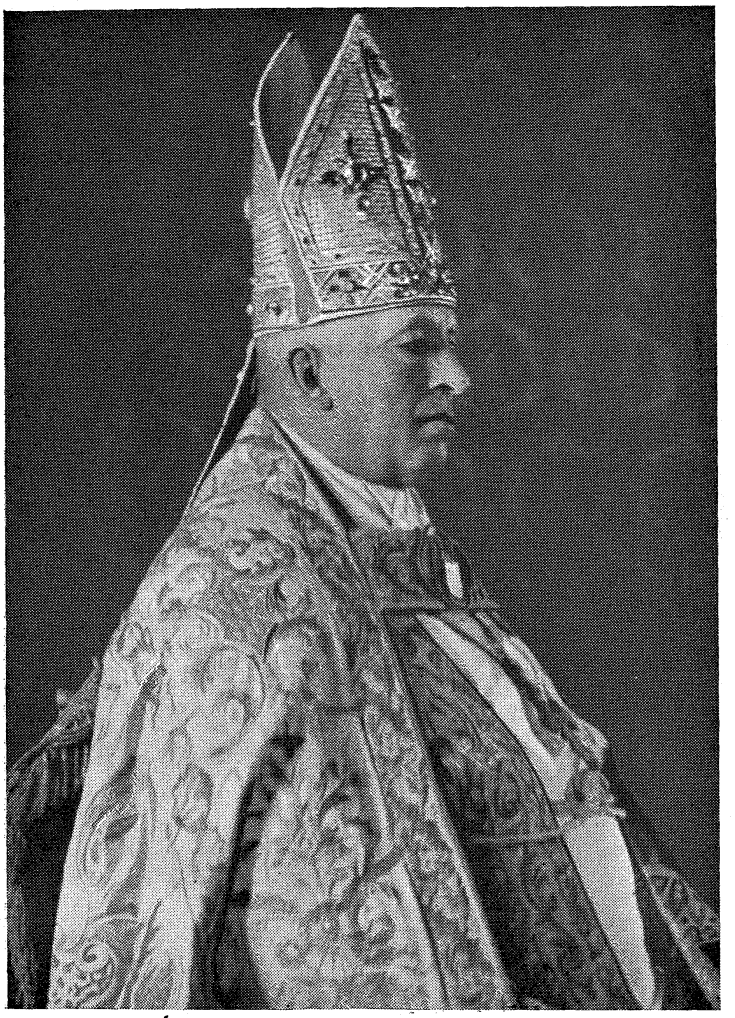

J. EX. DR. LEOPOLD PREČAN,
ARCIBISKUP OLOMUCKÝ

SVÉMU ARCIPASTÝŘI

Stojanova literární jednota.

Let sedmdesáti tiché kročeje
již zmlkly u tvých zahrad
a na tvé spánky stříbra závěje
ti navál žití pasát.

My v stopách tvých jdem láskou nadšeni
jak ovce za pastýřem,
jsme s tebou smutni, s tebou blaženi,
tvým trpíme též křížem.

Dnes prosba žhavá z hrudí tryská výš:
Bůh ulehčuj ti těžký kříž,
sil dej ti dostatečných,

bys dlouhá ještě léta s námi žil
a na cestu nám zář svou lil
co maják břehů věčných.

J. Š.

RÁNO A VEČER

K 70. narozeninám arcibiskupa Dr. L. Prečana 8. III. 1936.

Laetus dies hic transeat:
Pudor sit ut diluculum:
Fides velut meridies:
Crepusculum mens nesciat.

(Hymnus Splendor paternae gloriae.)

Dne 14. února 1936 byly slavně zahájeny letošní cyrilometodějské oslavy na Velehradě. Slavnostní nadšení proběhlo Moravou. Na všech stranách to tajemně šumí, tu slovo, tu vzpomínka, nadšený projev, touha, přání... A především se vzpomíná. Vzpomíná se minulých slavností před padesáti, sedmdesáti lety.

Ano, bylo to před sedmdesáti lety, kdy nad horami, vroubícími kolkolem milou Moravěnku, začaly se rdít první červánky vzkříšené cyrilometodějské víry a života z ní. Obracíme-li svůj zrak zpět do těch dob, zdá se nám, že se noříme do tmy celého národa. Ba bylo to ještě horší, že národ vůbec netruchlil, namnoze proto, že nevěděl o své bídě. Český lid venkovský byl neuvědomělý a vůči německým městům téměř bezprávný. Národnost všemocných pánů se vítězně šířila, nenalézajíc odporu, i do českých vesnic a přinášela s sebou zánik národního jazyka a mravů, a tím ponenáhlu i zánik a ztrátu cyrilometodějské víry otců. Byly to doby vypjatého „kulturträgrovství" a módního liberalismu. Žel Bohu, že tím pozlátkem byli tolik oslňováni i rozvážní a věrní Hanáci. I po Hané se šířila neblahá mentalita, kterou bezděky projevila hanácká panímáma v Přerově, byvši tázána při které straně jest: „Kdybych uměla německy, držela bych s Němci, ale tak už musím zůstat při Slovanech." — Hlavně hanácké obce v okolí Olomouce podléhaly silně odnárodňování. Směrem od Olomouce k Lipníku za éry Bachovy se pořádaly v hanáckých vesnicích již jen „unterhaltunky".

Jako jedna z národních výsep proti této vlně němectví stálo ještě rodiště nynějšího moravského metropolity a jubilanta, Velký Týnec, vzdálený na jihovýchod od Olomouce 10 km. Nebyla by však ani tato hradba odolala nadlouho neustálým útokům. Vždyť ukazovala již značné trhliny: Hrubý Týnec, jak se tehdy říkalo, byl již značně poněmčen.

Ale z historie víme, že právě od těchto dob se datuje národní probuzení širokého lidu na Moravě. A nejen to, mezi naším lidem nastává v té době mocné vědomí cyrilometodějské. Lid si začíná uvědomovat duchovní pouto mezi prvními učiteli a svou povinnost k nim. Nutno však zvláště zdůraznit, že obnovený kult cyrilometodějský není plodem vypjatého nacionalismu. Právě naopak, cyrilometodějské uvědomení bylo příčinou, že lid zůstal věren i svému národu. Byli to většinou kněží, sdružení již od let padesátých v Dědictví sv. Cyrila a Metoděje (od roku 1850), kteří budili v lidu vděčnost

a z ní plynoucí lásku k svatým věrozvěstům a k jejich odkazu — k duchovnímu i hmotnému Velehradu. Je pravda, že všichni vedle cyrilometodějských nadšenců byli i zanícenými vlastenci. Ale toto vlastenectví vyplývalo nutně z jejich hlubokého pochopení cyrilometodějského odkazu těch, kteří z lásky ke Slovanům opustili pohodlí kulturního řeckého života, kteří slovanským písmem položili základ kulturní a politické samostatnosti slovanských Moravanů, kteří byli „prvními, největšími a svatými panslavisty". Vycházeli z toho přesvědčení, že hluboká katolická víra cyrilometodějská se nemůže udržeti u těch, kteří odhazují řeč, kroj i mravy svých slovanských otců. Proto všude stáli za národem a vzkříšení náboženské cyrilometodějské myšlenky kráčelo ruku v ruce s národním vědomím. Tyto dvě složky se vzájemně doplňovaly. Byli o tom přesvědčeni a učili tak lid. Lid si pak toho byl vědom a dovednější ruka ráda psávala o chvalitebné vlastnosti Moravy, že „svou národnost o víru opírá, ano tak dalece, že za nepřátele své považuje tupitele náboženství; za to má tu výhodu, že má církev svatou za společnici mocnou proti potlačovatelům své národnosti".[1]

Bylo to před sedmdesáti lety, co odešel z Velkého Týnce jeden z nejvýznačnějších cyrilometodějských horlitelů a národních buditelů, Antonín Dudík, bratr známého místopisce a dějepisce Dra Bedy Dudíka. Jemu vděčí Velehrad a celá cyrilometodějská Morava za „Korunu Soluňskou", která si tolik zásluh získala o vybudování a ozdobení velehradského chrámu, Týnec pak mu vděčí za to, že zůstal českým.

Mladý novokněz P. Antonín, vysvěcený 1850, přinesl si do duchovní správy velikou lásku k náboženství a národu. Po krátkém pobytu v Holešově a Kostelci dostal se za kooperátora do Velkého Týnce, kde působil podle svého náboženského a národního programu až do r. 1864, kdy odešel za faráře do Hrušky. Vedle literární činnosti v časopisech, zvláště svými nadšenými kázáními rozorával mezi prvními cyrilometodějský úhor, zanedbaný od josefinských dob, a připravoval tak nejlepší půdu pro velkolepé mileniové slavnosti roku 1863, jež zvláště ve Velkém Týnci trvale oslavili, když na devíti vozech přivezli nově pořízené sochy sv. Cyrila a Metoděje za 280 zlatých a postavili je na věčnou památku před kostelem.

Mezi lidem šířil spisy Cyrilometodějského Dědictví, pro něž sám také psal, a živým i psaným slovem (v Hlasu, Hvězdě) budil zájem o jeho snahy. Dědictví mělo ve velkém Týnci mnoho členů. Zvláště se velmi zasloužil o velehradskou basiliku zřízením podpůrného spolku „Koruny Soluňské", na jejíž myšlenku ho přivedla r. 1861 sbírka belgického trapisty fratra Odillo Reifferta na postavení kláštera. Nadšenými slovy budil pochopení a hájil spolku.[2]

A lid ochotně přilnul k Velehradu a projevoval mu mnoho obětavé lásky. Viděl v něm vysněné místo svých náboženských a

[1] Rolník Josef Hoch z Hrubčic v Moravanu 1862, čís. 55.
[2] Jeho zásluhy jsou vypsány ve Sborníku Velehradském IV. (1885), 103 nn.

národních přání. Jestliže se sehnalo na obnovení velehradského chrámu z drobných darů do r. 1863 30.000 zlatých, je to nejlepším vysvědčením pro tehdejší nezámožný lid. Kdo se blíže zabývá těmito dary, jež byly vděčně kvitovány v Olomoucké Hvězdě a v Hlasu, vidí, že ta značná suma byla uspořena z krejcarů našich sedláků, podsedníků, domkařů, podruhů, dělníků, výměnkářů, služebných, ba i žebráků.

A je to chloubou Velkého Týnce, že předcházel příkladem. V týnecké farnosti se třikráte vybíralo na Velehrad a sebralo se 225 zlatých. „I služebná chasa mileráda obětovala ze své těžké mzdy, každý dle možnosti," chválí týnecké Dudík a na povzbuzení ostatním pronáší programová slova, jejichž požehnaný účinek zakoušeli na sobě týnečtí farníci: „A tento plamen (mluví o lásce k Bohu) udržovati je nutno i proto, aby lid náš tím snáze k národnímu uvědomení a vzdělání dospěti mohl. Pak povede se mu bohdá ve světle národního ducha na základě víry ještě lépe v národních jeho nivách požehnané »Hany«.[3] Týnečtí už dávno předtím pamatovali na Velehrad. Již roku 1860 poslali na opravu Velehradu 9 zlatých pod heslem: „Žehnej nám, Pane, na přímluvu svatého Cyrila a Metoděje."[4]

Ještě jedna okolnost zasluhuje zmínky. Léta šedesátá jsou na Moravě dobou tak zvaných „besed". Byly to první známky národního vzkříšení, a každá probudilá obec si považovala za povinnost se jimi chlubiti. Tak se pořádaly besedy i v Týnci, Grygově, Tršicích. Nejpěknější však při tom jest to, že čistý výtěžek téměř všech besed byl posílán na Velehrad. Tak podle zpráv současných listů výtěžků aspoň 30 besed bylo použito na opravu svatyně Velehradské. Zde na nás nejkrásněji působí vzor vzájemné sesterské pomoci církve a vlasti.

* * *

Fides velut meridies
Crepusculum mens nesciat.

Takové bylo ovzduší rozsáhlé farnosti velkotýnecké i okolí v době, kdy mladým manželům Prečanovým se narodilo třetí dítě, Leopold. Kdo by pochyboval, že mladý a nadšený týnecký kaplan P. Antonín nevnesl i do mladé domácnosti Jenovéfy a Tomáše Prečanových onen svatý zápal pro věc cyrilometodějskou a národní zároveň? Dosvědčuje nám to i životopisec arcibiskupa Prečana.[5] — A tak i mladí hospodáři společně s celou farností slavili velký svá-

[3] Hlas, 1863, 21. — [4] Hlas, 1860, 256.

[5] P. Alberti: Arcibiskup Dr. Leopold Prečan, Olomouc 1933., na straně 16. praví: „Matkou v pravém slova smyslu křesťanskou byla paní Jenovéfa Prečanová. Přišla do Týnce jako osmnáctileté děvče (1858 z Hostkovic), ale zásady měla, třebas mladistvá, výtečné. Nábožensky a národně na ní působil velmi již zmíněný kaplan *Antonín Dudík.* V prvních letech manželských přišla rodina Prečanova různými nehodami někdy i do finanční tísně, a tu i kaplan Dudík nejednou pomohl, takže jest posud v rodině Prečanově ve velmi vděčné památce." To nasvědčuje srdečnému přátelství kaplana s Prečanovými.

tek celé Moravy, památku tisícího výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu, roku 1863.

V tomto cyrilometodějském ovzduší, rodinném i farním, jež bylo živeno dalšími oslavami roku 1869 a později 1885 vyrůstal mladý Leopold. Od zbožné matky si uchoval po celý život pevnou víru a naději v Boha. Byla to víra opravdu jako polední žár, jasná, plná a hřející. Víra cyrilometodějská. Vždycky a všude ji projevoval. Zasvětil se jí jako kněz. Provázela ho všude, od míst jeho prvního působiště v Bartošovicích a v Kelči až na universitní katedru v Olomouci a k úřadu generálního vikáře. Plně se mohla ukázat, když byl Dr. Leopold Prečan povolán na cyrilometodějský metropolitní stolec arcibiskupů olomouckých.

Jako arcibiskup nastoupil po velkém synu sv. Metoděje, Antonínu Cyrilu Stojanovi. Hned na prahu pontifikátu se vědomě hlásí k duchovnímu odkazu svého předchůdce: „Dr. Stojan bude mojí hvězdou, a jak se praví, že všechny cesty vedou do Říma, tak i všechny cesty naše nechť vedou na Velehrad."[6]

Jedenáctisté výročí narození sv. Cyrila 1927 poskytlo mu příležitost, aby v plnosti citu ukázal svou starostlivou, ideami cyrilometodějskými naplněnou duši. Vydává překrásný pastýřský list o sv. Cyrilu. Vzpomíná v něm jubilejních cyrilometodějských slavností, hlavně v roce 1885, „které uzrály ve sladké ovoce misijního spolku »Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje« a přinesly opravdu veliký užitek církvi i vlasti. Pán Bůh zřejmě požehnal — praví dále — co se tehdy dálo na oslavu jeho svatých Cyrila a Metoděje, a bude žehnati dále, budeme-li v jubilejním díle tom pokračovati." I toto jubileum přinese velký duchovní užitek a s Božím požehnáním přispěje k zachování, upevnění a rozmnožení drahého odkazu našich věrozvěstů.[7]

Poukázav na pravé štěstí, jež vykvete na cyrilometodějských luzích v našem milém národě, budeme-li všichni takoví, lid i kněžstvo, jako byl sv. Cyril, dojemně zapřisáhá: „Proto prosím vás, drazí moji, a spásou duše vaši vás i dítky vaše zapřisahám, abyste si nedali vyrvati ten svatý odkaz cyrilometodějský nikdy a nikým, ale abyste ho hájili proti každému a jej s pomocí Boží i uhájili!" Celý list vyznívá pro podporu „Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje", jehož je sám arcipastýř předsedou a jenž nejlépe realisuje cyrilometodějské ideály.

Podstatným rysem v cyrilometodějském snažení arcibiskupa Dra Prečana jsou jeho snahy a práce o unii. Jako předseda světových unionistických kongresů na Velehradě, získal si po té stránce nehynoucích zásluh, jež jsou pro budoucí věky nejlépe zachyceny v publikacích Velehradské Akademie: Acta conventus Velehradensis, a jež pro obsáhlost nelze zde uváděti.[8] Sluší jen podotknout, že již v prvém

---

[6] Z řeči na schůzi ÚACM na svátek sv. Josafata, 14. listopadu 1923. Srv. Šida B.: Deset let na trůnu sv. Metoděje, Museum 1933-34.

[7] Acta Curiae Olomucen. 1927, č. 2.

[8] Unijní snahy arcibiskupa Dra L. Prečana jsou pěkně zachyceny v jeho životopise od P. Albertiho ve stati: »Svatá závěť unie«, str. 61 nn.

roce svého pontifikátu (1923) svolává na Velehrad unionistický kongres, po němž pak následuje kongres v roce 1927 a 1932, a ty má korunovati letoší jubilejní kongres 1936. Mimo tyto sjezdy předsedal Dr. Prečan také orientálnímu kursu v Lublani 1925 a v Praze 1929.

Po krásných slovech arcibiskupa Dra Prečana následují ihned činy. Je nesmazatelným písmem napsáno, co udělal pro Velehrad. Historie vděčně zaznamenala, že arcibiskup Prečan vymohl roku 1928 velehradskému chrámu titul menší papežské basiliky a roku 1932 řídkou výsadu, aby sv. Cyril a Metoděj byli jmenováni spolupatrony velehradské basiliky, zasvěcené Panně Marii Nanebevzaté. Své životní dílo pak, moderní basiliku v Hejčíně, zasvěcuje sv. Cyrilu a Metoději.

Tím vším se stal cyrilometodějský Velehrad známým po celém světě a dědic stolce sv. Metoděje neopomíjí s pýchou poukazovati cizincům na náš Velehrad. Kdo sledoval události posledních let, tomu tento rys neunikl. Po velkolepém loňském sjezdu katolíku v Praze pozval papežského legáta, kardinála Verdiera, k sobě do Olomouce, aby mu ukázal Velehrad a na něm svůj cyrilometodějský lid. Když papežský legát přijel do Olomouce, děkoval mu hostitel vřelými slovy za poctu Moravy, která jest zemí, ve které se úcta Matky Boží těší zvláštní oblibě, a zemí, která jest zasvěcena zvláště slovanským apoštolům, svým patronům. Jest církevní provincií, jejíž metropolité uctívají jako prvního z řady svých předchůdců sv. arcibiskupa Metoděje.[9]

Když pak začátkem září navštívilo Olomouc 400 účastníků Pax Romany, dal je pozdraviti ústy svého světícího biskupa Msgra Stavěla a opět je ujišťuje, že vynakládá veškerou péči na to, aby zachoval a dále vybudoval toto dědictví po našich otcích sv. Cyrilu a Metoději, totiž katolickou víru a kulturu. „Poctili jste svou přítomností Moravu — volá k nim — jejíž chloubou jest Velehrad, kde v příštím roce současně s tisícipadesátým výročím smrti sv. Metoděje zamýšlíme též slaviti unionistický kongres. Jest mi radostí, předrazí moji kongresisté, že vás mohu při této příležitosti upřímně pozvati k tomuto již sedmému velehradskému unionistickému kongresu! Přijďte tedy zas do Československa! Přijďte na Moravu! Přijďte na Velehrad!"[10]

A když nadešel rok velkých oslav cyrilometodějských, letoší rok 1936, metropolita moravský neopomenul udeřit na struny srdce cyrilometodějského lidu, aby nezklamali jeho naději, že náš Velehrad rozkvete letos znova a že letoší slavnosti daleko vyniknou nad oslavy let 1863 a 1885. Vždyť, „není národa, který by svých věrozvěstů tak vděčně vzpomínal a tak jejich památku oslavoval jako národ náš. Slibme si proto rádi na prahu nového roku, že oslavíme, jakožto víře věrní duchovní synové a dcery sv. Cyrila a

[9] Našinec 1935, ze dne 3. července.
[10] Našinec 1935, ze dne 6. září.

Metoděje, opravdu vděčně a důstojně své veliké a svaté věrozvěsty letos na Velehradě, aby oni i nadále pevněji drželi a k nebesům povznášeli naši drahou Moravu!"[11]

* * *

Šťastná shoda, že náš milovaný arcipastýř Dr. Leopold Prečan slaví sedmdesátileté narozeniny v roku sekulárních cyrilometodějských oslav. Viděli jsme, že jeho životní ráno barvily červánky cyrilometodějského a národního probuzení, jež právě nejruději byly zabarveny nad velkotýneckým castellem — kostelem. Ideální ráno syna cyrilometodějské Moravy a budoucího jejího kormidelníka! A letošní slavnosti, jež připadají na večer vznešeného jubilanta, zajisté předstihnou všechno očekávání.

Přičiníme se o to všichni!

Crepusculum mens nesciat... B. Z.

VÁCLAV KOSINA

ODBOR BRNĚNSKÉ „RŮŽE SUŠILOVY" PRO ZAKLÁDÁNÍ VENKOVSKÝCH KNIHOVEN

I. Příčiny neuvědomělosti národní na Moravě.

Majíce mluviti o venkovských knihovnách, musíme předeslati několik poznámek k osvětlení situace v historii naší vlasti — Moravy. Poměry venkovské obyčejně nebývají v dějinách tak důkladně zpracovány, jako poměry městské. Není také divu. V životě měst, zvlášť větších zrcadlí se veřejný život přímo, kdežto venkov bývá spíše konservativnější, klidnější.

Ovšem poměry našeho moravského venkova, jak se jeví v minulém století, jsou až příliš klidné, ba možno říci, apatické k závažným událostem národním. Ani tak bouřlivý rok, jako byl 1848, celkem nedovedl moravský venkov vyburcovat z jeho netečnosti. Kdyby se jednalo jen o ten rok a o revoluci, pak bychom jistě dali přednost klidnému vývoji věci; ale jak každý cítí, netečnost ta musí míti hlubší příčiny, které již tehdy naplňovaly obavou srdce vlasteneckých kněží i laiků, kteří do té doby byli jednotlivě rozstříknuti. Po roce 1848 však se semkli v Katolickou Jednotu, aby společnou prací vzbudili venkovský lid — to zdravé jádro národa — z otupělosti, aby mu ukázali ideály vlasti a Církve, snažíce se, aby Katolické Jednoty „na venkově probudily v lidu zájem o veřejný život, učily ho znát cenu víry a národnosti, povznášely také jeho všeobecné vědomosti".[1]

[11] Našinec 1936, ze dne 1. ledna.

[1] Jančík, Katol. Jednoty na Moravě 48.

Které tedy byly příčiny otupělosti národního povědomí ubohých našich otců? Je jich mnoho. Mezi nejhlavnější patří, že lid obecný musel tak dlouho otročit vrchnosti, jejíž řeči neznal a která jeho mentalitě nerozuměla, ba co horšího, snažila se jej úplně předělat dle svého. Tak mu brala nejen osobní svobodu, ale i mateřskou řeč a vkládala mu do úst „samospasitelnou" němčinu. Germanisační snahy ovlivňovaly všecko podnikání. Nikde již nebylo slyšet oficielního českého slova — ani na veřejnosti, ani ve školách, kromě t. zv. triviálních, nejnižších to škol, ačkoli někde i tam bylo úkolem učitelovým naučit žáky především německému jazyku. Bylo to jistě smutné, když vyšších českých škol nebylo a na německých se mládež všeobecně odnárodňovala. Jaká asi byla mentalita mladé inteligence[2] vycházející z takového prostředí možno soudit ze zápisků Fr. Dědka, kněze-vlastence, který prohlédl, až přišel studovat do Brna, přednáškami Klácelovými a Sušilovými. Ovšem dokud studoval na střední škole soudil jinak: „Vždyť za studií jsem neslyšel ani českého slova! Neviděl jsem v tom arciť žádné hanby, ale spíše čest a pokrok. Domníval jsem se, že se tak dělím od lidu sprostého a že přináležím lepší a vzdělanější třídě."[3] Jediné, co snad na německých školách tehdy o Slovanech slyšeli bylo: panslavismus. Přízrak panslavismu strašil v celé říši a vyvstával ve vší tajemné hrůze při každém českém slově, které vyměnili dva mezi sebou. Tak zaznamenal J. Halouzka ze života Fr. Dědka tuto příhodu:[4] „Podivínek jakýsi Kuchař svěřil se Dědkovi kdysi tímto vyznáním: Však já také vím, co v tom vlastenectví vězí; ono je vzpourou a pobuřováním proti vládě a Němcům, viď, Dědku? Dědek se útrpně pousmál. Tací Kuchaři pozorovali, že se někdy ve Slovanstvu ozvalo svobodné slovo — a to už prohlašovali za vzpouru."

Takový tedy byl duch vzdělaných vrstev — protislovanský. Všecko slovanské považováno za sprosté a méněcenné. Není tedy divu, že davový duch méně vzdělaných vrstev dal se často strhnout k činům, které jsou rozumnému člověku směšné. Tak na př. na I. sjezdu Katol. Jednot v Brně 1851 vytýká krejčí Kašpar Klička,[5] že „i ve chrámu Páně pozorovati jest zhusta, že mnohý užívá knížek modlitebních jiného jazyka, kterémuž nerozumí, a co ještě divnějšího při tom, že se za učenějšího a vzdělanějšího pokládá již proto, že má knížky cizím jazykem psané v rukou nebo v kapse; jaká to může býti pobožnost, jaké to pozdvižení ducha k Bohu — snad — no každý pochopí."

Jaké nebezpečí hrozilo tehdy naší řeči, patrno z toho, že omyl o samospasitelnosti německé řeči byl rozšířen i mezi obecným lidem venkovským. Zřejmo je to ze stížností současníků, zvláště vlaste-

---

[2] P. Vychodil, Fr. Sušil str. 31: Vzdělaná společnost moravská kromě duchovenstva byla téměř venkoncem poněmčená.

[3] Vlast XV. 65.

[4] Tamtéž 167.

[5] Kulda, Zpráva I. sjezdu K. J. v Brně 1851.

neckých kněží. A potvrzuje to fakt, že dnes naše řeč má tolik germanismů, kterých nevědomky užíváme. Zvlášť venkovský lid užívá mnoho zřejmě německých, či poněmčených výrazů i pro věci, které mají krásný český název. A této chorobě se dnes skoro musí ustupovat i v pravopise!

S řečí trpěl i ostatní národní svéráz. Lid začal odkládat svůj kroj, zvyky, své písně! Že takové zříkání se přirozených statků není pro národ zdravé je jasné, jak dosvědčuje opět Fr. Dědek:[6] „Matka má byla velice sličná, rázu slovanského... Měla jeden zlatý a jeden stříbrný čepec, jenž byl větší dnešních klobouků ženských. Nosilo je za mých let ještě několik žen v Bystřici. Byla to krásná podívaná za velikých svátků. Nyní jsou již zničeny, zlato a stříbro z nich prodáno židům. Tak se všechny zbytky předešlé mohovitosti z lidu vytracují, a nezůstává leč chudoba, lopocení a vzpomínky na bývalé dobré časy." Z tohoto hlediska vysvítá, jak důležitou práci pro národ konal Sušil a jeho následovníci, když se snažili zachovat národu píseň a vůbec svéráz.

Ovšem jsou ještě jiné příčiny, proč lid odkládal ponenáhlu svůj svéráz. Byla to na př. kultura racionalistická. Nechť nám to dosvědčí lidé, kteří nejvíce v té věci pracovali a viděli umírat poslední zbytky svérázu. J. Soukop[7] zachoval slova Sušilova proč nedbal městeček při svých sběratelských výletech; neboť prý se přesvědčil, že tam „mrazivá kultura již namnoze popálila něžné květy národní poesie". Stejně a ještě jasněji píše Fr. Bartoš:[8] „Kdo je pamětníkem let čtyřicátých a ještě i padesátých minulého století, ví z vlastní zkušenosti, že tehdejší lid vesnický nejen krojem, nýbrž i leckterými stránkami svého života vnějšího i vnitřního nemálo se různil od obyvatelstva maloměstského, s nímž nyní víc a více v jedno splývá působením hlavně škol a pozměněného života politického a veřejného vůbec, zachovávaje se ve své bývalé způsobě už jenom v některých zákoutích horských." Racionalismus vzal lidu vyšší cíl, otřásl náboženským přesvědčením našeho lidu, které bylo základnou, z níž vyrůstal náš národní svéráz. Kolik to motivů, z Písma a z bohoslužeb ozývá se z našich národních písní! Kolik podobností mezi liturgií a národními obyčeji, jak často spolu souvisejí! Osvícenský duch nenáviděl obřadnosti, s chladnou vypočítavostí díval se na život, ale tím zasadil těžkou ránu svérázu národa. Píseň národní zmlkala, až zmizela ze rtů národa. A co je to píseň? Projev duše. Píseň je vyjádřením duševního stavu slovy a nápěvem! Něco mu tedy chybí! Však také hledal lid náhradu a zapomenutí. Našel ji v karbanu a v pálence. V každé skoro vesnici byl v min. stol. nějaký obchodník — žid, někde byli i dva, kteří pálenkou velmi neblaze zasahovali do života našeho venkova. Celé vesnice byly oddány pití pálenky, takže to až hrůzu vzbuzovalo. Bojováno proti tomu četnými spisy;

[6] Vlast XV. 61.
[7] Obzor 1888. 114.
[8] Obzor 1905. 1.

biskup brněnský asi roku 1843 důrazně vybízel kněze, aby proti návyku bojovali a poučovali lid, neboť vliv byl hrozný, jak přiznává 1893 žadatel z Jabloňova u Vel. Meziříčí: „V obci jsou dvě kořalny, které mravnost úžasně podkopávají". A na velehradském sjezdu bohosloveckém 1878 charakterisuje Fr. Drašar tehdejší poměry:[9] „Velká část Moravy dosud pohřížena jest ve spánek národní a čeká svých křisitelů; ze Slovenska, Valašska a z hor Českomoravských zaznívá srdce rozrývající pláč lidu našeho, který se svíjí pod upíry, kteří jako supové vrhli se na naše kraje a ssají tuk a krev, otravují a hubí hmotné i mravné statky ubohého lidu našeho."

II. Brněnský alumnát ohniskem snah národních.

V takové situaci lidu nemohli ho opustit pastores animarum — kněží. Jejich poslání se nekončí prvním nezdarem, ani druhým. Nýbrž čím více lid klesá, s tím větší láskou a obětavostí snaží se jej povznést. Žijí s lidem a cítí s ním. Když už i škola se dává do služeb protinárodních, v kostele a s kazatelny zní stále české slovo.[10] Kněží poučují lid, burcují, dávají lidu do ruky knihu, varují před svůdci. 15. října 1848 zakládají Katolickou Jednotu v Brně, aby účinněji mohli pracovat pro všeobecné blaho lidu. Katolické Jednoty šířily se po venkově a působily velmi blahodárně, neboť[11] „měly styk s nejširšími vrstvami lidovými a proto jejich činnost byla pronikavější a připravovala tak úplné probuzení lidu moravského". Stejný účel, totiž nábožensky a národně posílit a poučit lid, mělo i Dědictví sv. Cyrilla a Methoda, jež je rovněž dílem vlasteneckých kněží. Velmi nadšeně hodnotí národní práci kněžstva moravského Dr. Fr. L. Rieger[12] v poselství „slovo k Moravanům", jež poslal jménem českých stavů po odmítnutí frankfurtského sněmu 1848: „Katolické kněžstvo naše má největší zásluhy o mladou naši, s námi společnou literaturu — o povznesení národnosti naší.

Kněžstvo toto nejúspěšněji a nejobětavěji pracovalo proti blouznění velkoněmeckému! Ó, jak malichernými nám připadají ti moderní trpaslíci, kteříž drze a nestydatě proti duchovenstvu katolickému a velepastýřům vypadají, veškeré zásluhy jim upírajíce. Vědí dobře, že lhou; jedná se jim ne tak o národ, ale o vlastní prospěch hmotný a zdánlivou slávu, jakož ozařovati se nechávají na účet mizerného egoismu. Hoši! Až tolik pro národ vykonáte a vytrpíte, co vykonalo, vytrpělo kněžstvo katolické, pak mluvte! Zatím však nezbývá, než vyznati, že kněžstvo katolické vzkřísilo národ náš, a že jste mu k díkům do smrti zavázáni!"

---

[9] Almanach Růže Sušilovy 1885. 42.

[10] P. Vychodil, Fr. Sušil 26: Kněžstvo domácí nebylo nikterak odrodilé, neboť bylo svým povoláním již vázáno působiti mezi lidem jazykem mateřským. Největší pak poměrně samostatnost jeho naproti vládním živlům dovolovala mu nepropůjčovati se za nástroj odnárodňování.

[11] Jančík, Kat. Jednoty 71.

[12] Vlast XV. 457.

Kořeny vlasteneckého zanícení těchto buditelů nutno hledat v alumnátě. Od té doby, co založena v brněnském alumnátě slovanská knihovna, od té doby, co přednášel na filosofii Mat. Klácel a v alumnátě Nový Zákon Fr. Sušil, vychází dosti kněží vlastenců do práce mezi náš lid. Zvláště Fr. Sušil stal se jakýmsi představitelem nadšení národního. Jeho heslo: Církev a vlast stalo se vůdčí myšlenkou bohoslovců brněnských i po jeho smrti, ba chytilo za srdce všechny slovanské bohoslovce v našich vlastech a provázelo je i do života kněžského, jsouc měřítkem všech jejich snah. Pobytem Fr. Kampelíka v letech třicátých minulého století a založením slovanské knihovny stal se brněnský alumnát téměř střediskem českého Brna a okolí. Působením Sušilovým stal se jakýmsi střediskem všech alumnátů československých, hlavně svým časopisem Museum, jejž založili žáci Sušilovi: Vl. Šťastný a J. Klíma. „Prvotním jeho účelem[13] bylo, jak to často zdůrazňují úvodní články redaktorů: „cvičiti se vzájemně ve slohu mluvy mateřské" a dosáhnouti „potřebné písma i slova zběhlosti". Ale tím se nevyčerpal zájem bohoslovců. Jejich myšlenky se nesly k moravskému lidu, kde měli pracovat po čtyřleté přípravě. S mladickým zájmem pozorovali jeho potřeby a nedostatky. V druhé polovici XIX. stol. začalo se totiž přece někde, hlavně zásluhou Katolických Jednot a působením vlasteneckých kněží a uvědomělých laiků hýbat vědomí národní, ale pomalu.[14] Jednotlivci nebo jednotlivé spolky a obce v ohrožených krajích snažili se založit českou knihovnu, aby brzdili germanisační snahy školy a j. Byli však sami na to finančně slabí. Posílali tedy na vlastenecké spolky, redakce a známější jednotlivce provolání a prosby, aby jim darovali české knihy. Zde jedno takové provolání:

Provolání a prosba úpěnlivá

na všecky vlastenecké spolky, zejména čtenářské a knihovny, na vlastenecké redakce a vydavatelstva knih, časopisů a novin i na jednotlivce dobré vůle po vlastech slovanských.

P. T. — Klimkovice jsou jediným městečkem převahou českým v Rak. Horním Slezsku, kde se dle sčítání lidu r. 1890 z 2430 obyvatel 1940 ku české a 472 ku německé národnosti přihlásilo. Obyvatelstvo je chudičké, živíc se rolnictvím a řemeslem, duševně zanedbané a v národním ohledě neuvědomělé, protože utrakvistická obecná škola zemskými zákony školními naučení němčině jako hlavní cíl výchovy vytčen má, a šulfrajnská škola zdejší české děti, jako všude jinde odnárodňuje.

---

[13] Samsour, Hlídka 1908. 893.

[14] U Němců tím vzbudili skoro zuřivou snahu po poněmčování. Dle Ráčka, Přehled Českosl. dějin 116: Tuhý boj vedl národ o rovnoprávnost své řeči ve své vlasti. R. 1880 ministerský předseda Stremayer uzákonil nařízením rovnoprávnost češtiny s němčinou v Čechách ve vnějším úřadování. U českých Němců to narazilo na odpor. Str. 117: Polský hrabě, ministr Badeni prohlásil r. 1897 oba jazyky při státních úřadech v Čechách a na Moravě za rovnoprávné, ale pro živelný odpor Němců jeho ministerstvo téhož roku odstoupilo a jeho nařízení padla. — Jeho nástupce svobod. p. Gautsch, rozdělil r. 1898 Čechy na oblast českou, německou a smíšenou. Úředním jazykem měla být v české oblasti čeština, v německé němčina, v smíšeném území měly být oba jazyky rovnoprávné. Ale pro odpor Němců i toto nařízení bylo r. 1898 odvoláno.

Abychom tedy duševní vzdělání lidu povznesli a jej ku národnímu vědomí přivedli, utvořili jsme čtenářský spolek a zakládáme knihovnu pro lid v Klimkovicích. Nemohouce si však sami pomoci, obracíme se ku všem vlastencům, prosíce snažně, aby nám knihy, časopisy, noviny nebo peněžité podpory podarovati ráčili. Každý dar uveřejníme s díky v „Opavském týdenníku". Voláme do všech končin české vlasti: Bratři, neopouštějte nás v boji proti germanisaci, která na nás se všech stran krutě dotírá, anobrž přiložte ruce na obranu společné vlasti ku vlasteneckému dílu, za něž Vás vděk celého národa zajisté nemine.

Dary buďtež laskavě zasílány na „Čtenářský spolek v Klimkovicích". Doufajíce pevně, že nikde oslyšáni nebudeme, kde české srdce bije, poroučíme lid náš osvědčené blahovolnosti českého národa.

Zdař Bůh!

Znamenáme se v hluboké úctě za výbor „Čtenářského spolku v Klimkovicích" 12. září 1894 — MUDr J. Moravec, t. č. předseda, Jan Lubojacký, t. č. jednatel, P. Eustach Glabazňa, výbor.

Tak volali zajisté i z jiných vesnic více nebo méně ohrožených.[15] Zájem národní byl probuzen aspoň někde. V lidu ozvala se touha po vzdělání. Toužil po knize, ale těch bylo pohříchu málo mezi obecným lidem. Někde půjčovali si dospělí ze školní knihovny, jinde ani té neměli. Našel-li se, kdo by jim pomohl shánět knihy, bylo dobře, ale jaké to bylo shánění! Nenašel-li se, jaká to škoda! Touhy venkova po české knize a neznalosti jeho dovedli obratně využít nesvědomité živly, kterým se jednalo víc o zisk nebo o vlastní prospěch, než o povznesení lidu. Všecky ty těžkosti venkova bohoslovci znali, neboť byli většinou z něho. Těžce nesli, že nemohou nijak pomoci.

Za takové situace objevuje se 1869 v Cyrillu a Methodu,[16] – časopisu olomouckých bohoslovců – výzva nějakého bohoslovce (z Čech?), v níž poukazuje na současné poměry a vyzývá bohoslovce české a moravské k společné práci pro lid: spojme tedy síly své... je nás českých bohoslovců ve všech šesti seminářích přes pět set. Kdybychom každý jenom dvacet kr. za rok uložili na oltář Církve a vlasti, činilo by to za jediný rok 100 zl. Za tuto dosti slušnou sumu by se zajisté deset knihoven dalo založiti. Knihovny ty zakládati a podporovati bylo by nejprospěšnější v obcích, které hraničí s obcemi německými. Knihovny ty zajisté činily by předně jakousi hráz proti poněmčování, jelikož by tak lid přicházel k vědomí svého postavení národního a si začal svého jazyka, své vlasti a jejich práv vážiti a jich se domáhati, jakož by též v ohledu náboženském neméně prospívaly tím, že dobrými spisy zamezujíce průchod liberalismu, utvrzovaly by lid u víře ryzí a mravech vpravdě křesťanských." — Hle, optimismus mládí, který dovede ochotně obětovat i z toho mála, co má, pro veliké věci! Myšlenka ta zdánlivě zanikla, aby lépe vypracovaná vyšlehla skoro ze všech alum-

[15] O tom, jak byly ohroženy některé vesnice, zaznamenal zprávu Dr. P. Vychodil v životopise Sušilově 1898. Píše na str. 44, že v době, kdy Fr. Sušil působil v Olbramovicích (kol r. 1830), byla škola tamní utraquistická (jazykově), aspoň Sušil musel učit náboženství v jednotlivých třídách německy i česky, neboť tam chodily české děti z přifařených Selovic, osady „*tehda* dvojjazyčné, *nyní* úplně německé".

[16] Cyrill a Method I. 10; také Cinek, Arcib. A. C. Stojan.

nátů českomoravských. Začali snad v Olomouci, kde se za tím účelem spojili 1873. Dva roky na to vzniká v Brně odbor pro zřizování venkovských knihoven a pak i jinde. Už se nejednalo o společnou akci všech bohoslovců. To bylo příliš optimistické. Ale každý alumnát se chopil díla ve své diecesi. Že se jednalo o myšlenku dobrou, vysvítá z pochopení, s jakým přispívali na akci různí dárcové, stejně jako to vysvítá z nadšení a projevů vděčnosti obdarovaných.

III. Odbor pro zakládání venkovských knihoven v Brně.

Podnět k založení odboru pro zakládání venkovských knihoven dal v brněnském alumnátě na podzim 1875 Fr. Drašar, bohoslovec prvního ročníku. „Pohnutky[17] k založení jeho byly jednak vlastenecké, se zřetelem na význam české knihy, zvláště v místech národně buď ohrožených, buď neuvědomělých, ještě více však náboženské, ježto mezi lid počaly se šířiti knihy obsahu závadného." S několika nadšenci pojal Fr. Drašar úmysl založiti odbor. Napsali provolání k alumnům, v němž vylíčena byla důležitost podniku a vybídnuti všichni k účastenství a podporování. Provolání končilo slovy: „Bratři, náš lid, jeho víra a národnost je v nebezpečí; vstaňte na záchranu a obranu a pomozte mu!" Nadšení mezi bohoslovci, jež bylo odezvou je ukázkou národního cítění bohoslovců. Nejen, že všichni Češi podepsali, ale strhli sebou i bohoslovce německé, jichž bylo jen několik. Ti přihlíželi patrně jen k pohnutce druhé. Drašar[18] líčí účinek provolání: „tu nebylo nikoho, kdo by nebyl hřivnou svou chtěl přispívati; i bratři Němci připojili se k nám k obhájení nejdražších statků národa".

Provolání volalo bohoslovce do posluchárny čtvrtého ročníku, všeobecně zvané „pastorálka, kde ústně ještě všichni dotvrdili, k čemu se byli písemně zavázali: zakládáním totiž knihoven a šířením dobrých spisů přispívati ku povznesení víry a národnosti". Tam také si zvolili čtyřčlenný výbor, aby byl jakýmsi představitelem myšlenky. Členy jeho byli: Václav Koudelka, August Brzobohatý, Antonín Adamec a Fr. Drašar. Zvolený výbor bez dlouhého otálení „chutě se dal do práce a zpočátku denně, pak téměř přes den se scházel a radil a vpravdě měl o čem. Peněz nebylo, knih nebylo, jen dobrá vůle a snaha co nejdříve knihovnu založiti, kde jí nejvíce potřebí". Nyní zbývala k rozřešení ještě jedna, mnohem nesnadnější otázka. Kde vzít potřebné knihy k zakládání knihoven. Usnesli se, že budou přispívat měsíčně ze svého. Při sčítání poznali, že od 40 bohoslovců vyberou měsíčně 7 zl. 77 kr. (15 K 55 hal.), sumu sice poměrně dost značnou od bohoslovců, avšak k uskutečnění plánu nedostatečnou.

„Nezbývalo tedy jiné pomoci, než dáti se na prosby. Veledůstojný náš pan protektor, kanovník Mat. Procházka nám pravil:

[17] Samsour, Hlídka 1908. 896.
[18] Almanach Růže Sušilovy 1885.

„Mladíkům se již trochu té nezbedné dotěrnosti promine." A měl pravdu. Ba u vlasteneckých kněží vzbudila myšlenka ta spravedlivé uznání a nadšení, jak patrno z dopisů, jimiž povzbuzovali bohoslovce a žehnali jim k záslužnému dílu. U bohoslovců pak dary a zvlášť slova povzbuzení zvětšovala chuť k započatému dílu a zaháněla poslední stíny nerozhodnosti.

„První nám z venkova přispěl Cyrillo-Meth. básník od Svitavy, dp. farář Soukop. Jeho skvělý dar a ještě více jeho překrásný list jako blahodějná rosa působil na snahy naše a vyvrátil a zaplašil poslední odpor proti nim."

V předvánočním čísle Musea[19] vypočítává jednatel odboru dary, které už přišly. Byly některé zvlášť značné. Tak kněz hrabě Sylva-Tarouca a děkan v Liběchově v Čechách, Filip Čermák věnovali po 10 zl.; Dědictví sv. Cyrilla a Methoda slíbilo pro každou založenou knihovnu 19 svazků svých spisů; vedle toho ještě řadu jiných darů vypočítává. Tam také pro důležitost obsahu uveřejňuje zmíněný dopis J. Soukopa, faráře v Doubravici: „Srdečně potěšen jsa Vaší šlechetnou horlivostí, an za příkladem výtečných bohoslovců olomouckých zakládáním knihoven národ náš vzdělávati hodláte a povznésti, posílám příležitě ku krásnému účelu tomu některé knihy a sice: (následuje seznam knih). Zaslav již olomouckým alumnům některé knihy a maje na starosti podporování knihoven vlastní své farnosti, lituji, že na ten čas nelze mi jest více poskytnouti. Avšak přispějí-li také jiní kněží našinci poměrně, pak dle zásady viribus unitis zajisté se Vám podaří spanilý úkol, kterým v duchu zvěčnělého mistra našeho Sušila rozmnožíte pravé blaho milého národa našeho."

Jednatel končí zprávu o radostném počátku odboru s uspokojením: „Výsledek tento je zřejmým důkazem, že počínání naše nepovažuje se za hříčku, nýbrž za výraz vlasteneckého snažení všech alumnů a zároveň jest pobídkou, bychom nedali zaniknouti myšlence tak krásné, jakož i radostnějšímu ruchu, který s ní do našich síní zavítal. Proto, bratři, nedejme sobě vyrvati z rukou zbraň a nepříteli opanovati bojiště, nýbrž za heslem: „ani jedné chaty nedáme odciziti Bohu a národu," svorně a statně postupujme vpřed!"

Další starostí bylo, kde zakládati knihovny a jaké. O tom jednala druhá valná schůze 1. ledna 1876. K všeobecnému uspokojení podal výbor zprávu o své dosavadní činnosti. Na schůzi stanoveno zakládati především knihovny farní. „O místě,[20] kde by se knihovny první zakládati měly, stanoveno dle návrhu výboru toto: Ať se bere ohled při zakládání knihoven zvláště: na chudobu obce, na smíšené obyvatelstvo (německé a české, katol. a nekatol.) též na to, že tam dosud jiné knihovny nestává a že by tamější velebný pán ochoten byl převzíti na se řízení a rozšiřování knihovny. Jména vesnic vhodných, ať podají p. alumnové sami písemně výboru. Již na této schůzi

[19] Museum 1875/6.29.
[20] Tamtéž 40.

mohli konstatovat značný počet knih, jednak přímo darovaných, nebo za věnované peníze koupených. A tak již po Novém roce vypravili bohoslovci první knihovnu o 111. svazcích na Chlum[21] „s velikým plesáním a upřímným přáním, aby všemohoucí Bůh žehnal tomu seménku kladenému v půdu lidu našeho, by se ujalo a vzrostlo jako símě hořčičné ve strom veliký".

Ani pak se dary z venku nezastavily, ale tentokrát už vracely se zpětným pohybem do vesnic, kde byly s nadšeným podivem vítány. Nemenší radost plnila hruď bohoslovců, když na třetí společné schůzi 15. dubna jednatel oznamoval 8 založených knihoven a tři, kterým byla dána podpora. Jak vysvítá ze slov jednatele o té schůzi v 12. č. Musea:[22] „Jakkoli se nechceme vychloubati, nýbrž po příkladu Sušilově skromnými býti, přece s uspokojením pohlížeti můžeme na malé ty kaménky, jimiž jsme ku stavbě chrámu osvěty národní na základech věčně a jedině nezvratných, ježto položili velicí naši osvětitelé sv. bratři Soluňští, přispěli."

Do konce školního roku založeny ještě další dvě knihovny a jedné dána podpora.[23] Jakou z toho měli bohoslovci radost, vysvítá také z poslední schůze odboru, která se odbývala v zahradě. Tam jednatel vyjádřil překvapení samotného výboru:[24] „My jsme sobě přáli založiti nejvíce tři knihovny, ale nyní jest jich založeno deset a čtyřem dána veliká podpora, tak že počet různých spisů v nich obnáší přes 1200." Tu přítomní vyzdvihli členy výboru na ramena a za nadšeného provolávání slávy a všeobecného jásotu nosili je po zahradě. (Pokračování.)

BOH. ZLÁMAL

O POMNÍK DOBROVSKÉHO

U těchto nápisů je nutno se zastaviti. Salm posílá Nappovi 2 návrhy Palackého, český a latinský.[20] A. Neumann, který je uve-

---

[21] Almanach Růže Sušilovy 1885.

[22] Museum 1875/6.95.

[23] Takže celkový stav za rok 1876 byl: 10 založ. knihoven a 4 dána podpora. Založ. knihovny: Na chlumě 111 sv., ve Střížově 108, Dalečíně 76, Jimramově 105, Netíně 115, Nížkovicích 89, Černovicích 89, Svatoslavi 70, Horním Štěpánově 90 a Heřmanově 105. — Podpora: Ostrov 50, Slatina u Brna (školní) 20, Rosička u Oleš. (obec.) 15, Stavěšice 48. Dohromady 1091 svazků.

[24] Almanach R. S. 1885.

[20] Stručný dopis Salmův zní: Podle Neumanna, Hlídka, XXXVI (1919, 82.)

Hochverehrtester Herr Prälat!

Accidit in puncto, quod non speratur in anno. Eben erhalte ich von Palacky von Prag die in Abschrift beiliegende Grabschriften, bin so frei mit Bezug auf mein Schreiben am 29/7. diese Ihrer Kritik zu unterbreiten.

Hochachtungsvoll

Gehorsamster Diener

Raitz, den 7/8. 1830. Salm.

řejňuje v Hlídce (na u. m.), podotýká, že „mezi těmito listy[21] se nalézá jiný nápis na pomník Dobrovského; původce neznám", totiž:

ME . QUEM
SIGNIS . SUB . MILITARIBUS . IN . HUNGARIA . NATUM . BOHEMIA .
PATRIA . PARENTUM . SIBI . LITERISQUE . VINDICAVIT .
MORAVIA . REGENDAE . SACERDOTUM .
INSTITUTIONI . ALIQUANDO . ADHIBUIT . NUNC . TUMULO .
PIA . CONDIDIT . SLAVICA . QUA . PATET . TERRA . NON .
IGNORAT .
AMICI . LUGENT . QUOS . INTER .
HUGO . COMES . DE . SALM . HOC . MONUM .
F. F .
JOSEPHUS . DOBROVSKY .
ANNOR . . LXXV . EX . ITINERE . OBII . BRUNAE . VIII . ID .
IANUAR . AN . MDCCCXXIX .

Nelze se domnívati, že tento nápis zaslal Nappovi Salm s výše zmíněnými návrhy Palackého, aniž podotkl, od koho pochází. Lze míti za to, že mu (Nappovi) byl poslán později, nejspíše opět od Salma, jako budovatele pomníku. Také z jiného důvodu. Je to totiž návrh známého profesora Josefa Meinerta za spolupráce Bartoloměje Kopitára. V korespondenci P. Řehoře Wolného, uveřejněné Bretholzem – Kinterem v Zeitschrift des Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens, R. XX. a XXI. (1916 a 1917), je také dopis Kopitárův Wolnému o nápisu na pomník Dobrovského. Dopis je datován ve Vídni, dne 23. února 1831, tedy dlouho po zaslání návrhu Palackého. V příloze zasílá Kopitár shora zmíněný latinský nápis.

Jak k nápisu došlo?

Wolný, byv vyzván Salmem, obrátil se s prosbou o nápis na Kopitára do Vídně a navrhl mu za pomocníka historika prof. Mei-

(K poznámce 20.) (Uvnitř návrh Palackého:)

Kněz Josef Dobrowsky
zpytatel
gazyka a děgin slowanských
cestu ku památkám gich konaje
přešel do wěčnosti

W Brně 6. ledna 1829. (V Hlídce omylem 1823)

Tělo geho zde práchniwj
Slowo u Slowanů žige.

Josepho Dobrowsky
Bohemo
de re Slavorum literaria
meritis immortalibus
illustri.

Natus XVI. Kal. Sept. MDCCLIII.
Obiit VIII. id. Januar MDCCCXXIX.

[21] Nalezl je v korespondenci Nappově v archivu starobrněnské prelatury.

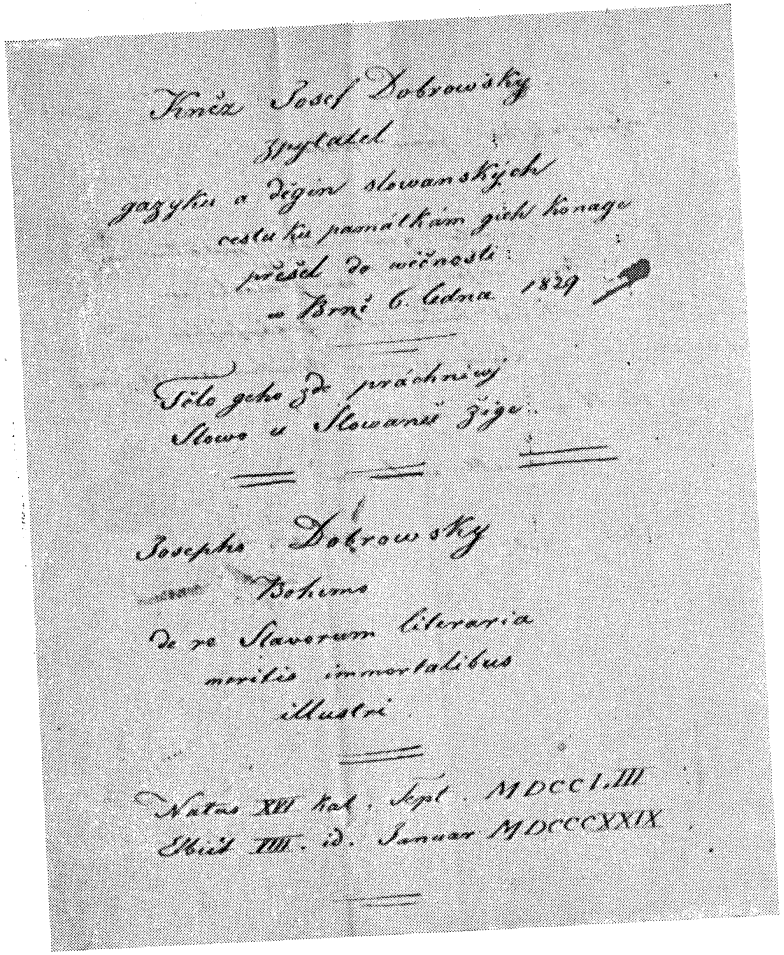

Palackého návrh nápisu na pomník Dobrovského poslaný hr. Salmovi a od tohoto poslaný opatu Nappovi 7. srpna 1830 z Rájce.

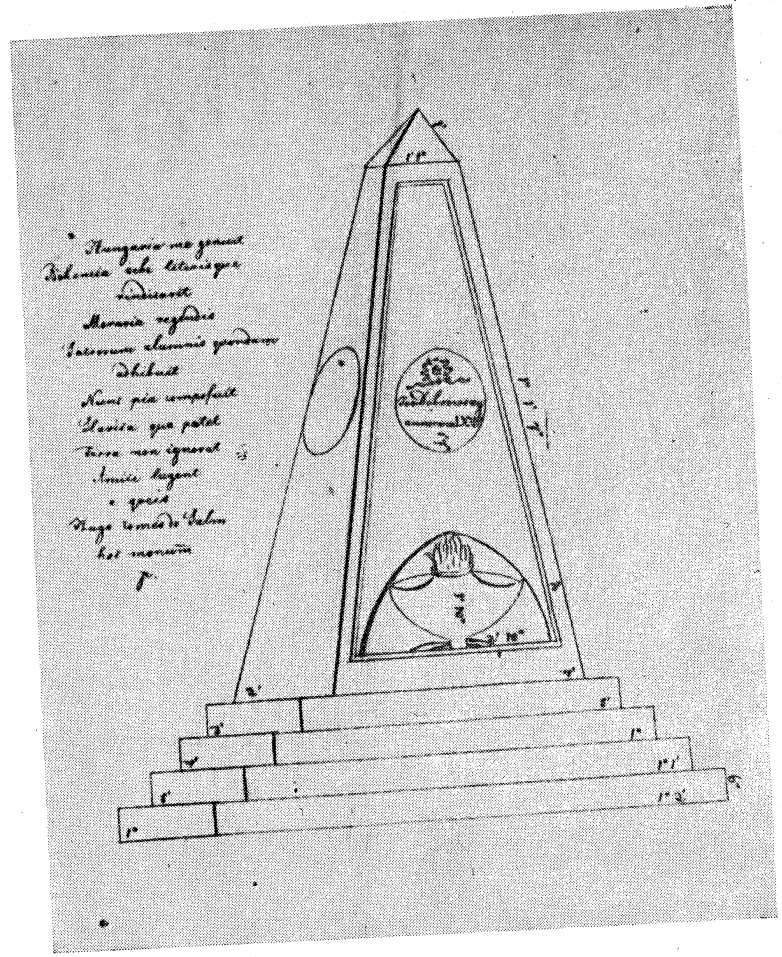

Návrh na pomník Dobrovského poslaný opatem Nappem Palackému 2. října 1832.

nerta.[22] Kopitár přenechal veškeru péči o to Meinertovi, omlouvaje se svou nezpůsobilostí.[23] Meinert vyhověl a svůj návrh po malé opravě Kopitárově poslal Wolnému.[24] Kopitár velmi schvaloval, že v nápisu je jmenován budovatel pomníku Hugo Salm. Bylo by se dalo ovšem ledacos určitěji (genauer) říci, třebas to, že Dobrovský byl nejučenějším mužem monarchie!

Podle toho, že Meinert označuje v nápisu Salma jako budovatele pomníku, lze soudit, že se tato účast Meinertova a Kopitárova na návrhu nápisu dála v dorozumění se Salmem přes Wolného. Pravděpodobně, když Palacký dlouho neposílal slíbených nápisů (českého a latinského), že se Salm obrátil na Wolného, který byl důvěrným přítelem Dobrovského a tolik lásky mu prokázal v posledních okamžicích, o nápis latinský, zatím co Napp v dohodě s Kinským měli obstarat český nápis.[25]

Kdo však navštíví hrob Dobrovského, nyní na městském ústředním hřbitově[26], nenalezne na pomníku ani nápisu Palackého (latinského) ani Meinertova, případně Kopitárova. Je tam (na zadní straně) nápis jiný, pravděpodobně stažený a upravený návrh Meinertův:

Hungaria me genuit
Bohemia sibi litterisque vindicavit
Moravia regendis sacrorum alumnis quondam adhibuit
Nunc pia condidit
Slavica qua patet terra non ignorat
Amici lugent
E queis Hugo comes de Salm hoc monum. p.

Na přední straně pomníku pak jest:

Jos. Dobrowsky annorum LXXV ex itinere
Obiit Brunae VIII. Id. Januarii anno
MDCCCXXIX.

Kdo upravil tento nápis, nedovedu pro nedostatek dokladů rozsoudit.*

---

[22] Josef Jiří Meinert, narozen 1775 v Litoměřicích, později profesor estetiky a dějin umění na pražské universitě. Roku 1811 odešel do pense na svůj statek v Bartošovicích na moravském Kravařsku, kde žil v pilné sběratelské práci moravského (kravařského a valašského) folkloru a dějin až do své smrti 1844. V mládí vydával historicko-beletristický časopis Libussa. Moravskou vlastivědu vedl směrem německo-národním, stejně jako Knoll, Richter a Sterly.

[23] Ve zmíněném dopise Wolnému (ZVGMS, r. XX. [1916], 385): „Er (Meinert) gibt sich gerne mit Inschriften ab, ich bin ganz fremd darin."

[24] „Er (Meinert) zeigte mir sein Elaborat, in dem wir dann communi consensu nur das ungrische (sic) Vaterland etwas strenger bestimmten, cetera non displicebant. (Týž dopis, ZVGMS, 385.) K poslednímu slovu „non displicebant" patří poznámka: „Ein beiligendes Blatt zeigt folgende Inschrift: Josephus Dobrovsky annor. LXXV. ex. itinere. obii. Brunae. VIII. Id. Januar. an. MDCCCXXIX ME . QUEM . SIGNIS . SUB . MILITARIBUS . IN . HUNGARIA . NATUM . BOHEMIA . PATRIA . PARENTUM . SIBI . LITERISQUE . VINDICAVIT . MORAVIA . REGENDAE . SACERDOTUM . INSTITUTIONI . ALIQUANDO . ADHIBUIT . NUNC . TUMULO . PIA . CONDIDIT . SLAVICA . QUA . PATET. TERRA . NON . IGNORAT . AMICI . LUGENT . QUOS . INTER . HUGO . COMES . DE . SALM . HOC . MONUM . F . F .

Z toho je patrno, že je to týž text, jaký se nalézá u Nappa.

* V korespondenci Wolného se prý nalézá mnoho o pomníku Dobrovského. Snad její probadání rozřeší záhadu konečného znění epitafu.

Zdá se však, že Nappova účast na pomníku Dobrovského neomezila se pouze na návrh nápisu, nýbrž v samotném návrhu pomníku možno hledat Nappův vkus. Soudím tak ze dvou důvodů.

Brzy po smrti Dobrovského, jak již bylo zmíněno, pojal totiž Napp úmysl, postaviti Dobrovskému pomník z dobrovolných příspěvků („subskripcí").[27]

Když pak Salm vzal náklad na pomník na sebe, Napp vyšel jeho přání velmi rád vstříc, aby se totiž zabránilo tomu: „dass nicht irgend etwas Geschmackloses, etwa nur aus Sandstein oder Holz gemachtes, vergängliches Produkt des blossen guten Willens aufgestellt werde und etwas des grossen Verblichenen Würdigen den Platz nehme."[28] Uvážíme-li dále, že správu starobrněnského hřbitova, na němž Dobrovský odpočíval, měl Napp, nutně musíme z toho usouditi, že Napp znal dobře všechny plány a návrhy pomníku. Je také možno, že rozhodnutí záviselo na něm. V odpovědi Salmovi praví: „Ich werde Hoch Ihrem Wunsche mit vielem Vergnügen nachkommen und gewiss Sorge tragen, dass kein geschmackloses oder sonst wertloses Gemach den Grabeshügel eines Mannes entehre, von dem man sagen kann: A multis laudatus, a nullo satis."[29]

Že celá akce s pomníkem mohla být soustředěna okolo Nappa, svědčí dále i ta okolnost, že se Palacký, když mu běželo o přesné údaje o pomníku Dobrovského, obrátil na Nappa „als die authentische Quelle". Nerad by totiž v životopise Dobrovského — píše Palacký Nappovi[30] — vynechal rozměry pomníku, byť to bylo i nepodstatné. Starohrabě Salm, na něhož se v té věci obrátil, nedovedl

---

[25] Srv. Salmův dopis Nappovi (mezi 29/7.–7./8. 1830.) Tehdy se mohl také obrátit na Wolného.

[26] Dobrovský odpočíval na starobrněnském hřbitově až do zrušení tohoto hřbitova r. 1909. Tehdy byly jeho ostatky převezeny i s původním pomníkem Salmovým na ústřední hřbitov a uloženy zároveň s ostatky Chytilovými ve skupině XXXII., I. řadě, číslo 4a, Chytil číslo 2a. Kosti Dobrovského však již na starobrněnském hřbitově neměly klidu. Rozšiřovala se silnice (nynější vídeňská) za hřbitovní zdí. Kosti Dobrovského byly vykopány a přeneseny prelátem Nappem z piety do klášterního kostela. Teprve r. 1857, když praneť Dobrovského měla býti pohřbena před pomníkem, pozůstatky Dobrovského z kláštera opět vzaty a pochovány před pomníkem. (Srv. zprávy Jar. Helferta a St. Součka o převezení ostatků Dobrovského v Časop. Matice Moravské XXXIV, 1910, 63–71. Zde se také na pravou míru uvádí pověst, že prý Napp choval v klášteře jen lebku Dobrovského.)

[27] „Sehr angenehm hat mich das hochverehrte Handschreiben vom 14. 1. M. überrascht; schon hatte ich den Gedanken gefasst, eine Subscription zu einem Grabmal für den verstorbenen slavischen Veteran Dobrowsky zu veranlassen, als sich Hoch Ihre Verehrung gegen den Verblichenen schriftlich an mich aussprach." (Neumann, AEE, 17. Dopis Nappův Salmovi v lednu (po 14.) 1829.)

[28] Neumann, AEE, 16.

[29] Neuman, AEE, 17. Dopis v lednu (po 14. lednu) 1829.

[30] Neumann, AEE, 41 a 42. Dopis Fr. Palackého C. Nappovi ze dne 3. září 1832. (Z Prahy). Zmíněné místo zní: „Meine für die Abhandlungen unserer Gesellschaft der Wissenschaften geschriebene Biographie Dobrowskys soll nächstens gedruckt werden; es fehlt mir aber ein Datum dazu, das ich, so unwesentlich es auch ist, nicht gerne auslassen möchte. Ich weiss nämlich nicht, wie hoch, breit u. s. w. das von dem Altgrafen Salm auf sein Grab gesetzte Denkmal ist und bin daher so frei,

mu dáti uspokojivé informace a odkázal ho na preláta Nappa, jako na nejspolehlivějšího zpravodaje.

Z toho, co bylo řečeno, zvláště z posledního faktu, je patrno, že Salm jen kavalírsky pomník dal ulít ve svých železárnách v Blansku, ale péči o něj měl někdo jiný, nejspíše Napp.

V celé akci o pomník Dobrovského se jeví prelát Napp nejen jako velký ctitel otce slavistiky, nýbrž i jako muž, hlásící se již vědomě k vlasteneckému historismu moravskému. Již do těchto let se hodí na Nappa charakteristická slova Brandlova: „Prelát Napp... pocházel z rodičů německých, ale poznal záhy, že všecko usilování o vzdělanost v Čechách a na Moravě zůstává pouhým žvastem, nezaloží-li se na základě mateřštiny."[31] Proto taková úcta Nappa k Dobrovskému!

V minulém čísle vypadly řádky, které ruší smysl. Na straně 45. za řádek 7. doplň: *Byli to především P. Řehoř Wolný* etc.

Na téže straně v poznámce 6. vsuň za slovo Veterán: *Dobrowsky zu veranlassen, als sich Hoch Ihre Verehrung gegen den Verblichenen* etc.

IVO OMRČANIN, DJAKOVO (JUGOSLAVIJA)

BISKUP STROSSMAYER

(4. II. 1815 — 8. IV. 1905.)

Sasma je obična stvar da se mali uvijek zanimaju za velike, a ne toliko jedan za drugoga. Isto tako je sasma obična stvar, da se i maleni narodi zanimaju više za velike narode nego za jednake sebi – male narode. No nije pohvahno kad se brača ne zanimaju jedan za drugoga – kad se bratski narodi ne zanimaju jedan za drugog.

Mi Slaveni smo u glavnom poznati kao mali narodi. Rusije velike danas nemamo, a ostali premalo smo još na slobodi, da bi več uzmogli dobiti naslov „velikih" naroda. Ta eto brače Poljaka ne htjedoše primiti ni medju politički velike narode ni u glasoviti „Patto a quatro" G. Mussolinija.

Da smo mali narodi, svijesni smo mi svi, ali ta svijest nije nam još donijela večih koristi. Istine radi mora se priznati da postoje mnoga nastojanja da se slavenski narodi, slavenski katolici, što bolje upoznadu. Ta nastojanja očituju se na raznim kulturním i vjerskim manifestacijama, kao euharistički kongresi i slično. Naši akademičari pošli su več napried osnovavši „Slavia catholica" družtvo katolič-

Ew. Gnaden zu bitten, mir diese Dimensionen gütigst mitteilen zu wollen. Der von mir hochverehrte Altgraf, den ich hier unlängst selbst darüber befragt hatte, wusste mir keine Auskunft zu geben und wies mich diesfalls an Ew. Gnaden, als die authentische Quelle, an."

[31] V. Brandl, Život Pavla Josefa Šafaříka, (V Brně 1887), str. 35 a 36.

kih akademičara, koje priredjuje sastanke svake godine u drugoj katoličkoj zemlji i gradu.

Mi bogoslovi, ako čemo pravo reči, zaostajemo u medjusobnom poznavanju za njima. Iako imamo i svoj organ sveslavenskih bogoslova, jer naš „Museum" je „časopis slovanských bohoslovců" i pak je li on to doista? To je opazio i urednik njegov, i za to pita: „Kde však jsou ty ostatní semináře?"[1]

Imajuči ovo sve pred očima, želim da se u „Museum" nadje štogod i sa Slavenskog Juga. Mislim da neču bolje ugoditi učenim čitateljima „Museuma" dîljem naše Velike Slavije, nego baš prikazujuči jednog od največih ljudi XIX. stolječa i jednog od največih Hrvata što ih naša povijest zna.

Rodio se biskup Strossmayer u *Osijeku* 4. II. 1815.[2] Po prezimenu mu se vidi da je potomak njemačke obitelji. Njegov pradjed Pavao doselio se iz Bavarske u Osijek gdje se oženio s plemenitom Hrvaticom, te je ta obitelj ubrzo postala hrvatska.

Svršivši pučku školu i gimnaziju u rodnom gradu bio je primljem u sjemenište u Djakovu, odakle ga biskup Sučič kao najboljeg klerika posla u centralno sjemeniště u Peštu, gdje je prije dvadesete godine postao doktor filozofie. Kao mladi svečenik kapelanovao je nekoliko godina u Petrovaradinu, odakle je bio poslan u Augustinem u Bečgdje je „splendidissime" položio doktorat theologije. Iza toga bio je u djakovačkom sjemeništu profesor, gdje ga je poslije nekoliko godina zateklo imenovanje dvorskim kapelanom, što je ostao do imenovanja za biskupa, dok profesuru na Univerzi u Beču ne htje primiti.

Burne god. 1848 zahvali se djakovački biskup Kukovič na upravi dijeceze, na sto najviše nastojanjém slavnog hrvatskog bana *Jelačiča* bude Dr. *Strossmajer* u 35 godini imenovan *biskupom* biskupija bosanské i srijemske sa sjedištěm u Djakovu.

Mlad, učen, spreman na rad, odabire si geslo: *Sve za vjeru i domovinu!* Lozinka kojoj je on potpunu odgovorio. Nade koje su u njega postavljane izvršio je bolje i dostojnije, nego što je iko očekivao.

Biskupovao je preko 50 god. (1850—1905). Sav taj tako rijetko dugi episkopat svjedok je velikih djela Strossmayerovih od početka do kraja.

Slavu kroz decenij kod kuče stečenu raširio mu je glasoviti Vatikanski Koncil (1869—1870). Na tom Saboru je Strossmayer cijeli svijet zadivio svojom govorničkom vještinom i dubljinom svoje teološka naobrazbe, ponoseči se da je sin chorvatskoga naroda. Bio je prvi medju cijelim episkopatom Njemačke i stare Austro-Ugarske. Bio je dakle medjtu onima koji su se borili protiv infabiliteta, ali Strossmayer nije bio dogmatski protivnik; on je samo, „smatrao da nije

[1] Museum, číslo 5, 1935.

[2] Podatke o životu velikog biskupa uzimao sam iz knjige: Cepelič-Pavič: Josip Juraj Strossmayer 1850–1900.

oportuno" – kako mi napisa naš najveći strossmayerolog Mons. Dr. Andrija *Spiletak* „proglasiti papinski infalibilitet dogmom s razloga, što je veći broj Slavena u pravoslavlju pa bi ih taj dogmat još više otudjio i udaljio od crkvenog jedinstva, u kojemu je Strossmayer nazvijevao najčoršču podlogu za jedinstvo Slavena."

Vrativši se sa Sabora u Djakovo, nastavio je na širskom polju vjere i kulture. Čim je postao biskup odlučio je sagraditi dostojnu *katedralu* drevnim i slavnim svojim biskupijama, što je sada još večim marom nastojao. Danas je ona najlepša crkva u Jugoslaviji a spada medju najljepše crkve na svijetu.[3]

Sveučilišta Hrvati u doba Strossmayerovo još nisu imali. Biskupu je bilo žao naše mladeži, što nema prilike da stiče višu naobrazbu, a znao je kako je pogubno za mnoge bilo koji studirali u Madjarskoj i drugdje. Snuje dakle biskup i nije mirovao dok glavní grad Hrvatske nije dobio svoju Univerzu (1874).

Prije još Univerze osnovao je Strossmayer Akademiju znanosti i umjetnosti (28. VII. 1867) davši joj ime *jugoslavenska*, jer Hrvatska s time neče ništa izgubiti „ona imade na balkanskom poluotoku osobito opredjeljenje, to jest da postane to, što je Toskana u lijepoj Italiji, da postane osobite vrsti Atheneum, što če reči: ognjište i njegovaliště svih viših umnih i moralnih svrha i težnja, a grad *Zagreb da postane stolicom i stožerom knjige i prosvjetes svega Jugoslavenstva.*" (Govor 9. XI. 1884).[4]

Svrha, koju je imao veliki Vladika pri osnivanju ta dva visoka prosvjetna zavoda još večim čini djela njegova: „Ja sam sudio – veli biskup pri otvaranju galerie slika – kada sam o tom radio, da se sveučiliště i akademija u sredini našoj čim prije osnuje i podigne, da je to u današnjih okolnostih najpreča nužda narodna; jer narod, koji najviša učilišta svoja ima i dobro te spasonosno s njima upravlja taj se je narod intelektualno emancipirao, a emancipacija i oslobodjenje intelektualno naravnim i neodoljivim načinom svaku drugu emancipaciju i svaku drugu samosvojnost prije ili poslie poroditi mora... U vrieme, kada se narodu smrači, kada mu najsvetija baština slobode i sreče i napretka u pogibelj pane, tada obično sve ono, što je Bog u sviest i u srce naroda stavio i zalogom vječitim sva ke slobode i sreče opredielio, pribježiště i utočište svoje *crkvi i u najviših učevnih zavodih* svojih traži, pak ujedno i pobjedu svoju prije ili kasnije nalazi.[5]

Osnivajuči biskup prosvjetne ove zavode nije dijelio patriote od biskupa, kao što nije djelujuči kao biskup zatomljivao u sebi patriote. U njega je sve to ujedinjeno; u njega je sve za vjeru i domovínu. On je u svakom atomu svog biča bio uvjeren, da če Boga najbolje ljubiti, ako ljubi i narod svoj a narodu da če najbolje po-

[3] Medu mnogimakoji su katedralu ukrašivali bio je i kipar Tomo Vodička, rodom iz Moravičana (1846) u Moravskoj.

[4] Cepelič P.: opc. 425.

[5] Id.: 425.

moči, ako ga upučuje na Boga. I zato je Akademiju otvorio s propelom u ruci. Akademija se ima istini prosvetiti. „A istini se posvetiti – tumači biskup – znači: u najlepšem i najplemenitijem smislu onu luč slediti, koja je cilom svijetu u propelu u svetoj vjeri za na vieke zasjala."[6]

Osim Akademije i Sveučilišta osnovao je biskup Strossmayer i *Galeriju slika*. Učinio je to, da se narod može i zornim načinom do ideala ljepote i savršenosti uzdizati, ali da i stranom svijetu može pokazati, da zna cijeniti umjetnost, da tu na licu mjesta vide i naše neumrle sinove na tom polju umjetnosti. Danas se ta Galerija zove „Strossmayerova" i spadu medju največe i najvažnije Slavenskog Juga, golje je i jedina te vrsti.

Jednako aktivan bio je biskup Strossmayer i na političkom polju. Bio je vodja narodne stranke. Uvijek je bio protivnik unije s Madjarskom, a zastupao je ujedinjenje svih hrvatskich zemalja u jednu Hrvatsku i samostalnost Horvatske u federativnom uredjenju velike carevine. Ovo njegovo narodno djelovanje omrazilo ga je kod „hiljadu godišnjeg" neprijatelja, koji su ga ometali u svakom poslu, na svakom koraku, vjerskom i narodnom polju, a sigurno je njihov uspjeh da je ostao samo djakovački biskup, jer tako slavni čovjek „pánszláv" nije smio zasjesti stolicu horvatskih metropolita i kao takov biti zaodjenut rimskom Purpurom! Jedan od največih hrvatskih rodoljuba, Mihovio Pavlinovič, kaže za njegovu politiku: Politici njegova doba može se koješta prigovorati; ali era Strossmayerova ostaje na vijeke sjajan pojav u životu hrvatskoga naroda. Nasljedna koljena ponosno će gledati doba kad ovaj osiromašeni i rastrgani narod, glasom i primjerom biskupovim, stvori Akademiju, Sveučilište, Novinstva, Školstva Sudstva; što se u prve hoče svakome narodu da se uredi u državu.[7]

Posve je razumljivo da se slava velikog biskupa širila po cijelom svijetu makar do je stolovao u malom Djakovu. No iako je bio slavan i poznat po cijelom svijetu, ipak ga je najviše volio slavenski svijet, a i on tako isto njih, što mu je ime „pánszláv" – smrtnu osudu kod Madjara pribavilo.

Ne moranno puno isticati njegovu ljubav prema *Rusiji*. Poznavao se sa svim radnicima na polju Unije, konvertitama Šuvalovom, Gagarinom, Martinovom, Solovjevom itd. Sam car ga htjede posebno nagraditi htijući imenovati Mohilevskim metropolitom Dr. F. Račkoga, največeg biskupovog prijatelja. — Velik je i mnogostruk njegov rad za braču *Srbe*. Jako je volio i *Slovence*, koji ga izabraše začasnim gradjaninom njegove „mile Ljubljane", a ljeto je uvijek provodio u Rogaškoj Slatini, gdje se dakako uvijek informirao pobliže o težnjama Slovenaca. Živo se zanimao i za *Slovake*, te je svakom prilikom nastojao olakšati im položaj u Madjarskoj, a pri osnutku „Matice" prvi ju je novčano pripomogao. I *Ukrajinci* su njega vol-

[6] Id.: 426.
[7] Hrvatstvo (duevnik, Zagreb) 86, 1905.

jeli. Kujiževno družtvo „Mihajla Kažkovskoga" u Lavovu izabralo ga je prvim počasním članom za usluge ujima učinjene. – Naravno du je ujegov opsežni rad naišao na razumijevanje i kod plemenite brače Polaka, medju kojima se isticahu knez Sapieha, grof Tarnovski, Branislav Grabowski, Stanislav Belza, kardinal Ledochowski, i mnogo ostalih uglednili i znamenitih ujihovih ljudi.

No izgleda da je biskup ipak najviše volio *Čehe*. U Prag je dolazio više puta, a u Karlove Vary i Marianske Lazne svake godine do 1864. Kad se pod Schmerlingom prvi put *uklonio* iz domovine, bio je u Pragu 3 dana. Tu su tog „proslavljenog jugoslavenskog narodujaka i vručeg Slavjanina" – kako je pisao praški „Hlás" — upravo narodnim zanosom dočekali. Kada je biskup (25. X.) u družtvu Dr. Riegera pohodio češko kazaliště, te premda je sviranje več počelo, diglo se je cijelo opčinstvo i pozdravljalo biskupa sa „Živio" i „Slava". Trajalo je to klicanje duže vremena, da je i orkestar morao prestati. Još veči urnebes nasta kad je biskupu došao u ložu davni znalec Palacký. Gradjanstvo mu htjede prirediti sjajnu bakljadu, ali je policija zabranila.[8]

Kad se pred krunitbu u Pešti (1867) morao opet sklonuti došao je iz Beča sa Skrejšovskim. Tom prilikom davali su njemu u počast u narodnom kazalištu Vilima Tella.

O samom *Pragu* piše biskup sa zadovoljstvom i ponosom. Njega upravo veseli što je Prag slavenski gradišto su ga upravo Česi tako znamenitim, za pravo umjetničkim načinili „Oštroumnost, ozbiljnost, ustrajnost i umjetnička vještina Čeha priskrbila je Pragu osobiti značaj ljepote i klasičke vrijednosti."[9]

Dne 22. II. 1888 god. prigodom biskupove zlatné mise Prag ga je odlikovao počasnim gradjanstvom „jer biskup Strossmayer je jedan od uzvíšenih muževa, kakvih narodi imadu vrlo malo. Muževi, kao što je biskup Strossmayer, pripaduju najprije svom narodu, no oni pripadaju i cijelom čovjčenstvu kao sjajni uzori kreposti, koji svijetle i dugim narosdima. Biskup Strossmayer nam je drag kao neustrašivi borac za načelo ravnoprávnosti i za slobodu, koja je upravo našemu narodu sveta i vazda promišljeno geslo." (Prof. Dr. Tomek na svečanoj sjednici).[10] Biskup za uzovat želi Praga svahu slavu i svaki procvat u naprednom i – daj Bože – zadovoljenom českom narodu!

Koliku je slavu i štovanje Biskup uživao po cijelom svijetu, najbolje se vidilo prigodom smrti njegove (8. IV. 1905). Deputacije, prijatelji, štovatelji stizali se svih strana Domovine, Slavije, i ostalog Svijeta. — Zlatni Prag poslao je prosebnu deputaciju s náčelníkom Dr. *Srbom* na čelu. Slovake je zastupao Dr. *Svetozar Hurban-Vajanski*, koji se na grobu oprostio od biskupa onim riječima: „Veliki vladiko, ostavio si nas. Svi smo mislili da Ti ne možeš umrijeti i mi ne vjerujemo još ni danas da si mrtav. Glasa, sluha Tvoga, osječat

[8] Cepelič P.: op. c. 790. — [9] Id.: 792. — [10] Id. 794.

više nečemo, ali djela Tvoja što si ih stvorio za krsčanstvo, ostače uvijek. Umoljen sam od „Narodnie Noviný" da u ime slovačkog naroda Tebi odam tu počast te kličem slava J. J. Strossmayeru!"[11]

I neka boslovska društva poslala su svoje sažalnice. *Olomučki* bogoslovi pišu zagrebačkim bogoslovima: Predragi! Čutimo s Vama bol, koja obuzima svako svre i iskrenog Slavena nad smrču Nj. M. Josipa Jurja Strossmayera..." Ad. Jašek, preds.[12] Nada sve pak lijepo pismo primilí su *djakovački* bogoslovi od bogoslova iz *Češ. Budejovica* U dugom pismu bodre svoju braču „skosenu evrda" poslie tolikog gubitka smrču biskupa, velikog Strossmayera. Krasno pismo završava: nasljedujmo ga u žarkoj ljubavi k narodu, u borbi za slobodu, u borbi za veliku ideju ujedinjenja Slavenstva. S bratskim pozdravom: brača bogoslovi u Češ. Budjejovicama dne 11. IV. 1905. – Jos. Janča, ravn. – Jan Mottl, preds. tit. društva „Jirsik" (82 potpisa).[13]
Svijet je dakle Strossmayerova. Brojio medju svoje velikane. Slavija se kupila oko korifeja njezinih želja i nada. Prije 35 godina sudbina života otela joj je njezinog najnečeg čovjeka.

Mi današnji naraštaji, nasljednici smo plodova borbi naših velikana prošlog stolječa. Zahvalnost traži od nas da ih se sječamo. A mi to rado činimo. Rado to činimo, je hočemo da ih stalno imamo pred očima da nam uvijek svijetle kao „lux in monte posita". Da nam uvijek budu potstrek na rad za Crkvu i milu nam Slaviju!

ANT. BRADÁČ

BOLEST V HLAVÁČKOVÝCH „ŽALMECH"

Vydání Hlaváčkových Žalmů (Melantrich r. 1934) se dosud nedostalo patřičného ocenění, a dílo předčasně zesnulého básníka zůstává tak nadále nepochopeno a zapomínáno. Jest to u nás již skoro obvyklý zjev, že všechno hodnotné z hlediska pravdy a krásy absolutní je prostředností a vlažností českého ducha předem odsouzeno ne-li k zániku, tož jistě k zapomenutí a nepochopení.

Celé Hlaváčkovo umělecké dílo jest toho jasným dokladem a příklady se opakují stále.

O Hlaváčkově díle se buď mlčí, nebo se s ním hraje komedie. Dvouřádkové poznámky o méně významném básníku českého symbolismu a dekadence, sem tam roztroušené po literárních rukovětích, nejsou víc než zneuctěním památky umělce, který duchovně daleko svou dobu přerostl.

Přesto, že česká kritika vidí vrchol Hlaváčkovy umělecké tvorby v předposledních jeho sbírkách Pozdě k ránu a Mstivé kantileně, zů-

[11] Hrvatstvo 87, 1905. — [12] Hrvatstvo, 90, 1905. — [13] Id. 103, 1905.

stávají Žalmy dílem neobyčejné vnitřní hodnoty, jehož duchovou oblast co se hloubky týče, zvládl básník dokonale.

Hlaváčkovy Žalmy jsou výsekem umění, v němž lidská bolest a bída dochází rozřešení a plného smyslu v Boží lásce a Božím milosrdenství. Každý verš této předsmrtné sbírky jest prozářen touhou a žízní po Bohu, jako jediném zřídlu útěchy a jediném ohnisku radosti.

Hlaváček vidí paprsky Boží lásky v touze po bolesti. V bolesti poznává pravou hodnotu mimořádných milostí.

Zděšeně prchá před temnotami zmatků, kde se křižují blesky lidské pýchy a lidského násilí. A když je na míle vzdálen od prahu lidského babylonu, znaven klesá v Boží náruč. Zde zemdlené, křečovitým pláčem a úpěnlivým voláním vysílené tělo nalézá bezpečný asyl, zde se dostává balzámu sklíčené duši a zmučenému srdci.

Hlaváček blíží se k Bohu v podobě kajícníka, s gestem pokory, s touhou umělce, jemuž nejde o literární jméno. Hlaváček touží po klidu a radosti duše.

Žalmy jest nutno po této stránce přijímati jako oběť. Oběť umělce, který nechává za cenu všeho pozemského zářit paprsky skryté bolesti, elektrisující celou bytost, která má na konec vzplanouti v nekonečnou modlitbu.

Hlaváčkova odevzdanost do vůle Všemohoucího a důvěra v Boží milosrdenství projevuje se v Žalmech měrou velikou.

První žalm jest výrazem pokory, lidské slabosti a nicotnosti. Bože, všemohoucí Tvůrce a Pane všeho, vyslyš modlitbu jednoho ze svých nejmenších a nejbídnějších služebníků! Nepokládej mou neustálou modlitbu, mé úpěnlivé volání za výčitku, kterou bych projevoval odpírání Tvé svaté vůli.

To jest smysl prvního žalmu, jednoho z nejprostších, ale dojímajícího něhou, silnou vírou a odevzdaností. Básník se nezříká naděje v Boží pomoc ani ve chvílích největší opuštěnosti, ani v zoufalství:

„I v půlnoc, ač plnou větru a sněhu,
při svítilně prosil umdlený rabbi."

Ve druhém žalmu jest básníkův zrak oslněn Boží láskou, objímající mimořádným způsobem kající hříšníky, jež přivedla k pravému poznání a pokání bolest. Bída, opuštěnost až k zoufalství, opovržení, jehož se nám dostává pýchou tohoto ostrova vyhnanství, to jsou mimořádné Boží dary, dary, které nemůže ocenit lidská vlažnost a prostřednost.

Osten bolesti nás do krve zraňuje, klesáme pod tíhou utrpení, ale to jsou nutné podmínky, aby uzrál náš život ke sklizni Věčného Hospodáře. Proto tak vášnivě rozjímá básník tajemství bolesti, proto tak žárlivě střeží svou samotu.

Chce býti zcela sám, vyloučen z celého světa, ze všech jeho zájmů, vyděděn ze všech jeho zábav, aby v naprostém soustředění mohl patřit tváří v tvář Bohu.

A v této odloučenosti, v tomto stavu soustředění, v této hluboké kontemplaci, kdy tělo, vysílené v poutech bolestí, ztrácí vědomí své přítomnosti, slyší básník hovor Boží vznešenosti a prožívá veliký mír Lásky.

A upíraje ustavičně zraky v nadzemský plamen, cítí jak je stravován tajemným žárem a jak se před ním otevírá brána nového života. Ale ještě není čas do ní vejít. Duše dosud neuzrála a srdce nepřineslo dostatečný počet obětí.

Život pozemský musí uzrát pro život věčný jako klas v žáru poledního slunce. V tom smyslu končí druhý žalm:

„Tvou milostí rozkvetly mé klasy
— dozrálo obilí tvé —"

A hned z třetího žalmu poznáváme, jak cítí básník na každém místě vznešenost Boží přítomnosti. Bůh svou krásou všechno prozařuje a svým dechem všechno proniká. A umělec využívá Boží všudypřítomnosti ke své útěše a radosti. Jeho zrak neustále stíhá světlo Boží lásky, jeho pohled je ustavičně upřen k Nejvyššímu dobru.

„Ó, Pane můj silný a mlčenlivý!
Pusť s tetivy kalený šíp, ať protkne mé nesmělé hrdlo,
syp řeřavé uhlí pohledu svého, ať vzhoří mé sepnuté ruce,
dšti na mne lijáky hořících olejů hořkých,
ať prudkým plamenem chytne mé sepnuté tělo,
bych zžehnut byl, oběť zápalná Tvého velkého smutku!"

U Hlaváčka se modlí celá bytost; duše, tělo, srdce. Všechny schopnosti jsou napiaty k jednomu a témuž účelu: dosáhnout dokonalé modlitby. Dokazují nám to pěkně první verše žalmu šestého:

„Viz moje sepnuté ruce, sepnuté oči, sepnuté srdce a sepnuté tělo
a pohlédni z mračen na prosebníka!"

Slova dvou posledních žalmů jsou důkazem, že duše umělce jest provanuta myšlenkou čistě křesťanskou. To jest prosebná modlitba duše, Boha vášnivě milující, oběť srdce zkroušeného, pohříženého až na dno odříkání.

Pátý žalm, jeden z nejkrásnějších, jest pokračováním žalmu předešlého a Hlaváček v něm promítá bolestnou dočasnost na sítnici Boží lásky a dobroty. Jest to modlitba výjimečného druhu, mající za podklad zase význam bolesti pro duchovní růst a zrání člověka. Bolest se tu opět cení jako mimořádný dar, kterým Bůh zahrnuje zvlášť vyvolené a oblíbené duše, jež byl předem zasvětil do tajemství, zřejmých a jasných jen duchovním zrakům světců.

„Ó, Pane můj silný!
Vyslyš mou nesmělou modlitbu tichou
a vzdal břehy mé pozemské bídy do široka jak moře
a rozšiř smutnou písčinu samoty mé v beznaděj pouště
a vyvyš krátkou a smutnou noc života mého ku hvězdám
a zhlub ji do propasti,
zlaď měděné zvony mé do nejhlubších poloh,
ó milosrdný!
— — — — — — — — — — — — — — — — —

sraz tóny mé hluboko v oblast nejnižších oktáv,
jichž hořkou vibraci vnímají jen Tvoji vyvolení,
kde chvění již sotva znatelné přestává slyšeti sluch nezasvěcenců,
a úsměvům naivním,
(které by mohly snad ještě dnes kvésti)
dej jemnost a bodavost svaté své ironie.
Posvěť zášť moji smračeným čelem svým,
jež hořkost a sílu má sole,
dej mi svůj smutek, svou pokoru dej mi,
dej těžší zoufalství, opuštěnost, větší pláč,
neštěstí, tichou bolest!"

Zde jakoby chtěl básník spolupůsobit s bolestí světců všech staletí, jakoby chtěl v sobě vytvořiti odstín bolestného zápasu Kristova. Ale je si vědom své slabosti a nedostatečnosti. Pozemská bída v nejstrašnějších svých formách není ani stínem utrpení a smrtelné úzkosti, kterou za lidskou mrzkost a pýchu trpěl Bůh. Na konci žalmu modlí se básník v tom smyslu, že se odhodlává mírnit spravedlivý Boží hněv, který hrozí všem malicherným a hříšným.

Těžce nese, že se bolest a slzy nepřijímají s láskou a proto končí pátý žalm slovy:

„Svůj hněv zapal v mé ubohé, prosící ruce...
Hle, prosím, zač málo mých bratří modlilo se —"

V šestém žalmu je básník fascinován ideálem katolických světců, kteří žádali na Bohu bolest, aby osvobozením z poroby těla a vší časnosti mohli volně vzlétnout k Bohu.

„Jsou v zraku Tvém nejkrásnější ráje, jež vysníti mohli jen k smrti hladovící."

Hladovícími jsou zde míněni všichni, kteří prošli ohněm zkoušek. Všichni, kteří zesláblí s vyprahlými rty omdlévali v parných dnech neútěchy, všichni, kteří v deštivých nocích zažili hrůzy nejodlehlejších samot.

Ale doba kruté palčivosti přešla. V pusté noci se rozbřesklo, temnoty se rozprchly a duše zazářila odleskem Boží krásy.

Máme-li na mysli souvislost a vnitřní spojitost předešlých žalmů, zdá se nám, jakoby v osmém žalmu volal básník z posledních sil, jakoby se jednalo o strašlivý a rozhodující okamžik, o poslední možnost pomoci.

Zesiluje invokaci a volá:

„Pane můj, Pane!"

Ale sotva ucítí dech Boží lásky, začíná tutéž modlitbu, v témže náladovém barvení:

„Smutným svým zrakem pohlédni na mne
a požehnej Samotě mé...
— — — — — — — — — — — — — — — —
a smutným svým dechem dýchni mi v tváři
a vysuš mé zraky,
bych mohl Tě stihati za mraky pohledy svými
(bych daleko viděl a hlouběji za obzor hmoty)
a svatou svou krví pokrop mé klasy
a napoj studánky mé."

„Bych daleko viděl a hlouběji za obzor hmoty."
Jak blízko tomu zní slova Ot. Březiny:

„Ať všechno obsáhnu, všech cíle drah a cest,
co vidím žít a mřít a růst a kvést a zrát... [1]

Básník chce lépe prohlédnout, pozvednout zrak vysoko nad obzor lidských zmatků, rozhlédnout se po kosmu, aby mohl lépe oslavit Boží všemohoucnost.

Chce být vzdálen od světa zbaveného lásky, od světa ovládaného duchem sobectví a rukou násilí, od místa kterým katastrofálně otřásá vichřice zloby Satanovy.

Uštvaná duše nalézá svět míru, svět neroztříštěný a v něm hovoří se svým Bohem.

„A svatou svou krví pokrop mé klasy
a napoj studánky mé."

Opět tu vyzařuje touha připodobnit se utrpením Vykupitele a smysl těchto slov jest obdobný se slovy světice: „Všichni trpící lidé na zemi jsou Kristovi miláčkové, poněvadž přetajemným způsobem pokračují v jeho pozemských mukách."[2]

Devátý žalm jest výrazem básníkovy útěchy a jistoty, že se mu již nic zlého na světě nemůže stát. Ať zuří lítice válečná, ať zaplaví svět vlna pýchy a krutosti, přítomnost Boží jest všude a do její ochrany se mohou skrýti všichni nevinní a spravedliví.

Není bídy, není zoufalství, aby do něho nepadl paprsek Boží lásky. Boží přítomnost se stále vznáší nad mořem pozemské bídy a sílí naději tonoucích.

Desátý žalm nese v sobě celou tíhu umírání. Jsou to tlumené výkřiky znaveného hlasu, ozývajícího se v pozdních nočních hodinách z nejzapadlejších samot. Mizí zde již stíny dočasnosti, země se stává ostrovem posledních nocí vyhnanství. Ale samota a úzkost posledních okamžiků ještě děsí a naplňuje bázní. Proto se modlí básník ze všech sil, aby Bůh zvlášť pomáhal v úzkostech smrtelných:

„V těch hodinách strachu,
kdy světlo v mé svítilně Tebe se bojí
a prsty mé schvacuje závrať, pokorně k Tobě sepnouti se,
v těch hodinách pozdních
těhotných Bázní a Děsem,
slyš, Bože můj,
modlitbu nesmělou, melancholickou."

Na konec je básníkův vnitřní pohled jistý a jasný. Svědčí o tom slova desátého žalmu:

„A ruce mé přitiskla mořských řas pouta,
by nemohly sepnouti se nad vodou k modlitbě,
však bolest a touha dala jim sílu, zázračnou sílu,
že seply se nad vodou k modlitbě poslední,
a modravá fluorescence zazářila z nich."

---

[1] Ot. Březina: Tajemné dálky. Modlitba večerní.
[2] Josef Mayer: Fysignomie sv. Kateřiny Sienské, str. 17. (Dobré Dílo, St. Říše.)

Poslední slova závěrečných žalmů nejsou ničím, než výrazem splnění básníkovy touhy.

Majestát bolesti zazářil v Hlaváčkových Žalmech v plném světle nadpřirozena a básník korunoval tak své dílo jako věřící katolík a zbožný umělec.

Není možno, aby takto chápal význam bolesti člověk, který se nevmyslil do hrůzy velkopáteční, který nerozjímal o Tajemství kříže.

Hlaváčkovy Žalmy nutí čtenáře, aby se přizpůsobil oněm vnitřním disposicím, se kterými tvořil sám autor. Pak lze snadno poznat a pochopit krásu duchovního bohatství celého díla. Po této stránce Žalmy předčí všechny mlhoviny v oboru duchovní literatury, kde spisovatelé, jimž pojem Boha je příliš vzdálený nebo všední, zahalují svou pravou tvář a při tom obelhávají sami sebe a klamou druhé.

Žalmy zůstanou dílem, věnovaným výlučně chudým, trpícím, štvaným pýchou a sobectvím tohoto světa. Jsou dílem pozemské bídy, ale zároveň dílem nadzemské touhy, nezemské naděje, nezemské krásy, a jako takové zůstávají příliš vzdáleny duchu positivní doby, doby rozvoje techniky válečné, doby zmatené časnými zájmy, ale nic nevědoucí o Věčné Prozřetelnosti a nesmrtelné duši.

V tom spočívá také důvod, proč dílo Hlaváčkovo dosud pochopeno nebylo, a vážná pochybnost, zda vůbec bude pochopeno duchem doby dnešní.

J. ŽARNOVSKÝ

ZÁNIK

Kolesá rokov v nekonečnom z
hrôzou sa trasú
a práska chladných lások teplomer
v horúčke Času

Spirála modrou dľžkou zapätá
na prste božom
Svet dá ti diable srdce za päták
vyrež ho nožom

A padne do močarín do morí
k sivému bahnu
Tieň hriechov Sodomy a Gomory
Šípy sa zahnú

Z NAŠEHO RUCHU

Z Djakova.

Dne 4. februara održao je »Zbor Duhovne Mladeži« akademiju u spomen 1050 godišnjice smrti sv. Metoda i ujedno proslavio Strossmayerov dan, – dan rodjenja velikog djakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera, hrvatskog velikana, mecene i radnika za uniju i zbliženje Slavena. Birani, dobro izvedeni program odgovarao je duhu proslave. Naročitu pažnju pobudila je rasprava profesora bogoslovie Dr. Pere Ivanišica: »Nauka o Objavi kod katolika i kod srpsko-pravoslavnih«. Naučnom solidnošču, savršenim poznavanjem predmeta, razložio je veleučeni profesor najprije nauku katoličke Crkve, a zatim dokazao, da kod pravoslavnih vladaju što se tiče Objave krivi pojmovi i razmimoilaženja. Kol. Ivo Omrčanin, IV. tečaj, prikazao je lik biskupa Strossmayera kao borca za Slavenstvo i jedinstvo crkava. Krasnim, sažetim stilom prikazao je teoretski i praktički rad velikoga biskupa za svoju ideju miljenicu. Kol. Vincens je vanredno lijepo deklamirao pjesmu kol. Mariča »Da svi budu jedno«. Osim toga bile su na programu tri glazbene točke:

Vilhar: Veličaj. — Arhangelsky: Gospody uslišy! — Dr. Ivanišič: Spasitelj mira.

Sve su točke izvedeme na opče udivljenje. Preuzv. gosp. Msgr. Dr. Antun Akšamovič prisustvovao je akademiji i rekao na koncu svima nekoliko pobudnih riječi za rad oko Unije.

Duro Balvkovic, bogoslov II. t.

Djakovští bohoslovci se tuží. — Bratří! Vítáme Vás v »Museu« co nejsrdečněji a doufáme, že se uvidíme na Velehradě. — Poslali nám také statistiku bohoslovců jugoslávských; otiskneme ji až ve 4. č. Stav je takový: bohoslovců světských je 725 (loni 694), řeholních 403, dohromady tedy 1.128.

Jednatelská zpráva Stojanovy liter. jednoty bohoslovců v Olomouci za rok 1935.

Jubilejní rok svatometodějský zasvětila Jednota téměř výhradně pracím směřujícím k obnově a dobudování duchovního a kamenného Velehradu. Velehrad, symbol ideje cyrilometodějské, ohnisko obrodných snah církevních i národních u nás, byl středem a konečným cílem skoro všech podniků Jednoty v minulém roce.

Práci na vytčeném cíli cyrilometodějském začali jsme ve výroční den smrti sv. Cyrila dne 14. února vzpomínkovou pobožností v seminární kapli. Slova, která k nám tehdy pronesl protektor Jednoty dr. Cinek, měla nám ukázat prozřetelnostní význam našich věrozvěstů a vzbudit v nás živelný zájem o jejich svatý odkaz. Doufáme, že své poslání splnila. Modlitba litanie k sv. Cyrilu a Metoději, kterou jsme je pak po celou oktávu prosili o rozšíření a prohloubení jejich dědictví v našich vlastech, byla první vážnou ozvěnou pobožnosti svatocyrilské. Vlastní 1050. výročí smrti sv. Metoděje oslavili jsme společně s Apoštolátem sv. C. a M. Jubilejní triduum v kapucínském kostele zakončili jsme v neděli 7. dubna zdařilou akademií v seminární aule. Středem akademie byl slavnostní proslov dra Cinka a premiera P. Střížovského: „Smrt sv. Metoděje". Mezi četnými návštěvníky této závěrečné slavnosti byla řada význačných hodnostářů v čele s p. biskupem Stavělem, generálním vikářem a kapitulním děkanem a téměř celý profesorský sbor naší fakulty.

Oslavě jubilea svatometodějského byla věnována i naše letošní pouť velehradská, která byla první jubilejní poutí vůbec. Pro katolický sjezd pražský jsme putovali na Velehrad již ve studijním roce dne 23. května. Tím sice utrpěl tradiční program sjezdový, který nebylo možno pro nedostatek času plně rozvinouti, ne však ono nadšení, jež Velehrad dovede v nás vždy zapálit. Na odpolední slavnostní schůzi, jejímž výkonným předsedou - jako obvykle – byl protektor Jednoty dr. Cinek, pronesli stručné pozdravy kanovník msgre Jemelka, šéfredaktor Zamykal, rektor pap. ústavu P. Koláček, profesor P. Škarek, náš p. spirituál P. Šuránek a zástupce šestičlenné delegace bohoslovců brněnských ctp. Musil. Pouti účastnilo se více než 130 našich bohoslovců.

Zdánlivě odklonili jsme se od cyrilometodějského programu při přípravných pracích pro katolický sjezd v Praze a mezinárodní kongres Pax Romana. Dovedli jsme však i do těchto podniků vnésti ducha cyrilometodějského. Ano, byla to touha po prohloubení a rozšíření dědictví cyrilometodějského v našich vlastech, která nás vedla při podnicích směřujících ke zdaru katolického sjezdu. S ní též odjížděli jsme do Prahy na sjezd, kde naše 113členná výprava jistě representovala nejčetnější bohosloveckou delegaci vůbec. Z této touhy vycházela též naše spolupráce s členy přípravného výboru kongresu Pax Romana v Praze, kteří nám svěřili technické přípravy pro zájezd kongresistů do Olomouce. Zásluhou Jednoty bylo, že do sjezdového programu byl zařazen zájezd na Velehrad. Jednání kongresového se účastnilo 6 bohoslovců olomouckých. Závěrečným číslem našeho programu cyrilometod. byla akademie 15. prosince s přednáškou dra Cinka. Toť stručný výpočet podniků, jejichž cílem byla obroda Velehradu duchovního. A dnes, kdy podáváme bilanci své práce, věříme pevně, že alespoň modlitby, jimiž jsme každý podnik doprovázeli, přispějí k dosaženi jejich vznešeného cíle.

S nemenším zápalem jsme pomáhali při restauraci Velehradu kamenného. Prosba velehradského rektora P. Koláčka o pomoc při opravě basiliky našla otevřenou cestu do našeho srdce. Mezi prvými nabízíme svou spolupráci. Drobnými zprávami v tisku snažíme se ve veřejnosti probudit zájem o naši národní svatyni a získat jí obětavé mecenáše. A také sami, jak jen nám bylo možno, přispěli jsme svým grošem. Dobrovolná sbírka mezi členy setkala se s takovým porozuměním, že nám bylo možné převzíti náklad na opravu mramorové křtitelnice, darované r. 1885 bohoslovci olomouckými. Sešlo se na tuto akci 1350 Kč. Též čistý zisk svatometodějské akademie dne 7. dubna — 200 Kč — věnován byl Velehradu. Jinou pomoc poskytli jsme rozepisováním adres na kněze i laiky. V krátké době — dík obětavosti téměř všech členů — vyexpedovali jsme víc než 8.000 dopisů s prosbou o finanční pomoc pro basiliku velehradskou. V akci se stale ještě pokračuje.

Druhé, nač soustředila Jednota letos svůj zájem, byla snaha probouzet a podporovat literární činnost členů. Můžeme říci, že i zde jsme měli šťastnou ruku. Literární ruch u nás byl opravdu čilý. Přes 180 prací našich členů bylo uveřejněno v tisku. Pravidelné příspěvky byly zasílány do Musea (12), Jitra (30), Apoštolátu (6), Nového Národa (71), Našince (16) a Slováckých novin (50). Několik článků bylo též v Hlídce, Právu a Květech mládí. Honoráře za práce, vydávané v časopisech které nedávají autorům žádné renumerace, platila částečně Jednota.

Na živost literárního podnikání možno usuzovati též ze zájmu, jemuž se těšila letošní literární soutěž. Do konečné uzávěrky sešlo se celkem 11 hodnotných prací z různých oborů slovesné tvorby. Odměny v úhrnné ceně přes 700 Kč byly slavnostně odevzdány na akademii 15. prosince. Vysokou dotaci soutěže umožnily bohaté dary dra Cinka a dra Neumanna. Štědrým dárcům zaplať Pán Bůh!

V přednáškové činnosti, která v tomto správním období soustřeďovala se hlavně v kroužcích, snažilo se Jednota informovat o kulturních poměrech a náboženských potřebách dneška. Časově prvým je zde charitativní kurs, uskutečněný péčí sociologického kroužku. J. M. biskup Stavěl a ředitel Charity p. Šimíček objasnili nám ve čtyřech přednáškách podstatu křesťanské charity a ukázali nutnost kněžské spolupráce. Přičiněním tělocvičného kroužku uspořádal ústřední výbor československého Orla v našem semináři třídenní kurs orelských vzdělavatelů. Řečníci ve svých referátech rozebrali důkladně ideovou náplň hnutí orelského, vysvětlili jeho organisační strukturu a podali stručný nástin kněze-vzdělavatele v Orle. Náboženskými poměry na Podkarpatorusku zabýval se kanovník Jemelka v přednášce, pořádané cyrilometodějským kroužkem. Na téma „Organismus a organisace" promluvil sociolog dr. Žůrek. S velkým zájmem setkaly se přednášky redaktora P. Chýlka: Odbřemenění duchovní správy a Dnešní Rusko. Objektivní a velmi zajímavé zhodnocení současné české krásné literatury podal ve své přednášce P. M. Habáň. O opravách velehradské basiliky a o chystaných jubilejních slavnostech svatometodějských nás informoval častěji P. Koláček.

Statistika Jednoty: **Členů 202, Museum odebírá 66.** Členských schůzí bylo 6, výborových 19. Korespondence vykazuje do 5. prosince 154 čísel, z toho 67 přijatých.

Za dosavadní přízeň děkuje a o další prosí **Stojanova liter. jedn. bohosl. v Olomouci.**

Bohumil Zlámal, t. č. předseda. Vincenc Vávra, t. č. jednatel.

Zpráva o činnosti Osvaldovho lit. krúžku slov. bohoslovcov v Trnave, podaná na XIII. riadnom valnom shromaždení dňa 9. februára 1936.

Dnešným dňom končíme dvanásty úsek nášho krúžkového života. Dnes odstupujú ľudia, ktorých povinnosťou bolo riadiť a usmierňovať vnútornú i vonkajšiu činnosť krúžku v minulom právnom roku. Dnes chystáme sa zatvoriť knihu, do ktorej sme zapisovali svoje zisky i straty, svoje práce i snahy i svoje túžby v minulom období. Prv však, ako by sme zatvorili túto knihu, prelistujme ju ešte raz, aby sme zapísali na jej poslednú stranu celkovú bilanciu za správne obdobie 1935-36.

Cieľom krúžku podľa §u 4 našich stanov je: 1. prehľbovanie a doplňovanie všeobecného vzdelania, 2. pestovnie literatúry cirkevnej i národnej, 3. naučiť sa vedecky pracovať a verejne vystupovať. — Nakoľko doba piatich mesiacov, ktorú sme mali k dispozícii a okolnosti seminárskeho prostredia dávaly nám možnosť a nakoľko teologické štúdium, ktoré je a musí byť prvoradým zamestnaním bohoslovca v seminari, krúžkovou prácou netrpelo, venovali sme sa spolkovým veciam, aby sme zadosťučinili požiadavkom, ktoré krúžok od svojho členstva žiada.

Keďže do minulého obdobia krúžkovho pripadly v prvom rade veľke sjazdy, totiž prvý sjazd čsl. katolíkov v Prahe a medzinárodný sjazd Pax Romany a mimo toho i univerzitné slavnosti v Trnave, naša primeraná krúžková snaha niesla sa týmto smerom. Toto uvádzam ako vysvetlenie, prečo tak málo vzdelávajúcich schôdzok práve v uplynulom období bolo zadržané. Aspoň na krátko v hlavných rysoch chcem shrnúť krúžkovú prácu:

Hneď za 14 dní po nastúpení nového výboru oslávili sme výročný deň tragickej smrti nášho národného velikáša Milana Rastislava Štefánika. Pred prázdninami bola prvá a posledná členská schôdza, ktorá bola venovaná k ustáleniu programu na prázdniny. Krúžok sa rozhodol, aby členovia v prázdninách previedli tlačovú akciu, získavali nových členov pre spol. sv. Vojtecha a rozširovali jeho knižné vydania a konečne, aby zadržali i iné poučné prednášky medzi ľuďom. K tomu sme vyzvali i ostatné bratské krúžky bohoslovecké, na čo rady pristúpily; ďalej pojednávalo sa o pezinskom sjazde mládeže. Určili sa delegáti na valné shromaždenie Ú. S. K. Š. Dni však májové chýlily sa rýchlym tempom ku koncu a s nimi vytratili sa z trnavského seminára i členovia krúžku na prázdniny, aby pookriali na tele i na duchu. Nasledujú jedinečné majestátne dni prvého sjazdu katolíkov ČSR. v Prahe, ktorého súčastnil sa pekný počet i z radov členstva. Asi 15 členovia krúžku účastnia sa zdarilého eucharistického dňa v malebnom mestečku pod Malými Karpatami, v Pezinku, kde sa tiež daktorí aktívne pričinili o jeho zdarilý priebeh. V prvých dňoch septembrových stretáme sa s krúžkovou delegáciou i s niektorými inými členmi Osvaldova v Bratislave.

Osviežení a naplnení novou energiou s veľkými ideálmi v srdci, čerpanými zvlášť z impozantných dojmov z pražského sjazdu, vraciame sa so všetkých strán Slovenska do nášho malého slovenského Ríma, aby sme pokračovali vo svojich teologických štúdiách, aby sme i naďalej pestovali a uskutočňovali vo svojom srdci ideál Kristov, ideál našich veľkých slovenských buditeľov, aby sme sa zdokonaľovali pre prácu pre Cirkev a národ. Následujú obvyklé krúžkové schôdzky. Na prvej členskej schôdzke dňa 6. X. vítame nových členov, ktorí rozmnožili počtom rady Osvaldovcov, čím stávame sa prvým bohosloveckým krúžkom čo do počtu členov na Slovensku. Odznievajú referáty o činnosti členstva v prázninách a o Pax Romane. 28. X. za účasti predstavenstva oslávili sme deň slobody. Následujú riadne schôdze vzdelávajúce, venované všeobecnému vzdelaniu členstva, odznievajú prednášky praktické i čisto náboženské, sociálne, literárne i národné. Spomeniem aspoň niektoré: Stručné poznámky o národe a štáte; o Ethiopii, o jej etnografii, geografii, o jej sociálnom živote, o jej náboženských pomeroch. K 120. výročiu nár. Ľud. Štúra; Štefánik-vedec; Bremont v češtine; o lurdských zázrakoch a zjaveniach; vlastné zážitky z Lourdes; De catechisandis rudibus; dedina v slovenskej literatúre; o skautingu a iné. Program vzdelávajúcich i slávnostných schôdzok bol spestrovaný hudobnými číslami, zdarilými prednesmi básní a sborovými recitáciami. Program jednotlivých schôdzok obstarávaly

odbory: systematický, literárny, sociologický a spevácky. Mikulášska slávnosť ani tohoto roku nevystala z programu. Niektorí členovia svojimi prácami prispievali do Plameňa i Kultúry. Pre členstvo bolo k dispozícii asi 40 časopisov slovenských, českých i cudzojazyčných. Krúžok udržoval čulý styk najmä s ÚSKŠ a s ostatnými bratskými slovenskými bohosloveckými krúžkami. Krúžok prispel dosť značným obnosom na Štúrov pomník a na vianočnú podporu chudobných.

Štatistika Osvaldovho lit. krúžku: Krúžok má 108 riadnych členov, ktorí pracujú v osobitných odboroch a to: systematický odbor na čele s referentom br. Fr. Voskom členov 13; sociologický na čele s br. Fr. Ňukovičom 36 členov; literárny s referentom br. P. Ušákom 55 členov; konečne spevácky, kde účinkovali takmer všetci členovia s referentom s br. Jánom Vojtechom. Riadnych schôdzok bolo 9, výborových 6. Krúžková korešpondencia 50 prišlých a 43 odeslaných dopisov.

Odstupujúci výbor si praje, aby každý člen tak *si vážil krúžku, ako si ho vážili naši predchodcovia-bohoslovci pred 20—30 rokmi, ktorí nielen* že vedeli s celým zápaľom a nadšením v nich *pracovať, ale, keď bolo treba, bojovať i trpeť. Ich oheň, ich nadšenie nech panuje i v našich krúžkoch! Nechceme iba živoriť, chceme žiť, plne žiť!* Chceme vidieť, že krúžkova práca pre členstvo nesie pozitívne hodnoty, ktoré prinesú vo verejnom ich účinkovaní mnohonásobné *plody pre náš malý slovenský národ. Malý národ potrebuje hrdinov,* velikášov. Vychovávajme ich teda i v našich krúžkoch!

Odstupujúci výbor ďakuje na tomto mieste všetkým tým, ktorí sa o jeho prácu zaujímali a ju akýmkoľvek spôsobom podporovali. Zvlášť ďakuje svojmu odstupujúcemu čestnému predsedovi vdp. Dr. Štefanovi Dubravcovi za jeho ochotu, s ktorou chodieval na naše schôdze a za jeho cenné ctené rady, ktorými nás podporoval. Výboru, ktorý príde po nás, prajeme tiež veľa Božieho požehnania a zdaru k jeho prácam taktiež i prácam celého členstva *na poli Cirkvi, i nášho drahého slovenského národa.* Ešte raz všetkým srdečná vďaka!

NOVÉ KNIHY

Dominik Pecka: SVĚTLA NA MOŘI, v Brně 1935, ed. „Akordu", str. 323, 19 Kč.

Román. Duchovní růst mladého kněze. Peckovy romány jsou cosi nového. Nezařadíme je mezi dosavadní formy. Nikdo mu u nás není podoben. V revue „Archa" 1923 (Druž. lit. a umělecká Olomouc) píše Pecka o románu *„novoidealistickém"*. Tak by si představoval nový román. Román antický — fantasie, dálka, dobrodružství, podivné, nemožné. Tak po celý středověk. Změna. — Balzac. Realism. Všední život. Pitvá; nepronikа rázem v nitro postav, obchází trpělivě jako anatom. Badatel ve vědách sociálních. Přírodopis lidstva. — Současně román idealistický: hrdinové zvláštní, vynikající; filosofická, mravní, náboženská motivace. Tvořili děje a osoby, aby odůvodnili zásady, pravdy. Novoidealismus značí z části tolik, co universalism. Vše přirozeně dobré a krásné, přijímá a zdokonaluje. Zachová zdravé hodnoty starého realismu a starého idealismu. Realismu: smysl pro vnější skutečnost; idealismu: ideu, ducha, krásu, hloubku citu. Nebude thematicky a vědecky řešiti otázek náboženských, sociálních, politických, ale nevyhne se jim (jsou aktuelní realitou). „Bude románem fantastickým i pozorovatelským, idealistickým i realistickým, subjektivním i objektivním, výrazovým i epicky klidným. Vlastnosti románu idealistického nalézá Pecka u Fogazzara a Bazina: „Jejich dílo nesmí být posuzováno jen esteticky, ale také eticky, neboť jeho účelem není krátiti chvíli a příjemně vzrušiti mysl, nýbrž povznésti a zušlechtiti lidské srdce, poučiti nevědomého, varovati smělého, posilniti mdlého, utěšiti zoufajícího. Morálnost jejich díla však není totožná s tendenčností. Ne z chladného mozku zpytatele mravů, ale z nitra dějů a věcí přichází poučení. — Morálnost nábožensky vroucí, vnitřně zažitá a v Bohu zakotvená. — Dílo jejich nevychází jen z intimní výhně básnického nadšení, jest založeno na věcné znalosti světa a lidí."

„Matka Boží v Trní" — hledání, nejistota, tápání: možné-li přátelství kněze a ženy. „Světla na moři" — kněz v životě.

Netápe. Duchovně roste. Kněz Petr a zpěvačka Cecilie Siberová. — V knize zmínka o mystice podivu. Zda možna jiná metafora vztahu člověka k Bohu. Velepíseň, vášeň asijského stylu — mystika lásky — tíhne k Bohu jako nejvyššímu Dobru. Je možna mystika *podivu*, vášeň řeckého stylu, tíhne k Bohu jako nejvyšší Kráse; podivem, obdivem jeho děl, krásy stvořené v přírodě. Viz o tom Peckovu studii v „Museu" 1918, č. 1-2 „Metafora o Kristu". St. K.

E. Peillaube: CARACTÈRE ET PERSONNALITÉ. Publié par Ch. Eyselé. — Pierre Téqui, Paris.

V poznání sebe spočívá tajemství šťastného života. A znát povahu a osobnost druhých je podmínkou hlubšího a vytrvalého působení. Pro vychovatele a vůdce duší je to druhé podmínkou nezbytnou. V tom, myslím, spočívá hlavní význam tohoto vědeckého díla, že osvětluje rozdílnost povah, umožňuje jejich rozlišení, ukazuje tvárlivost povahy a podává prostředky k vytvoření charakteru. Zvláště poslední kapitoly, jednající o vzdělání a pěstování vůle, jsou cenné pro moderní dobu, která dosud klade hlavní důraz na rozum a odtud ten stesk, že máme zkaženou inteligenci a slabý národ.

Jen jednoho musíme litovat, že smrt vyrvala spisovateli péro z ruky dříve, než mohl dokončit poslední kapitolu: vliv duchovního života na výstavbě mravné povahy. Kniha stojí za to, aby byla prostudována. A. P.

František Dohnal: PÍSEŇ O STŘÍBRNÝCH MOŘÍCH. Básně. FANTOMY. Básně. Vydala 1936 DLUO po 5 Kč.

Z prvního cyklu vane touha po návratě v neznámý domov, apoteosa tajemného, nehmatatelného a přece radostně nadějného Absolutna — a snaha setřást se sebe únavu dlouhého zápasu.

Další sbírka je téhož druhu, pouze poněkud tajemnější s náznaky marného vzdoru (Titáni) a vědomí ztracené pevniny, která se těžko dobývá zpět (Tajemná loď) — což plyne z nedokonalosti a marnosti lidského vědění (Všechno již umíte...) J. M.

Dr. R. W. Hynek: MYSTERIA BOŽSKÉ TVÁŘE. Hrst meditací před Nejsvětějším Obličejem Páně z posvátného rubáše turinského. Stran 138, cena 12 Kč. Vydaly Školské sestry na Král. Vinohradech, Korunní tř. 4, 1935.

Po své prvé studii o Umučení Páně vědou odhaleném, která měla tak neobyčejný úspěch, že je tlumočena v poměrně krátkém čase i do jiných jazyků, vydává Hynek druhé neméně cenné dílo o zjevu Spasitelově, tentokrát však ve formě meditací, které možno pokládat za doplněk díla prvého. Vždyť je to zcela samozřejmé, že jenom ten, kdo si během svých pečlivých studií posvátného roucha turinského a přehořké smrti Kristovy vštípil hluboko do srdce uchvacující podobu Božské Tváře, dovede o ní s takovou láskou a něhou rozjímati a mluviti. Kniha má kromě úvodu a epilogu čtyři části s názvy: Cesta — Pravda — Život — Adoratio nocturna. Úvodem předesílá autor stručnou historii posv. syndonu a pojednání o překvapujícím objevu Enrieově. Z medit. částí dojemná je zvláště stať poslední — Adoratio nocturna — která je vlastně konfessí spisovatelovou a uchvacuje svým vroucím podáním a dojemnou pokorou. V kratičkém epilogu uvádí Hynek zvláštní shodu svých myšlenek o významu této „deformované" Tváře s myšlenkami slavného jesuity Ericha Przyvary, kterého poslouchal při posledním Akademickém týdnu, právě po dokončení svého spisku. Dílko je doprovázeno několika zdařilými reprodukcemi Tváře Kristovy pojatých podle originálu z posvátného plátna turinského, z nichž nejlepší je právě nejnovější v pojetí Schovánkově.

Cena je opravdu nízká a k tomu se poskytuje při hromadných objednávkách značná sleva. -Hl.-

Jindřich Š. Baar: BÁSNĚ. Vydala „Novina" v Praze. 200 stran.

Baar je znám mezi čtenáři obyčejně jako dobrý prosaik a proto vítáme jeho teprve nyní souborně vydané básně, které zachycují nejjemnější vibrace jeho duše. Tam, kde se zdál Baarovi šat prosy příliš hrubým, užil verše a nutno říci, že jako básník jeví se nám tento autor ještě sympatičtější. J. M.

X. M. Kordel: ROK SLUŽBY BOŽEJ — Kraków 1936.

Polský liturgický apoštolát, vedený dr. M. Kordelem, vydal opět na církev. rok 1935-36 lidový direktář. Všímá si tentokráte vedle mešních formulářů také druhé liturgické sféry - brevíře. Omezuje se jen na nešpory a pak na výklad denního čtení Písma sv.

Dr. Jos. Miklík: BIBLICKÁ ARCHEOLOGIE. Nákladem theologického ústavu v Obořišti. 1936. Stran 430, cena 60 Kč.

Vyšla kniha, jaké bylo už dávno třeba. Její potřebu dokazuje i ta okolnost, že Biblic. archeologii připravovali dva prof. zároveň: dr. Heger a dr. Miklík, který už od r. 1918 téměř rok co rok uveřejňoval v Č. K. D. práce z oboru biblické archeologie, je jistě spisovatelem kompetentním. Kniha jest pracována pečlivě, se značnou důkladností, pokud to jen rozsah dovoluje. Má 150 obrazů, důkladný rejstřík a odkazuje i na české práce časopisecké. Zde si dovoluji podotknout, že v kapitole Zajordání mohla býti uvedena dobrá práce Musilova (Za Mrtvým mořem) nebo aspoň jeho kniha o Kusejr Amra, což je přece objev českého kněze, za který dostal pochvalné uznání i z Říma.

O úpravu knihy je postaráno velmi dobře, takže za pěkný papír byla obětována i potřebná mapa Palestiny. Když jsem z úvodu a školského rozdělení poznal, že kniha je především určena jako pomůcka ke studiu bohoslovců, vzpomněl jsem si na levné a praktické studijní příručky Prombergrovy (Kranich!) a zapochyboval jsem o vhodnosti úpravy i ceny Biblické archeologie. Ale při srovnání s knihami mediků (Babák) a techniků (Votoček, Baborovský, Formánek) zjistil jsem, že Miklíkova kniha je vzhledem k českým poměrům velmi levná. O.

Jindřich Suso: MYSTIKOVO SRDCE, z latiny přeložil P. S. Braito O. P., vydal Vyšehrad (v edici Myšlenky a život, sv. 1.)

Vítáme tento vzácný příspěvek ze sféry křesťanského středověku. Neuškodí, když dnešní člověk uvidí pro lásku Boží hořící srdce takového syna sv. Dominika, stejně horlivého pastýře duší jako učeného učitele, neb rozmlouvajícího se svým Bohem. –n.

K. Metyš: VICO NECCHI, Vítězové, II. roč. čís. 8, cena 3 Kč.

V tomto svazku jest zachycen životní boj slavného moderního sociálního pracovníka, lékaře a universitního profesora v Miláně, jeho hluboká víra, o niž musí zápasit od útlého mládí s nevěreckým okolím, do něhož patří i jeho nevlastní otec, z něhož však vychází Necchi jako vítěz pro svoji opravdovou pokoru a duševní rovnováhu. Lev XIII. vyznamenáva Necchiho křížem »Pro Ecclesia et Pontifice«. Necchi je lékařem těla i duše. Četba knížky dodává nadšení a povzbuzuje k následování. Od.

Dr. Tihamér Tóth: ČISTÉ DOSPÍVÁNÍ. Školské sestry. Praha. Cena 16 Kč.

Jméno Dra Tótha je u nás již dosti známé, ať už jako kazatele, či jako přítele mládeže. V této knize zabývá se jako kněz-vychovatel nejožehavější otázkou mládí. S jistotou zkušeného psychologa a pečlivou starostlivostí lékaře duší líčí jemným způsobem proces dospívání i s jeho hrůznými následky, nezapomínaje při tom na stránku positivní. Chce odstrašit laxní v tom ohledu, potěšit jiné, kteří »prohlédli« po prvním nárazu pudu a všem udat správné směrnice a prostředky, jak projít bezpečně tak důležitou a zároveň tak nebezpečnou dobou lidského života. Nemůžeme než co nejvřeleji doporučit tuto knihu vychovatelům jako pomocníka i jako vzor, neboť Dr. Tóth je mistrem v působení na mladou duši. vk.

Alois Musil: NA SINAJI. Vydala Novina, Praha r. 1935.

Alois Musil, cestovatel světového jména, uvádí nás do těžkého života chudých obyvatel Denšáui, egyptského městečka, vyssávaných řeckým lichvářem. Mladý příslušník utiskovaného lidu stíhá lichváře, aby pomstil křivdy, na svých rodácích spáchané. Po rozmanitých dobrodružstvích nachází jeho syna v klášteře na Sinaji. Tu však se nenávist mění v lásku a přátelství, jež smývá viny otců. – Kniha dobra a lásky, neboť na skalnatých pouštích kolem Džebel Músa splývá v bratrském objetí plémě bílé a plémě, jehož kolébka stála pod stinnými listy datlovníku. J. D.

Jacques Maritain: LA PHILOSOPHIE DE LA NATURE, Pierre Téqui, Paris.

Autor hodnotí vývoj lidského myšlení od Aristotela až po dobu moderní. Ukazuje na osudné omyly, které způsobily odklon rozumu od ontologického myšlení aristotelsko-scholastického k empirii. Moderní doba není zjev osamocený, nýbrž důsledkem doby scholastické. Avšak rozum se neobejde bez ontologie. Jsme svědky velikého odklonu dnešní vědy od positivismu k synthesi. Poznání empirické má tehdy cenu, když byl nalezen řád věcí. Filosofie jej nalézá ve vnitřní pravdivosti faktů. S.

ACTA PONT. ACADEMIAE ROMANAE S. THOMAE AQU. ET RELIGIONIS CATHOLICAE R. 1934; Nova series obsahuje filosofické úvahy a studie. Mezi jinými stačí uvésti známá jména francouz. filosofů: P. Boyer S. J. pomocí jemné analyse dokazuje nemožnost tvrzení, že by sv. Tomáš Aqu. připouštěl za možné rozmnožování téhož konu zázrakem, aniž by tento kon nebyl vždy napřed zrušen v nějaké subjektivní potenci. J. Maritain vymezuje vlastní místo filosofie přirozené a experimentální v pořadí věd. P. Garrigou – Lagrange O. P. zabývá se specifikací konu od formálního předmětu a j. Sv.

Msgre Th. Dr. Karel Lev Řehák: JEŽÍŠ KRISTUS KRÁL! Úvahy historické o nepřetržitém pronásledování Spasitele v Církvi a o ustavičném vítězství jeho! G. Francl, Praha.

Autor dobře podává dějiny Církve sv. od jejího založení až do doby přítomné. Věrně popisuje krutá pronásledování a jejich oběti za jednotlivých panovníků, uvádí řadu reformátorů, kteří se všemožně snažili podkopati pevné základy Církve, avšak marně. Celým spisem prostupuje všem katolíkům jasná pravda: Ježíš Kristus v Církvi působící jest byl a bude věčně králem na zemi i na nebi po všechny věky! Knížečka o 80 stranách pěkně upravená, stojí 5 Kč.

K.

Duplessy Eug.: LE PAIN DES GRANDS, Tome I. Vérités à croire, Paris, P. Téqui, 1935. Str. 316, cena 12 fr. Dobrá vedlejší pomůcka pro náboženské vyučování dospělých. Autor sám v předmluvě upozorňuje, že kniha nevysvětluje náboženských pravd, nýbrž pouze je ilustruje. Děje se tak celou sbírkou výroků, které slavní mužové francouzští pronesli neb napsali o víře, náboženství a pravdách náboženských. Kniha je tedy přirozenou apologií víry katolické. r.

P. Parsch: DAS LEBEN JESU. I.–III. svazek, Volksliturgisches Apostolat, Klosterneuburg u Vídně.

Malé knížečky, ale obsahem velké a praktické. Kdy se stane Kristus středem veškerého našeho života a práce? Když prožijeme vlastním životem Jeho slova, Jeho život. K tomu nás vede jasný obraz Páně nakreslený třemi svazečky. Jsou vhodnou pomůckou pro biblické kroužky, kterých bychom se měli i my chápat a šířit tak Slovo Boží. –n.

Hans Wirtz: PAULUS IM UMBRUCH DER ZEIT. Nach den Sonntagepisteln. Seelsorger – Verlag, Wien, I.

Epištoly, jak je Církev sv. dává předčítati na jednotlivé neděle, spisovatel tu rozebírá a sice tak, že vybírá některé myšlenky a je rozvádí. Je to dobrá práce spisovatele – laika, který je vzorným katolíkem a jemuž slovo Boží je nejvyšší normou, v němž hledá a nalézá rozřešení nesnází naší doby. Je to upozorněním na poklady listů Pavlových, z nichž čtení jsou nejvíce brána a z nichž mnohé myšlenky jsou tu prostě, ale pěkně a vhodně zpracovány. Mtz.

Berutti O. P.: INSTITUTIONES IURIS CANONICI. Vol. I. Normae generales. Marietti, Turin 1936, lir 12.

Je mnoho traktátů a komentářů o jednotlivých částech a kanonech Kodexu a mnoho výkladů, ale kléru a theologům pro obšírnost nepřípustných. Třeba krátkého a přehledného výkladu. Ten dává uvedená kniha, jež bude celkem obsahovat 6 svazků. Vyloučeny budou jen části týkající se výlučně jiných disciplin. Určeno bohoslovcům k jejich studiu. Pojednává 1 svazek o právu všeobecně, dřívějším právu, vzniku kodexu, nynější praxi vydávání zákonů, popis kodexu a obšírně jeho první knihu. Hodí se pro poznání nynějšího stavu práva. H.

R. Lortal P. S. S.: MORALE SOCIALE GÉNÉRALE. Tequi, Paris 1935.

Kniha vznikla na popud J. Em. kardinála Verdiera a účelem jejím je snaha umožnit posluchačům theologie přípravu na sociální práci mezi lidem. Autor vyvrací bludné názory na společnost (socialism, komunism atd.), podává správný názor na společnost, její práva a povinnosti způsobem dogmatickým. (Písmo sv., Otcové, rozum).

Kniha zachycuje sociální činnost Církve od začátku až po encykliku »Acerba animi« a udává církevní směrnice o vybudování nové společnosti na základě spravedlnosti a lásky.

Velmi dobrá příručka nejen pro sociologa, nýbrž i moralistu. N.

J. J. ŽARNOVSKÝ:

DVE OBJATIA.

Ach, milý bratku môj,
môj milý Konštantíne,
čo tíško spočívaš v posvätnej rímskej zemi —
tak jako ja som ťa — mňa nikto neprivinie,
ja musím umreť sám,
od všetkých opustený,
mňa nikto neprivinie.

To naše objatie
posledné, kŕčovité,
ním si ma posilnil — sám stratil všetky sily —
mi vždycky sladilo nahorklé, trpké žitie
i keď ma súdili
i keď ma uväznili.

Dľa tvojej žiadosti
som zas šiel na Moravu
a s láskou pastierskou som riadil ľud svoj verný —
i trpel som — lež rád — a bolesť krutú, tmavú
som tíšil nádejou
jak žobrák predo dvermi.

Dni mrely v údoliach
v dňoch mrely stony, slzy —
ja oral roličku — a čakal biele rána.
Len to ma omína, len to ma trochu mrzí,
že neni ani včuľ
úplne preoraná —
len to ma trochu mrzí.

A preca — zdá sa mi,
že cítim ruky čiesi,
čo objímajú ma — a sú to ruky chladné —
jak ostrý severák, čo prefukuje lesy —
tým rukám za obeť
i moje telo padne.

Buď vôľa Pánova!
Som stále pripravený.
Príď, Pane Ježišu, Tvoj služobník Ťa čaká.
Príď! Svätým objatím daj žitiu môjmu ceny —
včuľ, keď sa skončiť má
púť moja krivoľaká.

JOS. NAVRKAL:

CÍRKEV A VLAST.

„Všichni chceme království boží na zemi rozšiřovati, a proto jsme kněží; ale toto nebeské království chceme rozšiřovati mezi svým národem, a proto jsme Slované, jsme vlastenci." *Karel Šmídek.*

U sv. Tomáše Aq. čteme: Po Bohu je člověk nejvíce dlužníkem svým rodičům a své vlasti.[1] — Vlast. To slovo něco znamená. Vlast je jako matka. Vzpomínka na ni hraje všemi strunami našeho srdce. Každý cítí, že láska k ní je jeho chloubou. Láska k vlasti je něco svatého, je posvěcena Bohočlověkem. — V lásce k vlasti je zahrnuta úcta ke všem jejím ctitelům, k jejím velikánům. — Proto těm, kteří pravými byli vlastenci, kteří vždy budou nám vzorem, budiž věnováno několik následujících řádků.

Jest zbytečno dokazovat, že největší zásluhu o národní obrození Moravy má duchovenstvo. Ale v dnešní době, kdy zvláště si připomínáme a oslavujeme jubileum toho hnutí, jež nám přineslo svobodu a samostatnost i politickou, jistě nebude na škodu vyhledat ze zaprášených foliantů ty zprávy o buditelské práci kněze vlastence, kněze kazatele a písmáka.

J. Malý píše: „V žádném stavu a povolání nemělo národní hnutí české tolik stoupenců jako v duchovenstvu; čeští kněží byli netoliko nejpilnější spisovatelé, nýbrž i nejčetnější odběratelé knih a nejúčinlivější apoštolové lásky k vlasti a národu. Nepřepínáme tvrdíce, že bez českého duchovenstva nikdy by literatura česká nebyla dospěla k tak rychlému rozvoji, jak se skutečně stalo".[2] Čelakovský píše v České Včele r. 1834: „Kdokoliv bedlivým okem patří na prospěch, který literatura naše den ke dni činí, musí spravedlivé dáti duchovnímu stavu svědectví, že táž literatura za novějších časů v něm daleko větší částku svých ctitelů, pěstovatelů a podpůrců nalézá nežli v jiných stavech, což zajisté k nemalé cti a zásluze oudům jeho slouží. Kdo by o tom chtěl pochybovati, prohlédniž řad spisovatelů našich, znamenej, kdo nejvíce české knihy kupuje, popatř, kdo ke všem prospěšným nákladům na zvelebení jazyka a literatury naší nejochotnějším jest přispívatelem a snadno se přesvědčíš." — Dovolím si uvést ještě jednoho autora, který o kněžích málo dobrého napsal — Havlíčka: „Známá věc jest, že naše duchovenstvo katolické bylo vždycky nejhlavnější silou českého vlastenectví, ba může se zrovna říci bez pochybnosti, že vlastně duchovenstvo katolické bylo počátkem a zakladatelem českého našeho vlastenectví. Největší část těch pokroků, které náš národní jazyk v životě vzdělanějších tříd učinil, jest jistě zásluhou duchovenstva."[3]

---

[1] Summa th. 2. II. 101, 1.
[2] Citováno z J. Ježek: Zásluhy duchovenstva o řeč a literaturu českou (16).
[3] Kutnohorské epištoly XXIV.

Třebas ta práce kněží-spisovatelů — většinou neobstojí pod přísným perem literárního kritika, přece zásluhy velké jim upřít nesmíme. A pohlédneme-li na působení kněží-kazatelů, nikdo se jim nevyrovná. To byla skromná práce pilných včelek, z níž udržován byl sladkou mateřštinou národní život moravského lidu. — Průpravou k tomu jim ovšem byl společný pobyt a ideální život bohoslovecký v alumnátě.

Chceme-li tedy plně poznati naše národní probuzení, musíme také chtě nechtě vkročit do alumnátů; a to tentokráte do brněnského. A co tam za těmi „ponurými zdmi" uvidíme, ať radostí naplní srdce těch, kteří cítí s námi, ale ať si toho všimnou i ti druzí a ať jde po naší svobodné Moravě jeden hlas, že ona z brněnského alumnátu oživla, omládla.

Pokusím se o perokresbu, o malý obrázek vnější činnosti literárního spolku brněnských bohoslovců »Růže Sušilovy« se zvláštním zřetelem na to, pokud měla vliv na obrození moravského lidu. Pro úplnost je třeba pohlédnouti do doby daleko před založením Růže Sušilovy, do doby, kdy začíná buditelská činnost na Moravě, neboť odtud datuje se i vlastenecké hnutí mezi bohoslovci brněnského alumnátu. Z toho hnutí vzrostla Růže Sušilova.

Jest třeba připomenouti hned na začátku, že tím se nesnižují zásluhy druhých; také musíme přiznati, že to nebylo vždy tak ideální, jak se snad z dalšího bude zdáti. Stížností na nezájem kněží o české písemnictví čteme mezi tou chválou také dosti.

Vyjdeme tedy od let třicátých minulého století. Tenkrát bylo smutno v naší zemi. Josefismus dusil každý projev náboženského a národního života lidu. A nás především zajímají ty poměry, z nichž vyrůstali bohoslovci — budoucí kněží. Školy byly německé, student nesměl česky promluvit, ba ani se modlit, slyšel stále jen pohrdání svou mateřštinou a není divu, že konečně uvěřil tomu, že čeština nezasluhuje ani, aby se o ní mluvilo. S tím názorem vešel do života a většinou se odnárodnil. Pohrdl matkou slovanskou a přidržel se německé macechy.[4] A přišel-li takový student do alumnátu, bylo tomu o málo lépe než na gymnasiu.[5] Teprve když vyšel mezi lid jako kněz, prohlédl a pochopil, že k českému lidu nemůže jinak mluviti než česky. Láska k duším, láska k lidu probudila lásku k jazyku, lásku k národu: prostě, kněz musil a musí býti vlastencem.

Roku 1831 je v brněnském alumnátě, kde dosud bylo vše německé, slyšet poprvé český hovor. To Fr. Cyril Kampelík, bohoslovec

---

[4] B. M. Kulda: Životopis Tomáše Procházky (7).

[5] Takto si stěžují tehdy, když se již chápali pera: „Vím, že větším dílem naše chyba to není, neboť naše vychování takovým způsobem se dělo, že více jsme se naučili znáti kosti předpotopních zvířat, než části své řeči mateřské". (Museum I, 3) — „Že nejsme tak šťastnými vlásti správně řečí v písmě, toho příčinu všickni víme předobře, jakož i to, že co z gramatiky víme, dříve snahou vlastní víme, než z osmiletého kantorování na školách nám odcizených". (Museum II, 32) — Jiný když poprvé četl v českém jeden divadelní kus od Klicpery, píše: „I divil jsem se tomu, že se může po moravsku tak pěkně psáti jako v němčině". (Museum XIII, 10).

I. ročníku, nadšený vlastenec, tu začal své panslavistické pikle. Získal osm kolegů svého ročníku, opatřil všem Hankovu mluvnici a sám přednášel z větší zpracované podle Dobrovského. Po přednáškách se četly vlastenecké básně, hlavně Kollárovy. To byl první ruch vlastenecký v brněnském alumnátě. Lekli se Němci i ospalí Češi: „Co to? K čemu to? Odkud to?" Ale u většiny to přece jen bylo leknutí radostné, jež přešlo v nadšení; a po roce již jen rození Němci zůstali věrni své národnosti. Téhož roku ještě pořízena knihovna většinou z knih vyžebraných nebo za vlastní úspory koupených.[6] Z ní půjčovali bohoslovci české knihy studentům, řemeslníkům, dělníkům, pomocníkům a jiným čtenářům, kteří přicházeli do alumnátu, aby si s nimi pohovořili o milé mluvě české a oni jim věnovali svůj volný čas. Historie alumnátní knihovny je kapitola sama pro sebe; jen to je třeba zmínit, že oběti bohoslovců po této stránce byly veliké. To získalo také brněnskému alumnátu sympatie a dobré jméno u vlastenců venku. Mnozí z nich bohoslovce navštěvovali, jako Amerling, Štorch, Štulc, Zap i sám Šafařík a j.[7] Někteří aspoň pozdravy posílali. Je pochopitelné, že těmito návštěvami vlastenecké nadšení bohoslovců rostlo. — Alumnát - srdce diecese - byl i srdcem českého Brna a okolí. Budiž tu ještě něco řečeno ke cti tehdejšího brněnského biskupa Fr. Antonína Gindla. Ač rodem Němec ze Štyrska, přál snahám svých alumnů, dovolil jim aby ve čtvrtém ročníku svá kázání a křesťanská cvičení konali česky, sám učil se pilně češtině pro své visitace a znalostí českého jazyka při zkouškách i mnohé profesory do rozpaků přivedl. I německým bohoslovcům poručil, aby se naučili česky, jinak že je nevysvětí. A biskup Gindl se nespokojil lecjakou českou hantýrkou.[8]

V roce 33 odešel Kampelík z alumnátu pro špatný prospěch v dogmatice. To působilo jako první mráz na sotva se rozvíjející květinku národního hnutí bohosloveckého. Bylť Kampelík duší toho všeho a jen tím, že i nadále do alumnátu docházel, zachránil svou práci před rozpadem. Kampelík si zaslouží, aby ho bylo při této příležitosti mile vzpomenuto. Kollár uctil jeho památku ve svých básních.[9]

Roku 1837 byl na ústavě jmenován profesorem biblika Frant. Sušil. Pod jeho vedením se šířil a mohutněl národní ruch, živený a vytříbený pravým smýšlením církevním. O vlivu a významu Sušilově bude zvlášť pojednáno.

---

[6] Obzor XII, 338. — „Mnozí vystoupivše z alumnátu měli pak i 200 zlatých knihkupcům za české knihy spláceti." (Časopis M. M. 1870, 176.)

[7] Jaroslav Pospíšil, pražský nakladatel, po jedné takové návštěvě u brněnských bohoslovců napsal: „Slast nemalou jsem pocítil v brněnském alumnátě, jehož údové pod svým biskupem jako pilné včeličky v mateřštině se zdokonalujíce, každý s pomůckou svou ku hlavní sbírce spěchá, aby z této užitečnými knihami českými se opatřil." (J. Ježek, str. 11).

[8] Svoji hrozbu dovedl i splnit r. 1840, kdy 10 Němců nevysvětil proto, že neuměli česky. Myslili si totiž, že slova biskupova jsou pouhou frází a češtině se neučili: „ano ve svém furoru řekněme zrovna pohanském češtinu nazvali Hundssprache". Gindl se o tom dověděl, přišel ke zkoušce a poznav, že neumějí česky, odložil jejich svěcení až vyhověli. (Museum XII, 107.)

[9] Slávy dcera, Lethe-znělka 73.

Rok čtyřicátý přinesl něco nového. Dosavadní soukromé schůzky bohoslovců staly se veřejnými pod názvem „slovanských akademií". Byly pořádány v alumnátním refektáři pravidelně v neděli a ve svátek. Hostů zvaných zvláštními lístky přicházívalo mnoho. Ale představení alumnátů jim nepřáli, a když se o ně začala zajímat policie, byl z toho poprask a akademie roku 43 zapověděny. To byla pohroma, zvláště když i knihovna byla z velké části zabavena. Tím byla veřejná činnost českých bohoslovců umlčena, ale nikdo jim nemohl zakázat pracovati soukromě dál stejně horlivě. „Aj což těžko shladit v duši, čemu slávská matka učí."

Bouřlivý rok 48. nezůstal bez vlivu na bohoslovce. Tehdy zasáhli do politiky také kněží a bohoslovci jim v tom pomáhali. Sami v dopisech vybízeli své příbuzné a známé, aby nevolili do Frankfurtu.

Roku 1861 vlastenecké snahy brněnských bohoslovců vykrystalisovaly se v časopis „Jaro" s heslem „Concordia parvae res crescunt". Asi po roce změněn název na „Concordia" (oboujazyčný) a r. 1866 po roční přestávce na „Museum". A za deset jsme již měli literární spolek brněnských bohoslovců — Růži Sušilovu.

Na hrobě Sušilově rostla bílá růže. Kněz jeden, ctitel Sušilův, ulomil z ní snítku a vypěstoval si růži, kterou nazval: „Rosa Thea amabilis Sušil".[10] Roku 1877 na jaře vypučela a plně se rozvila v brněnském alumnátě duchovní růže. A ta vyšla ze srdce Sušilova, ze srdce stále žijícího v jeho žácích, ze srdce, v němž sestersky se milovaly Církev a Vlast. Proto jí říkali Růže Sušilova. Zasloužil se o to bohoslovec Fr. Drašar.[10] Jeho provolání ke kolegům: „Bratři, náš lid, jeho víra a národnost je v nebezpečí, vstaňte mu na záchranu a obranu a pomozte mu!" — bylo voláním do zbraně, na něž se odpovídalo hromadným „adsum". — Ani jedné chatky nedáme odciziti Bohu a národu.." ![10] — To byl cíl. — A cestu k němu, či způsob práce vytkl „Růži" sám její zakladatel Drašar, když na bohosloveckém sjezdě na Velehradě vysvětloval, co to Růže Sušilova je: „Jest to ponejvíce jednota mladých literátův, kteří zamýšlejí Církvi a Vlasti zasvětiti pero své, nebo podporováním a šířením dobrých spisů, po přednosti katolických, jakož i zakládáním knihoven národu svému přispívati. Cvičištěm a zároveň pobídkou jejich jsou literární schůze, kde své práce předčítají a o otázkách náboženských a národních rozhovory vedou a v alumnátském časopise „Museum" v Brně své plody ukládají".[10]

Rok 1877 je ještě pro jednu událost pro nás důležitým. Toho roku účastnili se brněnští bohoslovci poprvé Velehradského sjezdu pořádaného olomouckými. To byl křest právě se zrodivší Růže Sušilovy; tam bylo jí dáno nezrušitelné znamení — charakter idee cyrilometodějské. Olomoučtí bohoslovci pořádali zájezdy na Velehrad již od roku 74. a zásluhou bohoslovce Stojana se jim zvlášť dařily. Tyto zájezdy, jež dosud měly ráz výlučně poutní, nabývají za spolupráce

[10] „Růže Sušilova" – almanach 1885.

brněnských formy sjezdů s programovými schůzemi. Doba jejich vlastního rozkvětu začíná rokem 85, kdy se ujímá jejich vedení P. Stojan.[11]

O první cestě na posvátný Velehrad podává zprávu sám Drašar. Zdá se, že nemůže nalézti slov, jimiž by ozdobil jméno Velehradu, nazývaje jej hlasatelem naší slávy, naším Betlémem, kde zjevil se nám pravý Bůh, nejdražším a nejposvátnějším místem veškeré Slavie.[12] Stojan nazval Velehrad rodnou chaloupkou, v níž svatí apoštolé jsou nám otcem i matkou.[13] — Čím je Velehrad nám katolíkům, to víme. Něco o tom, čím byl a je pro bohoslovce. Stojan přirovnal velehradské sjezdy bohoslovecké k vojenským manévrům, v nichž my, bojovníci Boží, se osobně vespolek poznáváme, měříme a oceňujeme své duchovní šiky.[14] Na nich se probírají důležité otázky náboženské, kulturní, literární a sociální; v dorostu kněžském se živí idea cyrilometodějská a nadšení pro dokončení toho svatého díla, jež na tomto „Areopagu" naší vlasti se začalo. Tam u hrobu sv. Metoděje podával si slovanský dorost kněžský ruce k bratrské spolupráci, tam přišel zpytovat své svědomí, si postěžovat, obnovit svá dobrá předsevzetí, načerpat síly k další práci pro Církev a vlast. — A potřebovali té útěchy zvláště tehdy bratří Slováci, jak patrno z dopisů slov. bohoslovců, jež byly v Museu uveřejněny. Stůjž zde úryvek z jednoho dopisu po sjezdu r. 1889: „Bylo to na Velehradě, na tom posvátném Velehradě. Jen jistý, čiře čistý slovanský duch mě tam přinesl, který i vás. Jen že vy jste se tam účastnili jako šťastní, veselí jinoši slovanští, já však jako utrápený a zkormoucený Slovák, který však přece hrdě se přiznává ku pevnému kořenu slovanstva. Byla nás hrstka a šli jsme si síly nabrat od toho kořenu. A oduševnění. Neboť ani nevíte co oduševnění my Slováci potřebujeme, abychom neohroženě vytrvali v těch svých hrozných bojích".[15] A jiný Slovák, trpitel, takto promlouvá na sjezdu r. 93: „Jaká to radost, že ten Slovák bídný, jenž doma bratří nemá, má všude bratry tam, kde se ozývá hlahol slovanský... Přišli jsme sem na hrob apoštola slovanského a z hrobu čerpáme život!"[16] — „Za vlast trpět nebolí!" — volali oni; a naši jim odpovídali „Ať žijí Slováci. Nedáme zahynouti Slovákům!" — A bylo jim,

---

[11] Dr. Fr. Cinek: Arcib. Dr. Ant. Cyril Stojan, Život a dílo str. 486. – Program takového sjezdu: Společný příchod od Cyrilky do velehradské svatyně za zpěvu písně, Ejhle svatý Velehrad už září; promluva s kazatelny a sv. požehnání. Večerní schůze: vítání hostů, volba výboru, proslovy hostů, písemné pozdravy a přípisy, časová přednáška – po společné večeři společná modlitba. Druhý den: mše sv. – schůze s přednáškami, rozhovory a zpěvy; odpoledne poradní schůze delegátů, uctění ostatků sv. Cyrila, závěrečná pobožnost.

[12] Almanach 1885. — [13] Almanach 1885. — [14] Museum XXXIV, 32.

[15] Tamtéž 46. – Slovenští bohoslovci si založili v letech šedesátých v semináři Ostřihomském literární spolek zvaný Círk. lit. slov. škola. R. 1882 zanikl pro nedostatek členů, kteří zakoušeli mnoho od představených a od úřadů pro své vlastenectví. V alumnátě nitranském zakázáno bohoslovcům mluvit slovensky, v ostřihomském jim to sice dovolili, ale za to byl vykřičen jako panslávské hnízdo nebezpečné státu. (Museum XX, 39).

[16] Museum XXVIII, 50.

jako by slavný slib skládali před Bohem.[17] — Tak se staly tyto každoročně o prázdninách konané sjezdy důležitou složkou snah brněnských bohoslovců sdružených od r. 1877 v Růži Sušilově.[18]

Působení Růže uvnitř v alumnátě samém zhruba nastíněné je asi toto: Spojila a svými učinila všechny samostatné podniky alumnátní, všechnu práci literární soustředěnou kolem Musea, odbor pro zakládání venkovských knihoven a konečně r. 95. i knihovnu. Každou neděli byly konány schůze s přednáškami ze všech oborů vědních. Pro rozsáhlost látky převzaly jednotlivé obory později kroužky, zvláště jazykové, jež ovšem vznikaly a zanikaly podle toho, zda se našli nebo nenašli zájemci. Vedle obyčejných schůzí byly každoročně konány slavnější se dvěma nebo i více přednáškami ke cti sv. Tomáše nebo na oslavu našich velikánů kněží i laiků. Program jejich byl zpestřován básněmi a hudebními nebo zpěvními vložkami alumnátního orchestru a pěveckého sboru, jež si získaly i venku dobrou pověst. Schůze navštěvovali a dosud navštěvují i představení, vždy ochotní přispěti radou a zkušenostmi. Na slavnostní schůze mívali přístup i laici, nyní zvláště studující z malého semináře. Pokračování.

ALEX. KRIVÁŇ, NITRA:

UNIONIZMUS.

Každého roku, od 18. do 25. januára býva zadržiavaná v celej Cirkvi svetová modlitebná oktáva. Počas tejto oktávy modlíme sa nasledujúcu modlitbu: „Aby všetci jedno boli, jako Ty, Otče, vo mne a ja v Tebe, aby aj oni v nás jedno boli, aby svet uveril, že Ty si ma poslal (Ján 17, 21.) Ja ti povedám, že ty si Peter. A na túto skalu vystavím Cirkev svoju."

A ďalej: „Modlime sa: Pane Ježišu Kriste, ktorý si povedal apoštolom svojim: Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj dávam vám: nehľaď na moje viny, ale na vieru Cirkvi a ďľa svojej dobrej vôle udeľ jej milostive pokoja a svornosti. Ktorý žiješ a panuješ, Boh, po všetky veky vekov. Amen."

Potom pridáva sa na každý deň zvláštný úmysel': Tak na prvý deň pripadá prosiť za všetkých mimo Cirkvi žijúcich; na druhý deň, za odpadlíkov východných atď.

Nás hlavne a v prvom rade zaujíma osud a dnešné položenie východných schismatikov. Nemôžem najsť vhodnejšieho úvodu do predloženej otázky, ako práve výš spomenutú modlitbu, lebo Ten, ktorý dopustil, aby rozkol nastal, Ten zaiste sa postará, aby aj zanikol.

Otázka, kterou sa budeme zaoberať je otázka unionizmu, t. j. snaha „ut omnes (et praesertim schismatici orientales) unum nobiscum sint."

[17] Na sjezdu r. 1882. — [18] Téhož roku utvořili lit. spolek bohoslovci olomoučtí, r. 1878 královéhradečtí, 1882 litoměřičtí a 1885 pražští.

Nesmieme však všetko ponechať na milosť božiu, ale aj my musíme sa pričiniť, aby čím skôr nastal na zemi jeden ovčínec a jeden pastier. V tomto smere však len vtady budeme úspešne pracovať, keď budeme poznať osud a postavenie východnej cirkvi, keď sa soznámime s mnohými novými pojmami, smermi a príčinami, ktoré tento katastrofálný rozkol zapríčinily.

Prv však než by sme prikročili k veci samej, t. j. k unionizmu vo vlastnom slova smyslu, chceme poukázať na rôzné podniky, na ktorých sa zjavne a intenzívne pracuje na unionizme — na sjednocovaní.

V prvom rade sú to veľmi obľúbené a cudzincami hojne navštevované velehradské sjazdy. Tu bývajú prejednávané tie najpálčivejšie otázky, ktoré nás už cez staročia delia a hľadajú sa styčné body, v ktorých by sme sa mohli sjednotiť. Tieto velehradské sjazdy majú za podklad ideu cyrilometodejskú, pomocou ktorej snažia sa pôsobiť, aby sa vyvinul priateľský pomer medzi stránkami tu zainteresovanými a potom, aby z toho nastala unia, sjednotenie. Takýchto velehradských sjazdov už bolo niekoľko; prvý takýto sjazd bol usporiadaný v roku 1907. Bol značne navštívený najmä hosťmi z cudziny. Prejednávalo sa o vtedy aktuálných otázkach a ustálilo sa, že sjazd sa má vydržiavať každý druhý rok. Sjazd skutočne sa aj sišiel v rokoch 1909, 1911 a 1913, ale potom pre nezriadené a neutešené pomery vo svetovej vojne boly prerušené. Obnovené boly až v roku 1924, a to zásluhou a pod vedením J. E. olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana. Každý takýto sjazd znamená istý krok ku predu v otázke unionizmu, a preto nesmieme túto prácu, keď je ona aj pomalá, jedným šmahom odsúdiť. Porekadlo hovorí: Pomály ďalej zajdeš. I tohoto roku bude zasedať velehradský sjazd, preto kto má o unionistické snahy záujem a tiež aj prostriedky, nech si nezanedbá túto katolicku tiež aj vlastenecku povinnosť. Uvidí a pozná tam reprezentantov východných nesjednotených cirkví, pozná ich smýšlanie, pozná ich svetový názor, ich chápanie a náhlady na život. Takýmto spôsobom si rozšíri svoj duševný obzor, celkom ináč bude hladieť a chápať kresťanstvo a katolíctvo, keď spozná, koľko námahy vyžaduje hľadanie pravdy po odchýlke na pravo alebo na ľavo. Bude povedomejším kresťanom — katolíkom a vľudnejším proti iným zblúdivším a pochybevším. Takýto sjazd nám môže ku kladné hodnoty priniest do nášho duševného vlastníctva, a preto nepremárnime príležitosti, aby, keď môžne, sme sa ho nezúčastnili.

Druhou takouto pomocou, ktorou sa šíri sblíženie a sbratrenie slovanských národov, a tak nepriamo aj myšlienka unionizmu, sú t. zv. „Kongresy slovanských katolíckych akademikov a seniorov". Sídlo takýchto kongresov sa vždy predom určí a býva vždy v inej a inej slovanskej krajine. U nás takýto kongres bol vydržiavaný v Bratislave v roku 1931. O jeho úspešnom provedení podáva správu pamätnica kongresu s prekrásnými článkami a fotografiami nielen zahraničných, ale aj domácich pracovníkov. Spôsobov, akými za uniu môžme pracovať máme dosť. Či to na poli cirkevnom modlitbou,

či na poli vedeckom článkami a vedeckými úvahami, vždy môžme v kladnom smere pôsobiť. Každý si môže vybrať spôsob, ktorý sa mu najlepšie hodí a kráčati cestou sebe primeranou a pracovať na sblížení čo nejúčinnejšie.

Spôsoby, akými má kto pokračovať na jednom alebo druhom poli budeme podávať v našej rubrike „Unionizmus."

* * *

Keďže už vieme kde máme pracovať, môžme prikročiť k vlastnému pojednaniu. Ale i tu musíme sa najprv obeznámiť s mnohými pojmami, aby takto, poznajúc pojmy dobre sme pochopili samú vec, o ktorej je reč.

Prvou otázkou je vysvetlenie pojmu „unionizmus". Unionizmus je snaha, túžba po sjednotení. Unionizmus v užšom slova smysle znamená túžbu po náboženskom sjednotení. Unionizmus neni ideou novou, ani nie Slovanstvu výlučne vlastnou. Unionizmus ako idea žije v celom svete a horlive sa propaguje na rôznych kongresoch náboženských. Tak na príklad v belgickom Amay sur Mouse v benediktinskom prioráte „mníchov Unie" každoročne pomalou, bratskou, pokojnou činnosťou propagujú ideu jedného ovčínce a jedného pastiera.

Spomniem len niekoľko nadšených propagátorov unionizmu: byl to veľký kard. Belgie Mercier, ze žijúcích P. Malvy a Msgr. D'Herbigny.

Ale nie len zo strany katolíckej sa šíri myšlienka unionizmu, ale aj zo strany nekatolíkov. Že je tomu skutočne tak, to dokazujú pamätné vyjednávania kard. Merciera s Lordom Halifaxom a s inými význačnými osobnosťami mimo Cirkvi stojacimi. Ďalej snahu po unii môžme videť aj z kongresov vydržiavaných švédským arcibiskupom Löderblonom v Upsale, v Stockholme a v Lausanne v rokoch 1926–27.

Z uvedených prípadov jasne vidíme, že snaha po unii je na oboch stranách.

Že prečo nedošlo k unii väčšieho rozsahu a významu toho príčinou sú mnohé prekážky, ktoré, aby sme veci porozumeli, tu uvádzam: Je to jednak osobný záujem zainteresovaných stránok a jednak konservativizmus, ktorý si chce uhájiť to, čo voľakedy ťažko dosiahol a ako pravdu držal. Preto zo strany oposičnej, aj katolickej, tak malomysel'né výroky a to aj osób vynikajúcich akým bol arcibiskup Davidson z Cauterbury, ktorý sa takto sťažuje: „Rozhovory, úvahy postavily piliere, ktoré by boly veľmi osožné, kebysme most sami vedeli postaviť. No treba nám stavať oblúky a veru neviem, v akej forme by maly byť stavané."

No naše stanovisko nesmie byť na toľko pessimistické, že by sme nevedeli, ako máme začať.

My katolíci nesmieme tu videť neprekonateľné prekážky, ale na spomenutú prekážku musíme s kresťanskou pokorou odpovedať: „Započali sme pracu bez toho, že by sme vedeli, kedy a ako sa dá

jednota uskutočniť, no v tom presvedčení, že je jednota možná, lebo ju Kristus sám chcel. Unia nebude naším dielom, ale je v našej moci, teda je našou povinnosťou uniu pripravovať a cestu jej urovnávať (Mercier.)

Tol'koť o unionizme vo všeobecnosti.

Teraz prehovoríme o unionizme so zvláštným zreteľom na slovanské národy.

Unionizmus pestovaný medzi jednotlivými národami slovanskými má veľmi veľký význam, a to ako kultúrný tak aj náboženský.

Je otázkou, že na akom podklade sa pestuje tento slovanský unionizmus? Podkladom, spoločnou básou slovanského unionizmu je myšlienka cyrilometodejská. Mnohí toto pokládajú za fantom, za utópiu, no my veríme, ba sme presvedčení, že jedine na tejto idei je možno sa dopracovať k trvalej a väčšej unii medzi jednotlivými národami slovanskými.

V čom pozostáva idea cyrilometodejská? V tom, že oná skutočnosť, že sv. Cyril a Metod boli prvými hlasateľmi viery Kristovej u nás a zároveň aj u iných slovanských národov, ďalej ich sídlo Velehrad bol kolískou z ktorého sa šírilo kresťanstvo nielen k súsedným národom Slovanským, ale aj iným národom. Podobne ako vtedy, má aj dnešný Velehrad mať onú úlohu byť kolískou, z ktorej by sa šírilo nie síce kresťanstvo, ale myšlienka a snaha po sjednotení, po unii a to sa, ako som už aj spomínal, deje najmäl na známych velehradských sjazdoch.

Snahu po jednote, ktorú sa tu snažíme uviesť do života, pekne charakterízuje aj ruský filosof Solovjev, ktorý hľadá uniu Boha, uniu človeka a sveta, inými slovami hľadá harmoniu v tomto živote. Dľa neho musí raz dojisť k spojenie Východu so Západom, lebo Východ potrebuje Západ s jeho vierou v človeka a zas Západ potrebuje Východ s jeho vierou v Boha. Len splynutím týchto dvoch môže sa vytvoriť krásna harmonia v poriadku svetovom.

Z uvedených dôvodov tedy vidíme, že unia je nie len možná, ale aj potrebná, a to nie len pre slavianské národy, ale pre celý Východ a aj celý svet. Cirkev katolícká a jej reprezentantka Svätá Stolica se záujmom pozoruje vývoj myšlienky unionistickej a všemožne ho podporuje.

K tomu cielu nech slúži i náš informativný článok, kým v nasledujúcich číslach chcem podať cestu, ktorou sa máme ubierať k praktickému prevádzaniu unie.

JARO – CONCORDIA – MUSEUM

(Alumnátní časopisy, jejich význam.*)

Chystáme se uctít památku blažené smrti apoštola Moravy sv. Metoděje. Sjedeme se na posvátný Velehrad, abychom se tam posílili, obnovili v duchu ideje cyrilometodějské pro lepší svůj život.

* Zpracov. pouze do r. 1885 – zachycen materiál rukop. nebo pouze lithografovaný.

My z milosti Boží — ordinandi v tomto památném roce, abychom načerpali na místech posvěcených šlepějemi Apoštolů sílu a nadšení pro svůj kněžský život — zápal pro práci na pokřesťanění svého lidu — svého národa.

Když uctíval národ tisíciletou památku příchodu sv. Bratří r. 1863 — věnoval jim Otec moravského kněžstva, Fr. Sušil, svá Evangelia, jimž předesílá v předmluvě také tato slova: „Tisíc let tomu jest, co sv. věrozvěstové k nám zavítali, aby předky naše ku spáse v Christu dané přiúčastnili. Přinesli s sebou písmo sv. a v popředí nový zákon, jakožto hlavitou částku jeho, a odtad v národě našem čtení písma, obzvláště pak čtení evangelia, tak se rozmohlo, že samo evangelium čtením pojmenováno, jakoby, kdo čte, především a jedině k těm knihám se měl obraceti. Od doby té nejeden osud se nad národem naším převřídil a nejedna pokuta Boží ho zastihla. Jednak předce uprostřed bezpřemných vichřic zachován, ano k novému nadějnému životu povolán jest. I povinen jest ruku k dílu přičiniti a na popluží Páně práce se úsilně podjímati; Bůh zajisté jak žádnému člověku zaháleti nedává, tak ani národa žádného nenechal bez úlohy... Očividně nás ruka Boží chránila; ale pamatujme, že Bůh nechrání národů, kteří se svobod svých ku podpoře náruživostí dovolávají a že svoboda a národnost jenom těm se zachová, kteří v obojím tom pokladu nalézají povinnost k účinnějšímu vykonávání vůle Boží. Těmi slovy se táhneme zvláště k té části našeho národa, jenž v církevním životě na svícen postavena jest..."**

A druhé své dílo „Apoštol. otce" uvádí mimo jiné, těmito slovy: „Svět namnoze odkřesťaněn jest. Má-li se opět pokřesťaniti, má-li opět Kristus srdcemi lidskými vládnouti, a ne kníže tohoto světa, musí v kněze, jakožto kazatele slova Božího a rozdavače tajemství Božích čerstvá svíží vroucnost prakřesťanského nadchnutí vstoupiti... Znejme věk svůj! Luňák zajisté zná čas svůj, a vlaštovice ostříhá ho (Jer. 8., 7.) Rozumějme úkolu, ku kterémuž my Slované snad určeni jsme. Němci hájili rozumenské náboženství proti nerozumu francouzských a anglických mudráků. Nám snad uloženo, svět celý přesvědčiti, že rozum náš jest toliko poblesk, který zaniká, pakli slunce za mračna se ukrývá, skutkovati, aby celý svět ve Kristu nejvyšší rozum nalézal, a prohlédati, aby při osvětě té srdce s prázdnem odbýváno nebylo. Proto jsme my za potřebné uznávali přesaditi Otce na půdu vlastenskou, literaturu naši jimi zasvětiti a suchoparné často její výrodky nebeskými těmito výlevy bohaplných mužů ovlažiti..."

Studium a meditace Slova Božího a Otců apoštolských rozohňuje u čtenářů-kněží větší, živější zájem, horlivost v práci na pokřesťanění svěřeného lidu, z něhož po většině vyšli a jemuž zůstali národnostně věrni. Už jaksi přirozeně, stykem s lidem uvědomovali si svůj původ i povinnost, kterou byli svým otcům i bratřím zavá-

** Předmluva k evangeliu sv. Matouše.

záni. „Kněžstvo domácí nebylo nikterak odrodilé, neboť bylo svým povoláním již vázáno působiti mezi lidem jazykem mateřským. Největší pak poměrně samostatnost jeho naproti vládním živlům dovolovala mu nepropůjčovati se za nástroj odnárodňování."[1]

Musíme býti Prozřetelnosti vděčni za všechny ty „služebníky oltáře", kteří nezapoměli na své české kolébky a pak i za to řekněme „privilegium canonis", které přece jenom dávalo knězi větší volnost projevu: kolárku nevšímala si tak zvědavá policie. „Kněžský stav odjakživa měl právo a výsadu na vlastenčení..."[2] Slovo „vlastenčení" nesmíme bráti s přízvukem, jaký mu dává naše doba; exegetuje je dobře Vychodil, když charakterisuje Sušilův vlastenecký cit a zanícení: „dle nynějších názorů byl vlastencem, nekladl (však) váhy hlavní na vlastenčení plané a prázdné, nýbrž nade vše byla mu vlastenecká přičinlivost, zvláště v povolání kněžském...[3] Láska k národu, jeden z nejhlavnějších požadavků vychovatele budoucích vychovatelů lidu, jest jeho nejkrasší okrasou, nejskvostnější Boha dar, kterou plápolá a tak oživen jest, že se říci může o něm, že nosí celý národ svůj v čistém svém a nezištném srdci, přesvědčen jsa, že nehodným jest vychovatelem a učitelem národa, kdož prázden jest této lásky..."[4]

Genius Sušilův rostl do výše v nadšených jeho posluchačích — brněnských bohoslovcích.[5] Některé příznivé okolnosti působily již před příchodem Sušilovým na brněnské bohoslovné učiliště (pěkně popisuje tyto těžké začátky češtiny v brněnském alumnátě K. Šmídek v Čas. Mat. Mor. 1870 v citovaném již článku), dlužno připome-

[1] Vychodil, Fr. Sušil, str. 26. Srovnej Vychodil tamtéž str. 207 („Inteligence kromě kněží se vzdalovala lidu...") Srv. Čas. Mat. Morav. 1870 článek K. Šmídka, Literární ruch na Moravě v novější době, str. 6... „Našemu slovanskému lidu nezbylo žádné veřejnosti, kdežby se byly ozývaly hlaholy mateřské jeho mluvy leč ve chrámě..." Nebo: „V díle našeho znovuzrození mělo kněžstvo české tak záslužné účastenství, že je sobě národ náš vždy bude připomínati s vděčností..." píše V. Vlček, O národní osvětě Museum II. str. 139, dále Museum VI. str. 7. Nebo: „Na Moravě, kde celý kulturní život ovládán byl kněžími a kde katolictví bylo vůdčím principem..." A. Novák, Stručné děj. liter. české 1910, str. 418.

[2] Vychodil, Fr. Sušil str. 75.

[3] Srovnej: „Nechápu, kterak by sobě počínali dva řečníci, z nichžto jeden oslaviti by měl Sušila národovce a druhý Sušila kněze. Kdyby mne někdo nazval národovcem a představoval by sobě vlastenectví moje bez ducha křesťanského, já bych mu domnělou poctu tuto rozhodně vrátil; a kdyby naopak někdo jiný jmenoval mne církevníkem, domýšleje se, že vlastenectví je věcí vedlejší, tomu bych odvětil, že křesťanství nikoliv není mezi národy, nýbrž pro národy a v národech..." tak mluvil B. Kulda při odhalení Sušilova pomníku na brněnském hřbitově; viz článek: „Sušil vzor katol. kněze československého", Museum XVIII. str. 58.

[4] Vychodil, tamtéž str. 59–60.

[5] Význam Sušilův pro bohoslovce oceňují v Museu VI. str. 72, děkují P. M. Procházkovi za přízeň, zvláště za 48 exemplářů Sušilova životopisu. „Dánoť nám v životopise tomto krásné zrcadlo z něhož nesčetné přednosti zesnulého sluhy Páně se odrážejí. Mezi nimi přední místo zaujímá láska, oddanost k Bohu, církvi a vlasti, kterážto musí nás vésti žitím celým, má-li působení naše na vinici Páně s dobrým potkati se úspěchem. Zvláště v době naší veletrudné nanejvýš třeba církvi sluhův Páně duchem Sušilovým nadchnutých..." Srovnej E. Masák, Dějiny děd. sv. Cyrila a Metoděje str. 49.

nouti Kampelíkovy hodiny češtiny a zásluhy biskupů-příznivců Čechů Gindla a Schaffgotsche; přece však osměluje se Vychodil tvrditi, že „Alumnát brněnský od jeho (Sušilova) nastoupení v úřad jest semeništěm činného vlasteneckého kněžstva..."[6]

O nadšených a zajisté i obětavých bohoslovcích svědčí mimo jiné i tato data: Když Fr. Kampelík (1831-33) chtěl pokročiti se svými kolegy-bohoslovci, které vyučoval češtině, navrhl, aby si utvořili knihovnu a za půjčení knihy měl každý zaplatiti 1 krejcar, „vše toto s mladistvým nadšením počaté úsilí potkalo se s tak překvapujícím úspěchem, že hned v prvém roce sebráno 83 zl. stř. od mladíkův nejvíce chudobných a od čtenářův z města samého již tehdy dosti četných..."[7] Šlechetnost a určitou velikomyslnost ukazuje rychlý a slušný příspěvek bohoslovců na sbírku na varhaníka při českých bohoslužbách v Brně u Kapucínů, nebo dar bohoslovců na večerní školu sv. Vincence. O živém zájmu o poměry a posice současného katolictví svědčí také to, že roku 1851 odebíralo ze 47 bohoslovců 34 brněnský „Hlas jednoty kat."[8] A ještě snad tuto poznámku dosud nejvíce citovaného autora: „Smíme-li z maličkostí souditi, není zajisté bez významu, že r. 1837 měl Časopis kat. duchovenstva v brněnském semináři přes třicet odběratelů."[9] V zátiší alumnátním, v tomto duchu dorůstají charaktery nastávajících kněží, neohrožených strážců cimbuří Církve i vlasti.[10]

Velkolepým projevem ducha bohoslovců bývaly t. zv. slovanské akademie — z nichž poukazuji na poslední, která se konala 1843 ke cti sv. Cyrila a Metoděje. Bohoslovec J. Bílý pronesl tehdy pozoruhodná slova, z nichž všimněme si tohoto zakončení: „Následujmež i my opatrnost ss. našich apoštolův v tom, že se chceme ujímati jazyka našeho národa, a každoročně představujmež sobě krásný účel, pro nějž jako oni i my rádi život nasaditi chceme:

Víry ve službách věnovat svou sílu
v národa Christu.[11]

Těmito ilustracemi můžeme nahlédnouti dosti zřetelně do života i poměrů našich předchůdců — s láskou a nadšením vrhajících se do práce, do svědomité a pečlivé přípravy na své příští vznešené

[6] Vychodil, tamtéž str. 184; Masák, tamtéž str. 15, 21.
[7] K. Šmídek v Čas. Mat. Mor. 1870, str. 175.
[8] Dr. J. Jančík, Katol. Jednoty na Moravě, str. 52. a 57.
[9] Vychodil, Fr. Sušil str. 59.
[10] Srovnej: „Byla to doba velikých idejí a drobných úspěchů, jež velikými se zdály, doba plná naivnosti, ale svatého zápalu, jenž nevyčerpával se hračkami. Zde rostly a vzdělávaly se povahy, hrdé na svou svědomitost a dobrou věc, a proto nebojácné a neohrožené i vůči představeným nesprávně poučeným, tím více pak proti lidské nepřízni, hrubé moci a násilí... Zde pěstovala se obětovnost, ze které těžila a těží dosud literatura, školství, lidumilství naše... Zde rozšiřoval se duševný obzor poučováním o věcech vlastních i cizích, v čemž kněžstvo naše žádnému nezadalo. A to vše se odtud šířilo na četných působištích mladého kněžstva...." Vychodil, tamtéž str. 188.
[11] Uveř. K. Šmídek v Čas. Mat. Mor. 1870, str. 181.

povolání. Přednášky theologické měly je připraviti a důkladně vyzbrojiti odborně, bohužel nedostávalo se jim však dostatečné průpravy a základů, do jisté míry metodických, totiž kandidáti neznali po většině jazyka a poměrů v lidu, ke kterému měli býti posláni. Někteří brzy poznali, že by nevykonali svého poslání — služebníků Kristových, bez dostatečné znalosti řeči lidu.[12] Proto musili soukromě dohonit to, oč je obraly školy, zdokonaliti se v mateřštině tak, aby mohli jazykem lidu srozumitelným věnovati své síly nesmrtelným duším národa a tím Kristu. V duchu těchto vývodů chápejme charakteristická slova: „byltě čas, že se povšechně myslilo, nijak, že se nemůže národnímu blahu prospívati nežli spisovatelstvím..."[13] a k tomuto přistupují ještě pokusy o literární tvorbu, o jazykovou cvičbu a zdokonalování. „By kněz blahodárně na vinici Páně účinkovati mohl, zapotřebí především, by dobře vládnouti uměl řečí jemu svěřeného lidu. Že lecjaká vědomost zvláště za našich dnů nepostačí, žádný upírati nemůže, kdo jen poněkud ducha času sleduje; jaké pracné a mrzuté namáhání to musí tedy býti, když kněz na začátku svého úřadování více snad formou se zabývati musí než věcí samou. Napotom v době, kde všecko jen písemnictvím se zabývá, a touto zbraní nepřátelé sv. církve nejvíce bojují, nemůže to býti jen radno, nýbrž nutno, by tou samou zbraní nejen šermovati, nýbrž i důstojně odrážeti mohl nájezdy protivníků, ne-li jeden každý pravý křesťan, tedy tím více jeden každý katolický kněz..."[14] Pokračování.

Jan Slabý.

AMBROŽ M. SVATOŠ O. P.:

SAPIENTIA-SAPIENS.

Sv. Tomáš Akv. nenapsal svůj životopis, v němž by nám zaznamenal podrobné události a data a odhalil svůj vnitřní intimní život, jak to učinili mnozí jiní geniové i světci,[1] — snad by to ani nedovedl; jeho duch nebyl na podobné věci „dělán", neboť myslil a psal vždy jen o hodnotách, majících cenu, platnost a pravdivost všeobecnou a nadosobní. Byl vědec po výtce; a životní události jsou něčím jednotlivým, čeho si věda jako taková prostě nevšímá.

Popsal však životní činnost myslícího ducha lidského způsobem svým — vědecky. Tato biografie odpovídá právě povaze jeho du-

[1] Sv. Augustin, Velká i Malá sv. Terezie, bl. Jindřich Suso, — P. A. M. Weiss, P. Henri Dominique Lacordaire a jiní.

[12] Srovnej slova J. Bílého z citované slov. akademie o sv. Cyrilu a Metoději: „Věděls a dobřes uvážil, moudrý Konstantine, že co má srdcemi hnouti, co má duchy vládnouti, musí podáváno býti prostředkem, kterým se nejryzeji duch a srdce národa projevuje, totiž řečí národní, jazykem mateřským..."

[13] Šmídek, Květy 1841, 5, (uvádí Vychodil str. 186).

[14] Z článku „Úsudek o prvním ročníku časopisu alumnátského" (Od někoho, komu na zdaru záleží) uveř. v Concordii č. 3.

cha; v ní se nám jeví jako sapiens; je v jednom z jeho cenných úvodů, které předesílá svým traktátům. V každém téměř proemiu čteme jeho zásadu: Sapientis est ordinare, podle níž se řídí v rozsáhlém vědeckém materiálu, který má zpracovati. Obšírně a důkladně o úkolu moudrého pojednává v úvodu, ale hlavně v první knize svého komentáře k Aristotelově Metafysice;[2] to je ona biografie sapientiae et sapientis, v níž psal — ani nechtě — o sobě.

Celému pojednání patří titul: Povaha božské vědy — moudrosti. Jest rozděleno na dva díly: v prvním pojednává o předmětu této vědy, kterým jsou causae primae, prima principia, ve druhém o tom, jaká je tato věda. Odpověď vyplývá z prvního dílu, neboť potentiae specificantur a suo objecto. Jedná se tu o přirozenou moudrost, o filosofii pouze přirozenou, k níž rozum lidský může dospěti svou silou; neboť výklad sv. Tomáše je mistrným rozvedením a objasněním nauky Aristotelovy, jenž nadpřirozeno sice tušil, ale sám jeho účinků v křesťanském smyslu neokusil. Tato moudrost jest pouhým zábleskem moudrosti — daru Ducha sv., ale kdo jí dosáhl, dospěl k nejvyššímu bodu rozumové práce, které je schopen každý rozumný tvor aspoň v určitém stupni.

I. Pramenem všeho poznávání jsou schopnosti smyslové a rozumové; člověk poznává dvěma očima: okem tělesným a zrakem duchovým — rozumem. Všichni lidé přirozeně touží po poznání jako cíli... Zkoumejme jenom povahu rozumu! Předně — člověka člověkem dělá jeho rozum, který má přirozenou touhu sebe zdokonalovati. Rozum však je in potentia omnia, sed in eorum actum (uskutečnění, držení) reducitur solum per scientiam, quia nihil est eorum quae sunt, ante intelligere.[3] Dále — jako oheň ohřívá činností sobě vlastní, jako těleso svou povahou padá dolů, tak člověk přirozeně touží po činnosti sobě vlastní — po činnosti rozumové; rozumem se totiž liší od ostatních nižších tvorů. A konečně — rozum dospěje svého zdokonalení ve svém původu, in principiis separatis, k nimž se povznese pouze věděním. Ve svých principech nalézá každá věc svou dokonalost. Pohyb kruhový je nejdokonalejší: konec a začátek jsou spojeny.

Povaha zraku tuto přirozenou touhu po vědění potvrzuje. Ze všech smyslů nejvíce střežíme oko, poněvadž jím poznáváme více, dokonaleji a jistěji, než ostatními smysly. Ba více: Visum diligimus non solum ad agendum aliquid, sed etiam si nihil agere deberemus.[4] Zvědavost dětí má kořen v jejich přirozenosti, která se pomalu zdokonaluje; na všechno se dívají jako na neznámé, stále se na něco vyptávají..

Že poznání je cílem člověka, proto má takovou hodnotu; a toužiti po poznání jako cíli, to jest pro vědění samo, není něčím marným, ježto přirozená touha nemůže býti marná, nemůže býti bez svého ukojení, které nalézá ve vědění.

---

[2] S. Thomae A.: In Metaphysicam Aristotelis commentaria. Marietti, 1935.
[3] In Metph. lect. I. 2. — [4] In Metph. lect. I. 5.

a) Úkolem největšího poznání je poznati vše, nenechati nic neprozkoumané ; aby se vše poznalo, je nutno, poznati příčiny všeho, To je úloha sapientiae — moudrosti, vrcholného vědění rozumového. K tomuto vrcholu, s něhož je vše vidět, se vystupuje po mnoha stupních. Maximum předpokládá plus, minus, minimum.[5]

Hmota a rostlinstvo jsou poznání neschopny.[6] Rozdíl mezi poznávajícím a nepoznávajícím tkví ve formě. Nepoznávající nemá leč své jediné formy, kdežto poznávající kromě své formy má formu poznaného. Čím poznávající subjekt jest nehmotnější, tím méně jest ohraničen a zúžen, má však větší rozsažnost a tím také větší schopnost přijímati více forem. Secundum modum immaterialitatis est modus cognitionis.[7] Celá stupnice podle toho jest zřejmá; poznání nehmotné je nejvyšší, poznává příčinu každé věci:

ars speculativa	100 %	poznání
architector	80 %	„
ars activa	60 %	„
artifex manu	40 %	„
homo expertus	20 %	„
homo cum sensibus . . .	10 %	„
animalia bruta	5 %	„
materia, plantae	0 %	«

Takový je poměr subjektu poznání neschopného k subjektu poznávajícímu v nejvyšším stupni. Stoprocentní poznání je poznání příčiny a takové poznání sluje: Moudrost — Filosofie. (V nadpřirozeném řádě Theologie.)

b) Moudrý tedy zná všechno, poněvadž zná příčiny všeho. Předmětem jeho rozumové práce jsou příčiny všech ostatních příčin, příčiny první, primae causae, prima principia.

Potvrzení pro tuto větu máme ze společného souhlasu lidí stejně spontánně smýšlejících o moudrém. Kdo je moudrý? tažme se kohokoliv. Odpoví nám: kdo zná všechno, kdo se vyzná ve všem. Poněvadž zná první příčinu, jsou mu známy i účinky z příčiny vyplývající. Je zde řetěz příčin a účinků; kdo drží v ruce první kruh, může hýbati i tím posledním kroužkem, závislým na prvním. Ille, qui scit universalia, scit quodammodo omnia.[8]

K této první podmínce — znáti vše — nutné u moudrého, druží se logicky ostatních pět, jež se všeobecně předpokládají u moudrého. Tvoří dohromady popisnou definici moudrosti[9]; jsou to:

aby dovedl řešiti těžké problémy, přesahující poznání ostatních, užívajících většinou poznání smyslového;

aby věděl náležitou příčinu, jíž získá vědění, a tak jiné poučil, neboť učiti znamená tvořiti vědění u jiných pomocí příčiny;

---

[5] I. q. 2. a 3.

[6] Podrobně tuto otázku probírá ve Filosofické Revui L. Euler v I. čísle V. ročníku 1933 v článku: Rozřešení otázky, zda je možno přisouditi hmotě schopnost myšlení? Dovozeno z principů mechanických. Přeložil dr. Alois Jemelka S. J.

[7] I. q. 14. a. 1. — [8] In Metph. lect. II. 44. — [9] In Metph. lect. II. 43.

aby vědění hledal pro sebe samo, neboť jiní je vyhledávají pro životní potřeby; a konečně,
aby nebyl závislý na jiných, nýbrž aby ostatní si k němu chodili na radu.

Ze všeho řečeného vyplývá, že úkolem moudrého je poznávati první příčiny všeho.

II. Tato věda má čtvero vlastností: je spekulativní,
svobodná,
ne lidská nýbrž božská,
je nejvznešenější.

Proč spekulativní? Na rozdíl od aktivní, to jest: jejím předmětem není poznání hledané pro nějakou životní potřebu, pro rozkoše atd., nýbrž je poznání pro sebe. Plyne to z jejího účelu. Kdo totiž se oddá této vědě, chce fugere ignorantiam sicut finem.[10] Tato ignorance pochází z neznalosti příčin. Lidé se něčemu diví, poněvadž neznají příčinu. Lidé pochybují, poněvadž k jistotě jim chybí dostatečná příčina. Zbaviti se pochybování a podivu bude výsledkem poznání příčiny. Poznání pro poznání. Pokorný Plato se nechtěl nazvati moudrým, nýbrž pouze milovníkem moudrosti — filosofem; jméno: filosofie naznačuje, že věda je milována pro vědu samu.[11]

Poněvadž je sama pro sebe, jest proto svobodná; ostatní vědy jsou na ní závislé, jí podřízené jako na svém cíli. Illae solae artes liberales dicuntur, quae ad sciendum ordinantur; illae vero quae ordinantur ad aliquam utilitatem per actionem habendam dicuntur mechanicae sive serviles.[12]

Svoboda a služebnost nemohou existovati v jednom subjektu. Filosofie je svobodné umění, věda, kdežto přirozenost lidská je v mnohém služkou životním potřebám; nemůže proto člověk zacházeti s touto vědou jako se svým vlastnictvím, kterým vládne, nemůže se jí naprosto oddati, jak by si přál. K vůli životním podmínkám lidské přirozenosti musí často zanechati filosofování, ačkoliv je lepší filosofari quam ditari.[13] Člověk také nedospěje k dokonalému poznání všeho zde na zemi; název „moudrý" může si přisvojiti pouze jako účastnící se na moudrosti absolutní. Ale i to málo, ten drobet moudrosti, který si získá, převáží daleko více jiné vědy. Absolutnost její jest pouze v Příčině První — v Bohu, který jest v podstatě věděním samým; od něho má vznešené jméno: věda božská.

Bůh patří do řady příčin jako Příčina První, z níž všechny ostatní přijímají svůj impuls, takže není ani nejmenšího bytí a činnosti, která by mohla existovati bez závislosti na ní. Nelze si pomysliti vznešenějšího bytí nad Bytí, z něhož vyvěrá vše ostatní. Proto i poznání, mající toto bytí za svůj předmět, jest nejvznešenější, nejdůstojnější.

Tak dospěv rozum lidský řadou příčin k První, přestává se diviti účinkům — nic mu již není tajno a skryto... Filosofií k Theologii!

* * *

[10] In Metph. lect. III. 53. — [11] In Metph. lect. III. 56. — [12] In Metph. lect. III. 59. — [13] In Metph. lect. III. 60.

Takovým způsobem napsal sv. Tomáš svůj životopis; krátký, avšak výstižný. Svými spisy ukázal, napsal, že zkoumal první příčiny — že je „moudrý". Tocco, jeho životopisec, po stech stránkách různých jednotlivostí z jeho života, praví to nejhlavnější až na konci, jako by ostatní nemělo ceny, — toužil jako Šalomoun po božské moudrosti. Totéž potvrzuje Emerson slovy: „Největší geniové mají nejkratší biografie."[14] V nich vládl řád pojící vše s První Příčinou, neznající roztříštěnosti.

P. Sertillanges takto nám předvádí sv. Tomáše[15]: Jeho vlastí byla věda. Jeho ctižádostí byla věda. Zapomínal na život těla, „toujours absorbé, occupé à adapter sa pensée à l' univers, ce qui est à ses yeux l' oeuvre du philosophe, il en oubliait une autre adaptation, celle qui nous sustente."[16] Pro něho téměř neplatilo: primo vivere. Příroda jako divadlo mnoho jej nelákala; il vivait dans ses causes; Sestrojil si ji sám v sobě. Což není duše naše v možnosti vším, co existuje? Nepostačilo mu nikdy poznání poloviční; když přemýšlel, mluvil a psal, předmětem jeho byl „hymnus vztahů mezi vším."[17]

Život jeho byl králem myšlení.

VÁCLAV KOSINA:

ODBOR BRNĚNSKÉ „RŮŽE SUŠILOVY" PRO ZAKLÁDÁNÍ VENKOVSKÝCH KNIHOVEN.

IV. Další osudy odboru.

Na předprázdninové schůzi odboru v zahradě slíbili si všichni slavně, že příští rok budou „svorně a společně i dále pokračovati v této práci dobré a svaté". Uchváceni krásným výsledkem prvního roku nepomyslili ve svém optimismu na překážky, které se v každém díle naskýtají. V radostné náladě se rozjížděli na prázdniny, ani netušíce, jaké překvapení je čeká. Po prázdninách zvěděli, jaká rána stihla jejich snahu. Bylo jim zakázáno toto veřejné působení. Jak se to vše sběhlo? V Museu o tom není zprávy — asi z reverence — jen v posledním čísle[25] poznamenává jednatel smutně: „Letos nebylo nám bohužel dopřáno u větším rozměru pokračovati v díle, jež vloni s tak skvělým úspěchem bylo podniknuto a provedeno. Příčiny jsou ovšem známy." Příčinu zákazu zaznamenal Fr. Rudolecký;[26]

---

[14] R. Emerson: Les Hommes représentatifs u P. A. D. Sertillanges O. P.: Saint Thomas d' Aquin str. 18. — [15] Tamtéž str. 27: L' homme et la vie.

[16] Tamtéž str. 45. „vždy soustředěn, upínaje svoji myšlenku k vesmíru, což bylo v jeho očích úkolem filosofa, zapomínal upnouti ji k výživě."

[17] Malarmé u P. Sertil. Kapit. III. L propos str. 61.

[25] Museum 1876-7. 111. — [26] Obzor 1905. 347.

vyšla, odkud se to dalo nejméně čekat: „Dp. farář jedné z těchto osad, jež byly poděleny, tím nemile byl dotčen. Poslal na Ordinariát dotaz v tom smyslu: Z jaké oprávněnosti zakládají bohoslovci po venkově knihovny? Kdo o knihovnu takovou se má dále starat? On prý se o ni starat nebude. Dotaz tento byl příčinou, že biskup Nöttig přivítal po prázdninách r. 1876 bohoslovce méně přívětivě než jindy a vytýkal jim, že přestupují meze oprávněné působnosti. Mají prý vzdělávati se doma v alumnátě a nevystupovati na venek. Zároveň dále pokračovati na cestě veřejného působení zakázal. Byla to těžká rána, jež drtivě působila na mnohého, ale úplně přece nezlomila optimismus a mladistvou houževnatost vlasteneckých nadšenců.[27] Láska je vynalézavá. Žádosti o knihovny byly, dary také nepřestaly docházet, a tak co nemohli sami, to udělali prostřednictvím druhých, aby nikde nenarazili a aby to nebylo nikomu trnem v oku. V tom směru ochotně jim vypomohl P. Placidus Mathon, benediktin, a J. Klíma, redaktor Hlasu.[28] Jim odevzdávali peníze a knihy, jež sebrali, a tak jejich prostřednictvím posílali knihy na venkov. Výslovně se uvádí za ten rok podpora školním knihovnám v Doupi (26 svazků), v Nemojanech (20) a Rudíkově (6 sv.). Nepatrná čísla a zaznamenaný počet svazků a peněz odevzdaných P. Mathonovi (183 sv. a 26 zl. 6 kr.) a P. Klímovi (28 zl. 185 kr.) ukazují, že o většině knih nevěděli ani vůbec, kam se dostaly. Taková situace nepůsobila příliš povzbudivě, jak patrno z trpkých slov jednatele, kterými se snažil sebe i ostatní těšit v posledním čísle Musea[29]: „Než přece lze nám kojiti se útěchou, že dílo naše nezaniklo úplně, nýbrž uchopily se ho ruce jiné, volnější a u větším ještě rozsahu. Ale i my nesložili jsme ruce své zcela líně v klín, nýbrž nemohouce jednati o své újmě, podporovali jsme aspoň jiné, seč byly síly naše... Knihovny letos samostatně jsme zakládati nemohli, nýbrž jen byvše výslovně požádáni udíleli jsme podporu buď sami, nebo jsme ji zprostředkovali u dp. Pl. Mathona." A zakončuje zprávu již nejistým: „Dá Bůh, že i nadále budeme tak ve zdárné snaze pokračovati."

Ale nepokračovali. Fr. Drašar, duše celého podniku byl po prázdninách r. 1877 zaujat novou myšlenkou — Růže Sušilovy (již založil na jaře 1877) a jiný neměl odvahy křísit násilně udušené snažení. Sám Drašar pokoušel se 1878 o vzkříšení odboru, navrhuje, aby péči o zřizování knihoven přejala Růže Sušilova; „dle tohoto návrhu[30] byla snaha ona tak pozměněna, že knihami pro lid určenými měli býti podělováni bohoslovci 4. ročníku před svým vysvěcením na

[27] Trvalo to asi nějaký čas, než se z té výtky vzpamatovali, neboť listinu na upisování měsíčních příspěvků poslali až v listopadu. Také již někteří, patrně bázlivější, odpadli, neboť přispělo jen 35 bohoslovců, ačkoli jich v alumnátě bylo 44. I měsíční příspěvek byl nepoměrně menší: 4 zl. 40 kr.

[28] Soudím tak, myslím právem, ze zápisů účetních v posledním čísle Musea 1876-7, kde vedle knih a peněz, jež dali P. Mathonovi je i položka 28 zl. 85 kr. P. Klímovi, red. Hlasu. Nevím, nač jiného by mu to dávali.

[29] Museum 1876-7. 111 n. — [30] Obzor 1905. 347.

kněze, aby jako kněží knihy lidu půjčovali. Než bohoslovci nevidouce sami výsledku své práce, ochabovali v nadšení, a tak se stalo, že návrh Drašarův „tempus delevit".

V následujících letech nepokoušel se ani nikdo o oživení odboru. Teprve r. 1882 na Velehradě poukázal kdosi při schůzi bohoslovců na důležitost knihoven mezi lidem a vybízel k nové práci v tom směru. Když i v alumnátě dostala se ta otázka na přetřes na schůzi Růže Sušilovy 11. ledna 1883, usneseno obnovit odbor pro zakládání venkovských knihoven. Na schůzi 25. února zvolen výbor, v němž byli: Kašpar, Šťasta, Kupka, Hlavinka a Vejchodský, kteří si měli vzít celou záležitost na starost. Všichni členové Růže Sušilovy měli být účastni 3 krejcary (6 hal.) měsíčního příspěvku. Tak se stal zajímavý obrat. Kdežto původně odbor pro zakládání venkovských knihoven byl kolébkou Růže Sušilovy, jak dosvědčuje Fr. Drašar[31]: „Dílo naše, zakládati po venkově knihovny nepřízní času opadlo, ale duch ten žil dále a hledal ustavičně cestu, kterou by vyraziti mohl — a nalezl ji." Byla to Růže Sušilova. A po pěti letech stává se původně samostatný odbor pro zakládání venkovských knihoven odborem, podřízeným Růži.

Do prázdnin 1883 posláno 20 knih do Knihnice, částečně z darů, částečně z měsíčního příspěvku. Formálně však začal fungovat odbor příštím školním rokem 1883-4. Vstoupili do něho skoro všichni členové Růže Sušilovy. Od té doby působil odbor klidně až do světové války. Technika činitelů se časem zdokonalila zkušenostmi, takže působil blahodárně jako význačná složka Růže Sušilovy. Asi dva roky před válkou začal odbor zřizovat t. zv. létací knihovny; menší knihovna půjčena na určité místo, po přečtení vrácena a půjčena opět jinde a tak dále. Ještě však dříve, než se mohla osvědčit, vypukla světová válka, která zmařila všecky plány. Bohoslovci se odstěhovali do Chrlic. Starosti válečné a nejistota nepřály klidné práci. Přece však ze záznamů je patrna touha a naděje že se vše brzy skončí. Tak píše A. Stříž, knihovník odboru na rok 1914-5 v zápisníku odboru 7. VI. 1915: „v letoším válečném roce 1914-5 nebylo možno na nějakou činnost pomýšleti — příčiny jsou patrné a známé. Proto nemohl jsem ani vyměniti venkovské létací knihovny, jak jsem chtěl — prosím tedy snažně svého nástupce, aby tak jistě učinil, jest již k tomu nejvyšší čas!"

Ještě 1. června 1918 darováno Růží Sušilovou 59 knih pro rozšíření omladinské knihovny v Čejkovicích. Pak už umlká jakákoli zmínka o odboru pro zakládání venkovských knihoven.

Třicetpět let obětavé práce bohoslovců brněnských na osvětě našeho venkova, posvěcené velikými ideály Církve a vlasti, samo o sobě nezdálo by se dělat veliký dojem, ale pozorováno zároveň s jinými snahami v tom směru a v poměru k nim, vzrůstá velice. Toho si byli bohoslovci od počátku vědomi[32]: „S radostí můžeme pohlížeti na malé ty kaménky, jimiž jsme společně přispěli ku stavbě

[31] Almanach 1885. 36. — [32] Museum 1875-6. č. 14.

chrámu osvěty národní na základech věčně a jedině pevných a nezvratných, jež položili velicí naši osvětitelé sv. bratří solunští."

V. Jak postupovali bohoslovci při zakládání knihoven.

Vedle vlastních obětí peněžních museli se bohoslovci hned od počátku ohlížet po výpomoci z jiných stran. Jejich protektor kan. Matěj Procházka jim tu myšlenku schválil. A tak se již v roce 1875 dali na trpkou cestu proseb s plným nadšením pro svatou věc. Byly to, hlavně s počátku, dary jednak peněžité, jednak dary knih, jak zřejmo již z první zprávy o odboru ve 4. č. Musea 1875.

Ale i přes tu okolnost, že některé ty dary předčily všecko očekávání, bohoslovci sami svou hřivnou nezůstávají pozadu, neboť sečteny ty peníze, jež mezi sebou sebrali čistě na ten účel, aby se mohly založit venkovské knihovny, za 35 let působení odboru dávají sumu hodně přes 4.000 K předválečných, o jejichž hodnotě velmi nesnadno si děláme představu, protože hodnota peněz byla mnohem větší před válkou než dnes; k tomu ještě přistupují také bohoslovecké peníze, jež byly převedeny z jiných fondů.

Co se týká pravidelných příspěvků odboru pro zakládání knihoven pro lid, je patrno, že i z haléře vdovina vyroste značná suma, je-li skládán společným úsilím. S počátku vynášely příspěvky od bohoslovců měsíčně 7 zl. 77 kr. Příštího roku, po zákroku biskupa Nöttiga zůstali někteří bohoslovci úplně stranou. Svědčí o tom poznámka v Museu[33]: „Letoší zpráva bohužel nezní tak potěšitelně. V listopadu vydán byl okružní arch na úpisy příspěvků a výsledek byl následující: z I. roč. 12 přispívatelů s 1 zl. 45 kr. měsíčního příspěvku, z II. roč. 13 přisp. s 1 zl. 65 kr., z III. roč. 5 přisp. s 60 kr., IV. roč. 5 přisp. se 70 kr. Dohromady 4 zl 40 kr." Za osm měsíců toho roku je pak dále uveden příspěvek 35 zl. 25 kr. Tedy skoro o polovic menší příspěvek měsíční, než v předešlém roce,[34] ačkoli počet bohoslovců stoupl z 41 na 44. Dalšího roku odbor již úplně zanikl. Když byl obnoven na schůzi Růže Sušilovy 11. ledna 1883, usnesli se všichni členové Růže, že budou přispívat třemi krejcary (6 hal.) měsíčně. Ani to nebyl nepatrný peníz, když uvážíme, že tehdy Růže Sušilova začala shromažďovat téměř všechny české bohoslovce, jejichž počet začal právě silně stoupat na počet 100 a daleko přes něj. Ale brzy změnily i tuto metodu v poslední způsob – upisování celého příspěvku na začátku roku. Upsanou částku pak pokladník odboru hned vybral. „Příspěvky[35] tyto kolísají ve své výšce. Příčinou toho jest jednak různý počet alumnů v jednotlivých rocích, jednak i vnější okolnosti, jež na bohoslovce, syny to většinou nebohatých rodičů působily. Také by se snad mohlo říci, že nejsou tak veliké, jak by vzhledem k počtu bohoslovců býti mohly. Výčitka tato však odpadá,

[33] Museum 1876-7. 112.

[34] Zajímavé je srovnat výsledek úpisu z r. 1875-6, jak je v Museu t. r. str. 95: přispívá měsíčně – IV. roč. 1 zl. 27 kr., III. roč. 45 kr., II. roč. 90 kr., I. roč. do února 5 zl. 15 kr., odtud 4 zl. 40 kr. — [35] Obzor 1905. 300.

považíme-li že alumnové mimo na knihovnu upisují, nebo měsíčně příspěvky platí ještě na časopisy společně odebírané, na venkovské knihovny, na domácí knihovnu hudební, na sdružení „Plevno", na vánoční dar Matice školské a na „Museum", nehledě na sbírky mimořádné. Nemalé vydání činí také účty knihkupců za knihy a časopisy soukromě odebírané."

K těmto pravidelným příspěvkům nutno přičíst mimořádné. Tak na př. v zápisech pokladníka odboru z r. 1892-3 jako první položka 3 zl je: „Zbytek peněz, jež vybrány byly (10 zl. 60 kr.) na rám na obraz † Dra Mat. Procházky." V zápisech z r. 1894-5 položka 2 zl. 75 kr. jako „přebytek z peněz, jež vybrali na věnce před Dušičkami". Každé příležitosti využili ve prospěch knihoven. Tak r. 1896-7 zní jeden zápis: „z loterie na hodinky 3 zl. 50 kr." a hned další položka: „od vlp. p. Nezvala a Hlavinky 3 zl. 10 kr." Takových příležitostných dárků od jednotlivých bohoslovců bychom mohli vypočítat dosti. Ale byly i odjinud větší. Tak 1894-5 zaznamenal pokladník, že vídenští kolegové darovali 15 zl. (30 K) a následujícího roku zase táž položka. I od Růže Sušilovy zaznamenán je r. 1900-1 dar 20 K, 1906-7 120 K a roku následujícího zase 10 K. Od roku 1908-9 až do roku 1914-5 přispívala na venkovské knihovny každoročně po 100 K Staroslavná Obec Kuřácká, jež také ty peníze sbírala od bohoslovců.

Druhým zdrojem, z něhož čerpali bohoslovci, hlavně v prvních letech byli kněží. Přispívali jak peněžními dary, tak knihami. Někteří zvlášť štědře. Jak to působilo na bohoslovce, patrno ze zprávy Musea 1875[36]: „Zprávy tyto byly jednohlasně a s nadšením přijaty, všem pak jmenovaným dobrodincům vysloveny nejsrdečnější díky a provoláno jim hlučné Sláva a Zaplať Bůh!"

Pravidelně po celou dobu trvání získávali bohoslovci knižní podporu u různých Dědictví, Biblioték a Nakladatelství, jež jim vycházela nejrůznějším způsobem vstříc. Bylo to hlavně Dědictví sv. Cyrila a Methoděje v Brně, Dědictví sv. Jana v Praze, Benediktinská tiskárna za řízení Dra P. Vychodila a Nakladatelství V. Kotrby v Praze, vedle celé řady jiných podniků. Ale bohoslovci neodesílali všecky ty knihy hned do venkovských knihoven. Mnohdy dostali věci vědecké, příliš suchopárné nebo i bezcenné. Ty nepustili ven. Každý rok byla nějaká licitace, nebo i více, kde si takové knihy rozkoupili. Za stržené peníze pak koupili jiné vhodné knihy, ovšem všecky vázané.

Když měli takto bohoslovci splněný nejobtížnější předpoklad, totiž zajištěny vhodné knihy, mohli přistoupit k další, snadnější práci. Na podzim každého roku tedy vypsali v Hlasu, Moravské Orlici a později Selských Hlasech konkurs k podání žádostí.

Žádosti přicházely všeho druhu a byly z velké části vyřízeny. V poslední době však jich bylo tolik, že byly žádosti z olomoucké arcidiecése odkazovány na tamní odbor. Byly zakládány a podporovány knihovny farní, obecní, spolkové i školní. Tak na př. v r. 1909-10

[36] Museum 1875-6. 94.

bylo podáno 35 žádostí. Vyřízeno 19; z toho 11 Spolku katol. Omladiny (Deblín 38 sv., Olší u Tišnova 63, Nové Město 70, Zerkovice 30, Němčičky 66, Kotlasy 60, Moutnice 61, Hodov 67, Příštpo 73, Rovečín 81, Bílkov 72); 4 Všeodborovému sdružení (Hodonín 41, Velatice 45, Troubsko 90, Malý Beranov 65); farní knihovny zříz. 2 (Adamov 42, Střížov 78); další knihovny zřízeny Katol. vzdělávací Besedě v Chlumu (64) a Spolku katol. tovaryšů ve Znojmě (67). Vedle toho ovšem zřízeny knihovny obecní (tak na př. namátkou r. 1902-3 Mokrá 35, Citonice 60); školní (1877 Doupě, Nemojany, Rudíkov) a mnoha jiných spolků (čtenářských spolků, dělnických a j.).

K zásilce knih přikládali bohoslovci obyčejně přípis v němž oznamují založení knihovny a své požadavky. Jeden formulář, psaný Al. Hlavinkou 1884, jistě příznačný pro ducha akce, otiskujeme celý:

Opravdová starosť, aby se zmohlo a utvrdilo náboženské a národní vědomí po našem milém venkově vedla nás k tomu, že jsme se chopili zakládání a rozšiřování knihoven venkovských. Nemajíce sami hojných zásob, nemůžeme dáti mnoho. Přece však dáváme, co můžeme, a z četného počtu žádostí nás došlých, vyhovujeme zatím těm, kde se nám ten čas ukazuje potřeba nejvíce doléhavá. Z mála dáváme málo, ale dáváme ze srdce upřímného, a doufáme, že dárek náš s touž upřímností bude přijat.

Jsme již předem přesvědčeni, že knihy nebudou bez povšimnutí ležet ladem, ale že na prospěch Církve i vlasti hojně prospějí ku poučení i ušlechtilé zábavě v domácnosti.

Také doufáme pevně, že knihovnu svou budete svědomitě opatrovati a podle možnosti rozšiřovati, k čemuž Vám i do budoucna své pomoci se nezříkáme.

Nutno podotknout, že knihovny ty nebyly původně jmenovaným korporacím darovány, nýbrž že zůstávaly majetkem Růže Sušilovy. Správcové jejich měli na podzim podávat Růži Suš. zprávu o stavu knihovny, v níž měli oznámit: které knihy byly nejvíce čteny, zda přibyla nějaká kniha, či se ztratila. Důvod toho zařízení je udán v zápisníku odboru r. 1894: „abychom věděli, jak se zachovati, kdyby byla knihovna v několika letech přečtena. Mohla by pak býti buď vyměněna s některou jinou z našich knihoven, nebo alespoň rozmnožena."

Když se někde přičinili o rozmnožení svěřené knihovny, mohla jim být darována: „Vzkvétá-li některá knihovna tak, že má již více knih vlastních, než Sušilovkou poslaných, budiž po usnesení výboru a valné hromady obci darována." Tak na př. roku 1895 založena knihovna ve Velkém Újezdě u Mor. Budějovic o 74 sv. Téhož roku 25. listopadu oznamoval správce knihovny P. J. Weiss, že přibylo 69 nových svazků. Knihovna patrně vzrůstala dále dost rychle, neboť 14. června 1896 byla V. Újezdu úplně darována.

A nyní ještě se podívejme, jaký ohlas vzbudily poslané knihy mezi obdarovanými. Byly to nejrůznější pocity překvapení, nadšení, vděčnosti a díků, jak je patrno z poděkování. Píší totiž: „tážeme se, je-li to možné, takový dar!" Někteří v Hlasu veřejně děkovali. Jiní posílali dopisy děkovné, plné nadšení a slibů: „Ctihodní pánové! Potěšili jste nás velice svým pěkným darem, jímžto jste položili základ ku zbudování knihovny v obci naší. Začátek jest již překonán, a proto

snáze nyní můžeme a chceme, pokud síly naše dovolí, rozmnožovati dílo Vámi, ctihodní pánové, počaté. Zaplať Vám Bůh, ctihodní dárcové, skutek ten šlechetný! V Oujezdě 23. ledna 1884. H. Furman, učitel, Ant. Morawek, starosta."

Takovým a podobným způsobem projevovali i jinde své city, ale i jednali. Z Habrůvky píše učitel Fr. Havelka 11. prosince 1897 zprávu o knihovně o 73 sv. založ. 1895: „S radostí konám povinnost svou, neboť knihovna naše se těší stále většímu rozkvětu. Od 1. října 1896 do 30. září 1897 půjčeno bylo 352 knih 53 osobám. Koupeno bylo 22 knih v ceně 14 zl. 10 kr. Od důst. p. P. Bern. Pátka, far. ve Křtinách, od vel. p. P. Jak. Procházky, koop. v Blansku, p. E. Gryce, studujícího, zdejších ochotníků a knihovníka bylo darováno obecní knihovně 41 knih.

Jest tedy celkem v knihovně 227 knih, z nichž 32 neváz. K zakoupení knih přispěli zdejší ochotníci čistým výnosem z div. představení v obnosu 13 zl. 80 kr. a za půjčování bylo vybráno 3 zl. 71 kr." Příštím rokem koupeno 23 knih a darem přibylo 9 knih, takže celkem měli již 259 knih. Jaké byly další osudy této obecní knihovny, k níž základy dali brněnští bohoslovci, nevíme, neboť záznamy v zápisníku končí: „Usnesením výboru 1899 knihovna darována a zproštěna povinnosti podávati zprávy." Nám však to stačí, abychom si udělali obrázek, k jak blahodárnému dílu dali mnohde základ obětaví bohoslovci, řídící se heslem Církev a vlast.

Napadá ještě otázka: co se četlo nejvíce mezi lidem? Zkrátka a výrazně na ni odpověděl ve zprávě P. J. Maňoušek, farář v Olšanech 1895: „Čteny většinou knihy zábavné, méně knihy poučné, básně dokonce žádné." Byly to hlavně spisy V. Kosmáka, jež by bývali rádi všude měli všechny. A kde je měli, bývaly knihy nejvíc opotřebovány, ačkoli bývaly všechny vázány do pevné vazby. Ale i přesto čteny knihy poučné a ve zprávách o ně ještě žádali. Tak 1895 podávaje P. B. Simonides, kaplan na Lomnici zprávu o knihovně, již zřídili bohoslovci katol. tkalcov. spolku, píše, že nejvíce byly čteny spisy Kosmákovy a sociologické spisy Vrbovy. Ke konci ještě podotýká: „Kromě toho čtou se v kolika exemplářích: Obrana práce, Dělník, Obecné noviny, Dělnické noviny."

Na konci ještě je otázka, kolik knihoven vyšlo z brněnského alumnátu, kolik knih dali bohoslovci do rukou našeho lidu. Pokud záznamy udávají, bylo za třicetpět let zřízeno 137 knihoven o 8.550 svazcích, podpora udělena 106 knihovnám s celkovým počtem svazků 3.012. Tedy celkem na 243 knihovnách mají bohoslovci účast 11.562 svazky knih. Pravím, pokud záznamy udávají, neboť není všecko zaznamenáno, co se vydalo. Tak na př. 1876-7 dali P. Mathonovi pro venkovské knihovny 183 sv., a téhož roku 26 zl.; P. Klímovi také 28 zl. 85 kr., které nejsou nikde v seznamech (stejně neúplných) vedeny. Stejně tak nejsou v seznamu započteny knihovny létací, jejichž myšlenka byla podána v předu[37] a mnoho j.

[37] Knihovny létací založeny 4, v každé bylo asi 40 knih.

VI. Význam.

Máme-li mluviti o významu práce bohoslovců brněnských na poli osvěty venkovského lidu od let pětasedmdesátých minulého století až do světové války, musíme předeslat, že je nutno se na tu práci dívat takovýma očima, jakýma oni sami od počátku se na ni dívali,[38] jako na „výraz vlasteneckého snažení." Z toho hlediska budeme jistě docela jinak hledět na jejich oběti jak hmotné, tak duchovní. A žasneme nad idealismem, který ukládal oběti osobní a zdolával všechny překážky.

Byl to duch Sušilův, který od let padesátých zaněcoval české bohoslovce a kněze k stejné, obětavé lásce k Církvi a vlasti. Jeho výrazné heslo: „Církev a vlast, ty v mojich sestersky milují se ňadrech, každá půl, každá má moje srdce celé." To heslo tolikým opakováním neztratilo na své náplni, nestalo se pouhým slovem — flatus vocis, nýbrž vydalo plod, mnoho plodů. Jedním jsou venkovské knihovny.

Bohoslovci jimi zasáhli v pravou chvíli do našeho národního dění. Nechci říci života, protože v té době už v některých obcích a městech národnost česká zmizela. „Co se týká národnostních poměrů, nejsme sice přímo ohroženi; přece však naše farnost sousedí s jedné strany s Němci; jest tedy zapotřebí býti na stráži, anť lid náš velice jest neuvědomělý. Odstrašujícím toho příkladem jest, že několik obcí v okolí původně českých, nyní jsou z polovice anebo docela německé", tak píše r. 1893 Ant. Ondráček, správce školy v Řečici u Dačic. Expansivnost německého živlu líčí také P. Leop. Pátek, farář v Hostimi u Budějovic, žádaje r. 1893 o knihovnu pro přifařenou obec Boskův-Týn: „Obec Boskův-Týn je jedna z nejchudších na Moravě — sestává pouze asi ze sedmi rodin, kteréž málo kousků země mají — ostatní rodiny živí se denní prací při velkostatku, pak tkalcovinou, knoflíčkářstvím. Obec nemá pražádného jmění. Chudina nemůže svým dítkám ani školních kněh zjednati, takže nížepsaný co rok knihy ty sám různým způsobem musí zaopatřovati. Škola čítá sto dítek... Obec Boskův-Týn i národně ohrožena jest, jelikož je na rozhraní národnostním... Německý Schulverein se již jednou pokoušel — slibuje příspěvky na rozšíření školy, bude-li (začátkem utrakvistická, pak ovšem) německá."

A při tom neuvědomělost na české straně byla dle všeobecného úsudku velká. K tomu ještě tolik rozšířené pití pálenky úplně otupovalo ducha lidu k jakémukoli vyššímu vzletu. I v té věci konaly dobrou službu založené knihovny, jak na př. psal učitel Kreisl, správce knihovny z Lipové 1896: „Blahodárný účinek knihovny se jasně jeví, an lid odvyká kořalce a nabývá ušlechtilejších mravů a způsobů."[39]

Dílo bohoslovců nutno však uvažovat nejen po stránce nábožensko-národní, nýbrž i po stránce sociální, neboť brali ohled na

[38] Museum 1875-6. č. 14.

[39] Knihovna v Lipové založ. 1894. Ke konci t. r. ve zprávě udáno, že půjčeno 83 svazků. Ale již za r. 1895 vypůjčeno 592 svazků a roku 1896 548 sv. Nejvíce čteny spisy Kosmákovy, Pravdovy, Ehrenbergovy a Němcové.

sociální poměry venkova. V mnohých žádostech se na to odvolávají: „Obec nížepsaná jest skutečně chudobná, ježto je zde málo polí, a to nevýnosných; po většině pak odkázáni jsme na živnost tkalcovskou, továrna pak zdejší zajisté nepůsobí ku zušlechtění mravů, nýbrž spíše opačně. ...Nemá dosud žádné knihovny, ani školní. Podepsaní se zároveň zavazují, že knihovnu onu v dobrém pořádku udrží a že se knihy nejen bedlivě čítati, nýbrž že i časem pokud možno bude o rozšíření knihovny starati se budou", tak žádost z obce Ježkovic 1883.

Patrno, že bohoslovci se neomezovali jen na to, aby dali lidu do ruky knihu, nýbrž že učili lid si knihy vážit. Jistě v mnohé obci by ještě dlouho nebylo knihovny. Ale přišly knihy od bohoslovců a přišel i důrazný list, nabádající k vážnému pohlížení na život; z listu byla patrna láska bohoslovců k národu a láska k české knize, jež se přelévala do duše lidu. A tak vidíme, že brzy tam, kde před časem bylo líto vydat něco za knihu, darovaná knihovna zdárně rostla k radosti lidu i bohoslovců a k prospěchu vlasti a národa.

I. Kolik upsali bohoslovci na venkovské knihovny.

Rok	Bohoslovců v alumnátě	Upsali K	Rok	Bohoslovců v alumnátě	Upsali K
1875/6	41		1898/9	101	
1876/7	44	70·50	1899/0	88	84·60
1882/3	85		1900/1	77	105·66
1883/4	107		1901/2	82	92·90
1884/5	130		1902/3	91	110·10
1885/6	135	111·60	1903/4	90	97·61
1886/7	142	102·76	1904/5	99	65·20
1887/8	143	117·40	1905/6	93	73·20
1888/9	145	116·80	1906/7	93	70·10
1889/0	134	127·24	1907/8	109	76·25
1890/1	144	113·92	1908/9	100	75·41
1891/2	135	112·82	1909/0	99	92·70
1892/3	131	117·40	1910/1	93	64·—
1893/4	128	104·—	1911/2	88	80·—
1894/5	118	133·30	1912/3	90	83·—
1895/6	120	84·12	1913/4	93	41·30
1896/7	119	128·60	1914/5	91	24·60
1897/8	108	108·90			
		1.549·36			1.236·63

Dohromady sečteno dá sumu 2.785·99 K předválečných. K tomu třeba přičíst sbírky „Kuřáku" na venk. knih. asi 700 K. Dále je si všimnout, že pět let není udán výsledek upisování, ačkoli je jisto, že bylo. Takže celková suma 4.000 K předválečných od bohoslovců není nikterak přemrštěná.

II. Kolik knihoven založili.

Rok	Založeno knihoven	Počet svazků	Podpora	Počet svazků
1876	10	958	4	133
1876/7			3	52
1882/3			1	20
1883/4	5	151	4	26
1884/5	2	50	4	90
1885/6	2	120		
1886/7	4	201		
1887/8	2	54		
1888/9	2	120		
1889/0	7	340		
1890/1	5	250		
1891/2	4	200	1	50
1892/3	5	250	2	40
1893/4	5	350	2	40
1894/5	6	440		
1895/6	5	313	2	27
1896/7	4	265	1	
1897/8	5	315	1	10
1898/9	4	248	3	99
1899/0	4	289		
1900/1	2	133	3	115
1901/2	3	165	2	104
1902/3			5	267
1903/4	1	141	2	105
1904/5	1	122	8	255
1905/6	3	279	4	222
1906/7	5	359	3	55
1907/8	3	364	4	156
1908/9	5	456	5	202
1909/0			19	1173
1910/1	16	672	6	212
1911/2			13	400
1912/3	8	427		
1913/4	5	300		
1914/5	4	218	3	100
1918			1	59
	137	8.550	106	3.012

IVO OMRČANIN, DJAKOVO (JUGOSLAVIA):

BISKUP STROSSMAYER I SV. ČIRIL I METOD.

U jubilejskoj smo godini 1050 godišnjici smrti sv. Metoda. Početak svečanosti bio je u Rimu gdje Slaveni zajednički proslaviše svečano i dostojno znamenitu godišnjicu. Rimske svečanosti odjeknule su u svim slavenskim katoličkim zemljama, gdje se neprestano redaju svečanosti u čast sv. Metoda.

Slaveči 1850 godišnjicu njegove smrti malo od danas živih ljudi može se sječati kako je svečano proslavljema *1000 godišnjica* smrti sv. Metoda i s njom sv. Čirila — *god 1885.*

U ono doba kult sv. Metoda i Čirila nije bio tako velik kao danas. Nije ni čudo. Oni su usko vezani s narodnosnim pojmom Slavenstva, a kako onda nijedna katolička slavenska zemlja nije bila slobodna, nije se našim apostolima smjela pokazivati nikakva pažnja i slava.

Da se uskisi uspomena na svetu solunsku braču trebalo je velikih i jakih ljudi, koji će političke ciljeve neprijatelja naših naroda moći uspješno suzbijati. Providnost Božja sama, poskrbi se za to! Na katedru sv. Petra uzdiže slavnog *Papu Lava XIII.*, najvećeg prijatelja Slavena.

No ni sam Lav XIII. ne bi mogao voditi tako veliku akciju oko pridignuča kulta sv. Čirila i Metoda i misli povratka u pravu Crkvu ostalih Slavena, da nije našao potpore u nekim velikim i učenim ljudima onog doba.

Jedan od največih štovatelja sv. Brače Čirila i Metoda, jedan od največih, dapače slobodno kažem največi unionista, jedan od največih i najvažnijih suradnika Pape Lava XIII. bio je slavni biskup djakovački *Josip Juraj Strossmayer* (1815—1905), nasljednik sv. Metoda na stolici biskupa *srijemskih.*

Velik i iskren Slaven, katolik dušom i tijelom, uvijek je živo radio na polju Unije. Misao Unije vezao je učeni i intuitivni biskup uz uspomenu sv. brače Čirila i Metoda zajedničkih slavenskih svetitelja i *katolika i pravoslavnih.*

Postao je biskup u doba kad je zora počela svitati i slavenskim narodima (1849). Godina 1848. napunila je i podjarmljene Slavene nadom u bolju budučnost, ali i sviješču da če je moči postiči, samo zajedničkom borbom — udruženjem svih Slavena. Biskup to vidi i zna, ali uporedo sa željom da se Slaveni nadju politički na okupu, želi on i vjersko jedinstvo svih Slavena.

Pada u to doba *1000 godišnjica dolaska sv. Brače* u Moravsku 1863). Slaveni se trgoše i opaziše da več odavna ne daju sv. Brači onaj kult, koji oni zaslužuju. Medju prvima je naš biskup, koji u svojim okružnicama poče spominjati tu godišnjicu i slavenski nehaj. Odmah je za svoju biskupiju odredio da se ta svetkovina proslavi što svečanije, uz razne pobožnosti da 5. srpnja bude svečana sv. misa i propovijed.[1]

[1] Cepelič-Pawič: Josip Juraj Strossmayer 1850—1900: 750.

Sada je kult sv. Čirila i Metoda naglo počeo rasti. 1869. god. pade *1000 godišnjica smrti Čirilove*, koja opet posta prilikom novih manifestacija čirilo-metodskih. Nedugo iza toga (1878) posta Papom Lav XIII. Već godine 1880 na dan sv. Jeronima izda Papa Lav glasovitu encikliku „Grande munus" kojom je osobito istaknuo značenje sv. Braće i kojom je njihovu svetkovinu protegao na cijelu Crkvu.[2]

Ko je bio veseliji od Strossmayera, koji je već za Pija IX. o tom nastojao? Sv. Ocu se zahvaljuje preko kardinala Nina: „Molim Eminenciju Vašu da ovo pismo sv. Ocu Leonu XIII. odkriti ter moju najsrdačniju hvalu i najtvrdju odanost moju napram njemu očitovati izvoli. Osječaji koji se u pismu nalaze, izvadjeni su iz dubljin moga srca. A za svete namjere koje sv. Ocu toliko na srcu leže, nudjam se ja uviek kao najpripravniji sluga i pomagač."[3]

Slijedece godine (1881) izdaje i on poslanicu na svoje vjernike, ali koja je veoma odjeknula i medju cielim slavenskim svijetom. U početku poslanice biskup piše: „... Ukupni narod slavenski štuje i zaziva sv. Čirila i Metoda, o kojima se punim pravom reči može, da su slavenskomu narodu to isto, što su cielom krščanstvu sv. apostoli Petar i Pavao. Žalibože mi osobito katolici Slaveni nismo do najnovijega vremena za to marili. Žalibože nas i s te velevažne strane zauzela njeka nemarnost, po kojoj se rado za tudjim povadjamo a na svoje, ma kako sveto i plemenito bilo, zaboravljamo; kobna nemarnost, po kojoj skoro ni malo ne hajemo za ono sveto otajstvo budučnosti, na koje nas je Božja providnost očevidno pozvala, i na koje bi da se čim prije ostvari i izpuni, sve moči duše i srdca našega uporaviti morali. Ali hvala Bogu! i u tom obziru stvar je od njekoga barem vremena i medju nami na bolje krenula. Čini se, da smo se vec i mi Slaveni od dubokoga svoga sna i nemara probudili; čini se, da smo se i mi vec jednom osvjedočavati počeli, da je život ne samo pojedinca, nego i cielih naroda plemenita borba i da se višji ciljevi ne samo neumrloga nego i zemaljskoga života samo cienom sveudiljne muke i sveudiljne žrtve postiči mogu." Pri koncu poslanice veli: „Ja sam čvrsto uvjeren, da je Bog poglavito za to danas medju Slaveni probudio občenitu želju, da se sveti naši apoštoli Ciril i Metod više nego dosele štuju i slave; da je za to poglavito ponukao otčinsko srdce Lava XIII. da Svete naše na odličniji stepen pred cielom crkvom uzvisi, da nas opomene na one svete svjete i nauke, koje su nam njegda na ovom svietu davali Sveti naši, i koje oni i danas ponavljaju pred priestoljem Božjim... Sprema se već sada slavenski sviet, da 6. travuja godine 1885 na Velehradu svetčanim načinom proslaviti tisučgodišnju uspomenu smrti sv. Metoda. Gledajmo, da se tuj u što večem broju sastanemo i jaganjcem božjim, koji odnima griehe svieta zavitimo: da čemo nauk svetih naših apoštola vierno sliediti i u jedinstvu svete vjere i crkve zalog naše sreče i sloge tražiti."[4]

---

[2] Id. — [3] Id 301. — [4] Glasnik biskupija bosanske i sviemske 4, 1881.

Posebnom okružnicom (15. V. 1881) zove svoje vjernike na zajednički poklom sv. ocu Lavu XIII. u zahvalu za „Grande munus". On sam stoji na čelu hrvatskog hodočašča, a Slaveni skupno izabiru njega da on u ime njih sviju pozdravi sv. Oca. Progovori Strossmayer iza Vatikanskog Koncila prvi put onako svečano kao na Koncilu; javlja se u njemu govornik, kojega proglasiše prvim na cijelom svijetu: „... Iterum iterumque itaque Beatitudini Vestrae pro paterna in nos omnes charitate et sollicitudine gratias agimus atque in perpetuam gratitudinis et filialis pietatis nostrae tesseram sollemne votum coram Deo et toto terrarum orbe hocce momento voremus et ad pedes Beatitudinis Vestrae; quod illustribus exemplis Sanctorum Apostolorum de unitate Ecclesiae sanete custodienda, fovenda et promovenda, semper et ad ultimum usque halitum fideles mansuri simus... Ubi Petrus, ibi ecclesia. Haec est fides nostra; hoc omnes credimus, hoc omnes firmissime tenemus; hoc usque ad mortem profitebimur; hoc quondam cum Apostolis nostris juncti coram ipsa facie divina pro toto terarum orbe et pro omnibus fratribus nostris in aeternum repetemus et deprecabimur."[5]

Taj isti dan prije audliencije držao je naš biskup pontifikal na staroslavenskom jeziku, a poslije njega održao je zanosan panegirik u čast sv. Brače.

Za djakovačku biskupiju izdao je naredjenja slična onima iz 1863[6] ali sada je tražio od svečenstva da to bude još svečanije (31. V. 1885)., U više navrata je spominjao, osim one velike okružnice, velehradski katolički sastanak i uvijek pozivao svoje vjernike da dodju u što većem broju. — No kod ovih svečanosti naši neprijatelji nisu više mirovali. Strossmayerov list na njegovog velikog prijatelja Dr. M. Procházku, djakovačkog konsistorijalca, brnskog župnika, upravljen najbolje ce nam to osvijetliti: „... Nun noch etwas:

Bei uns hat sich die Bosheit der Hölle mit der Bosheit unserer tausendjährigen Feinde verschworen uns unsere Pilgerfahrt nach Velehrad zu hintertreiben. Ich befürchte sehen, das auch im gegenwärtigen Falle die filii tenebrarum klüger sein wurden, als die fili lucis. In Folge dieser Unsicherheit komme ich, uns das Gelübde meines Herzens zu lösen Anfangs künftigen Juli nach Wien, und den 4ten Juli Abends nach Velehrad um den 5 Juli meine Andacht in Velehrad zu verichten. Den 6ten würde ich zurückkehren. Es versteht sich wohl von selbst, dass ich nach Velehrad als *Privater* ankome und als *Privater* abgehe. In Velehrad würde ich nur privatim eine stille hl. Messe lesen und dem übrigen Gottes dienste in der Velehrader Kirche privatim beiwohnen. Mit einem Worte ich wünsche, das sich Velehrad als ein frater de cununi fratrem genere angesehen und behandelt werde. Ich bin nur etwas für meine Unterkunft bei der Menge der Brüder und der Gläubigen, die wahr-

[5] Glasnik 13, 1881.

[6] Slična su naredjenja što ih je Biskup dao Do Andjelka Voršaku, župniku u Djakovu i župnicima djakovačkog dekanata. (Biskupski arhiv u Djakovu br 651–1885.)

scheinlich am selben Tage in Velehrad erschienen werden, besorgt. Dürfte ich Sie nun mein lieber Domherr und Bruder bitten, dass Sie Sich in aller Stille mit dem hochwürdigen Pfarrer von Velehrad ins Einvernehmen setzen, uns mir ein kleines Zimmerchen für diesen Tag zubereiten. Ich komme mit meinem Secretaire und einem Diener. Der Secretaire wird sich mit einem winzigen Zimmer begnügen. Im Nothfalle könen wir Beide im einem Zimmer schlafen, und mein Diener vor unserer Thüre. Ich bitte Sie mein Freund, dass Sie mir diesen Dienst brüderlicher Liebe besorgen. Ich wünsche, dass dies Alles im Stillen geschehe, nicht als ob ich irgend Jemanden auf der Welt fürchten würde, sondern um nicht den jüdisch-freumarerischen Zeitungen Stoff zum infernalen Expectorationen zu bieten."[7]

Strossmayer je dakle predvidjao da če ga Beč spriječiti da bude i on s ostalim, Slavenima na Velehradu, ali nije se nadao da će ga spriječiti da bude u te dane tamo i „als privates", kako u *Museumu* piše Frant. *Musil:* „... Přišlo celkem na Velehrad na milion poutníků z celého slovanského světa, 3.000 kněží a četní hierarchové. Přišli také Poláci, přišli i Jihoslované, ale — bez Strossmayera: tento nepřišel proto, že Vídeň měla strachem příliš veliké oči a dala „horkokrevného" biskupa zadržet. Není pravda, že nepřišel — jak „Nár. Listy" chtěly, protože neprosadil slov. liturgii a byl uražen. Vždyť veliký Strossmayer přijel na Velehrad později (27. srpna), na zapřenou a na vlastní odpovědnost, když už vládě nebyl „nebezpečný."[8]

Ni u najdubljoj svojoj starosti, veliki Vladika ne prestaje govoriti i pisati o našim slavenskim apostolima. Češče o tom govori i svojim okružnicama, govorima, privatnim listovima nastoji da im kult što čvršče i dublje prodre u duše svih Slavena. Okružnicom od 12. svibnja 1898 kao da je završio pismenu brigu svoju za proslavu svetih apostola naših: „On znade, piše, da se Ciril-Metodovo kod nas več dostojno slavi, ali on bi želio, da ta slava što više u puk prodre"[9] zato je več god 1882 preporučio svecenstvu „da pobožni puk svakom zgodom nuka, te svete apoštole svoje Ćirila i Metoda čim više štuje i zazivlje, a *djeci svojoj da imena njihova* i pri sv. krštenju i pri sv. krizmi nadieva, to tem više buduč upravo mi Slaveni katolici u tom obziru dug naš okajati i njekim načinom popraviti moramo."[10]

Sve do zadnjih godina svoga života redovito bi on propovijedao, a tako isto dokle god je mogao pontificirao

No biskup Strossmayer nije samo perom veličao sv. solunsku braču, on im je podizivao mjesta i za javno štovanje. Naravno je da ni u svojoj katedrali nije propustio kult sv. brače, zato im je posvetio cijelu jedna kapelicu lijepe katedrale. Ne prelazi šutke ni

[7] Biskupski arhiv gdje je odgovor u prepisu stavljen zajedno s pismom prečasnog kanonika Dr. M. Procházka pod br 642—1885.

[8] Museum, 5, 1935 (str. 143).

[9] Cepelič-P: op. c. 51.

[10] Glasnik 18, 1882; Cepelič-P. op. c. 750.

preko značenja tog oltara: „Meni je na veliko veselje i utjehu, što će to biti po svoj prilici prvi i jedini oltar u narodu našem posvečen svetim slavenskim apoštolima. To je osobiti ures i blagodat naše stolne crkve."[11]

Kad je Lav XIII. odlučio sagraditi u Brazilici sv. Klementa u Rimu kapelicu sv. Čirila i Metoda, Strossmayer je Papu pomogao u tom djelu što je sv. Oca nazveselilo te mu znameniti kardinal Domenico Beotolini 11. Juna 1885 javlja: „Sanctitas Tua benignissime excepit illam oblationem pro Sacello SS. Apostolovum Slavorum Cyrilli et Methodii".[12]

Jednako je veliku potporu, skoro sve dao i za slavensku kapelicu sv. Čirila i Metoda u Loretskoj bazilici.[13]

Koliko sam nije mogao dati nastojao je da i druge oduševi za Papino djelo. Piše stoga prijatelju Dr. Matiji Procházki da se zauzme kod svog biskupa za stvar. Dr. M. Prochazka mu 6. III. 1885 odgovori oduljim pismom u kojem je naveo i riječi svog Ordinarija: „Er dankt ehrfurchtsvoll für die liebreiche Erinnerung an ihn und theilt Euer Excellenz mit, dass er nicht unterlassen werde, behafs der Beendigung des Banes der Cyril und Method kapellen in der Clementskirche zu Rom seinen Beitrag zu leisten. Was die Notabilitäten im mährschen Adel anbelangt, die auch etwas in dieser Bezichung thun sollten, macht er die treffliche Bemerkung: die etwas haben sind nicht katholisch, und die katholisch Gesinnten sind eben nicht reich. Das meiste wird wohl Sr Eminenz der Kardinal und Fürsterzbischof von Olmütz geben, der es auch gerne thut."[14]

Radio je dakle Strossmayer cijeli život da se kult sv. Čirila i Metoda što više raširi. Pisao je o njima, govorio, dizao im mjesta da ih narod što više štuje. Koje dakle čudo da i u svojvi *oporuci* spominje sv. Braču? Zar ju je Strossmayer apostol apostolata sv. Čirila i Metoda, mogao sastaviti bez njihova imena? Zar bi mogli pojmiti drukčije svršetak tog iskolnog i dubokog štovatelja njihovog? Piše u oporuci: „Na kamenu, kojim če se loculus zatvoriti, ima se u basreliefu u višjoj strani metnuti Isus sudac živih i mrtvih sa svetom majkom svojom i sa svetim apoštoli, u dolnjoj strani *ja sam*, koji pred suca svoga stupam, nošeci u ruki svojoj stolnu crkvu kano zalog milosti i milosdja i to pračen kanoti preporučen svetima apostoli Cyrilom i Methodom."[15] Misao koju je vec u govoru Lavu XIII. ispred svih Slavena spomenuo, pratila ga je sve do konca u oporuci, te je tako do zadnjeg daha svoga sv. Braču solunsku, slavenske apostole, častio i štovao, čekajuci od njih nagradu zasluženu, koju je sigurno i dobio.

Kult sv. brače Cirila i Metoda danas je na dostu visokom stepenu. Slavenski apostoli uživaju dostu veliku čast kod naroda kojima su donijeli sv. vjeru ili kojima su taj amanet učvrstili. Prijedno

---

[11] Glasnik 2, 1883. — [12] Biskupski arhiv br 650, 1885. — [13] Pawič-Cepelič: op. c.
[14] B. arhiv br 416, 1885. — [15] Hrvatstvo (duevnik-Zagreb) 84, 1905.

je stoga da se sjetimo i onih koji su taj kult oživili, i ne samo oživili, nego ga podigli do najvišeg stepena, kao što je to učinio slavni djakovački biskup Josip Juraj Strossmayer. — „Museum", koji je već cijeli jedan broj (br 5. 1935) posvetio 1050 godišujici sv. Metoda, odužuje se i velikom Vladiki, stavljajuči ga ujedno za primjer štovanja sv. Brače, u kojem ga niko do danas nije nadvisio.

Svijetli primjer biskupa Strossmayera neka nam uvijek lebdi pred očima u štovanju sv. Čirila i Metoda!

ROZHLEDY

ČESKOSLOVENSKÁ EXPOSICE NA SVĚTOVÉ VÝSTAVĚ KATOLICKÉHO TISKU V ŘÍMĚ jest rozdělena na tři hlavní části: *1. část* obsahuje všeobecnou orientaci; v pozadí sloup s kopií sochy sv. Václava od Petra Parléře z kaple Svatováclavské a za ní znak sv. Václava, černá orlice na zlatém poli; na stěnách mapy, znaky a jiné památky umožňují návštěvníkům výstavy povšechnou orientaci o Československu. — *2. část* jest umístěna uprostřed československého pavilonu a poskytuje obraz vývoje československých katolických tiskáren a nakladatelství po stránce technické a personální. Je to znázorněno fotografiemi a diagramy na stěnách. — *3. část* podává přehled o duchu i rozsahu katolického tisku československého (nejen českého a slovenského, ale i německého, podkarpatoruského, maďarského a polského, pokud vychází na území republiky Čsl.) Na stěně proti vchodu do čsl. exposice (z výstavních sálů vatikánského a rakouského) je umístěno vysvětlení a odůvodnění základního poslání katolického tisku pod vůdčí ideou: „Čsl. republika — most k východu." Před ní stojí socha věrozvěstů slovanských — sv. Cyrila a Metoděje. Diagramy a mapy na stěně ukazují vývoj snah o sjednocení veškerého Slovanstva v církvi římskokatolické v dobách historických i v době přítomné. Čelní stěna je věnována historickému vývoji dnešního katolického tisku podle tohoto rozdělení: A) Denní tisk, politika, národní hospodářství a sociologie. B) Tisk kulturně-náboženský a vědecký. C) Tisk náboženský. Diagramy ukazují vývoj tisku podle ducha a nákladu, podle národností a konečně v celku. Je tu znázorněn pohyb katolického tisku od jeho začátků až do poslední doby. Na třetí stěně, přiléhající k rakouskému sálu, jsou instalovány výsledky studia čsl. katolického tisku s hlediska národnostního a ve srovnání se silou tisku liberálního nebo protikatolického. Na pultech a stolech sálu jsou pak vystaveny doklady k diagramům, zvláště hlavní časopisy a tisk v jednotných vkusných deskách (červené tisk A), modré tisk B) a hnědé tisk C).

Informace udílí a dotazy vyřizuje generální sekretariát Svatováclavské Ligy v Praze IV., Hradčanské nám. č. 8, jako zmocněnec Národního výboru pro čsl. účast na Mezinárodní výstavě katolického tisku.

Statistika bogoslova u Jugoslaviji u školskoj godini 1935-6.

Biskupija	Narodnost	Tečaj I.	Tečaj II.	Tečaj III.	Tečaj IV.	Tečaj V.	Tečaj VI.	Skupa	Na stranim fakultetima	Svih ove god.	Svih lané
Banjaluka	Hrvata 3 Nijemaca 2	2	1	—	1	1	—	5	Svi	5	4
Beograd	Hrvata 4 Nijemaca 1 Madara 1	—	3	—	—	2	1	6	Svi	6	6
Dakovo	Hrvata 24 Nijemaca 12	5	5	8	11	7	—	36	2	36	36
Hvar	Hrvata 18	4	2	7	5	—	—	18	Svi	18	14
Kotor	Hrvata 6	1	1	4	—	—	—	6	Svi	6	6
Križevci	Hrvata 3 Ukrajinaca 16	—	7	3	4	2	3	19	Svi	19	20
Krk	Hrvata 21	5	6	4	6	—	—	21	Svi	21	17
Ljubljana	Slovenaca 102	30	18	23	10	16	—	97	5*	102	84
Maribor	Slovenaca 92	21	14	16	16	19	—	86	6*	92	83
Mostar	Hrvata 7	2	1	1	3	—	—	7	Svi	7	7
Petrovgrad	Nijemaca 13 Madara 12	5	6	5	2	7	—	25	Svi	25	27
Sarajevo	Hrvata 22 Slovenaca 1 Čeha 1	4	5	7	6	2	—	24	—	24	21
Senj	Hrvata 28 Slovenaca 5 Čeha 1 Nijemaca 2 Madara 1	6	11	9	8	—	—	34	3*	37	39
Skoplje	Hrvata 2 Albanaca 1	—	1	—	2	—	—	3	Svi	3	4
Subotica	Hrvata 30 Nijemaca 32 Madara 23	17	14	15	17	22	—	85	Svi	85	82
Šibenik	Hrvata 58 Slovenaca 22	15	30	23	9	3	—	80	22	80	70
Šibenik-Zadar	Hrvata 15	2	2	8	2	1	—	15	Svi	15	24
Zagreb	Hrvata 124 Slovenaca 1 Čeha 2 Nijemaca 12 Madara 5	30	37	30	31	16	—	144	—	144	150

Redovnički bogoslovi u šk. god. 1935-6.

Ime Reda	Uče na Bogosloviji u:	Skupa
Asumpcionisti	—	—
Cisterciti	Rimu 1, Stični 1	2
Dominikanci	Dubrovniku (vlastita bogoslovija) 17, Rima 2, Walkerbergu 2	21
Franjevci Hrvatske Provincija sv. Čirila i Metoda	Zagrebu 39, Mostaru 4, Rimu 1, Schwazu (Austr.) 3, Salzburgu 1, Piacenzi 2, Metzu 2, Alverni (Holand) 2, Gyöngyösu (Mad.) 1	55
Prov. Bosne	Sarajevu (vlastita b.) 51	51
Prov. Hercegovine	Mostaru (vlastita b.) 31, Rimu 1, Beču 1, Lionu 1, Breslavi 3, Lillu 2, Fribourgu 1, Freiburgu 1, Asizu 1, Firenzi 2, Bologni 1, Olmo 2	49
Prov. Dalmacije sv. Jeronima	Dubrovniku (vlastita b.) 22, Rimu 1, Jeruzalenu 1	24
Prov. Dalmacije Presv. Atkupitelja	Makarskoj (vlastita b.) 44, Rimu 1	45
Prov. Slovenije	Ljubljani 14, Mariboru 3	17
Kapucini	Mariboru 7, Splitu 6, Dubrovniku 4, Rimu 2	19
Konventualci	Splitu 11	11
Karmelićani	Lwóvu 1, Wilni 3, Monte Carmelu 1	5
Kartuzijánci	Pleterju (vlastita b.) 7	7
Križari	Ljubljani 3, Innsbrucku 3	6
Lazaristi	Ljubljani 11	11
Salezijanci	Ljubljani 39	39
Trapisti: Banjaluka	Banjaluka (vlastita b.) 14	14
„ Rajhenburg	Rajhenburgu (vlastita b.) 6	6
Trećoreci	Zagrebu 20, Rimu 1	21
	Svih	403

Zbroj bogoslova po narodnosti.

Narodnost	Hrvata	Slovenaca	Čeha	Ukrajinaca	Albanaca	Nijemaca	Madara
	365	223	4	16	1	74	42

Zbroj bogoslova po tečajevima.

Tečaj	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Neustanovito
	151	164	161	133	97	4	14

Svih: 1934-5 694 / 1935-6 725 + redovničkih bogoslovu 403 = 1128

Opaske:

V rubrici „na stranim fakultetima" kod broja označenog zvijezdicom (*) bogoslovi nijesu uvedeni u tečaj.

Na stranim fakultetima studivaju:

Banjaluka: u Sarajevu 5.
Beograd: Dakovu 3, Zagrebu 1, Ljubljani 1, Innsbrucku 1.
Dakovo: Freiburgu 2.
Hvar: Splitu 13, Zagrebu 1, Ljubljani 1, Senju 2.
Kotor: Splitu 4, Šibeniku 1, Rimu 1.
Križevci: Zagrebu 5, Šibeniku 1, Rimu 4, Lavoru 9.
Krk: Zagrebu 11, Senju 3, Ljubljani 6, Lyonu 1.
Ljubljana: Rimu 2, Innsbrucku 2, Parizu 1.
Maribor: Ljubljani 3, Rimu 1, Parizu 2.
Mostar: Sarajevu 7.
Petrovgrad: Dakovu 11, Zagrebu 2, Beču 3, Passau 1, Frankfurtu 1, Bambergu 2, Münsteru 5.
Senj: Rimu 2, Strasbourgu 1.
Skoplje: Sarajevu 3.
Subotica: Dakovu 20, Zagrebu 27, Sarajevu 36, Splitu 2.
Šibenik: Splitu 10, Ljubljani 6.
Šibenik-Zadar: Šibeniku 4, Splitu 5, Ljublani 6.

Statistiku nisu poslali: *Split,* Dubrovnik, Bar. Od Petrovgrada imamo privatnu statistiku. Od redovnika nemamo statistiku od Isusovaca.

NOVÉ KNIHY

Dr. Josef Miklík: BIBLICKÁ ARCHEOLOGIE. Nákl. theol. úst. C. Ss. R. v Obořišti, stran 440. (s důkladným věcným rejstříkem, cena 60 Kč.

Kniha pro biblické katechese nepostradatelná, zvláště je-li od tak povolaného autora, jakým je dr. Miklík. K dokonalému pochopení Písma sv. je nutná znalost země, lidí a poměrů, kde se děje biblické události. A to právě najdete v Miklíkově díle:

I. kniha *o Sv. zemi,* II. kn. *o posvátných místech,* osobách, dobách a úkonech, o zakázané bohoslužbě (modly, pověra) a židovských sektách, III. kn. *o židovské rodině* (obydlí, oděv, pokrmy, manželství, nemoce, otroci), IV. kn. *o isr. společnosti* (hospodářství, obchod, řemesla, vědy, umění, etiketa, hry a zábavy, míry, váhy, peníze, kalendář), V. kn. *o státě* (vládní forma, občanské právo, státní finance, soudnictví a vojenství. — K jednotlivým odstavcům je uvedena ještě další věd. literatura. Mnoho pomůže a představu ujasní 150 obr., vhodně do textu zařazených. Velmi pěkná grafická úprava a opravdu důkladný věcný ukazatel činí z knihy *milého a spolehlivého přítele kněze — katechety, kazatele.* Dr. Miklík vykonal touto knihou (jak už dříve „Životem bl. P. M." a „Umučením J. K.") záslužnou práci. Jest si jen přáti, aby se dostala do knihoven a na pracovní stolky kněžské. Doporučujeme co nejvřeleji. –s–

Alžběta Leseurová: V NÁRUČÍ BOŽÍM. Deník vnitřního života. (Edice Krystal, knihovna revue Na hlubinu, Olomouc 1936, str. 120 s portretem autorčiným.

Deník vnitřního života Alžběty Leseurové jest knihou vzácných myšlenek a hlu-

bokých meditací. Duše, nalézající smysl života a křesťanství, touží po vyšší dokonalosti a trvalé spojení s Bohem najde v období velkých životních otřesů.

Síla vůle, vytrvalá modlitba a obětavá láska vedou Alžbětu Leseurovou z úskalí lidských zmatků na půdu křesťanské vyrovnanosti, kde se každá krise a bolest přijímá jako záměr Prozřetelnosti. Alžběta Leseurová podala ve svém deníku tajemný průběh činnosti Boží v lidské duši, uzpůsobené k přijetí milosti láskou a odříkáním.

Kniha tato měla by přijít nejenom do rukou křesťana, toužícího po dokonalosti duše, ale do rukou každého člověka. Dnešní doba, tápající v zájmech časnosti, v mnohém tak přecitlivělá a v mnohém zase laxní, mohla by se ze života opravdové křesťanky učit mužnému odříkání a křesťanské obětavosti a lásce k bližnímu.

H. B.

Dr. Josef Foltynovský: DUCHOVNÍ SPRÁVA. Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci.

Tímto dílem je ukončena Foltynovského pastorálka, jejíž první dvě části: Liturgika a Duchovní řečnictví vyšly již v druhém vydání. Potřeba takového díla byla u nás velmi pociťována, což vidět z toho, že současně vychází v Brně pastorálka dra Tomana. Poměry ve společnosti jsou dnes jiné než před nějakými padesáti lety. Nová doba přináší s sebou i nová nebezpečí pro duše. Na to musí umět duchovní správce reagovat. Základní prostředky duchovní správy (pravda, milost a pod.) zůstávají sice stejné, ale způsob, jak tyto spasné prostředky duším přivlastnit, se mění.

Cennou je „Duchovní správa" mimo jiné tím, že více zdůrazňuje metodu pastorace individuelní (duchovní správa dle věku, duševních a tělesných zvláštností, podle stavu náboženského života). Řeší i otázky úplně moderní (kremační hnutí, sport a tramping, theorie Ogino-Knausova, návrat odpadlých do Církve a j.).

Dr. Josef Foltynovský: LITURGIKA. II. vydání. Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci.

V posledních dvaceti letech se provádí téměř po celé katolické Evropě soustavná práce pro větší pochopení liturgie, aby z ní byly čerpány obrodné síly pro duchovní život. Toto hnutí je důkazem katolické obrody: je to již postup od pouhé apologie, od metod negativních k vlastnímu životu Církve. Nestačí vyvrátit námitky a duši nechat prázdnou... Právě život s Církví přinese do duše vyrovnanost, štěstí a pokoj, jehož svět dát nemůže a jejž uštvaná společnost tolik potřebuje!

Mezi inteligencí i prostým lidem se liturgická obnova šíří. Již to nutí kněze, aby se o liturgii více zajímal. Rovněž je jisté, že prostřednictvím liturgie se dá dobře pastorovat, ano, že právě liturgie mnoho konvertitů přivedla do katolické Církve. A u kněze je ještě jiný důvod, aby věnoval píli studiu liturgiky: jeho stálý styk s věcmi svatými mohl by vésti k zpovrchnění, že by k němu posvátná znamení přestala promlouvat, že by se posvátné úkony staly pouhou formou bez duchovní náplně.

K studiu liturgiky je Foltynovského liturgika velmi vhodná a důkladná. Autor, známý svými přednáškami na liturgických týdnech, pojednává nejprv v liturgice obecné o liturgické formě, místě, nádobách a době. V druhé části probírá hlavně dějiny a výklad mše sv. a svátostí. Na konci je podán věcný rejstřík. Kniha je velmi pečlivě připravena, opírá se o bohatou literaturu a udává ještě při jednotlivých pojednáních prameny k podrobnějšímu specielnímu studiu. Určena je sice za učebnici pro bohoslovce a kněze, ale v mnohém se hodí dobře i katol. inteligenci laické.

ap.

MARIA. Populární mariologie. Napsal *K. M. Kubeš T. J.* Vydal „Posel B. Srdce Páně" Praha II., Ječná 2. Stran 420, brož. vydání 24 Kč.

Po vzoru sv. Dominika a jiných světců, kteří duchovní zla své doby účinně zdolávali šířením úcty mariánské, chce i autor naší knihy vyvést nás ze zmatku, mravní nemohoucnosti a nerozhodnosti — zživotněním a oživením kultu mariánského. Protože čím přesnější je poznání, tím plamennější je láska i úcta k předmětu poznanému, dává nám autor do rukou svou knihu.

Mluví v ní o Matce Páně, jíž veškerá úcta mariánská platí. V prvním právě vydaném dílu téma o Matce Páně má hranice: věčné předurčení Marie za Matku Boží a uskutečnění tohoto předurčení při Zvěstování. Zachycena tu velikost a nadpřirozená krása duševní Matky Páně.

Způsob, jak nám před oči staví autor Matku Páně, nutí čtenáře k závěru, že je třeba dáti životu jiný směr, abych se ukázal hodným takového daru, jaký Bůh dal

lidstvu v Marii. Autor zcela vědomě ukazuje mládeži a věřícímu lidu, v čem třeba úctu mariánskou opravdu *žít*, nejenom znát a se jí divit. Čtenář ať z řad prostého lidu, ať z řad inteligence, jenž knihu pozorně pročte a promyslí, bude pln přesných a jasných poznatků o Matce Páně a dozná a pocítí na sobě samém, jak úcta k Panně Marii je životná, je-li správně chápána. Vřele doporučujeme každému.

Dr. Alfred Fuchs: DEMOKRACIE A ENCYKLIKY. Vyšlo jako 3. sv. sbírky „Myšlenky a život". Str. 108. Cena Kč 12. Vydalo nakladatel. „Vyšehrad", Praha II., Václavská ul. č. 12.

Dnešní sociální poměry jsou pro mnohé těžkou překážkou v úsilí o spásu duše. Mizí živé vědomí posledního cíle. Je nejvýš nutno podříditi všechno jednání řádu Bohem stanovenému. Vše musí směřovati k Bohu jako k počátku a cíli veškeré činnosti tvorů. Autor podává v řadě aktuálních statí pěkný přehled nynějšího politického a hospodářského dění v celém světě s hlediska křesťanské nauky o společnosti a státě. Objasňuje mnoho časových pojmů, jako je demokracie, stavovské zřízení, stavovský stát, korporace atd. a ukazuje, že nejlepší cestu z osudného bludiště lidské společnosti naznačují papežské encykliky.

Adolf Pelikán S. J.: SVĚTLA NA ÚSKALÍCH. (Orientace v současných otázkách etiky a náboženského života. „Vyšehrad" v Praze 1936, stran 200, cena 18 Kč.)

Autor úspěšné knížky o problémech mládí „Víno ze sodomských vinic", předkládá ve „Světlech na úskalích" řadu úvah o problémech nábožensko-mravních, aby představil a odůvodnil katolické stanovisko, a to hlavně důvody rozumovými.

Dotýká se ideálu dnešního člověka, vad dnešní společnosti, podává zhuštěně nauku o víře v jediného Boha, při tom postupuje vždy velmi vystižně a jasně. Úvahy o problémech nábožensko-mravních, v nichž panuje dosud tolik bludných a liberalistických představ, vznikly z prakse duchovního rádce a lékaře duší, a proto mají bezprostřední vztah k čtenáři.

Spolehlivý filosofický základ, obsahová pestrost, přímý a přesvědčivý způsob výkladu, poskytne hojnost materiálu lidem milujícím a hlásajícím pravdu. –UR.

ŽALMY. Rytmicky přeložil *dr. J. Heger*. Edice Akord v Brně 1936.

Měli jsme již jednou příležitost upozorniti na vzácné umění dr. Hegra a těchto několik žalmů záměrně vybraných pro novoroční dar ukazuje na svěžesti skoro nečekané. Znovu se nám tu rodí melodie zbožných Hebreů v prvotní své síle a bezprostřednosti — ve vznešené odvážnosti a prostotě svatopiscova srdce — opět vyrůstá z oněch oblastí, v nichž Boží přítomnost se cítí důvěrněji a jež vytušiti a znovu vyvolat je schopno jen srdce básníka. Čekáme proto s nadějí na dávno již hlášený překlad Isiáše, jež se právě dotiskuje, beze strachu, že budeme zklamáni.

–o–.

Dr. Ed. Winter, B. BOLZANO A JEHO KRUH. Přeložil docent Dr. Zd. Kalista. Předmluva prof. Dr. Arne Nováka. Edice „Akordu" v Brně 1935. Cena 29 Kč.

Kritické vylíčení života a učení velkého myslitele a vzorného vychovatele Bernarda Bolzana. Spisovatel přibližuje tohoto lidského a moudrého muže jak filosofům tak matematikům, *theologům* i pedagogům, kteří všichni mají úzký vztah k Bolzanovi. — Zajímavá postava B. B., akademického kazatele a vychovatele, zalíbila se brněnským akademikům tak, že pestrý život jeho, vědecky ale neobyčejně poutavě vylíčený prof. theolog. fakulty pražské drem Wintrem (který se zapsal do srdcí akademiků při dalečínských konferencích), dávají v překladu svého přítele doc. dra Kalisty české inteligenci. Doc. Kalista nespokojil se toliko vzorným překladem, nýbrž přidal jako odborník mnoho příhodných poznámek, jež cenu knihy pro českého čtenáře ještě zvýšují. — Jako theolog B. B. není imitandus, ale uvážíme-li současnou dobu jeho, ani to mu nemůžeme zazlívat. — Předmluva dra A. Nováka, uznávající křivdu, jež se činívala obrozenskému katolicismu, dává naději na opravu názoru v jeho dějinách literatury české, jež začínají vycházet. –s–

Dr. T. Tóth: DER SIEG CHRISTI. MARIOLOGIE. Nakladatelství F. Herder, Freiburg. Cena 2·80 Mk.

Tato sbírka je pátým dílem cyklu kázání o Kredu a zároveň zakončením serie Tóthových kázání o Kristu. Obsahem je v prvé části Zmrtvýchvstání Kristovo s jeho krásnými důsledky pro nás, dále Nanebevstoupení a příchod k soudu. V druhé části jedná se o úctě mariánské a jejím

poměru k hlavním životním otázkám. Ve všech kázáních Tóthových mluví kazatel zkušený, v řeči obratný a přesvědčivý. Způsob jeho podání je úplně nový a podmanivý. O ceně jeho kázání svědčí také faktum, že v krátké době budeme míti i v češtině celého Tótha přeloženého. vk.

Dr. Josef Vrchovecký: CÍRKEV A NOVÁ DOBA. Nákladem Matice Cyrilometodějské v Olomouci, 1932. Stran 320, cena Kč 34.

Kniha jistě svým obsahem náleží do okruhu literatury apologetické. Jak sám název knihy naznačuje, spis tento pojednává o všech skutečných či zdánlivých rozporech mezi moderním myšlením, vědou a životem na jedné straně a mezi církví katol., autoritou její a naukou na straně druhé. Tak probírá tu autor řadu otázek, stejně časových a stejně ožehavých, se kterými si tak mnohý a mnohý moderní člověk neví rady, jako církev kat. a jiné církve, církev a věda, církev a stát, církev a světový mír atd., a tyto problémy snaží se autor osvětlit hojnými citáty filosofů a vědců nejen katol., ale i nekatolických. Kniha celkem dobře poslouží každému katolíku — inteligentovi k poznání a obraně víry a církve katol. –ra

Dr. Tihamér Tóth: KRISTUS A PROBLEMY DNEŠKA. Společen. knihtiskárna, Přerov 1935.

Budapeštský akademický kazatel mluví k nám ve své nové knize Kázání. A můžeme říci, že jeho slovo je stejně výrazné na kazatelně, u mikrofonu jako na papíře.

Autor pohnut ustanovením svátku „Krista Krále" chce mluviti ve svém cyklu kázání o všem, co má vztah ke království Kristovu. Temata má rozdělena podle důležitosti, a sice tak, aby vyhovovala akademickému školnímu roku: politika, manželství, sport, morálka, čest, dítě, mládež, žena, rodina, škola.

Na každé stránce možno čísti veliký výkřik: Kristus vypovězen z myslí lidí, z rodin, ze společnosti lidské. Ukřižovali Ježíše jednou na kříži a nyní se snaží se Ho ukřižovat v lidských srdcích. A následek? Krise, chaos, nespokojenost. A autor se táže druhým výkřikem: jaká je záchrana v tomto lidském Babylonu? Odpověď jediná, absolutní: Ježíš Kristus, nikoliv Caesar.

Autor spojil svou velkoměstskou zkušenost a lásku k duším v jeden celek. Jeho postřeh je bystrý. Všímá si i toho, co nám obyčejně uniká.

Knihu doporučujeme všem, kteří se chtějí přiblížiti ke Kristu a milovati Ho láskou novou. S.

KANOVNÍK SVĚTLÍK ŠEDESÁTNÍKEM. Sborník ke dni 28. XII. 1935. Uspořádal redaktor Jos. Řezníček.

Kordač, Podlaha, Reyl, Novák, Sedlák, Pospíšil, Šrámek, Stojan, Světlík... to jsou jména značné velikosti na českém hvězdnatém nebi. To jsou lidi, kteří v letech kolem roku 1920, kdy i hlavy jinak rozvážné se zaviklaly, stáli na svém místě, kteří vedli české katolíky v době bouře, kteří připravili klidný vývoj a přičinili se o konsolidaci poměrů. Vydávají-li se o nich sborníky, jest to akt vděčnosti a díků. Tak i u Světlíka. Sborník k jeho šedesátinám jest nejenom snahou po vděčném ocenění, nýbrž i historický dokument, který dává vhled do prací jubilanta a jeho družiny. Podobných sborníků a dokumentů budeme potřebovat více, až se budou psáti církevní dějiny v osvobozeném státě. Přece nebudeme stále jen čekat na to, až co se někomu uráčí také něco uznat v nějakém Budování státu. — A ještě je třeba na něco upozornit: kněžští vůdcové katolického lidu nevyrostli jen tak, nýbrž jest zde přímé a vědomé navazování na domácí tradici a XIX. století, na dobu Sušilovu. Pan kanovník Světlík v tom smyslu často mluvil a psal. Sušilovo heslo o Církvi a vlasti, idea cyrilometodějská — to on živě cítil, tím se orientoval. Proto proti heslu liberálů: Tábor je náš program, razil heslo: Velehrad je náš program. O.

Melka: PŘED SVATOSTÁNKEM. Lidové knihkupectví, Olomouc.

Šest postních adoračních promluv, ba rozjímání. Autor vede nás k prameni duchovního života, před svatostánek a vřelými slovy vyzývá k účasti na svatém hodování. Kdo knížečku přečte, přiblíží se více srdcem svatostánku a mocněji zatouží po svátostném pokrmu. Knížka je vhodná pro kazatele jako pomůcka, kláštery i laiky jako duchovní četba. š-k

Étienne Gilson: LE RÉALISME MÉTHODIQUE, Piere Téqui, Paris.

Lidské myšlení se vrací k jednotě. Není možno, aby lidský duch dlouho setrval v positivismu. Všechno poznání se konečně

musí podřídit rozumu, protože všechno má své odůvodnění v Rozumu. Ve společnosti se jeví tato proměna návratem k autoritě a ve vědě návratem k ontologii. Vše zaujme své pravé místo v řádu ducha, jehož vrcholem je Víra. Přítomná studie je pokusem o metodu vědeckého poznání na základě tomismu. Tomismus si stále více razí cestu do vědy. Svou universalitou je schopen spojit roztříštěnou vědu. Ve své dnešní formě je nazýván novorealismem.

Dr. Štefan Faith: MALÁ UMELKYŇA. Vyšlo v Unii, Bratislava, Prayova 38.

Nejpopulárnější světicí naší doby, jejíž životní zásady a ctnosti přivábily velmi mnoho následovníků každého věku, společenského postavení a hodnosti, je sv. Terezie od Ježíška. Poznání jejich ctností, jako byly na př. pokora, věrnost v denních povinnostech, obětavost, odevzdání se do vůle Boží a především její lásky k Spasiteli, ukáže cestu každému, kdo se upřímně snaží o dosažení dokonalosti v duchovním životě. Svatý Otec Pius XI. odporučil sv. Terezii dnešní nepokojné a bouřlivé době jako nádherný vzor lásky. Hs.

ETHIOPSKÉ LEGENDY vybral a přeložil O. F. Babler, Edice Hlasy sv. 28, Svatý Kopeček 1936. Str. 46. Cena neudána.

Prostinké vypravování o lidské slabosti a neskonalém Božím milosrdenství, o bojích proti nástrahám satanovým a o velikých vítězstvích nad ním, vypravování umělecky prosté a prostě umělecké. S.

Millot J.: LA MÈRE DE LA DIVINE GRACE. Paris, Pierre Téqui 1936.

Hodnotné promluvy na každý den májový, v nichž uslyšíme vše, co se k Marii vztahuje. Nejsou to úvahy „de communi", nýbrž řeči podložené pevnými theologickými základy; tím dílo předčí ostatní podobné knihy. Z každé promluvy cítíme velikost Matky a jsme přesvědčeni, že Maria jest prostřednicí všech milostí. Knihu doporučuje již sama okolnost, že v krátké době bylo nutno pořiditi její druhé vydání. ch.

E. Duplessy: LE PAIN DES GRANDS. Tome III. Prière et sacrements, Paris, P. Téqui, 1935, str. 327, cena 12 fr.

Sbírka svědectví, dokladů a anekdot z nejslavnějších francouzských spisovatelů, jak starších, tak moderních na obhájení modlitby a jednotlivých svátostí. Některé příklady hodí se pro katechesi i kázání.

Autor sám podotýká, že kniha má sloužit pouze k ilustraci a ne k dokazování. A tomuto svému účelu kniha plně vyhovuje. v.

Georges Desgrippes: ETUDES SUR PASCAL. De l'automatisme à la foi. Librairie Téqui, 82, Rue Bonaparte, Paris-VIe

Tato kniha naznačuje metodu konverse, které Pascal se pokusil užíti u nevěřících. Podává argumentace, na základě kterých libertinista je přinucen opustiti svůj indifferentismus a cele hledati víru. Popisuje působení milosti boží, spějící váhajícímu na pomoc.

Jako závěr je přirovnání idee Pascalovy k Descartově o fysiologickém a psychofysiologickém automatismu. Ko

P. Karla Slavíčka, misionáře T. J. LISTY Z ČÍNY DO VLASTI (1716–1727). Z latiny přeložil P. Josef Vraštil T. J. Vyšlo v Edici Delfin v Olomouci, cena 12 Kč.

P. Karel Slavíček T. J. narodil se 24. XII. 1678 v Jimramově na Moravě. Po studiích a vědecké průpravě odejel jako misionář r. 1715 do Číny. Žil v Pekingu až do smrti (1735) u čínského císaře jako dvorní matematik a hudebník.

Listy z Číny do vlasti, adresované přátelům, hlavně P. Zwickerovi T. J., seznamují nás po způsobu deníku se vším, co se přihodilo pamětihodného na čínském dvoře a jaké překážky byly kladeny v cestu šířícímu se křesťanství. Doporučuji všem přátelům misií. -k.

Blah. Petr Julián Eynard: MĚSÍC SV. JOSEFA – PRVNÍHO A NEJLEPŠÍHO ADORÁTORA v úpravě a překladu preláta Ant. Melky. Vydala Kongregace Nejsvětější Svátosti v Brně, Františkánská 2.

Množstvím hlubokých myšlenek a pokynů, jak jen se dovedou zroditi v srdci velikého adorátora — světce a poukazy na zvláštní svatost, ctnosti a blízkost sv. Josefa Nejsvětějšímu, přivádí autor čtenáře ve šlépěje sv. Josefa — na cestu ke Králi věků — jenž trůní ve sv. Hostii: „Vidouce Pána tak pokorného, sníženého v Nejsv. Svátosti, následujme sv. Josefa v jeho víře! Bližme se s uctivostí k tomuto tajuplnému úkrytu Lásky a v důkaz své úcty složme mu k nohám oběť svého rozumu i srdce!" -ad-

ROMÉE:

CHRISTOFORŮM.

Bratře, dnes před tebou klečím a ruce tvé líbám
a rty tvé bledé, jež chvějí se rodíce Krista.
U stupňů oltářních tlumený chvalozpěv zpívám
ve chvíli mystické propasti času a místa:

v chvíli, kdy zpřítomníš Fiat a Život dáš světu,
do zlata zachytíš božský proud krve a vody;
v chvíli, kdy opojen tajemstvím nebeských květů,
slepcům a žebrákům připravíš andělské hody.

Slyš, bratře, v bulvárech plazí se sirotci nazí,
zaťatá pěst se již pozvedá v zoufalém vzteku
a srdce děravé do rudých požárů hází...
Otče, ty jdi mezi zástup a nalej jim Léku!

JOS. NAVRKAL:

CÍRKEV A VLAST.

Činnost Růže Sušilovy na venek dopodrobna vypočítat a úplně zhodnotit je věc těžká, neboť jsme tu odkázáni na to, co je zapsáno. Ale v Museu není vše; starší jednatelské zápisy jsou z části ztracené; a pokud si toho všimly jiné časopisy — je dnes těžko vyhledávat drobné zprávy v těch tlustých svazcích! A vezmeme-li v úvahu práci členů Růže o prázdninách, jež není nepatrná, ale tím více skrytá pod černým talárem skromnosti, pochopíme, že to, co tu bude řečeno o vnější činnosti Růže, daleko není všechno.

O prvních letech až do r. 85 je v Museu málo zpráv. Schůzí bylo konáno každoročně asi dvacet. Roku 83 stala se Růže Sušilova zakládajícím členem Matice školské v Brně a upsala na ni 105 zlatých; zakládány venkovské knihovny, jiné podporovány, pěstovány styky s ostatními alumnáty, a hlavně se konaly přípravy na jubilejní rok cyrilometodějský (1885), k němuž měl býti vydán Almanach Růže Sušilovy za součinnosti všech bohoslovců.

Přípravné práce skončily a jejich ovoce trhal rok 85, rok, jejž uvítal Stojan v lednovém čísle „Hlasu" slovy: „Památný to rok, slavnostní to rok! Rok ten svátkem celého Slovanstva, svátkem zvláště naší Moravy milé!" Rok, kdy se vzpomínalo, kdy se projevovala vděčnost, kdy se slibovalo, že zůstaneme věrni idei cyrilometodějské.

Idea cyrilometodějská je celým naším programem. Pro ni pracovali a se obětovali mužové svatí, ji převzali jsme co dědictví, v ní

složena veškerá naděje, z ní se žilo a žije. Její obsah zhuštěn do dvou slov je sušilovská devisa „Církev a Vlast".

K roku 85 bylo napsáno asi 20 životopisů sv. Cyrila a Metoděje. Růže Sušilova vydala k jejich poctě almanach s věnováním: „Blahoslavené, požehnané památce sv. Cyrila a Methoda, apoštolů slovanských, posvěcuje mladá brať cyrilometodějská." Prací sešlo se ze všech alumnátů tolik, že nemohly být ani všechny přijaty, a proto olomoučtí bohoslovci vzali své práce zpět a roku následujícího vydali svůj almanach. Růže Sušilova tu po prvé vystoupila před literární veřejnost a obstála.[19] — Nejvíce místa našly v almanachu práce z různých oborů vědních, čtyři desítky básní a něco málo povídek. Básně co do formy nejsou všechny nějak zvlášť hodnotné, ale myšlenky jejich ať náboženské, ať vlastenecké, ukazují, že vyšly z duší opravdu nadšených.[20] — Povídek tehdy psávali bohoslovci hodně a pěkné, jak o tom svědčí Museum samo a slova redaktora „Vlasti": „Povídkami jsme hojně zásobeni, a to opět z největší části je zasílají snaživí a horliví čechomoravští bohoslovci." A dobré zábavné literatury bylo tehdy potřeba proti šířícímu se pikantnímu braku. Zpívaly se už tenkrát všelijaké šlágry jako dnes, jež bývaly hodně hloupé, podle vzorku uvedeného v „Hlídce literární" z r. 1886, v kapitole: Z českého života lit.

Hle, jak ocenili bohoslovci v Museu naši klasickou literaturu doby obrozenské: Jako cudná, nevinná panenka s úsměvem na korálových rtech, s nachem studu na hebounkých líčkách, s okem nevinou a nadšením zářícím vyběhla si do božího světa, těšíc se dětinsky z každého kvítečka, s jásotem naslouchajíc zpěvnému švitoření ptactva i tichému bublání potůčku a s utajeným dechem pozorujíc, jak po dvěstěletém tvrdém spánku počíná se probouzeti ta drahá její matička, naše krásná země. A aby tím spíše se probudila, aby tím spíše procitla, volala ji nadšenými písněmi, zvala ji k novému životu „Ohlasem písní českých", „Ohlasem písní ruských" a „Vznešeností přírody", stlala jí cestu něžnými fialkami, cudnými sedmikráskami,

---

[19] Museum bylo až dosud jen hektografované, a tedy časopisem čistě domácím. Proto byly v almanachu uveřejněny i práce z Musea, ovšem jen původní a ne překlady, jež tvoří velkou část literární činnosti bohoslovecké, rovněž ne práce v jiných časopisech uveřejněné. Přispívali totiž tehdy bohoslovci do více než 20 časopisů.

[20] Snad bude mi dovoleno jednu z nich uvésti:

Bych byl šenkýřem.

Bych takhle já byl šenkýřem
a uměl tvořit divy —
hned sud bych velký zhotovil
a v zlata háv jej zaovil
a v širé složil nivy.

A pak bych lásku k vlasti vzal,
jež v srdcích velkých plane,
a v sud ten všecko uloživ —
bych svolal z lidí kde kdo živ,
by pili darmo dané.

A točil bych pak každému
ten nektar, kdo by žíznil;
a kdo by jenom okusil —
div láskou by se nezdusil
ku vlasti, již dřív trýznil.

Ó pak bys matko zjásala
v té lásce plné něhy!
Pak věru divil by se svět,
co zmůže Čechů jarý květ. —
Však bez divu jen sněhy? — —

jásala i lkala nádhernými znělkami „Slávy dcery", švitořila drobnými popěvky, hrála si na „Lyru českou", poučovala mládež zlatými verši „Moudrosti otcovské", pěla jí něžné písně „Milosti" a zdobila její ňadra „Kyticí" uvitou z ballad národních.[21] — Proto tak skvěle provedla svůj úkol, — vzkříšení národa — že nepohrdala mravností a skromností, že se nestyděla veřejně svou víru vyznat. Ale pak se začalo psát, aby se psalo, aby to táhlo a něco to vyneslo, otravoval se lid a to už známe, to bylo už tak jako dnes. — To by měl Páter Koniáš práce!

Po plodném roce 85 pracují bohoslovci dále stejně horlivě, aby se udrželi na výši, zvláště když roku následujícího na sjezdu velehradském P. J. Vychodil pochválil jejich snahy a posvětil jejich práci tím, že položil oba almanachy (brněnský a olomoucký) a první tištěný ročník Musea na oltář velehradské basiliky.

Od let devadesátých začíná doba kroužků jazykových a jiných, z nichž na venek svou činnost projevily literární, národohospodářský a sociologický. Národohospodářský kroužek od roku 92 sbíral příspěvky k národopisné výstavě v Praze na rok 1896, jíž se Růže Sušilova skutečně účastnila, podavši přehled své práce zasláním 29 ročníků Musea, Jara, Concordie, dvou almanachů[22] a diagramů. Dostala za to děkovný přípis a bronzovou medaili.

Časté přednášky věnované otázce sociální daly r. 93 existenci samostatnému kroužku sociologickému, který míval týdně dvě přednáškové schůze. Přetrval všechny kroužky až dodnes, poněvadž svou theorii založil na praxi tím, že sbírá každoročně mezi bohoslovci dary peněžité, šatstvo, prádlo a obuv, jež dává chudým na brněnské periferii prostřednictvím řeholních sester tam působících.

Pochopení pro potřeby národa ukázala Růže Sušilova četnými dary: 50 zl. na opravu kaple svatohostýnské (1889), 70 zl. na opravu brněnského dómu (1890), 26 zl. na oltář sv. Cyrila a Metoděje v katedrále sarajevské (89), na hodonskou reálku celkem 185 zl. a větší obnos na národní dům v Budyšíně (94), 26 zl. na zmírnění nouze Potatranských bratří (92), 17 zl. na katechismy dětem na české škole Komenského ve Vídni (1900), menší obnosy na kostely ve Velešovicích, Husovicích, na mateřskou školu v Žabovřeskách, na stávku v Třebíči (1896-7) a j. Největší obnosy byly poskytnuty Matici školské, jež do r. 1900 činily 2.480 zlatých![23] Patnácti zlatými stala se r. 89 Růže Sušilova zakládajícím členem družstva „Vlasti", jehož historický kroužek od r. 94 hodnotil a honoroval historické práce bohoslovců pro Museum.

Sjezdy velehradské stávají se zásluhou faráře Stojana velkolepými manifestacemi bohosloveckými. Byla i snaha střídat tři místa sjezdů: Hostýn, Sloup a Velehrad, ale nechali toho po první zkoušce (roku

[21] Museum XXIII, 35.

[22] R. 1888 vydala Růže Sušilova druhý almanach, jehož víc než polovici obsadili svými pracemi bohoslovci polští a chorvatští.

[23] Další dary nebylo možno zjistiti, protože od r. 1900 chybí jednatelské zápisy.

88 sjezd na Hostýně a 89 ve Sloupě). R. 1895 a 98 byl po sjezdu velehradském ještě sjezd v Praze.

Bohoslovci ani této doby nezapomněli a nezapřeli toho, že je odchovala česká matka. Mnohé české noviny tehdejší ovšem o jejich vlastenectví nic nevědí. Za to německé byly v tomto ohledu velmi dobře informovány. Tak r. 96 brněnský židovský „Tagesbote" č. 95. a po něm „Deutsches Blatt" čís. 33. se rozčilují nad strašným utiskováním Němců v brněnském alumnátě (byli celkem 4 mezi 115 Čechy) a dovolávají se všech mocností, aby zpříjemnily Němcům pobyt v bohosloví zavedením nucené německé konversace u českých bohoslovců a aby proti jejich českému počínání a vlasteneckým projevům zakročily se vší rázností. „Iglauer Grenzbote" v květnu téhož roku vypočítává přesně četné doklady bohosloveckého vlasteneckého „fanatismu", počínaje od matičných zápalek, třeboňského piva, dobrovolných příplatků na tabák a j. až k velkým darům Matici školské. Z českých novin referoval vždy „Hlas" velmi pochvalně o snahách bohoslovců, a zvláště podrobně o svatotomášských akademiích.

Nové filosofické proudy let devadesátých, jež způsobily silné duševní vření a krisi ve studentstvu, které strženo bylo více kouzlem osobnosti svých profesorů a jejich novou metodou než obsahem nauky, nenalezly ohlasu mezi bohoslovci, kteří si raději hleděli hlubšího theologického studia.

A již jsme na začátku století dvacátého, století otázky náboženské a sociální. Snad proto byl pro nás jeho třetí rok tak štědrý, že jsme dostali nový alumnát v Antonínské ulici. Starý byl v Dominikánské ulici ve zdech bývalého kláštera dominikánského. Tato budova stačila jen pro 75 chovanců — ostatní bývali ubytováni v chlapeckém semináři. Její místnosti byly právem přezvány „katakombami". Ale z těch katakomb vyšla — jako kdysi Církev — vítězně naše literatura. — A v novém alumnátě, pod vlahým deštěm přízně představených se do plna rozvíjela Růže Sušilova.[24] Pracovalo se stále intensivněji a zvláštní pozornost věnována sociologii. — Roku 1913 se utvořil kroužek literárně-tiskový, jehož členové psali do novin a časopisů a o prázdninách šířili dobrý tisk. Kroužek vykonal pěkný kus práce, ale nedočkal se ani 20 let svého trvání; zanikl roku 1932 a jeho činnost převzala zase „Růže" sama. —

V květnu r. 1914 byly konečně vypracovány stanovy Růže Sušilovy, jež se dosud jen tradovaly. A pak vypukla světová válka.

---

[24] Bratřím Slovákům toho štěstí ještě dopřáno nebylo, jak svědčí dopis slovenského bohoslovce z r. 1901: „...oduševnenejší slovenski bohoslovci svoje slovenské knihy poskrývané majú v bielom prádle, v nohavicách dole zauzlených, za podšívkou kabátov; ale úkradmo predsa čítávajú, vzdor veľkým nebezpečenstvám... A na prosby naše od predstavených sa nám doporučia: Vždy zapomínate, že slovensky sa môžete aj neskôr naučiť; v pastorácii to ide veľmi rýchlo! Študujte teraz jen theologiu a zdokonalujte sa v reči maďarskej... Vy ani neviete, že keby sme vám dovolili vzdelávať sa v slovenčine, rozchýrili by ľudia náš ústav za hniezdo panslavistické od čoho nás doista zachrániť chcete. Pravda že? Však viete, jaký prúd panuje teraz u nás..." (Museum XXXV, 92).

Přiváženi byli první ranění, jejich řady rostly, nemocnice nestačily, musily je zaskočit školy a jiné ústavy, a tak byl v srpnu i brněnský alumnát proměněn ve vojenský lazaret. Útočištěm bohoslovců se stal biskupský zámek v Chrlicích, který však stačil jen pro dva ročníky. Proto druhý a třetí ročník zůstal doma s instrukcemi pro studium a duchovní život. Ten stav trval až do r. 1917, kdy byli všichni zase ubytováni spolu v chlapeckém semináři. To už jich bylo jen šedesát. Studenti šli na vojnu, řady bohoslovců řídly a Růže Sušilova se stala problémem bohosloveckého života, který se mohl řešit až po válce. Po tři léta nebylo ani velehradských sjezdů.

Celý svět změnil na čas své zájmy. „Bože, kdy bude konec války?" zněla prosebná otázka všech. „Kde je otec, manžel, bratr? snad mají hlad? není jim zima? není snad nemocen, raněn? nebo dokonce...!" a pláčem končívaly myšlenky těch, kteří vzpomínali a trpěli doma. „Mamo, — modlit — za tatu", žvatlaly děti. — A bohoslovci byli jako ty malé děti; a jako budoucí kněží se ptali víc než ostatní, měli ještě vyšší zájmy — starost o duše vojínů, o věčný život těch, kteří svůj časný nasadili za naši lepší budoucnost. — A od myšlenky ke skutku neměli bohoslovci ani tentokrát daleko. Co nemohou udělat sami, to za ně vykoná kniha. Hlavně se tu uplatnil již zmíněný tiskový a literární kroužek. Za jeden rok bylo posláno vojínům na frontu a do lazaretů přes 300 modlitebních knížek, 50 ročníků „Sv. Vojtěcha", kalendáře a jiné časopisy, zábavných knih na 100 kg, kromě peněz. Tak se i ve válce, byť s nucenými přestávkami, přece „něco" dělalo.

A rudý apokalyptický jezdec řádil dále, neboť jemu „bylo dáno, aby odňal pokoj se země a aby lidé zabíjeli se vespolek."[25] A nešetřil nikoho... Pod jeho smrtonosným dechem uvadala i Růže Sušilova, až počátkem školního roku 1918-19 vůbec nerozkvetla pro nedostatek členů. Její další dějiny začínají zase až květnem roku 20. Za necelý rok potom vydávají brněnští bohoslovci „Ročenku bohoslovců československých" místo tři léta již nevycházejícího Musea. Je to první veřejný projev po 28. říjnu 1918. Ale kde zůstala radost z nabyté svobody a samostatnosti? Či se bohoslovci nedovedou radovat s radujícími, když uměli truchlit s truchlícími...? I oni jásali! Ale ta jejich radost netrvala dlouho. Něco jiného, co přišlo za šest dní hluboko se jim vrylo do srdce... Vzpomínka na ten okamžik, kdy skutkem se stal onen národní ideál, jemuž kněží a bohoslovci věnovali všechnu svou sílu, jemuž obětovali sebe celé, jim byla ztrpčena. — „A aby se nám tento okamžik opojné radosti nezahladitelně do paměti vryl — strhli nám naši rodní bratři v Praze na Staroměstském náměstí — sochu Mariánskou — na dlažbu. Hrozná rána. Její ozvěna se nesla zemí od hranic ku hranicím a dál za hranice země až přes oceán. — Viděli jsme, slyšeli jsme, pochopili jsme."[26] — Svět se divil, k čemuže používá národ poskytnuté mu svobody.[27]

---

[25] Zjev. 6, 4. — [26] Ročenka (71). — [27] Ráček: Dějiny československé 2, (691).

A přišly věci ještě horší, jimiž poskvrněny jsou první stránky dějin svobodné republiky československé; věci, jež dosud nebyly odčiněny, jejichž následky trpíme dodnes. — „Pochopili jsme." Pochopili kněží, pochopili i bohoslovci: už nešlo o řeč, o národnost a národ, ale věčný život národa byl v nebezpečí, šlo o víru, o náboženství, o svatou římskokatolickou Církev. Zdálo se před tím, že nebyla v nebezpečí, neboť ji chránil „gendarm" Rakouska; ale teď se to ukázalo. Súčtovalo se s Vídni a začalo se „účtovat s Římem". Dovršením všeho byla událost z 8. ledna 1920. Na to vše je v „Ročence" jen malá narážka a bolestná vzpomínka. — Už se z té rány vzpamatovali a jasně vidí před sebou svůj cíl: „Všechnu pravdu, všechno dobro, všechnu krásu, ukrytou v pokladnicích Církve musíme vynésti na světlo a ztělesniti v sobě. Musíme až do přesycení naplniti se Světlem a Ohněm Ducha, abychom zářiti mohli do tmy... Musíme se vyzbrojiti vědou a svatostí všech svatých: heroismem mučedníků, sebezáporem otců pouští, charitou katakomb, pílí benediktinskou, chudobou františkánskou, ohnivou výmluvností sv. Dominika, žárem Bernarda, věděním sv. Tomáše Aq. a ne v řadě poslední rytířskou silou velikého zápasníka Církve sv. Ignáce... Je nás málo. Ale když 12 apoštolů mohlo obrátit svět, proč by 140 bohoslovců nemohlo v nadšeném kněžství obrátit maličkou svoji vlast?"[28]

A tak začíná Růže Sušilova po převratu novou, samostatnou kapitolu svých dějin. Kontakt s minulostí přetržen, kladou se nové základy, zájem se soustřeďuje na věci čistě duchovní. Smutný příklad roku 20. byl živým vykřičníkem onoho napomenutí sv. Petra: „Fratres sobrii estote, et vigilate..." Popřevratové ročníky Musea jsou vyplněny úvahami o vznešenosti kněžství, o Eucharistii, o sv. čistotě... Bohoslovci se zajímají o liturgické hnutí, misie, unionismus, otázku sociální; ideu cyrilometodějskou, živenou na sjezdech velehradských, činí svým programem a provádějí do důsledku. Jejich zrak se obrací k pravé vlasti nebeské, neboť ta pozemská je nepřijala: chtěla macešsky dát katolíkům jen tolik práv, kolik si vybojují.

Počínaje školním rokem 1922-23 byl zvyšen počet vyučovacích hodin a tím značně omezen volný čas bohoslovců; musí se využívat každé chvíle, zvláště když od r. 1924 nově zřízený samostatný misijní kroužek zabral něco času pro sebe. — Práce uvnitř i na venek je stejná jako dříve. Novinkou jsou každoroční veřejné akademie v Novém Domově, větší spolupráce s ostatními jednotami bohoslovecký mi; v prázdninách r. 1932 organisační kurs pro bohoslovce v Novém Bydžově; téhož roku vydány tiskem dopisy čínského misionáře P. Jos. Zemana SVD.

Práce pro chudé a nezaměstnané (sociologický kroužek) je velká. Jen za rok (1934-5) věnováno přes 1000 Kč, kromě prádla, šatů a obuvi. — A nesmí se zapomenout na nejmladší ratolest naší „Růže"

[28] Ročenka (71). V sedmi alumnátech bylo tehdy jen 140 bohoslovců. Brno 26, Olomouc 70, Praha 12, Hradec Král. 17, Č. Budějovice 8, Litoměřice 4, Vidnava 3.

— na feriální kroužek, který trvá teprve rok, jehož členové v malých i velkých prázdninách vykonali asi toto: 167 přednášek, prodáno 1077 knih, 655 brožur, různým časopisům získáno 636 odběratelů, uspořádáno 30 veřejných podniků: akademií, besídek mládeže a j. Exerciční hnutí má v alumnátě také své horlivé apoštoly.

Tak tu stojí před námi v plné kráse po práci skoro šedesátileté brněnská Růže Sušilova. Po práci, v práci a — před prací! Ještě nedohrála svou úlohu. Má snad po prvním nebo druhém jednání; my tleskáme k jejímu výkonu a upřímně blahopřejeme... Její úkol není skončen. Řada palčivých problemů musí být ještě vyřešena.

„I viděl jsem z moře vystupovati šelmu, která měla sedm hlav a deset rohů, a na rozích jejích (bylo) deset korun a na hlavách jejích jména rouhavá... a kláněli se šelmě řkouce: Kdo jest podoben šelmě a kdo může s ní bojovati?“[29] — Tou šelmou je světská moc Bohu nepřátelská. Ta šelma je děvečkou knížete tohoto světa — satana. — Přečte-li si člověk kapitolu „Bouřlivé obzory” v knize „Oportet illum regnare“, zděsí se, že tak hrozně pravdivá je skutečnost, že ďábel má celé národy ve svých rukou. — A my s bolestí vidíme, že chce svými spáry zardousit i náš národ. — On „má i své učedníky, své evangelium, své vyznání víry, své sliby, svá blahoslavenství, svůj katechismus, své svátky, svou liturgii, své svátosti, své martyrologium, své kněžstvo, svou církev...!“[30] Pracuje vším... křikem, aby se lekli slabí, násilím, jemuž se nemohou ozvat ti, jejichž existence... „právem“ podle paragrafů zákonníku svého, lstí, kterou neprohlédnou ti, již čerpají jen moudrost světskou; pracuje v rukavičkách „elegantním” rouháním, svatokrádežným vtipem[30], sprostým šlágrem, „jehož melodie přece není ničím špatným“; zneužije zdravotnictví, estetiky, zlata, inkoustu, státních barev, divadla, kina, sportu, tance, každé zábavy; gramofonu, radia, módy, pohlednic... znesvětí i vědu a umění, jež je přece statkem kradeným ze samého ztraceného ráje...[31] — A co škola? To sami dobře víme. Více než desítku let jsme v ní proseděli. Říkali nám na gymnasiu, až vyjdem, že budeme vzpomínat. A my vzpomínáme! Za ty vědomosti jež nám dali, jim děkujeme. Ale proč nám neřekli vše? Proč nám neříkali pravdu? Proč nám jisté věci zamlčovali? Proč nás klamali? Proč nám lhali? Proč nám místo chleba dávali kamení, jímž měli jsme házeti po tom, co bylo našim otcům svaté?...[32] — Kultura, sociální poměry a vůbec nic neobstojí, aby do toho satan nestrčil prsty. — To není malování čerta na zeď; to je pravda, již je třeba zvláště dnes si uvědomit. Viděl jsem jednou ve výkladě knihkupce knihu pod názvem „Paříž — město satanovo”; čeho bychom se asi v té knize dočetli! A kdybychom místo Paříž napsali Praha nebo Brno!... „Ježíš není

---

[29] Zjev. 13, 1. — [30] Oportet 26. — [31] Durych: Essaye (16).

[32] Vzpomínám si, bylo to, zdá se mi, v sekundě nebo v tercii na gymnasiu. Byla řeč o řeckých bájích. Pan profesor zakončil svůj výklad takto: „Tenkrát tomu věřili — dnes jsou to jen báje. A po letech se budeme na křesťanství dívat také jako na báje!” Bohužel došla tato „duchaplnost” u mnohých souhlasu.

milován, Ježíš není milován!" volal serafín Assiský, když s hory Alverny pozoroval umbrijský kraj a celý svět...[33]

Ale „nemoc tato není k smrti, nýbrž, aby oslaven byl Syn člověka skrze ni".[34] — Lidé otvírají oči, začínají chápat. Čteme o konvertitech a divíme se. — To Boží Prozřetelnost „žertujíc", uschovává nám překvapení...[35] Veřejné mínění se mění a to je nejlepší apologií Církve. Ale to jsou teprve začátky. Nám svítí na cestu sloup Pravdy, ale ti, kteří jdou za námi — a je jich ještě mnoho — klopýtají a tápou ve tmě nevědomosti a zaslepenosti. Těm je třeba pomoci, vzít je mezi sebe, aby i oni přešli s námi suchou nohou tím Rudým mořem tohoto života do Země zaslíbené.

Toto je naše „Ceterum autem censeo!" Je nás bohoslovců v Brně stosedmdesát. Uskutečníme-li na sobě to, co žádá na italských kněžích spisovatel „Oportet", že začneme bez výjimky „osobně získávati Pánu Ježíši rodiny našeho krásného kraje příkladem bezvadného chování, s dobře chápanou a lépe organisovanou akcí, pomocí tisku, mluveným slovem a jinými tisícerými způsoby, které vnuká láska!"[36] to bychom se na to podívali, zda neobrátíme alespoň svou diecesi..., neboť všechno můžeme v tom, který nás posiluje (Filip. 4, 13) — A naše národní Credo: „V životě Církve život národa!" a „Kdyby nám slibovali hory doly a neslíbili rozkvět Církve — nevěříme!"[37]

Vězte všichni, že nezřekneme se odkazu svého „tatíčka" Sušila. On, jenž s hůry žehná své „Růži", je nám svědkem, že celé naše srdce patří Církvi, že celé je má naše svobodná vlast.

Vy pak, kteří cítíte s námi, modlete se za nás, abychom vytrvali až do konce!

AUGUSTIN KRAJČÍK C. SS. R., OBOŘIŠTĚ:

CHARAKTER SOKRATŮV.

Skvělá postava syna Sofroniskova v řeckých dějinách je velmi zajímavá a svým pronikavým významem ojedinělá. Byl to velmi hloubavý a hluboký myslitel. Dal směr celé příští filosofii.

K hloubce rozumové družil se u Sokrata nejen mravný život, který se naprosto shodoval s jeho zásadami a ideálem mravnosti, nýbrž i velmi jemný takt společenský. Byl opravdu zbožný a statečný. Nevyhýbal se ani vojenské povinnosti. Třikrát se súčastnil válečné výpravy a na jedné z nich zachránil Alkibiadovi život. V soukromém životě byl velmi skromný. Heslem jeho bylo: „Ničeho nepotřebovati je božské, nejbližší tomu potřebovati co nejméně." Ačkoli jeho zevnějšek nebyl příliš lákavý: měl velký ohrnutý nos, vypoulené oči, tlusté rty, převislé břicho, slovem vypadal jako silén, přece byl svými

[33] Bůh v nás 128. — [34] Jan 11, 4. — [35] Oportet 261.
[36] Tamtéž 239. — [37] Museum XLIX, 1.

žáky vřele milován a pro svoji přímost, veselost a duchaplnost horlivě vyhledáván. Ve společenském životě byl velmi přívětivý a veselý.

Než přesto ani tento vynikající muž neušel kalu pomluv. Již za svého života byl terčem urážek a hromosvodem posměchu, a to nejen od chátry, nýbrž i od lidí vzdělaných. Zvláště ho napadali athénští komikové. Žasneme nad jeho karikaturou v Aristofanových „Oblacích". Kdo však lépe zná činnost Sokratovu, dovede si tento zjev snadno vysvětliti. Jeho vnější působení se tak velice podobalo činnosti pověstných sofistů, že povrchnější pozorovatel neviděl žádného rozdílu. A proto Aristofanes, chtěje se vysmívati sofistům, uvádí na jeviště Sokrata v rouše sofistickém. Avšak i později bylo Sokratovi leccos vytýkáno a dodnes slýcháme o něm ne příliš lichotivé úsudky. Všimněme si nyní, zda a do jaké míry jsou tyto řeči pravdivé.

O charakteru Sokratově mluví starověk celkem s úctou a uznáním. Jen ojedinělé hlasy mu činí výtky. Tak epikurovec Zeno, jak svědčí Cicero,[1] nazval Sokrata athénským šprýmařem; kdežto Epikuros sám, ačkoli zlehčoval téměř všecky filosofy, o Sokratovi nepíše nic nepěkného. Dokonce i žák školy peripatetické, Aristoxenus, dle svědectví Zellerova,[2] vytýká Sokratovi, že byl jako chlapec neposlušný a neústupný, že ve věku jinošském vedl život nespořádaný a lehkomyslný a jako muž prý byl dotěrný, zlostný a nad míru náchylný k ženám. Jiní k tomu připojují ještě horší vady, jako paederastii, bigamii a j. Vše to lze shrnouti ve dvě skupiny: svádění mládeže a nepořádky rodinné.

Nejčastěji se vytýká Sokratovi paederastie, která byla v jeho době po celém Řecku nesmírně rozšířena. Tato výtka je opravdu vážná a má doklady i ve spisech Platonových a Xenofontových. Sokrates sám prý se často prohlásil za milovníka toho neb onoho mladíka.[3] Než věnujme hlubší a bedlivější pozornost této otázce. Velice bychom se mýlili, kdybychom Sokrata vinili ze smyslné náklonnosti k mladíkům. Sokrates, jak svědčí o něm Xenofon, nemiloval hochů pro jejich tělesnou krásu, nýbrž pro duševní nadání: „Často se prohlásil za milovníka toho neb onoho mladíka, ale každý mohl snadno poznati, že nehledí při tom na krásu tělesnou, nýbrž na ušlechtilé vlohy duševní."[4]

Z tohoto nespravedlivého nařčení obhajuje Sokrata i krásný Alkibiades, jenž prý byl jeho miláčkem (παιδικά): „Byl jsem s ním o samotě a domníval jsem se, že ihned bude se mnou rozmlouvati o tom, o čem by milovník s miláčkem o samotě rozmlouval, a radoval jsem se. Však z toho nedělo se zhola nic."[5] A o něco dále ještě důrazněji: „Víte-li, při bozích a bohyních, že, když jsem spal

[1] Cicero: De natura deorum I. 34.
[2] Dr. Eduard Zeller: Die Philosophie der Griechen (4. vyd. Leipzig 1889) II. Teil, 1. Abt. str. 63.
[3] Xenofon: Apomnem. S. IV. 1; Plato: Symposion 213 C, 216 D.
[4] Xenof.: Apomn. IV. 1. — [5] Plato: Sympos. 217 B.

se Sokratem, vstal jsem zrovna tak, jako bych byl spal s otcem nebo se starším bratrem."[6]

Někteří uznávají, že Sokrates sám se paederastií neposkvrnil, že však nijak nebránil v tom svým žákům. Leč zapomínají při tom na jasné svědectví Xenofontových „Pamětí": „Když zpozoroval (Sokrates), že tento (Kritias) je zamilován do Euthydéma a chtěl jím ukojiti svou vášeň, hleděl jej od toho odvrátiti a vytýkal mu, že je nešlechetný a že je nedůstojné čestného muže žebrati o předmět své lásky jako o almužnu a ještě přidávati k prosbě dary, ačkoli se nejedná o nic, co by zasluhovalo aspoň jména dobrého. A když Kritias na tyto domluvy nic nedal a nepovolil, prohlásil Sokrates v přítomnosti Euthydéma a mnoha jiných, že se mu zdá, že se v Kritiovi děje něco nízkého, že se chce otírati o Euthydéma jako prase o kámen."[7] O něco dále vypravuje Xenofon, jak se Sokrates rozhorlil na Kritobula, když se dověděl, že políbil krásného syna Alkibiadova; aby uhasil plamen jeho vášně, poradil mu, aby odešel na rok do ciziny.

Správně se vyjadřuje o paederastii Sokratově nejlepší znatel řecké filosofie dr. Eduard Zeller: „Seine Liebe erscheint ebenso, wie jenes Bewusstsein des Nichtwissens, das ihn bei andern Belehrung suchen lässt, als Ironie."[8]

Dr. Eibl vysvětluje svádění mládeže Sokratem zcela jinak[9]: Sokrates prý učil, že rodiče mají povinnost vychovávati své dítky, avšak nejvyšší normou při tom je rozum. Mohou tedy děti, jsou-li rozumnější než rodiče, ignorovat rozkazy svých rodičů, ano mají právo i samy jim poroučet. Tím by ovšem nastal v rodině velký zmatek a úplný rozvrat. Než ani s tímto výkladem universitního profesora vídeňského nemůžeme souhlasiti. Sokrates nikdy nic takového neučil, ano takový názor rozhodně zavrhoval. To dosvědčuje Plato v Euthyfronovi, jehož otec umořil hlady svého služebníka, protože mu zavraždil v opilosti jiného. Euthyfron, jenž o sobě myslí, že je rozumější a zbožnější než jeho otec, chce jej udati soudu. Cestou ho potká Sokrates a chce jej odvrátiti od jeho úmyslu. Domlouvá mu: „Nic se nebojíš, že se dopustíš bezbožnosti, udáš-li proto otce soudu?"[10]

Toto mínění má svůj původ v nekritickém Aristofanovi, jenž ve svých „Oblacích" uvádí, jak Feidippides, domnělý žák Sokratův, bije svého otce Strepsiada hájí se, že podle učení Sokratova má na to právo. Bylo již řečeno, že Aristofanova „Oblaka" neukazují nám Sokrata historického, nýbrž jeho karikaturu, a proto nelze z nich čerpati positivního poznání o Sokratovi.

Na konec této stati o svádění mládeže sluší uvésti cenné svědectví žáka Sokratova Xenofonta: „Je mi zcela nepochopitelné, jak může někdo věřiti, že by Sokrates kazil mládež, on, jenž mimo to,

---

[6] Plato: Sympos. 219 CD. — [7] Xenofon: Apomn. I. 2.
[8] E. Zeller: Die Phil. der Gr. II. 1. str. 131.
[9] Hans Eibl: Die Grundlegung der abendländischen Philosophie (Bonn 1934) str. 35. — [10] Plato: Euthyfron 4 E.

co bylo řečeno, vzhledem k pohlavním věcem, k jídlu a pití byl vzorem sebeovládání, jenž proti mrazu a vedru a vůbec proti všem obtížím byl nad jiné otužilý, jenž se tak uměl uskrovnit, že byl zcela spokojen s málem. Jak tedy mohl při těchto ctnostech sváděti jiné k pohrdání bohy, k přestupování zákonů, hýření, nečistým rozkoším a k změkčilosti?"[11]

Ne méně často než výtky paederastie slýcháme též útoky na jeho rodinný život. Tu zvláště jeho manželka Xanthippa bývá často napadána. Těmito polemikami je tak zkreslena a zpopularisována, že dnes každé dítě zná její svárlivost a hašteřivost. A přece nemáme opravdu vážné příčiny k podobnému smýšlení. Nedáme se k náhlému a nerozvážnému úsudku svésti spoustou jmen nekritických historiků, jako je Aristoxenus, Teles, Porphyr, Aelian, Antipater a celá řada jiných. Xenofon o ní nepíše nic špatného, ba dokonce se zastává jejího dobrého jména. Ve svých „Pamětech" líčí, jak Lamprokles, nejstarší syn Sokratův, hněval se na svou matku, protože ho přísněji pokárala. Sokrates se ho tázal: „Myslíš skutečně, že to matka s tebou zle mínila?" Lamprokles: „Ó nikoliv."[12] Ani z dialogů Platonových se o ní ničeho křiklavě zlého nedovídáme. Tím ovšem nechci tvrdit, že byla bez chyby. Jisto jest, že byla prudká a snad i prchlivá, ale při tom pečlivá, pracovitá a počestná. Na ní leželo téměř celé břímě starostí jak o domácnost, tak také o děti, protože Sokrates neměl příliš smyslu pro praktický život a zabýval se většinou filosofií. Pozoruhodné též je, že Aristofanes, jenž ve svých „Oblacích" nebyl k Sokratovi příliš milosrdný a shovívavý, nemá žádných narážek na jeho manželství.

Daleko odůvodněnější se zdá býti námitka, že Sokrates zanedbával svou rodinu. A proto dr. Eibl projevuje soustrast nebohé Xanthippě: „Nešťastná Xanthippa, na níž leželo břímě výchovy tří dětí, zatím co muž filosofoval na tržišti a probouzel lidi. Chování Sokratovo zdá se tím podivnější, že sám každému důtklivě přikazoval, aby plnil ve svém oboru svou povinnost."[13] Než, vžijeme-li se do poměrů Sokratových, jistě budeme k němu shovívavější než dr. Eibl. Sokrates, jak sám Eibl uznává, měl o dostatečnou výživu postaráno. Nemusel tedy vydělávat na domácí potřeby — učil bezplatně. A bylo by opravdu směšné žádati na Sokratovi, aby pomáhal své manželce v jejích domácích pracích. Sokrates byl dítko své doby. A nesmíme zapomínat, že v jeho době, ano ještě dlouho po něm, byla žena považována za nižší a méněcennou než muž, a proto i její práce byly pokládány za nedůstojné pro muže. A stejně neoprávněné je tvrzení, že Sokrates nedbal o výchovu svých dětí. Z Xenofonta[14] je patrno, že otcovsky pečoval o své syny. K tomuto mínění nás opravňuje i skutečnost, že o jeho synech se ze současných historiků nedovídáme nic špatného, z čeho bychom mohli soudit na jejich zanedbanost a nevychovanost.

[11] Xenofon: Apomnem. I. 2, 1 - 2. — [12] Xenof. Apomnem. II. 2.
[13] H. Eibl: Die Grundlegung d. a Ph. str. 35. — [14] Xenofon: Apomnem. II. 2.

Někteří spisovatelé obviňují Sokrata z bigamie. Druhou jeho manželkou prý byla Myrto, dcera známého Aristida Spravedlivého, s níž prý měl druhé dva syny.

Athénský zákoník nikdy nedovoloval bigamii. O Sokratovi víme, že plnil vždy státní zákony co nejsvědomitěji, což dosvědčuje nepopíratelný čin, že neutekl protizákonně z vězení, ač to mohl snadno učiniti a přátelé jej k tomu snažně vybízeli. Ani úpěnlivé přemlouvání nejdůvěrnějších přátel ho nepohnulo k přestoupení zákonů a šlo přece o záchranu života! Je tedy málo pravděpodobné, že by byl v ohledu bigamie jednal proti zákonům, jichž si tak velice vážil.

Že Sokrates žil v řádném manželství dokazuje i Plato a Xenofon, kteří se o jeho druhé ženě ani slovem nezmiňují. Velkou váhu má zajisté i mlčenlivost Aristofanova.

Avšak nejsilnějším důkazem proti domnělé bigamii Sokratově jest jeho obžaloba a odsouzení. Již výše jsem upozornil, že athénský zákoník bigamii nedovoloval. Kdyby byl Sokrates skutečně žil v bigamii, jistě by toho byli jeho nepřátelé použili v žalobě proti němu. Než nic takového v žalobě nenajdeme.

Jiní, chtějíce se vyhnouti obtížím s bigamií, pomáhají si tím, že dělají z druhé manželky Sokratovy pouhou souložnici. I tuto domněnku musíme zamítnout, protože se vůbec nevyskytuje v starších pramenech o Sokratovi. Autoři, kteří mu vytýkají nekorektní manželství, výslovně jmenují dvě manželky „δύω δαμεταὶ γυναῖκες“.[15] Aristoxenus mimo to podotýká, že Sokrates se zřekl u Myrto věna. Kdyby byla měla býti Myrto souložnicí, nejenom, že by neměl práva na věno, nýbrž ještě sám by musil za ni platiti.

Tertullian viní Sokrata, že propůjčoval svou manželku přátelům.[16] Toto mínění nemá v sobě žádného historického podkladu. Nedivme se tedy, že je nejlepší znatel řecké filosofie dr. Eduard Zeller, tak ostře zamítá: „Mir scheint sie die eigene, seiner volkommen würdige, Erfindung dieses Fanatikers zu sein, deren Anlass in der sogenannten Weibergemeinschaft der Platonischen Republik lag.”[17]

Někteří spisovatelé se pozastavují nad tím, že Sokrates mluvil přátelsky s hetérami, ano tvrdí, že radil svým žákům styk s nimi. První část této výtky je pravdivá. Sám Xenofon uvádí ve svých „Pamětech”[18] rozhovor Sokrata s hetérou Theodotou. Tato rozmluva se ovšem točí kolem lásky a zaměstnání Theodotina. Než, všimneme-li si jí pozorněji, poznáme, že je stejného rázu jako jeho typické rozmluvy s malíři, sochaři, ševci a jinými řemeslníky. Účel této rozmluvy není získati si přízeň Theodotinu — jak svědčí konec této rozmluvy — nýbrž zkusiti indukční metodu v oboru lásky, čímž došel poznání, že nejpevnějším poutem lásky je blahovolné smýšlení.

---

[15] Srov. Aristoxenus, s. u. S. 63, 5.
[16] Tertullián: Apologeticum XXXIX. 4.
[17] E. Zeller: Die Phil. der Gerich. II. 1. str. 57.
[18] Xenofon: Apomnem. III. 11.

Druhá část výtky, že Sokrates radil svým žákům styk s hetérami, je ve svém znění lživá a historicky nedokázaná. Xenofon a Plato, kteří znali Sokrata nejlépe, nikde nepíši, že by Sokrates měl své žáky k tomu, aby se stýkali s hetérami. Toto mínění padá již tím, že má kořen v nekritickém Aristoxenovi, který se narodil teprve 300 let po smrti Sokratově. Kritičtí autoři dřívější se o tom ani nezmiňují. Dr. E. Rolfes hájí Sokrata z tohoto nespravedlivého nařknutí takto: „Es lässt sich immer noch annehmen, dass er (Sokrates) bei ihnen nicht duldete, was er anderen nicht wehren wollte. Jedenfalls hat er es bei ihnen nicht gerne gesehen."[19]

Proti všem těmto obviněním z erotických sklonů hají Sokrata i dr. H. Eibl: „Ovšem Alkibiades velebí neochvějné sebeovládání Sokratovo a my nemáme žádné příčiny popírati jeho svědectví"[20]

Zdálo by se, že jakýsi stín vrhá na světlou osobu Sokratovu jeho snad dosti častá účast na pitkách. Z Platona i Xenofonta víme, že se zúčastňoval pitek se svými žáky a přáteli, aby s nimi rokoval o rozmanitých otázkách filosofických. Při těchto symposiích nebylo řídkým zjevem, že někteří se až opili. To však se nikdy nepřihodilo střídmému Sokratovi, jak dosvědčuje očitý svědek těchto symposií Plato: „Sokrata nikdo nikdy neviděl opilého."[21] I když ho přátelé donutili píti více, přece vždy zůstal střízlivý. I o tom máme doklad v Platonově „Symposiu": „Na Sokrata, milí muži, tímto chytráctvím nevyzrajete, neboť cokoliv by mu kdo poručil, tolik vypije; nicméně však zajisté se neopije."[22] Podobně i Xenofon, jak jsem se již zmínil, vydává krásné svědectví o jeho střídmosti v jídle i pití: „...vzhledem k jídlu a pití byl vzorem sebeovládání."[23]

Nyní přistupme k jeho nauce a všimněme si jí aspoň potud, pokud má vztah k jeho charakteru.

Učení Sokratovo je obsaženo ve spisech Platonových a Xenofontových. Dlouho byl považován za věrohodného Xenofon, kdežto Plato byl pro svou genialitu považován za doplňovatele a opravitele nauky Sokratovy. Než Hans Meyer[24] se právě pro tuto genialitu Platonovu rozhodl pro jeho hodnověrnost. A právem. Plato zajisté mohl hlouběji pochopiti, a tedy také lépe podati nauku svého mistra než plýtký Xenofon. Proto nás Meyer nabádá k opatrnosti při užívání spisů Xenofontových, ježto kruh jeho zájmů a celá jeho osobnost není nám dostatečnou zárukou, že správně pochopil učení a působnost svého hluboce filosoficky založeného mistra. Zároveň nám udává kriterium spisů Xenofontových, jímž je dílo Platonovo, a to především jeho Apologie a Kriton.

---

[19] Philosophisches Jahrbuch, XII. (1899) str. 7.
[20] H. Eibl: Die Grundl. d. a. Phil. 1934, str. 35.
[21] Plato: Symposion 220 A.
[22] Plato: Symposion 214 A.
[23] Xenof. Apomnem. I. 2, 1.
[24] Hans Mayer, Geschichte der alten Philosophie, München, 1925, 111.

Xenofon líčí Sokrata jako zástupce nízkého utilitarismu se silně hedonistickým zabarvením; dobro je relativní: totéž dobro může být v jednom případě dobrem, v jiném zlem.

Zcela jinak portrétuje svého mistra jeho geniální žák Plato. Podle něho stojí Sokrates ve službách ctnosti.[25] Ne život jako takový, nýbrž ctnostný život je nejvyšší dobro.[26] Cíl života je mu zdokonalení vlastní osobnosti. Ctnost nevyrůstá z bohatství, nýbrž bohatství a ostatní dobra plynou ze ctnosti.[27]

Velmi jasné světlo vrhá na postavu Sokratovu i jeho — jinak ovšem naprosto nesprávná — definice ctnosti: ctnost je vědění. Dává nám nahlédnouti do nitra Sokratova a ukazuje nám velmi průzračně jeho srovnalost mezi učením a životem. Ona vrhá na život Sokratův celé proudy světla jako nejsilnější reflektor. V této dokonalé harmonii mezi učením a životem vidí Hans Meyer rozřešení tajemství mocného působení Sokratova.

Ze všeho, co bylo pověděno, jasně poznáváme, že Sokrates byl muž opravdu ušlechtilý a dokonalý, jenž pevně stojí jako zářný maják v rozbouřeném moři vášní a nejhorších neřestí tehdejšího Řecka a svým varovným hlasem a příkladným životem odvrací mnohé a mnohé od osudného ztroskotání na ostrých útesech skrytých úskalí hříšného života. Jak se tedy stalo, že tento tak ctnostný a šlechetný muž byl odsouzen k smrti, že kazí mládež? Jak se mohlo státi, že tento tak zbožný a bohabojný muž byl odsouzen k smrti pro bezbožnost a nevěru? Odpovídám s naším filosofem drem Josefem Kratochvílem: „Ironie osudu! Člověk, který více věřil v božství a čistější měl o něm představu než kterýkoli ze soudců, jest odsouzen k smrti pro nevěru!!"[28]

JAN SLABÝ:

JARO – CONCORDIA – MUSEUM.

Takováto nálada a smýšlení vedly nadšené bohoslovce Vlad. Šťastného a Jos. Klímu k odvážnému, ale šťastnému činu: 1. května 1861 vydali první číslo alumnátního časopisu „Jaro" s heslem „Concordia parvae res crescunt". „Jaro" mělo vycházeti 1. a 15. každého měsíce — vyšlo celkem 15 čísel, poslední 15. února 1862. Uvážíme-li, že „časopis" vytvořili a udržovali vlastně jen bohoslovci prvého ročníku a jednotlivá čísla ručně psali — je to podnik velký, záslužný a chvályhodný. První číslo začíná programovou básní redaktora Vlad. Šťastného nazvanou „Jaro":

„Krásné ty jaro, poslanče z nebe,
Zavítej také v stánek náš!
Zavítej k nám, již čekáme tebe
O kéž nám též svých darů dáš!"

[25] Plato: Kriton 51 A, B. — [26] Plato: Kriton 48 B, — [27] Plato: Apologie Sokr. 30 B.
[28] Josef Kratochvíl: Meditace věků I. (Brno 1927) str. 95.

Z provolání Jos. Klímy se dovídáme o pohnutkách, které vedly k založení „časopisu". Zmínil jsem se o nich výše, snad tyto myšlenky Klímovy bude vhodno uvésti: „Podobáť se věru jarnímu kvítku, aneb, kterého porovnání bych raději užil — útlému stromku, jenžto v budoucích dobách nejen chutného a krásného ovoce přinésti má, nýbrž i svým hustým loubím občerstvující odpočinek poskytovati, a jenžto nyní naší péči svěřen jest, abychom co zahradníkové jej pěstili, svými pracemi jej chránili před zkázou..."[15] Útlé kvítko „Jara" mohl snadno zničiti ostrý mráz nezájmu, netečnosti a přílišné kritiky.[16] Díky dobrým schopnostem Šťastného a Klímy, kteří jako starostliví rolníci a zahradníci opatrovali své „Jaro" i ve chvílích chladných mlh nezájmu a ledu kritiky. Po tomto uvedení vychází až do 15. února 1862 osmistránkový sešit přinášející básně, úvahy, články zábavné, rebusy a hádanky. Za povšimnutí stojí stručný přehled prvních prací, obrazů, potřeb a tužeb těch „dětí své doby", v nichž vystihli, doufám, dobře nebezpečí a slabosti svého století — článek „Stav nynějších protestantův a kterak se k nim chovati máme" č. 1. a 2., „Církev katol. a literatura i umění naše" č. 3., 4., 5., „Vyobrazení nemocné duše a jak se může zdraví duše zachovati" č. 10., 13., „Rozmluva duše s tělem" č. 14. „Sua cuique" č. 14, dále bystrá práce Vidlákova: „Rozmluva mezi právníkem a klerikem o přednostech svých stavů" č. 11. a 12.[17] Články pojednávající o velikánech dějin katolictví (Lacordaire, Haulík, Schwarzenberg), jakési směrnicé práce, či způsobu psaní udávají pojednání „Veršem či prosou" č. 11. a 12. a „Něco o slohu" č. 7. V 5. čísle vypořádala se redakce JARA touto poznámkou s jistým kolegou. Ostře píší: „Nahodilé malichernosti zavdaly jednomu p. přispívateli příčinu, že se spoluúčastenství JARA odřekl. Koho vyšší záměry k nám nepoutají, tomu dáváme bez bolesti: S Bohem!" O zdravém vzájemném poměru bohoslovců svědčí upřímná slova kritiky v „Zasláno" v 9. č. Počínaje jedenáctým číslem objevuje se i nějaký německý příspěvek, jak sami udávají, aby se udržela v seminární komunitě pravá láska a vzájemnost.[18] Za zmínku stojí „Der goldene Mittelstand". O německých příspěvcích vyslovil se Jos. Klíma takto: „Co se německé části týká, neradovala se ona z valného účastenství a protož pravíme-li, že jen živořila, pronášíme

[15] Jaro, č. 1. a 2.

[16] Srov.: „Vtipkování jedněch, posměch tajný i snad zřejmý druhých a netečnost jiných, kterážto neráda trpí vedle sebe čilejší život, aby snad i ona ustoupnouti musela činnějšímu životu... heslo sv. Ignáce „omnia ad maiorem Dei gloriam" bude i nám sloužiti co rukověť při našich pracích..." Jaro č. 1.

[17] Aspoň tato slova poslyšme: „Co se národa týče, myslím, že kněžstvo naše povždycky nejen o jeho duševní blaho, nýbrž i o hmotné dobro, o pokrok ve vědách a uměních péči mělo. Nechci říci, že moravské naše kněžstvo první hospodářské jednoty, včelařské spolky, jimiž se národův hmotný blahobyt zvelebit má, založilo, že ono doposud skoro samo literatury národní si všímalo, že kněz to byl, jenž národní písně po rozsáhlých krajinách moravských shledal a srovnal, a že kněz moravské pohádky a pověsti v jeden celek spojil; jsem ale přesvědčen, že kněžstvo jest, bylo a bude silný štít národa moravského..."

[18] Píše Vejchodský v Almanachu 1885: „by list zachoval kollegiální snášenlivost."

i úsudek náš o obsahu článků její..."[19] V 10. čísle vypsal Jos. Svoboda cenu na nejlepší pojednání na verše Kollárovy, jak soutěž dopadla nemáme zpráv. 13. číslo, t. j. z 1. ledna 1862, povzbuzuje k další práci na zvelebení JARA, v únoru totiž hrozily JARU „mrazy" semestrálních zkoušek, proto vyzývají k horlivějším a četnějším příspěvkům. Nemůžeme pominout Klímova článku „Velehrad" ve 3. a 4. č. — nadšené výzvy k opravdovému chápání ideje cyrilometodějské. V posledním čísle (15.) dočítáme se v „Dodatku", že za uplynulý rok našetřili bohoslovci 41 zl. na opravu velehradské svatyně „dodatek tento svědčiž také o tom, že v alumnátě vřelého bráno účastenství v záležitostech národa celého se týkajících a ku oslavě našich sv. Apoštolů směřujících."[20]

Péčí téhož redaktora a přispívatelů vyšel 15. března 1862 alumnátní časopis pod novým jménem. O příčinách této změny nezmiňují se sami dopisovatelé ničeho, pouze Jos. Vejchodský nám něco málo napovídá: „Aby všecek ústav svorně byl zastoupen a ze příčin ještě rozmanitých bylo změněno 15. března 1862 dosavadní jméno listu za název »*CONCORDIA*«..."[21] Podtitul zvolili si tentokráte z listu sv. Pavla k Židům (13, 1) „Charitas fraternitatis maneat in vobis". Básní Vlad. Šťastného určují svůj cíl:

„Kdežto v jedno srdce všechněch plane
Svornou láskou k Církvi, národu...
...Čekajíť nás široširé lány,
Ježto Cyrill, Metod zorali.
Čeká národ jimi vyzískaný,
Bychom po nich chléb mu lámali,
Veliký to úkol! — Jak mu dostojíme?
Ne-li svornou k práci přípravou,
Pak-li všichni ruku nespojíme
Jdouce statně za svou zástavou!"[22]

Netečné a nechápající kolegy snaží se vyburcovat a přesvědčit výzvami k spolupráci, k účasti na průpravě pro práci v duchovní správě — čtěme: „V době, kde každý holobrádek omáčí péro v kalamář, aby jím dle možnosti své pokálel čistý mrav i svatou pravdu, hanbiti by se musel kněz, kdyby důstojnějším způsobem nedovedl hájiti pravdu svatou a kdyby proto prospěchy činila nevěra, že rozšiřovatelé její obratnější a schopnější byli hájitelů víry. K tomu zastávání a rozbírání pravd křesťanských i předmětů vědeckých, ku cvičení se u vyjadřování svých myšlenek v krásné, jim přiměřené formě, k vzdělání slohu — hle ku všemu tomu dána časopisem naším příležitost i pohnutka..."[23] A k tomuto motivu přistupuje ještě po-

[19] Článek „Úsudek o prvním ročníku časopisu Alumnátského" uveř. Concordia č. 3, str. 22.

[20] Čl. „Dodatek k 15 č. Jara", uveř. v Jaru č. 15.

[21] Vejchodský: Nárys vlasteneckého ruchu v kněžském semináři v Brně, Růže Sušilova, Almanach, Brno 1885. Str. 24.

[22] CONCORDIA čís. 1.

[23] CONCORDIA čís. 14.

třeba zdokonaliti se v mateřštině. Jos. Klíma otevřeně volá v článku „Čeho nám jest potřebí?" — důkladného ovládání mateřštiny, to je nutný prostředek k vzdělávání lidu. Kristus Pán poručil apoštolům „Jdouce... kažte..." Slovem toliko se měli pustiti v boj se světem a peklem. Slovem toliko měli káceti modly, bořiti oltáře a chrámy zasvěcené nestvůrným bohům nepořádné a vilné obrazotvornosti pohanské, slovem měli křísiti padlé člověčenstvo a povznésti je k poznání pravého Boha... nicméně slova apoštolů a jejich nástupců božským oním „kažte", „učte národy" ozbrojená co blesk porážela řady, zničila zdánlivě nepřemožitelnou moc pekla... Slovo tedy knězova zbraň..."[24] Je potřebí obléci vznešené myšlenky, které kněz hlásá do krásných, správných forem — aby si neodpudil, aby si nezadával před nepřáteli, kteří tak rádi vidí na knězi sebemenší nedostatek (dále cituje Klíma „jeden kat. časopis" stěžující si na mluvnické a řečnické nedostatky mladých kněží): „Dle našeho náhledu jiné pomoci nestává než cvičením a pilným čtením vynahraditi to, co jedenkaždý třeba bez své viny byl zanedbal..."[25] K tomu bude nutně třeba knih — proto vyzývá k zakládání českých knihoven — touto akcí posvětili zvlášť důstojně památný rok 63.

Tyto ukázky dosvědčují myslím výmluvně o stejném nadšení a horlivé snaze, která hárala v srdcích těchto bohoslovců: co možná nejlépe prospěti Církvi a Vlasti.

CONCORDIE vyšlo celkem 21 čísel, poslední v květnu 1864 — i tento časopis celý ručně psali. Z obsahu (pomíjím básnické pokusy, jichž nejvíce uveřejnil Vlad. Šťastný a V. Kosmák) nutno si všimnouti Klímova článku „Sv. Cyril a Metod, apoštolé slovanští"[26], Šťastného „Rok Cyrilo-Metodějský" č. 8 (viz též německou báseň o sv. Cyrilu a Metoději), dále cenné práce Klímovy: „Vliv mučednictva na křesťanstvo", „O ideách časových" (nebezpečí moderních názorů a směrů dobře vystihuje), „Zásluhy ženského pohlaví o křesťanství", „Trvali v učení apoštolském a v sdílnosti lámání chleba a na modlitbách" (pojednání o Nejsv. Eucharistii), „Víra katol. na bojišti za právo", Časový článek Dudův „Jaké stanovisko zaujímá církev katolická ku svobodě?" zaznamenávám též německé práce Musilovy: „Was dem Ungebildeten das Gebet, ist dem Gebildeten die Poesie?" a „Genossenschaft der böhmisch-mährischen Brüder".

Pokusil jsem se o skizzu obou alumnátních časopisů; nyní předejme slovo Vlad. Šťastnému, redaktoru obou „ročníků" — loučícímu se s alumnátem a vším tím, co ho bohoslovím provázelo. „Slo-

---

[24] Podobně píše Vlad. Šťastný v článku „Slovo na rozloučenou" uveřejněném v CONCODII č. 4.

[25] CONCORDIA č. 4.

[26] píše: „nesmíme váhati ani dost málo všemožně se opříti nepříteli našemu. Vděčnost k sv. apoštolům nám to velí. Příklad jich, co jasná hvězda v temnu nočním nám svítící, ukazuje i cestu, po kteréž kráčeti máme. Spolu ale nezapomeňme nikdy, že oni nepřestali býti Otci našimi, a že budeme-li co dítky útočiště k ním bráti i oni přímluvou svou u dárce všemocného nás ve všech šlechetných snahách podporovati budou..."

vem na rozloučenou" přehlíží vykonanou práci za 3 léta (1861–64), skromně konstatuje, že „charakteristickou vlastností ideálu jest, že nikdy úplně dostižen nebývá; tedy byl alespoň z toho ohledu obraz, jaký nám o časopisu Alumnů před a mezi vydáváním jeho na mysli tanul ideálem. Neboť v takovém asi poměru, v jakém stojí skutečnost k ideálu, zdá se nám před námi ležících 36 čísel časopisu státi k tomu, co se od nás během tří let právem očekávati dalo..." Praví, že přispívalo celkem 28 alumnů, oba časopisy obsahují 70 básní a epigramů, 40 úvah, 8 povídek a drobné žertovné články. Prosí o mírnou kritiku těchto pokusů a opakuje důvody a zásady, které je vedly k založení časopisu: „Bylť nám časopis náš malé cvičiliště, na němžto zkoušeli jsme zbraní svých, kterými jednou, stavše se kněžy — dle Boží vůle bojovati máme pro Církev svatou a království nebeské v milené vlasti naší. Víme zajisté předobře, že hodnota a cena služebníka Páně v něčem docela jiném záleží, než aby dobře obrániti se uměl pérem a slovem, avšak rovněž ví každý z nás, že církev svatá zvláště za nynějších dob veřejnosti horlivých a obětivých hájitelů na nejvýš potřebuje, že je potřebuje hlavně i národ náš, nemá-li zabřednouti do oněch opět kolejí, jež toho již nejedenkráte záhubě vstříc uvedly; víme taktéž, že takovýchto obránců národ náš alespoň u nás, kdežto t. zv. vzdělanci církvi sv. se odcizují, nalézti může jenom mezi kněžstvem horlivým a vzdělaným..."[27] Básní „Na odchodu" loučí se tentýž autor Vlad. Šťastný vzletným slovem:

„Již dmou se plachty — kotva vyzdvižena,...
O, budiž s Bohem — přístave náš milý —
Tys svoje syny věrně pohostil;
V tvém klidu vzkvétal ducha život čilý..."[28]

Nutno zmíniti se ještě o poznámce „ještě něco" zaznamenávající, že se vybralo 80 zl. na honorář, který byl vypsán na drama k jubilejnímu roku 1863, podávají instrukce příštím generacím, jak naložiti s touto částkou a s knihovnou. Ku konci můžeme použíti posudku o JARU a CONCORDII bohoslovce Antonína Adamce, redaktora XII. ročníku MUSEA: „vydávali mezi sebou cvičné listy jakožto střed své literární snahy; případně nazvali je JARO. Dík jejich pevné vůli nezaniklo mladistvé JARO s následujícím vedrem letním, nýbrž kvetlo plným životem dále, až po celoročním trvání vzalo na sebe toliko nové roucho, nové jméno CONCORDIA..."[29]

Začátkem škol. roku 1866 obnovili bohoslovci brněnští, vedeni Arnoštem Vlčkem, svůj alumnátní časopis, nazvali jej „MUSEUM". „MUSEUM má býti středem duševní vzájemnosti alumnů, má uváděti milý ladný a spolu užitečný ruch v domácí život náš, má býti ohniskem, v němž se soustřeďují a osvěžují idey naše, zkrátka má býti cvičnými listy, v nichž bychom síly své zkoušeli a tužili, mluvu svou tříbili a v působení literárním se zdokonalovali..."[30], tak píše

[27] CONCORDIA č. 21. — [28] CONCORDIA č. 21.
[29] A. Adamec, článek „Drazí bratři." MUSEUM XII., str. 3.
[30] Ant. Adamec, l. c. str. 4.

bohoslovec A. Adamec r. 1878.[31] Stejná potřeba a stejné požadavky jako při počinu Šťastného a Klímy. Všimněme si blíže několika pozoruhodných předmluv a úvodů, z nichž možno zkonstruovat obraz doby, nebezpečí, potřeb, v nichž vyrůstali tito nastávající duchovní otcové lidu — zachráncové národa.

Hned 1. číslo prvého ročníku přináší úvodní článek Fr. Dudy „Museum v museu": „národ náš zachován a k novému nadějnému životu povolán jest. I povinen jest ruku k dílu přičiniti a na popluží Páně práce se úsilně pojímati, Bůh, zajisté jak žádnému člověku zaháleti nedává, tak ani národa žádného nenechá bez úlohy..." Tahle slova Sušilova z Evangelia sv. Matouše rozvádí dále Duda takto: „Totoť jest tedy hlavní účel našeho národa, aby srdcem i skutkem táhnul se povždy k Onomu, jehož milostí byl zachován. U vykonávání tohoto úkolu hlavně však kněžstvo má býti vůdcem; kněz má lid svůj naváděti, kterak by cíle svého mohl dosíci..." Má-li býti dosaženo cíle, šťastného a plodného života národa, musí jej vésti kněží — jinak (a to zcela můžeme potvrdit) zbloudí, přijde na zcestí, z něhož se nevymotá. (Vychodil, Fr. Suš. str. 195.) „Dokud kněz národ svůj vede, jistě tento k cíli se dostati může, jak ale kněz národ opustí, pak tento se dostane pod vůdcovství lidí bezvěrných a bezbožných, kteří napřed jeho duchovný pak i jeho hmotný život podrývají... kněz (nedosáhne cíle svého — náboženského vzdělání a vedení lidu) bez úplné znalosti jazyka..." Toť rázné výzvy k účasti na díle inspirovaném geniem Sušilovým. — Měl by snad zůstati kněz nečinným a hereticky odevzdaným do vůle Boží, když vidí jak jsou ohroženi ti, ke kterým je poslán? „Bůh nenávidí pokoj u těch, kterých k boji určil" — musí se chopit každé dovolené zbraně v boji proti nepříteli, který pod pláštěm „osvěty, svobody a pokroku do ovčína vedrati usiluje." Jako kalná, velká voda zaplavují naše kraje tiskoviny všeho druhu — stejně jako dnes — nedivno tedy, že se adepti kněžství chápou téže zbraně, cvičí se, aby dovedli vyrazit nepříteli zbraň z ruky a zachrániti duše. „Bojujmež i my pérem, rozsívejme i my símě pravdy písmem a kdo ví, nepadne-li některé zrnečko na půdu úrodnou, kamž by jinak slovem se nebylo dostalo... Museum budiž naším střediskem a vždy novou pobídkou, abychom jaře dále na započaté dráze pokračovali. Svatý zápal panujž mezi námi, abychom se důstojně připravili k boji..."[32] Vyjádřeno verši v básni „Naše zbraň":

---

[31] Srovnej článek „A k čemu to MUSEUM?" uveř. Museum V. str. 10. (od A. Kizlinka). Práce pro Museum má doplniti vzdělání bohoslovců, je to příležitost k propracovávání se v literární práci — „mám za to, že mnohem užitečnější a prospěšnější stránku napsati než celý svazek přečísti..." A jinde (MUSEUM IX, str. 1.) „přesvědčení o nutné potřebě cvičiti se, abychom vytříbeným rozumem a obratným pérem jsouce opásáni, jednou budili, rozšiřovali, hájili zásady a zřízení katolické..."

[32] V. Oharek v článku „Ctěnému čtenářstvu", MUSEUM II., str. 2–3.

„K boji vzhůru, kdo jste Kristu věrní,
vždyť nás mocný Pána volá hlas...
...Naším mečem víra jestiť spasná,
soka zbraň — lest a podlý klam...
...Věda naším budiž štítem pevným,
proti tajným útokům a zjevným,
svornost nás a láska otuží.
A v tu svornost a v tu lásku vroucí,
MUSEUM nech dráhu klestí nám..."[33]

MUSEUM je prostředkem pro dobrou přípravu pro duchovní správu. Vždyť je potřebí, aby kněz „vedl", aby „svítil" — musí kázat, ve škole učit, ve spolcích radit, musí i otevřeně a neohroženě vystoupit proti nepřátelům — dobově řečeno proti novinám[34], je tedy velmi vděčným, vycvičí-li se již v bohosloví a jaksi ostřílí. „Kněží, chtějí-li lidu posloužiti a zachovati jej od jisté záhuby, musí se především literatury zmocniti, aby rád čtoucí lid vždy dobré a záživné potravy měl hojnost...[35] Sledujeme-li tendenci alumnátních časopisů shledáme, že se rozvíjela dle potřeby doby a okolností. S počátku bylo hlavním cílem posílení a zdokonalení v češtině a v národním uvědomování, pak literární tvorbě, odkud se snadno přešlo ke kritice současných proudů, třebas i vládního liberalismu, snad poznáme z dalšího tyto prvky stejně záslužné jako odvážné. Tam míří Jos. Pospíšil, redaktor IV. roč. „Není tomu ještě dávno, co se literatura naše čestným jménem pannenské literatury honosila, za dnů našich ale již jí tímto titulem poctíti nemůžeme, neb již máme dosti děl, která nevěru, zášt proti církvi a opovrhování vším, co člověku svatého i národu našemu hlásají. Nepostačí-li díla druhu podobného zrozená na půdě vlastenecké, překládají se pilně práce jiných národů, a tím se stává, že nevěra a netečnost náboženská zažírá se víc a více do všech vrstev lidské společnosti. Jest tedy na kněžstvu, aby se opřelo tomuto zhoubnému proudu ze všech sil, aby vydobylo sobě zase ono místo v literatuře, jakéž by přirozeně míti muselo, kdyby svědomitě těžilo hřivnou Bohem mu svěřenou..."[36] Tentýž pořadatel, louče se v článku, „Na rozchodnou", píše: „Kněz našeho věku nesmí činnost svou obmeziti toliko na kazatelnu, z níž mu jest hlásati pravdy svatého evangelia lidu z většího dílu věřícímu, nýbrž že musí zřetel svůj obraceti k těm, již do kostela nechodí a již víru potrativše, novověkému liberalismu holdují..."[37] To znamená pronikat k takovým věřícím především tiskem, napsaným slovem Pravdy, aby každý dostatečně vládl slovem, vezmi pero a cvič se v Museu. A ještě rázněji uvádějí V. roč. Bojí se zuřivého

[33] Ambrož: Naše zbraň, MUSEUM II. str. 1.

[34] Srovnej: „Lid náš hyne, den ode dne přidržuje se čtení více nemravného a beznáboženského", slova Sušilova uveř. v Museu XVIII., str. 75.

[35] „Dokáže-li kněžstvo jasnými a nezvratnými důvody, že není pravdou co v nepřátelských dennících tištěno bývá..." článek „Laskavým čtenářům" Museum III., str. 3. Srov. Museum II. str. 137, a Museum IX. str. 1.

[36] „Slovo k laskavému čtenáři" Museum IV. str. 1.

[37] Museum IV. str. 128.

boje o křesťanský ráz školy, nenávisti proti apoštolskému stolci této „pověčné ohradě práva, spravedlnosti a pravdy", jak odporné jsou výpady proti Bohu a církvi zvláště pérem, vidí jasně organisaci a soustředěnost nepřátelské posice[38] — s vědomím Pravdy a síly svaté idey a s důvěrou v Boží pomoc volá C. Otava: „v takovéto pravím smutné době naléhá na kněžstvo dvojnásobným závažím povinnost přilnouti předně s úplnou důvěrou a oddaností ku opuštěné matce naší církvi katolické a pak vší láskou ku zbožnému lidu venkovskému... jen kněžstvo[39] — v úzkém spojení s věřícími, totiž »katolictví« vůbec, dovede rozřešiti ty žhavé otázky za našich časů, že jen ono může pokolení lidské vyvésti, z té podivné směsice zžírajících živlů na výsluní pravé osvěty, trvanlivého pokoje a nezklamného blaha..." a obvyklá konkluse, nezanedbávat literaturu — proto cvičit se již v bohosloví v Museu.

„Nad to jest Museum jedinou cestou, na nížto lze vznešené pravdy sv. náboženství onou pojednávati mluvou, v nížto jednou nauku spasnou lidu moravskému co věrní nástupcové sv. apoštolův Cyrilla a Metoděje hlásati budeme. Proto třeba, bychom teď už vhodné této příležitosti použili, jakáž se naskytuje nám ku zdokonalení znalosti řeči mateřské. Buďtež nám vzorem sv. naši věrověstové, kteřížto právě za tou příčinou hojné klidili mezi lidem moravským ovoce, že hlásali mu věrouku mluvou srozumitelnou a srdcem láskou k Bohu vzňatým..."[40] A jinde doslovně čteme: „aby v mateřské mluvě, bez jejížto důkladné znalosti málo na vinici Páně působiti může, se zdokonalil..."[41] Trochu beznadějně a trudnomyslně vyznívá článeček „Bez nadpisu", přece však můžeme si všimnout jeho zakončení: „Vzdělávati češtinu slovem i písmem, mluviti česky vždy a všude, mluviti vskutku — česky"...[42] Tato samozřejmost dala hodně práce a píle, aby každý dostatečně zvládl nedostatky a mohl udržeti krok s druhými a závoditi na cvičišti duchovním — totiž Museu.[43]

---

[38] „Nemalou pohnutkou ku práci neúnavné musí nám tolikéž býti činnost horečná s jakou nepřátelé nauky Kristovy všemožně se o to zasahují, by ji vyrvati mohli z útrob Kristu oddaných, dobře vědouce, že krátký jen vyměřen jim na pozemsku cíl... A v pravdě neníť snad a nebylo nikdy práce neúnavné tak nevyhnutelně třeba, jako v době naší, v době to převratův na poli náboženském, politickém a sociálním, kdežto všude jeví se stavitelé novověcí tytany v síle bořivé..." z článku „Místo předmluvy" k roč. VI. Musea.

[39] Srov.: „Doslov" k V. roč. Musea — „hluboce přesvědčeni jsouce, že budoucnost národa i co do národního vědomí a duchového rozvoje a pokroku položena jest z nejvalnější části v ruce kněží, jeho to vůdcův a učitelův..."

[40] Srov.: „Místo předmluvy" Museum VI. str. 4. Ne nadarmo píší v XI. roč. Musea o životě a o zásluhách Mat. Jos. Sychry — kněze a „spisovatele lidu", který tak horlivě a nadšeně plnil své kněžské působnosti dle uvedených norem, takže redakce Musea dovolila si poznamenati k jeho článku: „Toho prosíme by sobě povšimli tak mnozí našeho jazyka, kteří lehkomyslně svou mateřskou řeč jako popelku odbývají." (Museum XI. str. 23). – [41] Museum VI. str. 131. — [42] Museum VII. str. 72.

[43] „Budiž Museum naše úlem, do něhož bychom sladké vědění obapolného plody snášeli. Budiž nám cvičištěm, v němž bychom mluvu svou mateřskou tříbili a vzdělávali..." Museum VIII. str. 2. Jinde: „Snášejme do tohoto listu jako do zbrojnice nějaké duševní zbraně k obhájení Církve katolické..." Museum IX. str. 4.

Vděčně jistě přijali knihy i otcovská slova velehradského pěvce Jana Soukopa, mimo jiné: „Běda nám, běda vlasti celé, nechá-li si kněžstvo z ruky vyrvati péro sv. Soluňany posvěcené a ponechá-li je výhradně literárním banditům..."[44] „Víra a vlast. — Dvojí jest páska, kterou má býti spoután život náš: jedna váže nás ke vlasti nebeské, pro kterou nás připravuje církev, druhá ke vlasti pozemské — k drahému národu. Ano láska k vlasti byla vedle víry po všechny časy a u všech národův nejmocnějším a nejbohatším pramenem vzácných ctností, nejplodnější tvůrkyní vzorných, bezúhonných a neoblomných karakterův, láska k vlasti byla a bude na věky požehnanou matkou vznešených zámyslův a slavných činův..." — Bylo tomu tehdy stejně jako dnes: Antikrist ohrožoval i tehdy nevěrou a z ní plynoucími směry stejně Církev i vlast. — Povoláním svým jsme určeni k zachraňování duší, máme býti „pastores animarum" a „doctores populi" — využijme všech schopností, chopme se péra a tisku... „bojujmež (tedy) statně a skálopevně pérem a mečem slova..." Založiti ruce v klín a spoléhati se na druhé nebo na řízení Boží „to by bylo zraditi církev, k jejímuž praporu jsme přísahali, že u ní státi chceme až do smrti, zraditi vlasť a vydati bratry a sestry v ruce nepřátel..." ...„Konejmež povinnost, kterou nám ukládá církev a vlast..."[45]

„Vstaň, hlas se činem, že jsi vlasti synem."[46]

Zmínil jsem se již o tendenci Musea, kterak se vyvíjela a konkretně zaostřovala proti jednotlivým škůdcům Církve a Vlasti. Neuškodí, přehlédneme-li bystré projevy spolubratří, jak o nich svědčí litera Musea. Hned v I. ročníku stěžují si na „otravování pramenů" — na špatný příklad učitelů, „ohlédněme se jen kolem sebe a pozorujme bedlivě výjevy, které se před zrakoma našima vyvíjí. Nevidíme tu mravnou spustlost, vniternou rozervanost a vrtkavost již u lidu sprostného? A co máme říci o těch, kteří hlasem národa býti se honosí? Jim na tom záleží, aby náhledy své vdechli v celý národ a aby tím snáze dosáhli toho po čem baží..." příčina toho? — Nešťastným vlivem 18. a 19. století byl učitelský stav Církví povznesený tak zdiskreditován, že se toho hrozí sami hlasatelé pokroku. Směle dokazuje autor článku — Vlček — že pravou úctu, autoritu k učiteli, je schopno jedině dáti křesťanství. A v článku „Naše novověká škola" (roč. III. str. 63) ostře odsuzují: „divná mám konsekvence rakouských liberálů, kteří pořád křičí po svobodě náboženské, po samostatnosti obecní a předce vtírají školu, kteráž jest nevyhnutelným základem, hlavním faktorem svobody i samostatnosti obecní, mermomocí byrokracii do rukou..." Mimo to postátňování škol je krokem nepedagogickým, je rozdvojením, podvracením autority, totiž nejen církevní, ale stejně i státní „ve vzdělávání jeden musí míti základ, ono musí vycházeti od jedné autority, buď jen od státu aneb jen od církve, aneb — i to připustíme — od obou, ale v jednu morálnou osobu spolu spojených;

[44] Museum X. str. 31. — [45] Museum XI. str. 3–4. — [46] Museum XVIII. str. 1.

avšak nikdy od dvou stran sobě protivných, jaké jsou beznáboženský stát a církev... Veškeré vyučování musí státi na též autoritě s náboženstvím; ano náboženství má býti základem jeho, neb náboženství jest hlavní podmínkou duševního života..."*

Bohu budiž žalováno, že právě ti, kteří mají vzdělávati a vésti lid zatahují jej do nebezpečných srázů pustého indiferentismu, liberalismu — nedivme se, že dodnes nemůže z těchto vod národ vybřednouti.** Běsnění českých liberálů odpovídali bohoslovci jistě v prvé řadě zbraněmi nejjistějšími: modlitbou a obětmi za smír za všechny urážky a křivdy působené Srdci Páně. Kromě toho však hned v prvních sešitech JARA a CONCORDIE i MUSEA pokoušejí se o boj více méně lidský — o obranu pérem. Počínaje sedmým ročníkem, t. j. roku 1873, můžeme sledovat ostřejší články proti liberalismu, tak píše Jak. Hodr „O pokroku"† — vypořádává se s výtkami činěnými zdravému a pravému pokroku v katolictví, dále „Nový pokrok" (od téhož) — proti rozumářské „víře" — mnohem dogmatičtější než ono pokorné „credo ut inteligam..." Veršem dobře vystihli kritiku poměrů v básni: „Naše doba" †** Stejné kritiky zasluhoval liberalismus státní, míním totiž uplatňování liberalistických vlivů ve státním životě — hrubé zasahování do nedotknutelných práv církve — opřených vlastně o právo mezinárodní. Tak čteme: „Jest církev odvislá na státě?" — zakončuje autor Em. Koubek „Z mylného náhledu tohoto (aby všemohoucnost státní církví nebyla zmenšena) lze vyvoditi ještě tu nepravdu, že vše, co se ve státě děje, státní moci podléhá. Je-li tomu tak, je-li stát skutečně absolutní, veškerou lidskou činnost pohlcující a nikdy nenasycená modla, pak jest občanská svoboda, o níž státníci řeční, bezvěcným slovem, prázdným zvukem. Má-li se ale věc jinak, jak my domýšlíme, je-li občanská svoboda pojmem reálným, pak může každá pod ochranou státní stojící a světským účelům sloužící společnost, a tím více Církev, jejíž účel státnímu podřízen není, vším právem žádati, aby se stát do církevních záležitostí, které mimo obor státní se nacházejí, nemíchal a poručnických práv vzhledem církve si neosoboval..."[47] Stejně míří „Krátké úvahy o náboženství a poměru jeho k společnosti státní a jednotlivci" (str. 65) Mus. VIII., roč. IX. čl. „Theorie dokonalých událostí" (str. 3), „Důležitost nábož. pro stát" (str. 9), „Státnictví, které se neřídí dle náboženství, nepřineslo a nemůže přinésti národu požeh-

* Srovnej: „Důležitá trojice u vychování" (překlad z polštiny uveř. v Museu X., str. 18) — jsou to tři základní prvky: země, jazyk a víra.

** Srov.: „Několik slov o indiferentismu, nábožen." Museum XVI., str. 82, 91. „Tu pak mi se zmíniti jest o nechvalné činnosti většiny novějších učitelů, kteří tak rádi světlo »osvěty« považují za výhradné své privilégium, a aby toho světla bylo více, opovážlivě mluví o »tmářství«, nikterak tím se netajíce, že pod tituly oněmi míní katol. kněžstvo a vše, co s ním souvisí..." (str. 91).

† Museum VII., 10., 80.

†** „Lichá učenost za pravou ctěna / Tak mi praví víry hlas —
Toť jest doba naše osvícená! / Neznabožství pýchy kvas;" Mus. VIII., str. 50.

[47] Museum VIII., str. 60.

nání; to dokazuje historie člověčenstva" na str. 10. Nebo článek „Něco o politickém a církevním liberalismu" (str. 49), „Církev duše státu" — „vším právem můžeme říci, že Církev jest státu tím, čím duše tělu lidskému, které jako bezvládná mrtvola klesne a zetlí, jakmile duše se byla odloučila" (str. 88).[48] Kéž by i dnes uznal náš stát tento fakt, tenhle životní princip národa.

V jedenáctém ročníku objevují se již články o spiritismu — poznáváme, že již tehdy bylo třeba vystupovat proti tomuto sladkému jedu, ještě dnes stále ohrožujícímu náš důvěřivý lid. Stejně tak se dočteme hned v prvních ročnících alumnátního časopisu o podobném jedu, zasahujícím nejen duši lidstva, totiž o svobodných zednářích, či jak se tehdy říkalo o svobod. zednicích.[49] O smutném rozdvojení v českém táboře i tehdy již akutním svědčí výzva (v XIII. roč. st. 39) volající po kritice nešťastné doby husitské. „Kéž bychom i my katolíci čeští brzy se vzmohli na dostatek sil, které by dějiny z pravého stanoviska posuzovaly a pravé světlo jim přiváděly. Zatím doufejme" — dnes těžko chápeme tuto výzvu, když již máme dílo Sedlákovo, Pekařovo a Ráčkovo.[50] Dobře si všímali též zhoubného vlivu „české" literatury — zejména osudného zaprodávání t. zv. českých literátů. Čtěme: „Dojmy a rozmary — básně Jar. Vrchlického. Salonní bibl. č. 17. Salonní bibliotéka. Vrchlický. Známé již firmy; což divu, že s nedůvěrou jakousi patřili jsme na nový svazek bibliotéky této, na nový výplod básníka známého. Bohužel nedůvěra naše tentokrát odůvodněnější, jako jindy. Věru takových-li plodů potřebu salony naše pociťují, či ať lépe dím, takový-li výplod místa najíti může v salonech našich, pak plačme nad salonní společností českou, plačme nad budoucností národa našeho..." takovouto prací nechce snad vychovávat národ, že píše česky, to by snad mělo o-

[48] Srovnej řeč Sušilovu na I. sjezdu katol. jednot: „Svobodní zedníci a jejich snahy" — dobrý informativní obraz uveř. Museum V., str. 35.

[49] Nebo „Boj proti Církvi" Museum IX. str. 60; tato slova zasluhují aby byla citována: „Svobodné zednářstvo snaží se pro sebe získati vládu, vésti ji na provázku a přinucovati ji ku krokům, které nevoli národů vzbuditi musí; naproti tomu podkopává na křesťanství spočívající vážnost vlády a zákonů, dráždí lid k odporu, svádí ku zbouření při volbách, shání poslance ze svého kruhu do sněmu atd. Zde mezi lidem a vládou rozvinuje zednářstvo nejvíce svou činnost. Z činnosti této zasluhuje dvojí věc býti podotknuta. Z návrhů, které směřují ku blahobytu, zastává zvlášť ty, které jednotlivým třídám, nikoliv ale celému národu ku prospěchu slouží. Tím se totiž jedna třída obohacuje, kdežto většina lidu upadá v chudinství a otroctví nemilosrdných boháčů. (Srov. níže pojednání o sociálních prvcích v Museu). Druhá věc, o kterouž se poslancové tajných zednářských spolků zasazují ve sněmovnách, jsou pohanské zákony zvláště proti církvi katol. Vymoženosti takové pokračují s revolucí, což dějiny nejnovější doby dokázaly. K nadvládě nemohou však se svou vymožeností lépe přijíti, než jako podaří-li se zednářstvu, by vychována byla mládež bez náboženství, by sníženo bylo manželství k zákonitému konkubinátu, by zbavena byla církev všeho majetku a vší ochrany a konečně přetvořena byla politika v pohanské tyranství..." a na str. 69 n. dokončují velmi přesvědčivě. Takhle psali roku 1875 - co se nesplnilo na těchto jistě oprávněných předpovědích?

[50] Zmínky zasluhuje též poměr Sušilův k této české tragedii dějin, blíže Vychod. Fr. Sušil str. 146 a n.

mluvit zhoubnost obsahu — takový básník je spíše „hrobařem národa svého..." Proti překládání cizí pornografie takto promlouvají: „Milý náš lid zajisté nebaží po takové poesii (à la Vrchlický), on spokojí se svými Heyduky, Čechy, Krásnohorskými, Šťastnými; nestojí o to, aby jemu frivolnost dovážena byla snad až z Francie, byť se to dálo ve formě sebeuhlazenější, pérem sebedovednějším, vlastním synem téhož národa. Mají-li Němci svého Heineho, Francouzi svého Berangera a Zolu, my jim jich nezávidíme, nám netřeba stoupencův a napodobitelův jejich, byť v osobě Vrchlického..." a pomoc? Záchrana od tohoto jedu? „Na předním místě budiž to úkolem naším, a ještě více budiž to úkolem našeho kněžstva pevnou postaviti hráz, by podobná záplava nemravnosti nezachvátila lid náš."[51] V témže ročníku osvětlují pozadí studie B. Fridy „Středověkem k renesanci" (Lumír 1881), pisatel (Vrch.) je tak zaslepen a spoután zlou vůlí, že překrucuje fakta, čili jak se říká „dělá historii".[52]

O správném zájmu a rozhledu dopisovatelů Musea svědčí četné studie sociální, hned od prvního ročníku. Píší: „Měli bychom se především zmocniti věd t. zv. praktických, jako národní hospodářství, s nímž časové otázky, zvláště t. zv. »společenská otázka«, úzce spojeny jsou..."[53] Dobře viděli, že novodobá osvěta má až příliš mnoho stínů a nedostatků, které nejvíce pociťuje nejčetnější třída lidu: střední stav. „Hluboká propast bídy duchovní denně více a více otvírá se protináboženským směrem všech téměř literatur; avšak to není jediný neduh dnů našich; neboť mimo to vzkvétáním průmyslu nesmírně vzrůstá bohatství u jedné třídy lidstva, kdežto druhá mnohem četnější vždy u větší upadá bídu. A pokroky směru toho jsou tak úspěšné, že jedna třída, střední totiž, již již mizí a brzy jen dvé tříd čili stavů znáti budeme: nesmírné boháče a nad míru bídné nuzáky..."[54] Téhož tématu všímají si články „Boj proti kapitálu" a „Rozhled na poli sociálním" v roč. VII. Velmi pěkně pojednává redaktor osmého roč., Ant. Konečný, „Církev katol. jediný pravý základ a obrod třídy dělnické" — charakterisuje nepřeklenutelný rozpor mezi dělníkem a kapitalistou, jak jej inspiruje moderní osvěta se všemi konklusemi: okrádá drobného člověka o víru v nadpřirozeno, aby jej tak lépe uschopnila pro své zhoubné plány. „A žel Bohu, že dělnictvo nástrahy této nepozorujíc, jako moucha hladná na sladký med slepě do ní se odvažuje, až v ní také jistou nalézá záhubu..."[55] Upozorňuje dále na nové krystalisování společnosti, totiž na úbytek středního stavu — základu pořádku a blaha země — a na abnormální růst kapitálu a proletariátu. „Tvoří se takto peněžitá aristokracie, která mnohem hrději sobě počíná a s nuzným občanem nakládá, nežli histo-

[51] Liter. obzor, uveř. v Museu XV. str. 15., 22.
[52] Tentýž článek str. 95–6.
[53] Úvaha, uveř. v Museu II. str. 138.
[54] Srovnej: Museum I. str. 17. „Rozhled časový" a článek „O vymírání středního stavu". A. Konečný, Museum VIII. 51.
[55] Museum VIII. str. 5 a n.

rická šlechta... den ode dne množí se chudoba více a více, a to chudoba, která jest přístupna světobornému počínání, jež, berouc svobodu za záminku, základy společenského pořádku podrývá a nevědomosti lidu za nástroj k utlačování svobody zneužívá. Chudobnost sama vyzývá nás důtklivě k boji, bouřlivými hnutími socialistických a komunistických živlů vyvolaném; a byť by i živlové tito v našich krajinách až dosavad tak nebezpečně neřádili jako v západní části Evropy, mohou přece v krátkém čase přehrozně zatřásti společenským i národním životem naším, pročež třeba, abychom pevně zraků svých upnuli na nebezpečenství nám z této strany hrozící..." (tamtéž str. 51-2). „Svoboda stala se více méně obecným heslem; ve jménu jejím káceny jsou trůny, bořeny chrámy, vyvracovány oltáře; ve jménu svobody, pokroku a civilisace válčí spolu časopisci a literáti, průmyslníci a obchodníci, ve jménu trojice této vyvěšují korouhev a k ní svolávají socialismus a komunismus, předpovídajíce nový ráj stoupencům svým..." a pomůže toto všecko strádajícímu dělnictvu? „A jaké se dělníkům dostává odsluhy? Všimněme sobě pánů, kteří vládnou v ohromných dílnách těmto. Jsou to namnoze lidé, kteří, byť by byli i pokřtěni, bohužel výhost dali zákonům evangelia Kristova, zákonem jejich jest zisk, modlou měšec, bohoslužbou rozkoš. I co divu, že pak váží člověka téměř tak jako stroj?..."[56] Dále zmiňuje se o nebezpečí mravním, vyrůstajícím z nesnesitelných hmotných poměrů a z hrozné vlažnosti náboženské. (Ostře vytýká práci dětí.) Správně usuzuje autor, když praví, že jedině Církev Boží — tlumočíc zákon Kristovy lásky — je sto zladiti rozeštvaný svět pracujících se světem vládnoucího kapitálu.

„Výstřední strana komunistická hlásá zrušení osobního jmění." Proti těmto výstřelkům je pouze jediný lék – křesťanství. Zvláště tam, kde duševní síly nejvíce k hmotným předmětům, k obchodu a průmyslu obráceny jsou, jest zvláště v dobách v jakých toneme, pevnější záštitou proti kruté bouři krvežíznivého sobectví nežli sebe četnější děla a bodáky. Pečujme a usilujme o to, ať se mezi lidem vždy více rozmáhá víra naděje a láska Kristova, vždy spanileji vykvétá řád a kázeň katolická." A specielní výzva k spolubratřím k aktivní cestě: „Strojme se k boji nikoliv mečem a ohněm, děly a bodáky, nýbrž pravou vzdělaností, zbožnou ušlechtilostí, živou věrou a láskou... Abychom ukázali, že Církev sv. má netoliko hojivé léky na rány lidstva, nýbrž i prameny žádoucího života... Evangelium Kristovo zajisté vyměřuje práva i povinnosti touž měrou pánu i hospodáři, kterouž je vyznačuje dělníku a služebníku. Podle slova Kristova jest nad pánem i služebníkem Hospodin „Otcem jednoho i druhého" po vůli Otce nebeského má hospodář poroučeti a služebník poslouchati, a tak mají pracovati o slávu Boží a blaho lidské... Řádem křesťanským a kázní bohumilou rozptýlí se děsné mraky rozložené a rostoucí nám nad hlavami..."[57]

[56] Museum VIII. str. 21 a n. — [57] Museum VIII.

Zájmy bohoslovců byly by kusé, neúplné, kdyby se nerozšiřovaly i na obraz života, jak jej přinášejí noviny — a jak jej vlastně vytvářejí. Tu a tam pozorujeme narážku na nebezpečí tisku, hrozící katolíkům s této strany, kde — stejně jako dnes — stojíme takřka bezbranní před drakem majícím tolik hlav a chapadel, že přirozená bitva proti jeho útokům a jedům je nemožná. „Rozmýšlím častěji o neskvělých poměrech naší katol. literatury a co nejvíce mě hněte, jest nedostatek samostatných větších denníků, kteréž by konkurovati mohly a měly s denníky věci naší dílem nepříznivými, dílem k ní aspoň lhostejnými. Mám za to, že jakož katolicismus má se uchopiti všech dovolených prostředků ku prospěchu svému, neměl by zvláště v národě našem zanedbávati mohutného proudu, jenž v boji tak rozhodném, jakýž vedeme za svoji existenci nutně uchvátil všechny téměř vrstvy národu našeho, že by tu neměl zanedbávati pole politického, nýbrž používaje všeobecné touhy a chtivosti po zprávách a novinách politických i v tomto oboru blaživou mocí svou zdárně působiti..."[58] Bohužel stěžujeme si těmito slovy rovněž i my dnes na stejnou nedostatečnost dnešních novin — i co do odvislosti na novinách nepřátel, jak ukazuje autor citovaného článku — na tehdejším incidentu, totiž napadení konkordátu (rakouského) téměř nikdo si nevšiml v kat. tisku!

Nejsme s to závodit, natož odpovědět na všechny útoky proti nám vedené, neboť: „Tak sobě za těchto dob počínají mnohé spisy, které pod pláštíkem humanity a osvěty proti positivnímu křesťanství bojují, neostýchajíce se i ty nejotřepanější lže ohřívat, nové pomluvy vymýšleti, křesťanským mravům se posmívati a lidu přimlouvati, že vzdělanost žádného náboženství nepotřebuje..."[59]

Pohlédněme nyní i na zevní tvář Musea — na úpravu a péči o formu. Uvědomíme-li si, že celý I. roč. vytvořilo vlastně 8 jedinců — je to dílo svědčící o jejich houževnatosti — litografovali všech 19. ročníků (první 1866—1885, ve škol. roce 1885-6 vyšlo — Museum tiskem!) Každé číslo mělo 8 stran. I. roč. má celkem 14. čísel. Hned na první straně v provolání Fr. Dudy: „Museum v Museu" poučuje čtenáře, že nechtějí vytvořiti časopis pro dokonalé dopisovatele, který by udával tón — nýbrž poskytnouti možnost, kde se může každý bohoslovec dobré vůle cvičiti a připravovati pro svou budoucí potřebu. Redakce rozhodně prohlašuje v poznámce

[58] Al. Hrdlička: „Slovo o nás pro nás" — Museum II. č. 8, str. 71.

[59] Srovnej čl. „O tisku" — Ant. Konečný, Museum IX. str. 15. „A co říci o svobodě tisku? o písemnictví nynějším, zdaž to není vymoženost doby naší druhu výstředního? Bohužel, že i tu nachází satan vhodné látky k svým účelům. Celé bedny spisů hemží se jen, jichž úkolem jest co možná všecky positivní zásady vyvrátiti, zejména zásady věro- a mravouky křesťanské; takovéto spisy, poněvadž co lehké zboží i za příčinou chatrné ceny vnitřní i malé práce, kterou stálo sepsání jich, i v očekávání hojného odbytu levnou cenou vynikají všemožným způsobem, tu novinami, tu zvláštními plakáty, tu roznašeči se ohlašují a nabízejí. I o to jest postaráno, by nápadnými tituly a obrázky zvědavost dráždily..." nebo Fr. Doupovec „O moderních vymoženostech." Museum IX. str. 82.

k článku Fr. Dudy, že Museum nebude nikterak sloužit osobním zájmům jednotlivců! Bude pouze prostředkem k lepšímu dosažení cíle, k zdokonalení působnosti duchov. správce, a tím k získání duší. Nikdo se nemusí stydět za své prvotiny — za své „city" — za své zájmy, jsme přece všichni bratří, takovéto ostřílení prospěje každému. Což pak žije kněz ve skrytu a v silentiu? Po celý život musí veřejně vystupovat. „Napadají mi tu slova proslulého a od nás všech opravdu ctěného a vroucně milovaného † Dra Sušila, kněží, chtějí-li lidu posloužiti a zachovati jej od jisté záhuby, musí se především literatury zmocniti, aby rád čtoucí lid vždy dobré a záživné zdravé potravy měl hojnost..."[60] Zkrátka, práce v Museu je cvičba pro pastoraci těch duší, které nás neuvidí a neuslyší v kostele, ale ke kterým můžeme slovem psaným! — Ve 4. roč. za vedení „pořadatele" Jos. Pospíšila nacházíme na 8. stránce sešitu rubriku „Opolna" — pod značkou: D. p. pr. M. Pr., to totiž „důstojný a velevážený p. prof. Mat. Procházka, který s tak velikou ochotou úlohu ostražitého kormidelníka převzav, „Museum" naše rukou pečlivou k cíli vytknutému řídil..."[61] Tyto kritické poznámky nacházíme v textu až do roč. 14. Všímají si tu většinou formálních chyb — nedostatků, věcně mnoho nevytýkají. Od 15. roč. mizí rubrika „Opolna" — ale v exempláři, který se nám v alumnátní knihovně dochoval, čteme u význačnějších příspěvků poznámky tužkou psané („Obsah zajímavý, sloh vzorný", „Velmi krásná, poeticky vzletná prosa" —) v 16. a 17. roč. nenacházíme žádných poznámek až zase v 18. roč., hned na titulním listě nahoře známé písmo: „Všecka chvála panu kresliči" (17. roč. ilustroval též nedávno zvěčnělý prelát Lad. Zavadil), charakteristická poznámka: na str. 41. „Co na této stránce stojí, nemajíc dosti plynnosti potřebuje pilníku. Ostatek na druhé stránce jest zdařilý a obzvláště konec roztomile překvapuje" — o básni „Magnát" od J. Vejchodského Mus. XVIII. str. 41. Že tyto kritické poznámky jsou od M. Procházky, přesvědčuje nás jeho podpis a slova u básně — složené na počest jeho kněžských druhotin. Píše tužkou na okraji: „Panu skladateli básně této, jenž věrně tlumočí náladu mysli mé při druhotinách kněžských vzdávám vroucné díky. Dr. M. Procházka." (Rok 1884.)

Přehlížíme-li dílo 19ti roč. Musea a obou jeho předchůdců Jara a Concordie, ptáme se znovu, co chtěli ti dobří naši předchůdcové dokázati, kam spěly jejich úmysly s touto prací? Už mezi řádky bylo mi možno sem tam naraziti (a i odpověděti) na tuto otázku. Bylo to uskutečnění ideje Sušilovy, vtělené do práce pro Církev a Vlast.

Chopme se příležitosti, která je dána alumnátním časopisem a cvičme se k úkolu, „majíce vždy na mysli slova nezapomenutelného pro nás Sušila, že kněží musí se celé literatury zmocniti, má-li ona

[60] J. Načeradský „Úvaha", Museum II. str. 138.
[61] Jos. Pospíšil „Na rozchodnou", Museum IV. str. 129.

a jí i národ náš milený před novomódní potopou, před hrozící mu zkázou zachráněn býti..."[62] Prakticky ukazuje význam práce v Museu čl. Fr. Klímy: „Co budeme dělati o prázdninách?" Na injekce jedů moderních frází, vstřikovaných našemu dobrému lidu — odpovíme nejlépe tím, že jim budeme tlumočiti moudrost Písma sv. — „nestává zajisté lepšího prostředku ku nabytí pravých vědomostí a moudrostí nad onu knihu, jižto Duchem sv., dárcem vší pravé moudrosti osvíceni mužové sepsali..."[63] Za druhé — pečujme dle své možnosti o katol. spolky — využijme této možnosti k spáse duší národa: „bylo by na čase, bychom ku katol. spolkům, co jediné hrází proti proudu nepřátelskému, pilný obraceli zřetel..."[64] A třetí možnost: procházejíce svými rodnými krajinami sbírejme „kvítka" národní mluvy, perly jazyka — a vypěstujme pak v Museu záhonek dobré české mluvy. „Bratři milení! vynasnažme se všemožně, bychom všichni kvítků těchto z dostatek sobě natrhali a v Museu našem libovonnou z nich uvili kytici."[65]

Země, jazyk, víra, tyto tři prvky musí kněz ovládati, aby mohl vychovávati a působiti na líše Páně. Připravujeme se pro tuto práci zde v alumnátě — doba je nebezpečná, stojí proti sobě dva šiky: Falanx Kristova a houfy Antikristovy — prostředky? Pero a tisk![66]

Velký duch Sušilův dobře cítil sílu a moc myšlenky Cyrilometodějské, vyjádřil ji mimo jiné projevy velmi výrazným gestem, daroval totiž Velehradu v posvátném roce 1863 kalich, který mu věnovalo k semijubileu kněžskému 1852 vděčné kněžstvo. Vážil si jistě tohoto synovského daru, přece však se ho zřekl a dal srdci Moravy. Kalichem tímto daroval, ba zasvětil své kněžstvo sv. Apoštolům.[67] Nedivno tedy, že v celém díle alumnátních časopisů spatřujeme nit cyrilometodějskou — budící vždy časové nadšení a sílu k práci. Viděli jsme tak již v Jaru a Concordii, a v Museu můžeme ji opět stopovat. Važme si možnosti, že můžeme se cvičit v řeči a písmě v našem Museu — abychom mohli šířit své sv. náboženství.

Chceme-li dojíti cíle: duchovní obrody národa — musíme k němu promlouvat řečí srozumitelnou, jako to udělali naši apoštolé, proto se chopme péra a zdokonalujme se. „Buďtež nám vzorem sv. naši věrozvěstové, kteřížto právě za tou příčinou hojné klidili mezi lidem moravským ovoce, že hlásali mu věrouku mluvou srozumitelnou a srdcem láskou k Bohu vzňatým..."[68] a mimo to všímali si našeho národ. obrození. — Vidíme, že to byli právě jen kostely,

---

[62] J. Načeradský, Úvaha, Museum II. str. 137.

[63] Museum V. str. 119. — [64] Tamtéž.

[65] Tamtéž. Srovnej folkloristické články: „Koleda" v roč. XVI. str. 33, a 51.; dále Fr. Drašar „O duchovních písních lidu našeho", Museum X. str. 22., 37., 47., 70., 86., 89., 105.; Š. Bárta „Několik slov o zásluhách čes. duchovenstva o vzkříšení lit. české", Museum XIX. str. 98.

[66] J. Svoboda, Proslov, Mus. XI. str. 1. a Fr. Drašar, Důležitá trojice u vychování mládeže (překlad z polštiny), Museum X. str. 18.

[67] J. Janák, „Sušil vzor katol. kněze Československého". Mus. XVIII. str. 44, 50.

[68] Fr. Klíma, Místo předmluvy, Mus. VI. 5.

kde zaznívala jedině mateřština — kněží to byli, kteří ji pěstili a udržovali — kráčejme v jejich šlépějích. Z význačnějších projevů všímám si zde dlouhých pojednání A. Adamce: „Křesťanstvím zachován jest národ náš — toť jeho spása"[69] — prodchnut ideou cyrilometodějskou podává podrobnou historii sv. Bratří i jejich osudy na Moravě. Fr. Drašar v „Pouti Velehradské"[70] popisuje pout několika bohoslovců, pravděpodobně r. 1878 — pěšky z Brna na Velehrad. Nebo „...Cyril a Method obcházejí štěpnici svoji, duch Sušilův zavítal do síní seminářských, na milé Moravě a jará mláď s nadšením se k němu hlásí..."[71] Devatenáctý roč. t. j. v r. 1885 má na titulním listě obraz sv. Cyrila a Metoděje a v celém ročníku odráží se opravdové prožívání památného roku. „Nad zapadlou hrobkou Metodějovou", „Přistup Moravěnko", „Květná neděle na Velehradě", „O překladu posv. knih slov. sv. Methoděje." „Sv. Cyril a Meth. a naše umění výtvarné", „Památky cyrilometodějské." Zpráva o schůzi velehrad. ze dne 1. srpna 1884.

Přehlížíme-li zevní význam díla alumnátního časopisu, dlužno připomenouti i volání po objasnění zatemnělých míst naší historie. Neohroženě odsuzují počínání „bezohledných" učitelů, otravujících dobrý náš lid liberalismem, třebas i státem podporovaným. Dobře postřehli zákulisí atelieru Vrchlického — inspirovaného totiž židovskozednářskými magnáty. V tom všem vidím významnou práci našich předchůdců.

Bylo nám dopřáno obírati se probraným úsekem národně uvědomovací práce bohoslovců. Pravda, nám katolíkům není národní práce prázdným slovem, je spojena s prací církevní. Péče o blaho věčné souvisí s péčí o blaho časné, jak napsal J. Bílý: pěstování národní, jehož korunou je náboženské, křesťanské...[72]

V roce 1050. od smrti sv. Metoděje zažili jsme velkolepý sjezd katol. — projev života podle víry — projev jednoty a síly národa spojeného jednou věrou. Totéž platí letos o Velehradě, kde k trůnu Nejvyššího se vznášejí prosby, aby na přímluvu sv. bratří nám dával takové kněze — vůdce lidu — kteří budou požehnáním života časného i věčného. Pak důvěřujme slovům: „Věru užasli a ztrnuli by nepřátelé naši, kdyby kněžstvo jako jeden šik a hradba neprolomná dalo se do boje o lid a poklady jeho nejdražší, víru a řeč. Ovšem srdce každého bojovníka, kněze, muselo by planouti svatým nadšením, hruď jeho musela by chovati celý svět nejvznešenějších a nejsvětějších ideálů, tak jak je choval Sušil.[73]

---

[69] Museum X. 58. a n. — [70] Vyšla v Mus. XII. str. 7. a n.

[71] Fr. Drašar, Drazí bratři, Mus. XIII. str. 5.

[72] Mor. Noviny 1849 čís. 239, uvádí E. Masák, Dějiny Dědictví sv. Cyrila a Metod. str. 27.

[73] J. Janák, Sušil vzor kat. kněze českoslovans., Mus. XVIII. str. 81.

JOŽE VOŠNJAK, MARIBOR:

BUDITELJ CIRIL-METODIJSKE IDEJE MED SLOVENCI - ŠKOF A. M. SLOMŠEK.

Čudovita so pota, po katerih so si Slovenci morali utirati smer v teku zgoslovine. So to oni del več sto milijonskega slovanskega ljudstva, ki se je v 6. stol. najgloblje proti jugu zasekal med germanska plemena. V boju za svoj obstanek se je skrčil na ozemlje med Jadranom, Sočo in Dravo, številčno pa se ni dvignil čez dva milijona.

Poganstvo je bila veligija zapadnih Slovanov — Slovencev; njih sosedje pa so že uživali blagoslov koščanstva. Univerzalnost koščanstva je nujno zajela tudi poganske Slovence. Tudi njim je zasijala luč Kristusova od sosednjih Germanov, katere je pa žal nagibal poleg verskega precej tudi politični moment. Slovenci so sprejeli Križ Kristusov po meču, krščansko razodetje o Bogu jim ni bilo prineseno po ljubezni ne v slovenski besedi.

Iz daljucga Bizanca pa sta Slovanom v osrěju Evrope v 9. stoletju prinesla Kristusovo blagovest dva brata — sv. Ciril in Metod po ljubezni in v domači besedi. Pokazala sta Slovencem pravega koščanskega Boga, katerega so vzljubili in iz katerega so zaživeli novo življenje. To življenje je nosilo na sebi pečat cerkvene vesoljnosti in zdinosti, saj je bilo spočeto od zapada, poživljeno pa od vzhoda.

Tek zgodovine pa je šel naprej in mističnemu telesu Kristusovemu je bila zadana globoka vana — cerkveni razkol. Cerkvena edinost med vzhodom in zapadom se je pretrgala v nedopovedljivo škodo celotnemu mističnemu Kristusovemu organizmu.

Zavest enotnosti krščanstva pa je ostala kljub temu v vseh naslednjih stoleljih tako živa, da ne manjka velikih naporov, s katerimi so se trudili versko globoki možje vzhoda in zapada, da bi se izpolnila Kristusova zapoved: „Ut omnes unum sint" (Okr. Rev. Orient.). Toda trajnih uspehov ni bilo; razkol se je celo poglabljal, pri čemer so bistveno odločevale vzhodne politične razmere.

Cerkvenega razkola niso zakrivili Slovani, tudi sodelovali niso. Pač pa so le — ti utrpeli vsled tega največjo škodo. Le majhen del je ohranil tesne življenske vezi s Petrovo skalo; ostali milijoni so bili brez lastne krivde zapeljani v odpad — razkol od pravega živega vrelca Resnice. S tem verskim razkolom pa je bilo razdvojeno tudi narodnostno občestvo Slovanov i versko i kulturno-politično. Ločeni Slovani so izoblikovali v sebi vzhodno kulturo, dočim so katoliški Slovani sprejeli vase vse bistvene poteze zapada.

V tej diferenciaciji dveh kultur v enem narodnostnem občestvu smo morda prav Slovenci zavzeli najpomembnejše mesto. Naše narodno življenje je skozi dolga stoletja dobivalo svojo versko in kulturno hrano iz zapadnih versko-kulturnih žavišč. Na drugi strani pa narodnostni stiki z vzhodnimi brati niso nikdar bili popohroma

pretrgani. Krona teh medsebojnih stikov je bilo narodnostno ujedinjenje južnih slovanskih narodov v eno državno telo — Jugoslavijo. Prav v njej sta združeni obe kulturno-verski razliki v eno državno telo.

Morda se nam prav tu nudi prilika, da izvšimo ali vsaj prav močno sodelujemo pri važnem in velikem svetovnem dogodku, kakršen bi brez dvoma bil cerkveno zedinjenje vseh Slovanov, celo celega vzhoda. Vsi katoliški Slovani, posebno pa še Slovenci, ki smo življensko tesno povezani z ločenimi brati, smo v organizmu cerkve tisti važni organ, ki je gotovo najbolj poklican, da pripravlja in ustvarja temelj, na katerem bodo spoznali in vzljubili vesničnost katoličanstva tudi ostali Slovani, katere oddaljuje od zapada napačno pojmovanje; v njem vidijo namreč nekaj specifično zapadnjaškega, neslovanskega.

Prvi in glavni pomen slovenskega katolicizma je prav v tem, da si ustvarimo iz svojih bitnih lastnosti pravi lik katoličtva. Ta mora združevati v sebi pravo katoličtvo brez vsake škodljive primesi, poleg tega pa ne sme preko osnovnih oznak slovanskega značaja. Na teh dveh temeljih bo moglo slovensko katoličanstvo postati most med vzhodom in zapadom; preko čistega religioznega katoličtva in prirodnega slovanstva bo šla pot do uresničenja življenske vloge Slovencev v organizmu cerkve in v organizmu slovanstva.

Premnogi poskusi zedinjenja vzhoda z Rimom so se ponesrečili. To je dalo povod, da so dobro misleči z obeh strani začeli postavljati misel zedinjenja na globlje psihološke in nadnaravne podlage. Ustanoviti je treba posebno gibanje, ski naj smotreno odstranjuje duševna nasprotstva, rešuje navidezne zmote, razpršuje prazne predsodke in gradi most notranjega duševnega zbliževanja. Tako akcijo je sprožil pri Slovencih svetniški škof lavantinske škofije — Anton Martin Slomšek.

Rojen jen bil l. 1800 na Ponikvi ob Južni železnici blizu Celja. Postal je zgleden duhovnik, saj mu je bil duhovni vzornik dunajski svetnik Klemen M. Dvořák. Slovence je reševal okov zmot janzenizma in jožefinizma. Kaplanoval je na več mestih Štajerske, bil spiritual v celovški bogoslovnici, župnik in dekan v Vuzenici ter postal končno škof pri Sv. Andražu v Lavantinski dolini, od l. 1859 pa v Mariboru, kamor je prestavil svoj škofijski sedež. Tu je tudi l. 1862 umrl.

Slomšek je bil goreč cerkveni knez in zaveden Slovan. Gorel je od navdušenja za Kristusovo Cerkev in zveličanje duš. Zato je bila vsa njegova delavnost posvečena v versko-kulturno rast Slovencev. On nam je prikazal idealni lik slovenskega katolicizma in vse poznejše versko življenje Slovencev do danes zajema iz njegove dediščine. Silno pa ga je kot vnetega katoliškega škofa in hkrati navdušenega Slovana skelelo žalostno dejstvo cerkvenega razkola. Zato se je zavadi zveličanja duš ločenih bratov in porasti sv. cerkve trudil za versko edinost.

Že kot 21 leten bohoslovec v Celovcu je zbiral okrog sebe slovenske bogoslovce in se z njimi spopolujeval v slovenskem jeziku. Tedaj je dejal svojim tovarišem: „Skrbni Oče nebeški je poslal Slovencem dva brata, da bi nam bila veren zgled, kako naj bi Slovani

drug drugega spoznavali in drug drugemu pomagali na potu omike in izobrazbe.“ Dobro je spoznal že tedaj veliki zgodovinski pomen sv. Cirila in Metoda, ki sta Slovanom svetla luč in temeljni kamen verske in kulturne rasti, kot se je izrazil leto pozneje (1822). To svoje začeto delo je nadaljeval tudi kot spiritual.

Dve strari je Slomšek že tedaj spoznal: velikanski pomen Ciril-Metodijevega verskega in prosvetnega dela ter škodljivost razkola. To ga je privedlo pozneje, ko je postal škof do tega, da je tudi on sklenil v svoji škofiji ustanoviti molitveno bratovščino (apostolstvo) sv. Cirila in Metoda; tedaj se je namreč tudi v ostali Evropi po pobudi Pija IX. nanovo začelo gibanje za cerkveno zedinjenje. In res jo je ustanovil l. 1851. Papež jo je potrdil in obdaroval z odpustki. Radi tesnih osebnih stikov s češkimi in moravskimi škofi se je „Bratovščina sv. Cirila in Metoda” hitro širila tudi po Češki tako, da je v par letih narastla na deset tisoče. Ta bratovščina je imela namen poživiti med Slovenci, potem pa med vsemi Slovani duha slovanskih apostolov, ki sta bila prežeta s katoliško univerzalnostjo in slovansko zavestjo. Ta duh naj bi zopet spojil vezi med vzhodom in zapadom, najpred narodnostne, na te pa bi zgradil nadnaravno enoto vzhodne in zapadne Cerkve. Utirala naj bi ta Slomškova ustanova z naravnimi in nadnaravnimi sredstvi — z velikopotezno akcijo kulturnega zbliževanja in z organsko samoposvetitvijo — težko pot do zedinjenja vsega slovanstva v eni Cerkvi.

Bratovščina sv. Cirila in Metoda je pod Slomškovim vodstvom tako napredovala, da je postala najmocnejši verski pokret med Slovenci, celo med vsemi katoliškimi Slovani. To je bil uspeh velike svetniške osebnosti Slomškove, ki je zrastla iz slovenske zemlje in znala vcepljati visoke ideje v slovenska srca. To je bil uspeh probujajočega se slovenstva in končno prst božji v opomin, da smo po božji Previdnosti poklicami in usposobljeni za to veliko nalogo v organizmu cerkve. V Ciril-Metodijsko idejo je Slomšek položil našo slovensko in slovansko obliko bistvene koščanske ideje in Kristusove zapovedi ljubezni med vsemi udi mističnega organizma in njega edinosti. V njej je videl Slomšek našo organsko funkcijo v celotni Cerkvi in ona mu je postala barometer verskega življenja Slovencev.

Z ustanovitvijo te bratovščine je Slomšek izvršil apostolsko poslanstvo za katoliško cerkev. Z njo je pokazal Slovencem, pa tudi ostalim katoliškim Slovanom na življensko nalogo, po kateri naj bi si ustvarili svoj lastni katoliški lik, privlačen tudi za zgled. Po njej pa še danes črpa ves slovanski zapad življanskih moči iz svetniškega Slomška, ki je najpopolneje izoblikoval v sebi slovanska apostola sv. Cirila in Metoda.

* * *

Letos ob jubileju 1050 letnice smrti sv. Metoda ves slovenski narod s sv. slovanskima blagovestnikoma posebej zato proslavja tudi božjega služebnika škofa Antona Martina Slomška. Od 21. do 29. junija bodo v Mariboru, Slomškovi prestolnici, slovesni Slomškovi dnevi, ko bo ves slovenski narod izročil svoje podpise za proglašenje škofa A. M. Slomška – blaženim.

Z NAŠEHO RUCHU

NA VELEHRAD!

Jako mudrcům na východě zazářila hvězda, aby je vedla k prvnímu svatostánku, tak zasvitly našim předkům na východním nebi dvě jitřenky, které jim ukázaly cestu k trůnu Nejvyššího. Sv. bratří — **Cyril a Metoděj! Bůh ve své dobrotě poslal je k nám jako kdysi posílal proroky vyvolenému národu.** Jejich světlo vyniká v ostrém kontrastu na temném pozadí mlhavé minulosti. Od něho rozlévá se lumen Christi. Jejich svaté ruce umdlévají, klesají v hrob, ale světlo jimi zažehnuté svítí a hřeje dál v srdci národa. **A národ cyrilometodějský nazapomíná na ty, kteří přišli lámat pouta hříchu, hasit žízeň vyprahlých duší, podat naši vlast v náruč církve svaté, vštípit ji do živého kmene Kristova, a putuje do Kafarnau sv. bratří na — Velehrad.**

Již mnoho synů a dcer národa přišlo tam zaplatit rekogniční daň vděčnosti a lásky našim sv. učitelům; nyní udeřila hodina pro nás, bohoslovce. Protože jasněji chápeme, co oni nám přinesli, tím vyšší je naše daň, naše povinnost složiti ji „ad limina apostolorum". **Půjdeme tam oslavit památku 1050. výročí smrti sv. Metoděje a jako jeho hrob pozdravíme tu slavnou basiliku, která letos pamatuje 200 let od svého posvěcení.** A bude-li nám obtížno obětovati na to slibný začátek prázdnin, uvažme, jak sv. knížata dovedla opustit slunnou vlast pro tvrdý úhor drsných Slovanů, a zamysleme se nad slovy umírajícího Cyrila k jeho bratru. **„Nevděk světem vládne" — ať neplatí o těch, kteří chtějí druhé učit vděčnosti.**

Program jubilejní poutí a sjezdu slovanských bohoslovců na Velehradě r. 1936.

Úterý, 14. července:

17. hod. společný průvod od Cyrilky za zpěvu písně „Ejhle svatý Velehrad už září". — Položení věnce na hrob p. arc. Stojana. — Uvítání s kazatelny. — Veni Sancte Spiritus a svátostné požehnání. — Odchod do Slovanské dvorany, zahájení sjezdu, volba předsednictva, pozdravy hostů a delegátů.

19. hod. večeře ve Stojanově.

21·30 hod. návštěva hrobu p. arc. Stojana. Promluva. Sborový zpěv. Večerní modlitba. Odpočiňte v pokoji. Osvětlení basiliky.

Středa, 15. července:

6. hod. kázání.

6·30 hod. slavná mše svatá. Snídaně ve Stojanově.

8·30 hod. Kurs cyrilometodějský.

Návod ke studiu cyrilometodějských a unionistických otázek (řídí prelát prof. Dr. Frant. Grivec).

Přednášejí:

Msgre Ján Pöstényi z Trnavy.
R. O. Dr Antonín Salajka z Prahy.
Prelát Dr Frant. Grivec, univ. prof. z Lublaně.
Dr Frant. Cinek, univ. prof. z Olomouce.
11·30 hod. prohlídka obnovené basiliky.
12 hod. Angelus v basilice. — Oběd ve Stojanově.
13. hod. pracovní konference slovanských bohoslovců.
16. hod. zahájení unionistického kongresu.
20. hod. akademie.

Hned po sjezdu bohosloveckém bude se konati do 19. července VII. **unionistický kongres**, který bude věnován hlavně sv. Cyrilu a Metoději.

Československé stát. dráhy poskytnou účastníkům sjezdu poloviční slevu na dráze. Ubytování i se stravným pro bohoslovecký sjezd stojí (pro bohoslovce) 11 Kč, pro sjezd unionistický 50 Kč, legitimace sjezdová 3 Kč.

S žádostmi o legitimace i případné informace obraťte se na Stojanovu literární jednotu, Olomouc, Salesianum.

Pojďme na Velehrad, kam nás takto volá zesnulý **A. C. Stojan:** „Sem pospěšte, ctitelé cyrilometodějští, byste díky vzdali za dar víry, sem pospěšte, byste víru oživili, byste byli posíleni k bohumilému, svatému životu! Ať nikdo nechybí při naší slavnosti, **zveme vás všechny bratry, kteří tvoříte rodinu a čeleď cyrilometodějskou,** neboť všichni ze společného, od sv. Cyrila a Metoda otevřeného pramene vše potřebné pro časnost a věčnost čerpáme. **Prosme je, ať s námi slaví duchovní hody všechny slávské rodiny.**

R. D.

Zpráva o činnosti Růže Sušilovy, literární jednoty brněnských bohoslovců, za rok 1935-36.

Nadšena pražským sjezdem, dala se Růže Sušilova po prázdninách do práce. 13. října byla členská schůze, kde vylíčil vnitřní národní vývoj v našem alumnátě předseda Musil a povzbudil k udržování této tradice.

O státním svátku byla pořádána tradiční akademie; řečník (F. Šimčák) mluvil o církevně-politických poměrech v našem státě a zdůraznil zvláště činnost ministra Msgra Šrámka, který na horké půdě parlamentu mnohokrát zasáhl ve prospěch katolíků. Pěvecká čísla byla aplaudována, jedno hudební číslo se muselo na bouřlivou žádost členů opakovat. 24. listopadu byla přednáška (A. Bradáč) o moderní katolické literatuře. Před vánocemi bylo přednáškou kol. Navrkala vzpomenuto založení pražské Růže Sušilovy. 14. ledna měl přednášku J. Slabý o symbolice oltáře, používaje myšlenek známého porýnského liturga Quardiniho.

Zlatým hřebem letošní činnosti R. S. bylo uspořádání výstavky, která zachycovala národní ruch v brněnském alumnátě. Kolegové z V. ročníku sehnali pro výstavku mnoho materiálu a návštěvníci netajili se s podivem.

Při zahájení výstavky měl přednášku J. M. ndp. kanovník Jan Tenora a ve vzpomínkách zašel do dob, kdy on v alumnátě studoval. S láskou vzpomínal svých přátel — žáků Sušilových -- J. Soukopa, Mat. Procházky, Poimona, Pospíšila, Hodra, Zeiberta, Sedláka. Potom se ujal slova J. Ex. ndp. biskup Dr. Jos. Kupka a mluvil o práci

kněží pro vlast. Z jeho řeči poznali jsme jeho upřímné, zlaté kněžské srdce. Na to promluvil tajemník obchodnické komory Dr. Chylík, upozorňuje na počátky národního brněnského kněžského hnutí před Sušilem. Pan řídící Boh. Šťastný vzpomněl práce svého strýce, velkého básníka a buditele Msgra Vladimíra Šťastného. Nakonec pověděl pan regens Msgre Dr. Skoupý, jaké finanční oběti přinášeli bohoslovci na oltář vlasti za jeho bohosloveckých let.

Výstavka trvala týden.

9. února byl den unijní. Přednášel K. Sobotka o filosofu a propagátoru unijní myšlenky, načež po několika číslech hudebních a pěveckých byla probrána otázka (C. Tichý), zda jenom dogmatické spory byly příčinou rozkolu.

Svátek „Andělského doktora" byl oslaven akademií, při níž se těšily pozornosti přednášky Jar. Hudce o tomismu a kultuře a Al. Pekárka o postoji moderní doby k náboženství.

Sedmdesátin našeho metropolity ndp. arcibiskupa Prečana bylo vzpomenuto oslavným číslem Musea.

22. března byla valná hromada.

Nové období zahájeno přednáškou vlp. jáhna F. Hamerského o „Svatém týdnu". V předvečer výročí smrti sv. Metoděje, 5. dubna, byla akademie ku poctě tohoto apoštola Slovanů. Pěknou přednášku měl kol. Soukop. 8. května promlouval vlp. A. Šula o tom, jak rodina, stát a církev mají se účastnit výchovy dítek v duchu encykliky „Divini illius Magistri".

Dali jsme natisknout cyrilometodějské dopisnice a rozeslali do alumnátů; zvlášť jsme byli za tento podnik pochváleni jednou slovenskou bohosloveckou jednotou.

Korespondence byla čilá. Běželo hlavně o redigování Musea, objednávání časopisů a knih. Výměna názorů byla hlavně se Stojanovou lit. jednotou a týkala se budoucího bohosloveckého sjezdu na Velehradě, jehož jsme spolupořadateli.

Bože, žehnej dílu našemu!

Cyril Tichý, jednatel.

Sociologický kroužek R. S. v Brně 1935-36.

Sociologický kroužek čítal letos 100 členů; schůzí bylo 10, průměrná účast 40. Aktuálností a důkladností přednášek jak po stránce obsahové, tak i formální, bylo dosaženo obecného zájmu, jenž míval odezvu v živých debatách. Témata přednášek: „Život a dílo Dr. Dolfuse" — „Politický katolicismus u nás" — „Psychologie davu" — „Vzpoura davu" — „Biskup Ketteler" — „Adolf Colping" — „Zákulisí novin" — „Od protestantismu ke kapitalismu".

Veliký vliv na rozkvět kroužku měl předseda K. Otypka, který s neobyčejnou láskou a pílí činnost kroužku podporoval.

Prakticky projevil kroužek činnost tím, že vánoční sbírkou 518 Kč starosti sester, které pečují o brněnské chudé, značně zmírnil.

Nechť práce budoucích pracovníků přinese na tomto poli hojnost užitku!

Frant. Šprta, odstupující jednatel.

Misijní kroužek „Unio pro missionibus" v Brně 1935-36.

Misijní kroužek měl v letošním šk. r. 102 členy. Přednáškových schůzí bylo 10, z nichž 3 se světelnými obrazy. Témata: 18. X. „Ve službách misionáře" — kol. J. Hladký, předseda kroužku; „Náboženské poměry v Habeši" — kol. F. Zátopek. S prací a obtížemi misionářů v Kanadě seznámil nás 26. X. přednáškou se světelnými obrazy P. Brabender, misionář z řádu Oblátů. 1. XI. v pátek přednáška se světelnými obrazy o úctě Božského Srdce Ježíšova — kol. Krchňák; 3. XII. k uctění sv. Františka Xav. schůze s přednáškou kol. Kramerta. Na oslavu 10. výročí vydání misijní encykliky „Rerum Ecclesiae" byla uspořádána 19. I. misijní neděle; odpoledne slavnostní schůze zahájena salonním kvartetem „Ruská romance". Kol. J. Navrkal v rámci „Dej mi píti" (rozmluva se Samaritánkou) a „Žízním" (na kříži) podal výklad misijní encykliky. Pak sbor „Benedictus sit Deus". 24. II. Misijní idea v Písmě svatém — kol.

R. Dvořák; 30. III. Lékařská péče a starost o nemocné v misiích — kol. J. Humula; 3. V. po valné hromadě přednáška se světelnými obrazy — Katolické misie; 2. VI. Katolické misie v Číně — kol. Bednář; 7. VI. Filioque — kol. Soukop.

O prázdninách byla uspořádána 1 misijní besídka a několik přednášek.

Na Dílo šíření víry dáno 200 Kč, na japonské misie 60 Kč a na africké 50 Kč.

Papírnictví kroužku vedl kol. F. Havlas. Kroužek odebírá 13 časopisů, které půjčuje svým členům.

Další práci žehnej P. Bůh. Fr. Zátopek, odst. jednatel.

Zpráva o činnosti apologetického kroužku bohoslovců „Jirsík" v Českých Budějovicích.

Ve jménu Páně dal se náš kroužek na počátku roku do práce, aby podle skrovných možností rozšířil duševní obzor členů a zvýšil zájem o vše, co souvisí s naší budoucí kněžskou činností. Tato idea vedla i k založení misijního kroužku, malého sice počtem členů, ale svěžího a podnikavého.

Pořádáno 9 členských schůzí a 2 akademie. V přednáškách probrána témata: Několik poznámek k Bílé hoře (K. Škopek), Svobodná vůle a mravnost (K. Zíka), Nutnost zájmu o misie (J. Mošnička), O tisku (V. Němec), Charita v duchovní správě (K. Tomšů), Náboženský základ dnešního bohoslovce (Fr. Bezpalec), České baroko - dobou temna? (St. Brabec). Na jednu schůzi pozvali jsme si městského děkana Msgr. V. Řepu, jenž nám sdělil mnoho poznatků z prakse pro praksi čili jak on sám to nazval: V čem jsem chyboval a nač mne nikdo neupozornil. Při jiné schůzi promluvil náš profesor Msgre Petersilka o poměru kněze k činnosti veřejné a politice. Na oslavu 28. října pořádali jsme akademii s přednáškou o našem poměru ke státu (J. Mošnička), čísly hudebními a recitací. Svátek patronky církevního zpěvu a hudby oslavili jsme 21. listopadu akademií s přednáškami o sv. Cecilii (W. Jíleček) a o zpěvu a hudbě, zvláště církevní (Fr. Kajlman). Schůze zahajoval orchestr „Švehol", někdy pěvecký sbor.

Svému předsedovi Jos. Mošničkovi a ostatním 7 členům našeho kroužku, kteří nás opouštějí, aby začali pracovat na vinici Páně, přejeme a vyprošujeme hojné požehnání Boží.

Pavel Štemberk, jednatel.

Misijní kroužek bohoslovců v Čes. Budějovicích.

Ve škol. roce 1935/36 byl založen při apologetickém kroužku bohoslovců „Jirsík" též „misijní kroužek bohoslovců", který vykazuje tato statistická data své činnosti:

Přihlášených členů je 10, z nichž dva odcházejí nyní do duch. správy. Všichni členové vyslovují jim upřímný dík za spolupráci s přáním všeho nejlepšího. Všichni členové jsou přihlášeni za členy papežského „Díla šíření víry". Členských schůzí bylo celkem 9. Činnost kroužku jevila se hlavně ve sbírání a prodeji známek, staniolu, misijních knih a časopisů. K tomu velmi napomáhal písemný styk s cizinou, hlavně Anglií, Belgií, Švédskem. Příjem za prodej známek a staniolu činí 422 Kč. Misijních knih a pohlednic prodáno za 176 Kč. Zájem o misie jevil se i mimo kroužek, což dokazují dobrov. dary ve prospěch misií.

S malým počátkem kroužek začal. S pomocí Boží bylo cíle kroužku dosaženo, totiž modlitbou, šířením zájmu a prostředky hmotnými. Kéž příští retrospektiva činnosti je také tak dobrá. To je přáním všech členů.

Boha za Boha, víru za víru.

Hudební kroužek v Čes. Budějovicích.

Loňského roku vznikl zásluhou několika horlivých hudebníků při apolog. kroužku Jirsík nový hudební kroužek českých bohoslovců, nazvaný „Švehol". Během roku vyvinul kroužek za vedení ctp. bohoslovce Mráze II. r. bohatou činnost. Třebaže bylo mu na počátku bojovati s velkými obtížemi - hlavně finančními, přece si dovedl kroužek získati dosti prostředků k nákupu hudebních nástrcjů a notového materiálu.

Dík za to patří především všem ctp. bohoslovcům, kteří ochotně přispěli peněžitými částkami (vybráno 170 Kč), dále rektorátu semináře, apolog. kroužku Jirsík a mnoha jiným dobrodincům peněžitě kroužek podpořivším.

Maje na mysli důležitost hudebního vzdělání pro kněze, vytkl si kroužek za úkol dát méně dovedným hudebníkům příležitost vycvičit se ve hře na hudební nástroje a úplné začátečníky zasvětit do tajů hudebního umění. Druhotným úkolem kroužku bylo postarat se o osvěžení a příjemnou zábavu ostatním kolegům. Svůj úkol plnil kroužek pečlivě. Během r. 1935 pořádal celkem 7 hudebních večírků s pestrým programem; v roce 1936 uspořádal pak 4 koncerty ve prospěch misií a odevzdal misijnímu odboru celkem 59 Kč, jež byly na dobrovolných příspěvcích vybrány. Platně přispěl „Švehol" i k úspěchu mikulášské zábavy a ke zdaru svatotomášské akademie, pořádané dne 7. března t. r. Rovněž na kostelním kůru uplatnil kroužek své umění. Schůze apolog. kroužku Jirsík zahajoval a často i končil „Švehol" veselým pochodem.

Jak vidět čeští bohoslovci úplně pochopili význam mistrem Foerstrem kdysi pronesených slov: Ora, labora et canta! F-a.

Asketicko-literární kroužek „Jirsíka" v Čes. Budějovicích.

Asketicko-literární kroužek vstoupil do druhého roku své činnosti a pokračoval v programu vytčeném při založení kroužku: „Vzdělávej sebe pro těžký úkol moderního kněze-apoštola!" Při schůzích, které se konaly každý týden, bylo vždy věnováno několik minut kritice nově vyšlých knih a referátu o událostech z literárního světa, načež následovala přednáška. Přednášelo se na různá témata z oboru apologetiky, na př.: „O stigmatisaci po stránce apologetické", hagiografie: „Život a dílo sv. Dona Boska", „Dějiny úcty sv. Josefa" a j., asketiky: „O rozjímání" a pod., zvláštní však pozornost byla věnována liturgii, na př.: Vývoj ritu mše sv.". „O modlitbě liturgické a soukromé" a j. Doufáme, že s pomocí Boží, pokud slabé síly naše stačily, splnili jsme i druhou část svého programu: „Posvěcuj sebe duchovním životem, posvěcuj jiné!" Díky Bohu za vše, co z jeho milosti jsme obdrželi.

Sociologický kroužek v Čes. Budějovicích.

V kroužku, loni založeném, probírali jsme otázky všeobecné a letos přihlíželi jsme více k otázkám praktickým. Přednášky týkaly se Katolické akce a Charity. Úvodní přednášku k prvnímu cyklu měl předseda kroužku kol. Tomšů. V dalších přednáškách probíraly se jednotlivá odvětví katolické akce a její prostředky. Následovala řada přednášek o laickém apoštolátě, a to: O výchově laického apoštola, soustavném školení vnitřním, exerciciích, výchově laického apoštola na poli manželské otázky (zabrala několik přednášek), o tom, jak si má počínati kněz a laický apoštol při návštěvách domů. Po vánocích věnovali jsme se charitě. Tuto otázku probral skoro celou kol. Tomšů, který svými propracovanými přednáškami budil v nás opravdu zájem. Škoda, že nás letos opouští; přejeme mu mnoho zdaru v duchovní správě, kde může své práce uvésti v praksi.

Theologický ústav C. Ss. R. v Oborišti.

Úbytkem sil klesá i činnost. Nelze se tedy diviti, že jsme letos - při zmenšeném počtu bohoslovců a při tolika povinnostech řeholních - nevykonali tolik, co jiná léta. Přece však oba domácí měsíčníky dosáhly nebývalé úrovně; spolupracovali v nich téměř všichni bohoslovci. Že i v jiných časopisech se objevily příspěvky z Oboriště, je známo. Společenský život nám zpříjemnila cenná filmová představení, kulturní i zábavná.

Nostrifikaci římského doktorátu našeho profesora dogmatiky P. Stan. Špůrka jsme oslavili vzorně provedenou hrou „Advokát" od Corsiho. O svatotomášské akademii 7. března promluvil nadšeně dr. Lad. Daňka C. Ss. R. o významu sv. Tomáše Aqu. a sv. Alfonsa v dějinách dogmatu o neomylnosti a prof. dr. Konstantin Miklík C. Ss. R. v hluboké trojdílné řeči podal rozbor ze Sum. c. Gent. o Bohu, jak jej můžeme poznati přirozeným světlem rozumu. - Řečnický kroužek čítá 13 členů; promluv předneseno 31. Zmínky zasluhuje též veliký zájem bohoslovců i filosofů o unionism a obřad východní, téměř 2 třetiny všech umějí ministrovati při „Službě Boží".

„Museum se všem velice líbí, zvláště imponuje jeho všeslovanský ráz! Fr. Fiala, C. Ss. R.

NOVÉ KNIHY

František Lazecký: „PRO MOU ZEMI". Kniha „Řádu". Nakladatelství Vesmír.

Lazecký je básníkem družiny kolem Řádu a duchovní planutí těchto konvertitů v plné vroucnosti je obráženo jeho dosavadním dílem. Jsou známy „Kříže" i „Krutá chemie" a máte v nich dojem úst očištěných žhavým úhlem serafovým a postavených do vznešeného osamocení proroků. Užaslý Šavel, hledící do mohutnosti řádu tajemství Božských i lidských. Adorátor Boží Vznešenosti, Moci a Vůle. Tak vystoupil a tak se jeho slovům dostalo síly tajemnější a živelné, jež nalézá v prostých srdcích sestry svého hlasu. Oči oslněné věčnými světly zabloudily na zem, rozhlédly se po kraji, jejž nazývají rodnou zemí a srdce začalo modlitbu „Pro mou zemi". Chce být člověkem se vším jeho údělem a nenávidí morouství a černohlídství všech heresí a jalovost a směšnou nadutost svého věku, jenž není ani pohanským ani křesťanským, poněvadž nežijí dosud lidé. Všednost a zmatení až k šílenství, útěk od rozestavěné věže Rozumu — pochod lidstva do Temnot — to vše stihlo i jeho zemi — nešťastnou — bohatou tragickými omyly synů, kteří pohrdli otcovským domem Tradice a Víry a vydali se na marnotratné toulky sobectví a pýchy. Vroucí přímluvy za bratry bloudící a píseň naděje a klanění ve společenství svatých patronů českých končí tuto vznešenou lamentaci. Nechte stranou literární schemata! Zmatou vás. Nebudete mít pro Lazeckého místo ve své tabulce — je křesťan, katolický křesťan — otevřený mocnému náporu obojího skutečna a „ex plenitudine", kterou si vyprosil na Duchu Svatém mluví ústa básnickým charismatem.

To je právě, že ve všem podnikání „řádistů" cítíte zcela určitě přítomnost tajemného požehnání — „odměna za lásku, jež znamená Odhodlání". A pojďme až do živého! Vezmete-li v úvahu jak se sešla celá družina kolem Řádu; co se ve třech letech jejich práce s pomocí Boží vykonalo, budete silně ponoukání věřiti, že je v tom zvláštní prozřetelnostní úmysl. Poctivým katolíkům u nás je tu podávána ruka a záleží na nich, aby se nenechali zmásti závistivými pomluvami estetství a romantismu, za které musil pan Lazecký letos v prvním čísle pěkně poděkovat. Začíná nová doba, lidé už mají dost kultu rozumu a přichází se opět k celému člověku — toto nové vanutí tak mocné za hranicemi řádisté pečlivě sledují a předkládají v poctivých překladech i nutných informacích, vyzdvihujíce tak podstatné — plně lidské — katolické.

Prosíme všechny katolíky dobré vůle, aby si všimli této veliké práce. Zvlášť ovšem kněžím a celé inteligenci se tím dostává do rukou neobyčejná síla i k hluboké argumentaci polemické — hlavně však a především správného základního duchovního zřízení a pevnosti v chaosu a pohledů osvětlujících až kořeny duchovního zkomolení moderní doby, jak se projevuje v nejrůznějších kulturních oblastech.

Prosíme tedy o pozornost a podporu v rozšiřování a modlitbách, aby nevyprahli dělníci Vinice. -rva.

Rud. J. Malý: KŘÍŽ NAD EVROPOU REVOLUCE 20. STOLETÍ. Nakladatelství A. Neubert v Praze. Kč 28.

Zajímavá kniha, o níž přinesly pochvalné referáty i zahraniční noviny. Autor jasně rozebírá palčivé problémy nynější doby, v níž anarchie ve všech oborech slaví své triumfy. Poválečnými rozumy odsouzeno vše, co bylo ze staré civilisace, věřilo se, že válkou bylo zasaženo a to „přímo ve svých kořenech" i křesťanství, že se člověku narodil nový bůh, jehož chrámy jsou továrny, stroje, mosty, komíny. Nyní možno však pozorovat, že vše spěje již ke zkáze. Zkřivili křesťanské principy a tak se začala moderní demokracie. Malý rozlišuje mezi demokracií mechanickou a kvalitativní. Mechanická dem. má svůj původ v naturalismu, zrovna jako bolševismus a hitlerismus. Tři diktatury ohromily poválečnou Evropu: bolševismus, fašismus, hitlerismus. Autor jednotlivé režimy takto charakterisuje. Bolševismus: zepsutí člověka. Hitlerismus: otevřená vzpoura německého ducha proti „Západu a jeho civilisaci". Fašismus: ze všech pokročil nejdále do nové doby. Pojednání o jednotlivých směrech jde skutečně do hloubky až k samým kořenům.

Nová doba však musí odhoditi všechny poválečné iluse a přidržeti se domokracie kvalitativní, která ovšem bez řádu náboženského, jako je řád katolický - není a nemůže být opravdová. V demokracii je-

dině náboženská výchova povah a vnitřní život všech lidí je základem všeho. Kniha pak končí výzvou k inteligenci, aby se stala lepší, aby znovu uměla žít životem duchovním. Chce-li znovu vésti národ, musí se vyléčit ze své myšlenkové i mravní anarchie. - Krásná kniha, která musí přijíti do rukou každého, kdo chce poznati proudy dneška. Vch.

KÁZÁNÍ O KATOLICKÉ AKCI, napsal *dr. B. Vašek.* Vydalo Lid. knihkup. v Olomouci v Edici Rozsévač, sv. VIII., str. 66, cena brož. 6·50 Kč.

Známý dr. Vašek napsal na přání olomucké diecés. rady Katol. akce 10 kázání o Kat. akci. Duchovní správcové, snažící se o obrodu svých farností, uvítají jistě rádi tuto novinku, podávající pěkný přehled o podstatě K. a. a o zařazení mužů, žen a obojí mládeže do K. a. Závěrečné 4 kázání poukazují na cíle a požehnání práce v Kat. akci. Chceme-li omnia instaurare in Christo — neobejdeme se dnes bez pomocné ruky a myšlenky K. a. Toť fakt, který nutno už jednou pochopit a uvést v čin. -n.

Jos. Fattinger: KATECHETA VYPRAVUJE. II. díl. Přeložil P. Em. Soukup O. P.

Co bylo řečeno o prvním díle, platí i o druhém; O ceně této knihy svědčí neobyčejné rozšíření prvního dílu, jenž byl v necelém půl roce téměř rozebrán, i okolnost, že je přeložen i dosud překládán do jiných jazyků. Druhý díl vyniká nad prvním zvláště tím, že jeho příklady jsou brány výlučně z nové doby. Jsou seskupeny podle jiných otázek katechismu, proto jsou vhodným doplňkem dílu I., ale přes to II. díl tvoří samostatný celek, poněvadž obsahuje příklady ke všem částem katechismu.

Kniha Fattingrova byla s radostí přijata, třebaže nechybí také námitek proti ní. Tak některé příklady jsou poněkud rozvláčné, ale to dobrý katecheta dovede si vždy upravit. Stejně nezavrhne toto dobré dílo pro několik historických nesprávností, kterým se neubrání ani dílo výlučně historické. Doporučujeme všem tohoto dobrého a spolehlivého pomocníka.

Vyšlo: Fides, Praha VII., Dobrovského ul. č. 29.

Franz Werfel: VELKÁ OTÁZKA. První číslo sbírky: Duchovní orientace. Edice Akord v Brně 1936. Cena 9 Kč.

Velká otázka jest vlastně komplexem otázek, jak je cítí dnešní člověk. „Duchovní orientace", též takto by mohl zníti nadpis Werflovy knihy. Werfel jest skutečný básník, neboť se umí dívati jemněji a do větších dálek. Velmi názorně ukazuje plachost a prázdnotu positivismu, naturalistického nihilismu, který mladší generaci naprosto nic životného nemůže dát. Proto dnes mladí přímo instinktivně hledají „připojení na vyšší řád", „na něco nadřazeného". A zde nutno vidět příčinu, proč komunismus a nationalismus, kteří se nabízejí jako novodobý spasitel, mají mezi mladými tolik přívrženců. Ale i to jsou jen klamní bůžci právě tak jako technika a věda. Člověk oslepený drobnohledem a dalekohledem „na čas oslepl pro Boha". Tak se stalo, „že základní životní hodnoty u milionů lidí z mnoha příčin buď nejsou vyzvednuty nebo jsou zasypány". Cesta však je jasná. „I ze světského stanoviska musí se uznati, že spása lidstva nikdy nemůže vyjíti z fil. systémů, theosofických kroužků, sekcí a odštěpkových náboženství, ale pouze z jediné, obecné a celý svět zahrnující víry."

Pro bohoslovce je to kniha cenná. Jest nutno vědět, kde třeba navazovat, aby se slovo kněze stalo chlebem, na který se právě čeká. O.

Dr. Tihamér Tóth: VÍTĚZSTVÍ KRISTOVO. - PANNA MARIA. Nakladatelství „Vyšehrad" v Praze. Cena 25 Kč.

Uvažujeme někdy mimoděk, proč mívají Tóthova kázání v universitním chrámě budapešťském takový úspěch, že nejen upevňují mnohé ve víře, ale že v jejich důsledku jinověrci konvertují (viz strana 118). Tóth sám, ač je velmi výmluvný řečník a známý jako učenec, nepřipisuje úspěch sobě, ale vyznává se sv. Pavlem: „Řeč má i hlásání mé neděly se přemlouvacími slovy moudrosti lidské, nýbrž dokazováním Ducha a moci, aby naše víra nezakládala se na moudrosti lidské, nýbrž na moci Boží" (str. 102). Probírá v cyklech svých kázání postupně jednotlivé články víry, a proto rádi po něm sáhnou kazatelé, chtějící soustavně probrat celou katolickou nauku, jak se to stále důrazněji žádá (Synodus Brunensis II., pag. 113).

První část této sbírky obsahuje osm kázání o oslavě Krista Pána (5. až 7. článek víry). A jako v dogmatice po traktátu De redemptione následuje pojednání o účasti Matky Boží na naší spáse, věnuje také Tóth v druhé části devět kázání mariologii. Nevím opravdu, čemu se více divit při četbě těchto kázání: zda dogmatické přesnosti, či logickému rozčlenění nebo krásné řeči a vhodným příkladům. alp.

O. A. M. D. G.